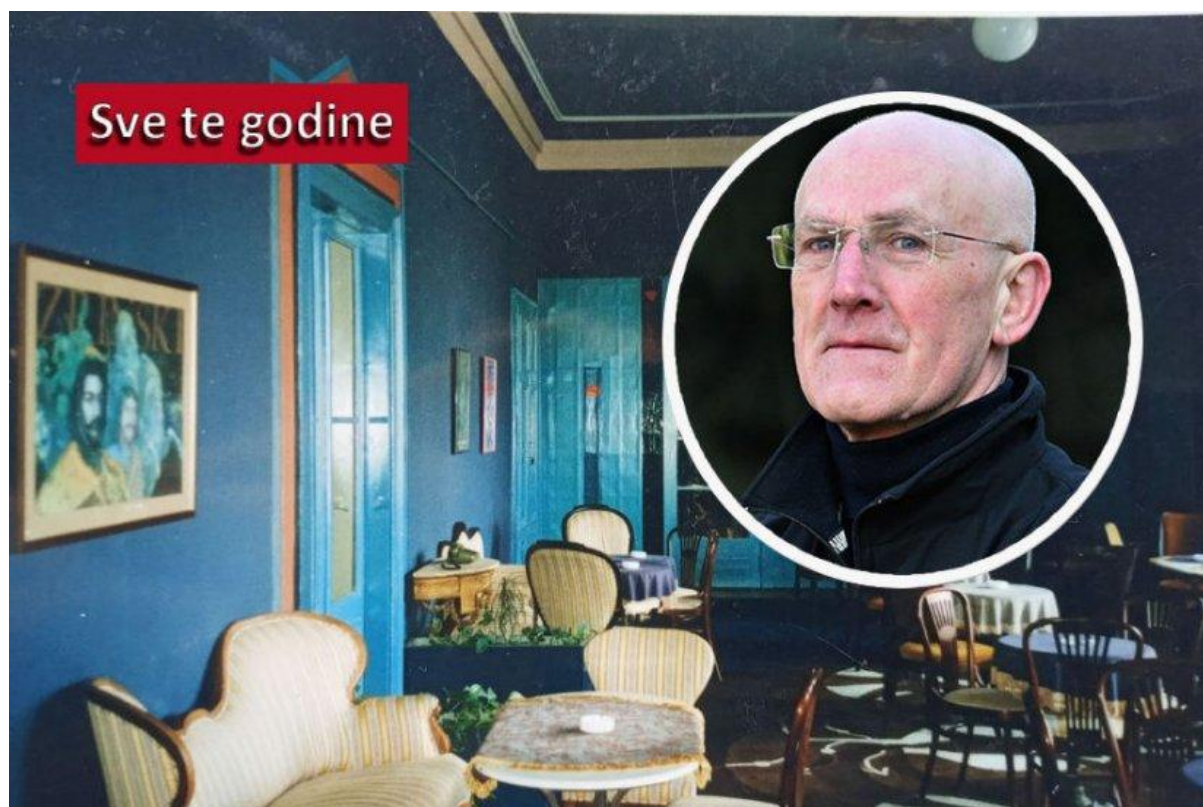

IZBOR KOLUMNI

Marijana Hrižaka

Dinastija Ivanković

Nogometnu povijest našega grada već desetljećima obogaćuju brojne varaždinske obitelji, čija su se prezimena s vremenom pretvorila u sinonime za nogomet, predanost i trajanje. Ako pažljivo pratite sport, zasigurno su vam dobro poznata prezimena poput Rauš, Cvek, Maček, Bradaška, Čop, Gašparić, Berta, Premužaj, Ivanković... Iza svakog od njih stoje nogometne obitelji koje su generacijama utkane u varaždinski nogometni identitet.

Nedavno sam se zapitao koja je od njih ostavila najdublji i najupečatljiviji trag. Odgovor je došao gotovo istog trena, bez dvojbe i promišljanja. Nogometna dinastija obitelji Ivanković, i brojčano i po sportskim dosezima, ostavila je najizraženiji zapis u povijesti varaždinskog nogometa. Iako je glava obitelji, Franjo Ivanković, iza sebe imao tek skroman igrački opus, pokoju utakmicu sa sudačkom zviždaljkom i desetak godina volonterskog rada, u tehničkom vođenju momčadi, uz trenera Antu Oljicu, njegovo nasljeđe nastavilo se i višestruko nadmašilo kroz sinove i unuke. Tri sina i tri unuka ostavili su, i još uvijek ostavljaju, snažan i impresivan pečat ne samo u varaždinskom i hrvatskom nogometu, nego i daleko izvan europskih granica, na azijskim travnjacima.

Najveći igrački iskorak među braćom Ivanković ostvario je najmlađi, Branko Ivanković. Tijekom dvanaest sezona u dresu Varteksa, od 1971. do 1983. godine, upisao je 263 nastupa i postigao 31 prvenstveni pogodak. To su brojke koje svjedoče o kontinuitetu, pouzdanosti i važnosti njegove uloge u klubu.

Za razliku od najmlađeg brata, Zlatko Ivanković svoj je igrački put dubokom brazdom upisao u povijest varaždinske Slobode i Škole nogometa NK-a Varteks, dok je najstariji brat, Drago Posavec (prezime preuzeto po majci Kristini), nakon juniorskog staža u Varteksu najveći dio svoje nogometne karijere proveo u susjednoj nam „deželi“, noseći dres NK-a Mura iz Murske Sobote. Tako se, kroz različite klubove, sredine i uloge, ali s istom strašću i pripadnošću igri, ispisivala priča o obitelji Ivanković, priča koja nadilazi generacije i ostaje trajno upisana u nogometnu kroniku Varaždina.

Kao što narodna poslovice kaže da „jabuka ne pada daleko od stabla“, tako su i utabanim nogometnim stazama Drage, Zlatka i Branka, prirodno krenula i njihova djeca. Nogomet se u toj obitelji nije učio, on se živio, prenosio pogledom, razgovorom i svakodnevicom, s koljena na koljeno.

NK Varteks – momčad juniora iz 1973. godine

Stoje s lijeva: Oljica, Vugrinec, Čop, IVANKOVIĆ BRANKO, Kukić, Janžek, Hižak, Seketin, Leskovar, IVANKOVIĆ FRANJO

Čuče: IVANKOVIĆ ZLATKO, Lisjak, Šešet, Stjelja, Planinc

Dragin sin Srebrenko Posavec dugi je niz godina bio jedan od nositelja igre prvoligaša Slaven Belupa iz Koprivnice. Pouzdan, odgovoran i prepoznatljiv na terenu, ostavio je dubok trag u klubu i ligi. Po završetku uspješne igračke karijere nije se udaljio od nogometa, poput oca, ostao je trajno vezan uz sport, nastavljajući doprinositi igri iz trenerske uloge.

Brankov sin Hrvoje Ivanković branio je gol varaždinskog prvoligaša Varteksa, nastavljajući obiteljsku poveznicu s klubom koji je obilježio povijest grada. Danas, zajedno sa sestrom Mijom, uspješno vodi sportski centar TTS, potvrđujući da se ljubav prema sportu može jednako snažno živjeti i izvan travnjaka, kroz stvaranje uvjeta za nove generacije sportaša.

Zlatkov sin Domagoj Ivanković do odlaska na studij u Zagreb također je nosio kopačke, igrajući za tadašnjeg varaždinskog trećeligaša Slobodu. Iako mu je životni put kasnije krenuo drugim smjerom, ostao je dio nogometne obiteljske priče koja se u Varaždinu prepoznaje i pamti.

Tako se kroz sinove i unuke, kroz različite uloge i životne izbore, nastavlja nogometna saga obitelji Ivanković, tiha, postojana i duboko ukorijenjena u sportsku povijest grada. Priča o varaždinskoj nogometnoj imperiji Ivanković tu nipošto ne završava. Igračke karijere braće Ivanković (Posavec) pokazale su se tek kao snažan zamašnjak za ono što će uslijediti nakon skidanja kopački, izgradnju zadivljujućih i sadržajnih trenerskih karijera, svake

posebne na svoj način, ali podjednako obilježene znanjem, predanošću i strašću prema nogometu.

NK Varteks – perspektivni juniori iz 60-tih

*Stoje s lijeva: Bodlaj, POSAVEC DRAGO, Francki, Šimunović
Čučić, Jagečić, Čikač*

Najmlađi među braćom, Branko Ivanković, u iznimno zahtjevnom trenerskom poslu izrastao je u trofejnog hrvatskog nogometnog autoriteta i jednog od najcjenjenijih trenera na azijskom kontinentu. Popis njegovih trenerskih dostignuća toliko je opsežan da bi sam za sebe ispunio cijeli tekst. Dvije godine stariji brat Zlatko Ivanković također je ostvario iznimno vrijednu trenersku karijeru. Iako nije bila medijski zvučna poput Brankove, njezina je važnost nemjerljiva. Usredotočena je na rad s mlađim uzrasnim kategorijama u školama nogometa NK-a Varteks i NK-a Slaven Belupo. Najstariji brat, Drago Posavec, svoje je najsvjetlije trenerske trenutke doživio u Sloveniji, gdje je vodio prvoligaške momčadi NK Mura i NK Potrošnik.

Tako se, kroz tri različita trenerska puta, ali s istim nogometnim genima i vrijednostima, zaokružuje priča o obitelji Ivanković, jedinstvenoj varaždinskoj nogometnoj dinastiji čiji je utjecaj nadživio generacije i nadmašio lokalne okvire, dosegnuvši svjetske nogometne pozornice. Nogometna obitelj Ivanković predstavlja školski primjer kako se revnosna posvećenost sportu može tijekom određenog broja godina identificirati kroz prezime. Prezime Ivanković je u Varaždinu pojam za nogomet.

Legenda nad gradom – Milan Šimek

Dnevni boravak u mojoj kući već dugi niz godina krasi dojmljiva seriografija *Legenda nad gradom*, hrvatskog slikara Borisa Švaljeka. Svaki put kada mi pogled zastane na tom motivu, misli me same odvedu čovjeku kojemu je posvećena, Milanu Šimeku, pilotskoj legendi i vizionaru koji je čitav svoj život proveo u neraskidivoj vezi s nebom iznad Varaždina.

Milan Šimek rođen je u Varaždinu 20. srpnja 1931. godine. Još u najranijoj mladosti pokazivao je neobičnu fascinaciju nebom, letenjem i letjelicama. Kao četrnaestogodišnjak započeo je svoj put u svijetu zrakoplovstva baveći se modelarstvom, a vrlo brzo su makete aviona ustupile mjesto stvarnim letovima, najprije u jedrilici. Oduševljenje pogledom iz visine, iz perspektive nedostupne većini ljudi, postalo je njegova trajna inspiracija. S velikom je predanošću učio i napredovao, vođen jasnim ciljem: steći pilotsku dozvolu i zaploviti nebom u jedno- i dvomotornim zrakoplovima. Taj san ostvario je 1955. godine.

Od samih početaka djelovanja u varaždinskom aeroklubu Šimek se isticao iznimnim tehničkim znanjem, organizacijskom sposobnošću i stručnim autoritetom. Već sredinom pedesetih godina imenovan je za sekretara kluba, u razdoblju kada je aeroklub bio jedno od najživljih i najdinamičnijih središta tehničke i sportske aktivnosti u gradu. Pedesete i šezdesete godine prošlog stoljeća obilježene su snažnim uzletom zrakoplovnog entuzijazma: osposobljen je velik broj mladih modelara koji su znanje stjecali pod vodstvom priznatih hrvatskih modelara, Varaždinaca: Josipa Vajdića, Đuke Brleka, Čedomila Vertuša i Mladena Prevolčića.

O padobranskom sportu tih su se godina brinuli Predrag Korenički, tadašnji državni rekorder u padobranstvu, te Milica Petrović, višestruko nagrađivana padobranka. Budućim pilotima, znanje i iskustvo nesebično je prenosio Milan Šimek, strpljivo, predano i s neizmjernom ljubavlju prema letenju. Kasnije su tu zadaću nastavili njegovi učenici: Franjo Žganec, Stanko Horvat i Mario Husnjak, čime se krug znanja i strasti prema nebu nastavio zatvarati i ponovno otvarati novim generacijama.

Tiho i postojano, Milan Šimek postao je vremenom više od pilota – postao je legenda nad gradom, čovjek čije ime i danas lebdi iznad Varaždina, baš poput aviona kojima je posvetio svoj život.

Venama Milana Šimeka, kako su znali reći njegovi prijatelji, tekao je kerozin, a ljubav prema metalnim pticama nije ga napustila do posljednjeg dana života. Bio je iznimno omiljen među Varaždincima, doživljavan kao „jedan od svojih“, čovjek bez distance i uzvišenosti, iako je živio doslovno iznad grada. I sam sam se u to bezbroj puta uvjerio. Kada bismo kao djeca na nebu ugledali mali avion, spontano bismo, puni uzbuđenja, počeli vikati: „Šimek, Šimek!“, iako zapravo nismo znali zašto baš to ime izgovaramo. Bilo je dovoljno da avion kruži nad gradom i svi smo znali tko je gore.

O Šimekovim letačkim vragolijama godinama su kružile brojne priče, prepričavane s koljena na koljeno, u dvorištima, kavanama i na gradskim ulicama. Jedna od njih posebno se urezala u kolektivno pamćenje Varaždina. Godine 1968. gradom se, brže nego što bi se danas proširila vijest na društvenim mrežama, pronijela dramatična rečenica: „Srušil se Šimek.“ U trenu su svi pomislili na najgore. Među onima kojima je ta vijest najteže pala bio je i klupski mehaničar Fridrih Mom – Fric, čovjek koji je s avionima dijelio Šimekovu svakodnevicu.

Srećom, nezgoda je završila povoljno. Tijekom prisilnog slijetanja Šimek je zadobio tek nekoliko modrica. Tog je dana uzletio na uobičajeni trenažni let, nadlijećući Varaždin na visini od oko 400 metara. U jednom je trenutku osjetio snažno podrhtavanje zrakoplova. Iskusni majstor plavih visina reagirao je smireno i prisebno, postupajući strogo po pravilima, isključio je motor, prekinuo dovod goriva i, poput jedrilice, započeo spuštanje prema pogodnom terenu izvan naselja. Spustio se na jednu njivu ispod Varaždinebrega. Pri samom doskoku zadesila ga je nesreća: kotač zrakoplova udario je u kamen međaš. Avion se od siline udara gotovo raspao, a Šimek je izletio iz kabine i završio u polju – živ, svjestan i, gotovo nevjerojatno, bez težih ozljeda. Kasnije se utvrdilo da je uzrok incidenta bilo rasprsnuće propelera u letu.

Iza njegovog dugogodišnjeg, predanog rada u Aeroklubu i Zrakoplovnom centru ostalo je golemo nasljeđe. Uz brojne osposobljene modelare i jedriličare, više od osamdeset uspješno obučenih motornih pilota, uz razvoj i afirmaciju Zrakoplovnog centra Varaždin te čak dvadeset i pet održanih zrakoplovno-turističkih manifestacija Aero-picnic, Milan Šimek ostvario je i svoj životni san. Izgradnju moderne asfaltne piste, dovoljno snažne i dugačke da na nju mogu slijetati i veliki zrakoplovi.

Time je zauvijek promijenio lice varaždinskog neba i ostavio trag koji se ne briše. Trag čovjeka koji je, u svakom smislu te riječi, živio iznad grada. Ostvariti takav pothvat bio bi i danas iznimno zahtjevan zadatak, a lako je zamisliti koliko je bio složen u vremenu kada je za svaki „strateški“ projekt bilo nužno ishoditi zeleno svjetlo Jugoslavenske narodne armije. Milan

Šimek nije znao odustajati. Ustrajnost je bila njegova druga priroda. Ne bi on bio Šimek da nije pronašao saveznika i zaštitnika ondje gdje se to činilo gotovo nemogućim, unutar same vojske. Taj čovjek bio je tadašnji zapovjednik ratnog zrakoplovstva JNA, Anton Tus, kasnije jedan od ključnih generala Hrvatske vojske u Domovinskom ratu.

U tim već pomalo trusnim vremenima bilo je iznimno važno izgraditi takvu pistu upravo u Hrvatskoj. Takav su plan mogli skovati samo vizionari, zaljubljenici u letenje i ljudi s dubokim osjećajem odgovornosti prema budućnosti. Ono što su Tus i Šimek zamislili to su i ostvarili. Neumorni Šimek, oslanjajući se na usmena obećanja i bez potpune dokumentacije, odmah se dao na posao. Bilo je to neposredno pred Univerzijadu 1987. godine. Na raspolaganje su mu stavljeni ljudski potencijali i mehanizacija tadašnje JNA, a veliku pomoć pružilo je i varaždinsko poduzeće „Cesta“.

Unatoč brojnim protivnicima gradnje – među kojima je bio i zapovjednik varaždinskog garnizona Bratić Varaždin je na koncu dobio modernu zračnu luku i „vojno-sportsku“ pistu dugu 1.735 metara i široku 30 metara. Izgrađena pista bila je svojevrsna najava onoga što će uslijediti tijekom Domovinskog rata. Oficiri JNA itekako su poznavali kvalitete kapetana Šimeka, njegove organizacijske sposobnosti, veze i odlučnost. Upravo su ga se zbog toga i pribojavali. Vjerojatno je i to bio jedan od razloga zbog kojih je varaždinska zračna luka bila bombardirana tijekom ratnih zbivanja.

Svi koji se barem površno razumiju u zrakoplovstvo znaju da bi, s tehničkog i sigurnosnog aspekta, daleko povoljnija lokacija za varaždinski aerodrom bila s druge strane Drave, na međimurskoj strani. Lokal patriot Šimek o tome je razmišljao onako kako je samo on znao, iskreno, pomalo tvrdoglavo i sasvim varaždinski:

„Moji bi me Varaždinci zatukli da sam napravil aerodrom na međimurskoj strani.“

Milan Šimek preminuo je 26. siječnja 1991. godine, ne sluteći da će se njegova pilotska priča nastaviti i nakon njega. Nebo koje je cijeloga života osvajao i volio, godinama kasnije dobit će novog čuvara iz njegove obitelji svog unuka, kapetana Filipa Hižaka. Tako se legenda nad gradom nije ugasila; ona je samo promijenila generaciju i nastavila letjeti.

Ante Oljica – gospodin, vrsni pedagog i esteta

Neke stvari o životu počinjemo razumijevati tek krajem osnovne škole. Potom dolazi prekretnica koja nas usmjerava prema njegovim glavnim tokovima: upisujemo srednju školu, mijenjamo okolinu, upoznajemo nove ljude, sklapamo prijateljstva. U tom razdoblju formiramo se kao osobe, počinjemo uočavati nepravde, prepoznavati vlastite sklonosti i graditi stavove. I tada vam se, u toj bujici novih mogućnosti, gotovo slučajno dogodi, kao što se dogodilo meni da upoznate čovjeka koji vas, a da toga niste ni svjesni, oblikuje, izbrusi i usmjeri prema novom životnom putu. Takva osoba u mom životu bio je Ante Oljica, poznati varaždinski nogometni trener.

Oljica je cijeli svoj život posvetio nogometu. Igrati ga je počeo još davne 1937. godine kao junior ŠK-a „Slavija“, tvorničkog kluba tekstilne tvornice Tivar, u vlasništvu češke obitelji Stiassni. Šira javnost prvi je put čula za mladog Oljicu 1940. godine, kada je na prvenstvenoj utakmici protiv osječke „Slavije“ postigao pogodak koji ga je lansirao u središte pozornosti. Te je utakmice briljirao, ne samo kao strijelac, već i kao glavni protagonist, istaknuvši se više od tadašnjih varaždinskih nogometnih zvijezda: Cerovečkog, Koprivnjaka, Solettija, Bradaške i Jazbeca.

Nakon završetka Drugoga svjetskog rata, 1945. godine, Oljica nastavlja igrati u Zagrebačkoj 94, u klubu koji sada nosi ime „Tekstilac“. Klub je i dalje djelovao pod okriljem tvornice preko puta ceste, pa je Oljica, poput većine svojih suigrača, postao njezin zaposlenik. Standardni prvotimac „Tekstilca“ bio je sve do 1948. godine, kada je odlučio objesiti kopačke o klin. Njegov odlazak s terena nije značio i odlazak iz sportskog života grada. Kratko je koketirao s nogometnom sudačkom karijerom, da bi se naposljetku pronašao u pozivu trenera. Uz nogomet, ostao je čvrsto vezan uz obitelj i svoj voljeni Varaždin.

Više od trideset godina proveo je radeći u dvije smjene. Ujutro u tvornici, poslijepodne na nogometnom igralištu. Iako je cijeli radni vijek bio savjestan i visoko rangiran službenik tekstilne tvornice Varteks, njegovo je istinsko nasljeđe obilježio nogomet. Zahvaljujući iznimnom doprinosu u stvaranju mladih nogometaša, Oljica si je još za života osigurao mjesto među varaždinskim nogometnim velikanima.

Tijekom trenerske karijere u više je navrata vodio prvu momčad Varteksa, no najdulje je i najuspješnije djelovao kao trener juniora. Nogometnim vještinama i životnim načelima podučio je generacije mladih Varaždinaca. Prva momčad Varteksa godinama se punila najboljim izdancima njegove Škole nogometa, sve domaćim dečkima, vrhunskim igračima, budućim prvotimcima, hrvatskim i državnim reprezentativcima. Dovoljno je spomenuti samo neka prezimena: Vogrinčić, Kranjc, braća Cvek, Manola, Švarc, Jagečić...

Unatoč tom fascinantnom trenerskom doprinosu, Ante Oljica u mom će sjećanju ostati prije svega veliki gospodin, vrsni pedagog i istinski esteta. Bio je čovjek koji me naučio ključnim životnim postulatima: predanosti, samodisciplini i odgovornosti. Možda tada nisam u potpunosti razumio njegove poruke, ali sam ih nesvjesno usvojio.

Bila su to mladenačka vremena u kojima nismo znali prštimo li više od viška energije ili od tinejdžerskih buba. Oljica je prema svakome od nas imao gotovo roditeljski odnos: toplu riječ, dobronamjeren savjet, ali i jasnu granicu. Znao nas je motivirati i obuzdati, a ponekad i svojim odlučnim stavom natjerati da odstupimo od najčvršćih odluka.

Ante Oljica (u sredini) u društvu najboljih učenika – Stanka Švarca (lijevo) i Rudolfa Cveka

Jednom nam je prilikom rekao da se moramo ošišati i skratiti svoje duge frizure. Teško nam je pala ta odluka. U ono vrijeme biti bez duge kose bilo

je otprilike isto kao danas biti bez mobitela. Dvojica najboljih, ujedno i najhrabrijih igrača, Cvek i Čop, odbili su se ošišati. Oljica je ostao dosljedan: bez obzira na njihovu kvalitetu, nije ih uvrštavao u momčad sve dok se nisu ošišali.

Pokoljenja „klinaca“ koji su, poput mene, nosili Varteksov plavi dres, Oljica je usmjerio na put koji se itekako isplatilo slijediti. Prihvaćajući njegove vrijednosti, mnogi su se moji suigrači po završetku igračke karijere pretvorili u radišne i cijenjene majstore, inženjere, direktore, liječnike, trenere svjetskog glasa. Veliki treneri veliki su zato što znaju vlastitu veličinu prenijeti na svoje igrače, a Ante Oljica bio je upravo takav.

Sestre Pitner iz ulice Ognjena Price

Val rukometnog zanosa, koji su s neizmjernom strašću krajem četrdesetih godina prošloga stoljeća pokrenuli varaždinski gimnazijalci Ivan Okreša, Antun Jerić, Krešimir Petanjek, Dražen Ožeg, Srećko Sabati, Draško i Željko Salopek, Krešimir Habijan, Marijan Tomiša, Josip Kelnerić, Branko Tribusson, Tomislav Tomašić i Vili Bercar, pedesetih je godina zapljusnuo cijeli grad. Varaždin je disao rukomet. Udar tog sportskog vala nije mimoišao ni dvije školarke iz ulice Ognjena Price, Renatu Zuber s kućnog broja 6 i Ružu Pitner s broja 14.

Njihov rukometni put započeo je na V. osnovnoj školi, u ekipi koju je s mnogo znanja i entuzijazma stvarao profesor Senen Žamić. Te 1958. godine na „Petoj“ se posložila doista iznimna rukometna družina. Djevojke su igrale silovito i nadmoćno, pobijedile su sve protivnice na općinskim i regionalnim prvenstvima osnovnih škola, ostavljajući snažan dojam u tadašnjim sportskim krugovima.

Veliki potencijal djevojaka iz Pavlinskog Marofa, tadašnjeg sjedišta škole, nije prošao nezapaženo. Uprava Rukometnog kluba Sloboda pozvala ih je da se priključe klubu i pomognu u osnivanju ženske sekcije. Većina djevojaka iz školske ekipe prihvatila je poziv, a njima se pridružila i mlađa Ružina sestra Marija. Uz sestre Pitner, članice novoosnovane ženske ekipe Slobode postale su i Jagica Nemet, Adamčić, Butek, Dragica Lazar, Desanka Vuinac i Matilda Zelenka. Prvi trener bio je neumorni rukometni vizionar i animator Krešimir Petanjek. Treniralo se i igralo na lešnatom igralištu Slobode, ondje gdje se danas nalazi sportski centar TTS.

Sestre Pitner – s lijeva: Ruža, Nada i Marija

Godine 1960. Ruži i Mariji pridružila se i najmlađa sestra, četrnaestogodišnja Nada. Mršava i vižljasta, ali izuzetno uporna, ubrzo je visinom prerasla starije sestre. Marljivo je trenirala, upijala rukometno znanje trenera i slušala savjete svojih sestara. Trud se isplatio: u drugoj polovici šezdesetih Nada se prometnula u glavnu igračicu i zaštitno lice kluba. Postala je kapetanica ŽRK-a Sloboda, a zahvaljujući igrama kojima je ekipu dovela na prag Prve rukometne lige tadašnje države, proglašena je najboljom sportašicom grada Varaždina 1967. godine.

Godina 1968. pokazala se sudbonosnom za Slobodu i varaždinski ženski rukomet. Skupština kluba 15. prosinca donijela je vizionarsku odluku koja

je zauvijek obilježila budućnost ovoga sporta u gradu – potvrđeno je partnerstvo s peradarsko-prehrambenim kombinatom „Koka“. Klub je promijenio ime u ŽRK „Koka“, pod kojim uspješno djeluje i danas. Plodovi tog savezništva ubrzo su postali vidljivi: pod kapetanskom palicom najmlađe sestre Pitner, ekipa „Koke“ već je sljedeće godine trijumfalno izborila ulazak u Prvu ligu bivše Jugoslavije.

Bili su to nezaboravni dani ponosa i slave varaždinskog ženskog rukometa. Za prvoligaške utakmice uvijek se tražila karta više. Mi klinci iz susjedstva bili smo privilegirani, skupljali smo lopte i bili tik uz svoje junakinje. Koliki su žar i emocije obilježili to vrijeme svjedoči činjenica da i danas, pedesetak godina kasnije, mogu bez zadržke nabrojiti sastav tadašnje ekipe: Balaić, Zahar, Kink, Makar, Damjan, Habijan, Havelka, Žnidarić, Čvek, Potočnjak, Kolman, Geber, Višnjić i N. Pitner. Trener je bio temperamentni Ante Đurić, koji se, kao suprug najstarije Ruže, savršeno uklapa u priču o sestrama Pitner.

Rukometni klub „Koka“

Nada Pitner branila je boje kluba sve do jeseni 1971. godine, kada ju je teška ozljeda prisilila na prekid igračke karijere. Njezino „zbogom“ igranju nije značilo i rastanak s rukometom. Ostala mu je vjerna kao rukometna sutkinja, a jedno kraće vrijeme i kao trenerica. Iza nje je ostalo deset iznimnih sezona, dovoljno da je se s pravom ubroji među najbolje

rukometašice u povijesti grada. Rukometne šezdesete bile su romantična vremena, neusporediva s današnjima. Novca nije bilo, igralo se iz čiste ljubavi prema sportu. Igračice su istodobno pohađale srednje škole ili studirale, a klub su vodili volonteri, zanesenjaci. Najveća sreća bila je kada bi djevojke za rođendan od kluba dobile kolonjsku vodu „Crna mačka“ ili tenisice „Borovo“ za trening i utakmice.

Marljiva i samozatajna Nada nije lovorike skupljala samo na sportskom terenu. Unatoč brojnim obvezama bila je izvrstan student. U roku je završila Pedagošku akademiju u Čakovcu, a potom i Pedagoški fakultet u Rijeci. Kao profesorica u Medicinskoj školi, a kasnije i dugogodišnja ravnateljica Šeste osnovne škole, neumorno je prenosila znanje i onaj pozitivni timski duh stečen u sportu na mlade naraštaje.

Nada Pitner-Ciglar ni u mirovini ne može bez rukometa. Kada se sa suprugom Vjekoslavom nađe u društvu sestre Ruže i šogora Ante Đurića, rukomet je neizbježna tema razgovora. Uz uobičajene umirovljeničke teme, ova velika rukometna obitelj s radošću se prisjeća anegdota i „utakmica života“ odigranih u hladu Slobodinih topola. Te bi kave bile još potpunije kada bi im se mogao pridružiti i ostatak rukometne obitelji – pokojna sestra Marija i njezin suprug Ivica Novak, također nekadašnji rukometaš Slobode.

To su priče koje ne blijede, priče o sestrama Pitner, rukometu i jednom gradu koji je znao živjeti sport.

"Čapatanga" - nogometni Woodstock

Put nostalgije odveo me do Srednjoškolca, nekoć živog žarišta sportskog života mladih Varaždina. Stara „Gombaona“, oronula, ali ponosna, stoji ondje već 125 godina, prkoseći vremenu kao kakav stari čuvar uspomena. Dok koračam ispod njezinih visokih zidova, pogled mi zastane na mramornoj spomen-ploči. Postavila ju je udruga „Đuro Kulčar“ u čast prvog nogometnog kluba u Varaždinu, osnovanog davne 1909. godine.

Samo nekoliko koraka niže, na prostoru gdje smo mi nekad provodili dane, igrajući košarku, rukomet ili mali nogomet, dok se sunce spuštalo iza krovova, danas se uzdiže moderno zdanje sportske dvorane Prve gimnazije. Vrijeme neumoljivo mijenja prostore, ali sjećanja ostaju, živa i neukrotiva. Ne mogu se oteti tom žalu sjećanja i toplini koja me obuzme svaki put kada pomislim na stari „Partizan“ i na čuveni malonogometni turnir koji je nekoć zapalio mladost Varaždina.

Ideja o tom turniru rodila se jedne sparne ljetne večeri, kada se sav život mladih preselio na gradski trg i njegovo prirodno okupljalište, Korzo. Te večeri Korzo je disalo mladost punim plućima. Zrak je bio pun žamora,

smijeha i ljetne bezbrižnosti. A onda, iznenada, probio se gromoglasan smijeh koji je odjeknuo između fasada starih palača. Dopirao je od skupine dugokosih mladića okupljenih oko telefonske govornice, našeg tadašnjeg „centra svijeta“.

Raspravljali su o nogometu, kao i uvijek. I baš u tom vatrenom razgovoru Ceko je, smrtno ozbiljno, izjavio da Haler bez problema može igrati u Varteksu. To je izazvalo salve smijeha, ali i potaknulo ideju koja će obilježiti čitavu jednu generaciju:

Zašto ne bismo organizirali malonogometni turnir gradskih klupa da vam pokažem kakav je španer Haler?

Glavni organizatori malonogometnog turnira „Josip Čapatanga“, Haler i Ceko

U tom trenutku, u toj vreloj ljetnoj večeri, rodila se priča koja će odjekivati godinama. Riječ po riječ, i planirana zamisao se je u narednim danima sve više oblikovala da bi se na kraju pretvorila u stvarnost. Kako u to vrijeme nije bilo interneta i društvenih mreža, inačica za razmjenu informacija bila je usmena predaja. Dečki su se pretvorili u „nogometne svjedoke“ te su priču o turniru širili od društva do društva tijekom večernjih šetnji na Korzu.

Dani su prolazili, a dečki s početka priče užurbano su slagali mozaik prvog pravog malonogometnog turnira u našoj mladosti. Ideja je rasla iz dana u dan, baš kao i uzbuđenje. Prihvaćen je Cekijev prijedlog da turnir nosi ime „Josip Čapatanga“, po šaljivom nadimku popularnog varaždinskog staklara Gorana Cerovečkog-Hape, čovjeka kojega su svi znali, a još više voljeli zadirkivati. Ime je zvučalo neobično, duhovito, baš onako kako je naš grad tada disao mladenački, bezbrižno i s puno duha.

Prvi malonogometni turnir gradskih kvartova i klapa održan je na travnatom igralištu V. osnovne škole. „Peta“ je tih dana živjela nogomet punim plućima. Danas se više ne sjećam tko je odnio pobjedu. Vrijeme je, čini se, zadržalo ono što je bilo važnije od samog rezultata. Dobro pamtim lica, žamor, uzbuđenje. Na igralištu se okupila nogometna krema Varaždina, a među njima posebno su stršili tada najbolji španeri našeg grada: Srga, Toto, Jozo, Lordi, Hero, Haler i Mišo Bosanac. Gledati ih kako igraju bilo je čista čarolija.

Turnir je završen uspješno, u glasnom metežu radosti, šala i obećanja da će se priča nastaviti. I doista, odmah je dogovoreno da se drugi turnir održi već sljedeće godine, u isto vrijeme. No ovaj put na novom, tvrđem, ozbiljnijem terenu, na legendarnom asfaltnom igralištu „Partizana“, današnjeg Srednjoškolca.

Bio je to početak tradicije koja je mnoge od nas oblikovala, učila nas igri, prijateljstvu i onoj posebnoj vrsti zajedništva koje se rađa samo na terenu, uz miris prašine, loptu i neugasivu strast prema nogometu.

Nakon nekoliko godina redovitog održavanja, „Čapatangin“ turnir prerastao je u svojevrsni Woodstock gradske mladosti. Cijeli dan Partizan je bio krcat, atmosfera naelektrizirana smijehom, uzvicima i udarcima lopte. Iz zvučnika je treštala popularna rock glazba, a značajan dio publike činile su djevojke, koje su svojim prisustvom dodatno palile strast i energiju turnira.

Genijalan naum organizatorskog dvojca, Halera i Cekija, da stvore ozbiljan turnir pod šaljivim, izmišljenim imenom, uspio je u svakom pogledu. Turnir se kroz godine afirmirao, postao svojevrsni brend, kako bi danas rekli u Turističkoj zajednici. Publika je bila brojna i razdragana, postojali su zapisnički stol, voditelj i razglas. No ono što je turnir činilo jedinstvenim bila

je jedna jednostavna, ali značajna odluka: na „Čapatanginom“ turniru nisu sudili suci. Razlog? Nitko u gradu nije bio dovoljno hrabar da prihvati tu ulogu.

Uz turnirski razglas veže se jedna neizbrisiva anegdota. Milicijska stanica, udaljena stotinjak metara zračne linije od igrališta na „Partizanu“, nije mogla ignorirati glasnu muziku koja je probijala ulice. Poslana je ophodnja, dvojica milicajaca, da provjere što se to događa. Kad su stigli, pritajili su se, skrivajući osmijehe dok su uživali u nogometnim majstorijama koje su se odvijale pred njima.

Pobjednik 1. Turnira „Čapatanga“; stoje slijeva: Miljuš, Toto, Mila, Srga; čuče: Jozo, Fajf, Mišo, Nino

I onda je nastao trenutak koji će se pamti. Završilo je prvo poluvrijeme, a osoba zadužena za razglas nije primijetila prisutnost milicajaca i pojačala je glazbu do daske. Milicajci su se uskomešali kao kokoši koje osjete dolazak lisice, odrješito krenuli prema razglasu, spremni upozoriti voditelja da je muzika preglasna. U gledalištu je nastao potpuni tajac. Mješavina iščekivanja, straha i potajnog smijeha. Bio je to trenutak kada je disciplina susrela ludost, a „Čapatangin“ turnir pokazao da su pravila, baš kao i pjesma i smijeh, samo dio čarolije koja je tih dana držala mlade Varaždince zajedno.

Detalj iz publike

Iza razglasa na zidu visjela je velika tabla s natpisom „Turnir Josipa Čapatange“. Taj dan osoba zadužena za razglas bio je Đefi, gradski fakin i neponovljivi zafrkant. Kad su mu prišla dvojica milicajaca, dočeka ih je potpuno „cool“. Ljubazno su ga upozorili da ne pušta preglasnu glazbu, jer nezadovoljni susjedi tada zovu i nastaju problemi. Tijekom razgovora njihov pogled zapeo je za natpis na zidu, pa su, iz znatiželje, upitali tko je zapravo bio Josip Čapatanga, čovjek po kojem se zove turnir.

Đefi se prvo pravio iznenađen njihovim neznanjem, a potom ozbiljnim glasom odgovorio:

Vi niste čuli za narodnog heroja druga Josipa Čapatangu?

Postiđeni, krupniji milicajac skromno je priznao:

Nisam čuo, tek sam dva mjeseca u Varaždinu. Ja sam iz Tušilovića, na Kordunu, odakle bih mogao znati sve narodne heroje, a pogotovo ove vaše zagorske.

U razgovor se tada pomirljivim tonom uključio i drugi milicajac:

Dobro, druže, možeš li nam ti reći tko je bio drug Josip Čapatanga?

Đefi je s osmijehom i šarmom odgovorio:

Kak vam ne bi rekel. To svaki klinac u Varaždinu mora znati već u prvom razredu osnovne škole. Narodni heroj Josip Čapatanga bio je željezničar, skretničar na pruzi. Mical je skretnicu dok su Nijemci bombardirali Varaždin. Opala je bomba i raznesla ga.

Ophodnju je zadovoljilo njegovo živopisno objašnjenje. Milicajci su se udaljili, želeći da turnir prođe u miru, uspješno i bez glasne glazbe.

Korzo, ljeto, par godina kasnije... Do informacije o datumu održavanja turnira bilo je teže doći nego danas do rješenja Vrhovnog suda. Studenti Ceko i Haler zapostavili su organizaciju u korist ispitnih obveza na fakultetu, a dolazak na Korzo izbjegavali su u velikom luku. Omiljena „Čapatanga“ polako je odletjela u zaborav, baš kao što je uskoro za njom nestala i šetnja po kulturnom Korzu. Sjećanja koja su nekada vrvjela smijehom, nogometom i mladenačkom strašću sada su postala tih, nježan odjek vremena.

Ipak, u srcima onih koji su bili dio tog vremena, Josip Čapatanga i njegov turnir žive vječno. Bili su simbol jednog grada, jedne mladosti i jednog neopisivog osjećaja slobode koji više nitko i ništa ne može izbrisati.

Varaždinac s medaljom svjetskog prvaka u nogometu

Kada u Buenos Airesu uđete u sjedište AFA-e, Argentinskog nogometnog saveza, pogled vam se neizbježno zaustavi na zidu na kojem su zlatnim slovima ispisana imena triju generacija argentinskih nogometaša okrunjenih naslovom svjetskog prvaka. S lijeve strane zida stoji tabla s pobjednicima iz 1978. Među imenima s prvog popisa, usred prezimena koja zvuče tipično južnoamerički, iznenada se ističe jedno posve drugačije – hrvatsko prezime Kralj. Rudolf Kralj bio je tehnički direktor argentinske reprezentacije koja je 1978. godine osvojila svoj prvi naslov svjetskog prvaka.

Njegov nogometni put, od Varaždina do svjetskog trona, doista nalikuje filmskoj priči. Rođen je 1908. godine u Varaždinu, u doba kada je Hrvatska bila dio Austro-Ugarske Monarhije. U rodnom je gradu pohađao gimnaziju i maturirao 1927. godine. Već tada se vidjelo da je riječ o iznimnoj osobnosti: jednako ga je privlačilo znanje kao i nogomet. Jezici su mu bili posebna strast, pa je već s dvadeset godina govorio francuski, njemački, latinski i grčki. Nogometnu abecedu naučio je u varaždinskoj „Dravi“, za koju je igrao od 1924. do 1926. godine. Talent ga potom vodi u Zagreb, gdje nastupa za HAŠK i Građanski. Njegova darovitost nije prošla nezapaženo, splitski

Hajduk pozvao ga je 1931. godine kao pojačanje na četveromjesečnu turneju po Južnoj Americi. Upravo tada Kralj se prvi put susreo sa zemljom gaučosa i tanga, koja će obilježiti njegov život. Argentina ga je osvojila, pa se nakon dvije godine ponovno vraća i potpisuje ugovor s klubom Ferro. Iako je ondje odigrao tek sedam utakmica i postigao četiri pogotka, nogometni put nastavlja u Oeste F.C.-u.

Rudolf Kralj

Ozljede su ga prisilile da relativno rano prekine igračku karijeru. No nogomet nije napustio, samo ga je počeo gledati s druge strane. Posvetio se trenerskom poslu i vrlo brzo se istaknuo znanjem i obrazovanjem koje

je nadilazilo uobičajene južnoameričke okvire. Već 1936. godine postaje profesor nogometa. Uoči Drugog svjetskog rata vraća se u domovinu, zapošljava se kao urednik sportske rubrike u dnevnom listu „Hrvatski narod“, ali ostaje snažno povezan s Argentinom, u kojoj je u vrijeme NDH-a obnašao i dužnost počasnog konzula. Nakon rata ponovno odlazi u Buenos Aires i nastavlja trenersku karijeru. Među ostalim, radio je u klubu u kojem će kasnije stasati planetarno slavni Diego Maradona.

Kralj nije bio samo nogometni stručnjak. Bio je intelektualac širokih interesa, čovjek kulture i ideja. Pod dojmom političkih i društvenih promjena koje su zahvatile Hrvatsku nakon rata, u Argentini 1949. godine objavljuje knjigu „Verdades Rojas“ („Crvena istina“). Pedesetih i šezdesetih godina njegovo ime postaje sinonim za nogometno znanje diljem Južne Amerike. Radio je u Boliviji, Kolumbiji i Argentini, a „Don Rodolfo“, kako su ga ondje zvali s poštovanjem, gradio je reputaciju podučavajući trenere nogometnoj taktici u poznatoj Školi za nogomet te izdajući stručni časopis na engleskom i španjolskom jeziku. Među njegovim učenicima bila su i dvojica najvećih argentinskih trenerskih autoriteta – César Luis Menotti i Carlos Bilardo.

Vrhunac karijere dočekaio je u sedamdesetoj godini života. Na prijedlog svojega učenika Menottija, tadašnjeg izbornika, postaje tehnički direktor argentinske reprezentacije. Argentina je bila domaćin Svjetskog prvenstva 1978. godine, a zemljom je vladala vojna hunta generala Rafaela Videle. Pritisak vlasti i javnosti bio je golem. Naslov prvaka očekivao se pod svaku cijenu. Kralju je povjeren iznimno zahtjevan zadatak: organizirati reprezentaciju i stvoriti uvjete u kojima će momčad moći izdržati nezapamćeni teret očekivanja.

Argentinski sportski listovi kasnije su pisali kako je upravo Rudolf Kralj bio jedan od ključnih ljudi u isticanju Diega Maradone i Marija Kempesa u Menottijevoj viziji momčadi. Maradona, na Kraljevo žaljenje, nije ušao u završni popis od 22 igrača, no inzistiranje na Kempesu pokazalo se presudnim. Kempes je postao junak prvenstva, najbolji strijelac i igrač turnira, a Argentina je osvojila svoj prvi naslov svjetskog prvaka. Nakon tog uspjeha Kralj je imenovan tajnikom Međunarodnog udruženja nogometnih trenera Južne Amerike, što je bilo još jedno veliko priznanje u njegovoj bogatoj karijeri.

Unatoč svjetskoj slavi, Rudolf Kralj nikada nije zaboravio tko je i odakle dolazi. S ponosom je isticao svoje hrvatsko i varaždinsko podrijetlo. Rodni je grad posljednji put posjetio 1985. godine, kao gost Miroslava Ćire Blaževića, na prijateljskoj utakmici između Varteksa i Dinama. Umro je 1990. godine u Buenos Airesu, daleko od Drave, ali duboko upisan u povijest svjetskog nogometa.

Njegov najuspješniji učenik, legendarni César Luis Menotti, 1992. godine boravio je u Zagrebu kao izbornik reprezentacije Meksika. U razgovoru sa Zvonimirom Magdićem za „Sportske novosti“, na upit o Rudolfu Kralju, vlastoručno je zapisao nekoliko rečenica koje možda najbolje sažimaju veličinu Varaždinca s argentinskog zida slave. Pisao je o susretu s domovinom svog dragog Rodolfa, o ostvarenju sna o slobodnoj Hrvatskoj, o zajedničkim naslovima svjetskih prvaka i o znanju koje je od njega primio. Nazvao ga je čovjekom visoke kulture, profesorom koji je poznavao nogomet onako kako je poznavao i sam život.

I upravo zato, među zlatnim slovima u Buenos Airesu, prezime Kralj ne stoji kao slučajnost, nego kao trajni znak da je jedan Varaždinac ostavio neizbrisiv trag u povijesti svjetskog nogometa.

Velika ostavština Božidara Vučetića

Godina je 1958. Na autobusnom kolodvoru u malom, živopisnom ličkom mjestu Brinju mladi, netom diplomirani učitelj sjeda u autobus koji ga vodi

u nepoznato. Pred njim je duga vožnja starom, zavojitom cestom prema Zagrebu, a zatim i prema Vinici kraj Varaždina, gdje ga čeka posao u osnovnoj školi. U džepu ima kartu u jednom smjeru, u srcu vjeru u bolje sutra. Poput današnje mladeži koja sreću traži daleko od doma, odvažno napušta rodni kraj. Misli mu nemirno lutaju između voljenog Brinja i neizvjesne budućnosti koja ga očekuje u vinogradarskom mjestu na sjeveru.

Tri godine kasnije Božidar Vučetić, mladi učitelj s početka priče, postaje jedna od najomiljenijih osoba u Vinici. Podjednako ga cijene stari i mladi, jer pedagog koji s jednakom strašću uči i odgaja, sve svoje slobodno vrijeme izvan školskih obveza ulaže u razvoj sela. Dobrohotan i otvoren, uspijeva se uklopiti u sredinu koja prema došljacima nije pretjerano povjerljiva. Osniva obitelj, postaje otac, ali njegov stvaralački žar ne jenjava. Već prve godine po dolasku oživljava zamrli nogometni klub Vinica, u kojem je istodobno igrač, trener i predsjednik sve do 1964. godine. Godinu dana ranije osniva rukometni klub i sportsko društvo Vinica, udarajući temelje organiziranom sportu u mjestu.

S nastavnikom tjelesnog odgoja iz Osnovne škole Vinica prvi sam se put susreo još kao gimnazijalac. Na igralištu Koke igralo se prvenstvo osnovnih škola u rukometu. U mnoštvu mladih rukometašica iz četiri škole bilo je nemoguće ne primijetiti djevojke iz Vinice i njihova markantnog učitelja. Zapale su mi za oko zbog jednog, naizgled banalnog detalja: noge većine djevojkica bile su do polovice bedara preplanule od sunca, a iznad toga bile su bijele poput jogurta. Nisam mogao dokučiti razlog sve dok mi susjed, koji je stajao kraj mene, nije tiho objasnio: *„To su ti domaće cure, pocrnjele su im noge od rada na polju.“*

Na terenu, međutim, nije bilo ni traga umoru. Djevojke iz Vinice djelovale su čvršće i snažnije od ostalih, a favorizirane protivnice pobjeđivale su s nevjerojatnom lakoćom. Bio sam očaran činjenicom da učenice male seoske škole mogu tako nadmoćno igrati protiv gradskih ekipa iz sredine koja se diči kolijevkom hrvatskog rukometa. Za te lovorike najzaslužniji je bio upravo Vučetić, vrstan pedagog i motivator, koji je na djevojke djelovao gotovo očinski. Poštovale su ga i vjerovale mu bezrezervno. Na poluvremenima su ga slušale s takvom pažnjom da bi i najzanimljivija televizijska serija ostala u sjeni njihove koncentracije

NK Varteks – Božidar Vučetić, stoji prvi s lijeva

Na žalost mještana Vinice, 1974. godine Vučetić dobiva poslovnu ponudu koju nije mogao odbiti. Selidbom u Varaždin postaje ravnatelj Prve osnovne škole, dužnost koju će obnašati sve do umirovljenja 1998. godine. Oprostio se od Vinice, ali ona nikada nije napustila njegovo srce. U Varaždinu nastavlja s jednakim žarom promicati sport i zajedništvo, ostavljajući za sobom dubok i trajan trag.

Najprije se posvetio uređenju sportske infrastrukture svoje škole. Najstarija varaždinska osnovna škola dobila je asfaltirano i osvijetljeno igralište, a potom i novu sportsku dvoranu. U slobodno vrijeme Vučetić se s nesmanjenom strašću posvećuje nogometu, aktivno se uključujući u rad NK-a Varteks, kojemu je bio predsjednik punih sedam godina. Bio je prodoran, neumoran, gotovo nezaustavljiv. Kad bi nešto naumio, išao je do kraja, poput buldožera koji ne poznaje prepreke. Upravo zahvaljujući njegovoj energiji i temperamentu, Varaždin je za potrebe zagrebačke Univerzijade 1987. godine dobio potpuno obnovljene i suvremene stadione Varteks i Sloboda.

Uz izniman angažman u Varteksu, Vučetić je obnašao i niz drugih odgovornih dužnosti u varaždinskom sportu. Bio je predsjednik Nogometnog podsaveza Varaždin, predsjednik Međuopćinskog nogometnog saveza zone Čakovec–Varaždin te glavni tajnik dosad najveće atletske priredbe održane u gradu, Juniorskog atletskog prvenstva Europe 1989. godine. Zahvaljujući toj manifestaciji, Atletski klub Sloboda opremljen je modernim spravama, a atletska staza na istoimenom stadionu temeljito je obnovljena.

Nogometni doajeni – Zorislav Srebrić (lijevo) i Božidar Vučetić

Ni odlazak u mirovinu nije zaustavio stvaralački duh Božidara Vučetića. Zajedno s nekolicinom sportskih entuzijasta osniva Udrugu za promociju i očuvanje tradicije nogometa u Varaždinu „Đuro Kulčar“, na čijem je čelu i danas. Sudeći po njegovoj vitalnosti i neumornoj energiji, ni u osamdesetim godinama života ne namjerava stati sve dok Varaždin ne dobije ono o čemu sanja – pravi Muzej sporta, kao trajni spomenik ljudima, idejama i strasti koje su grad oblikovale.

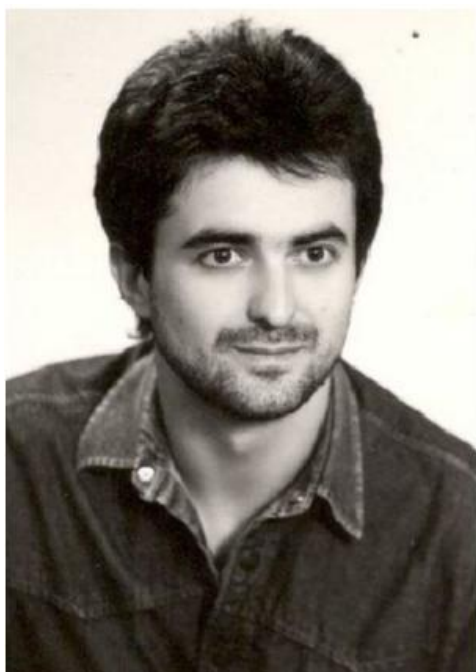
I život svoj i sreću svu ja ostavit ću Varteksu

Glumačka ikona Ljubomir Kerekeš u svom je životu znao biti mnogo toga: nevinašce iz Varteksova naselja i žestoki roker u bendu Autoput, desni bek NK-a Poljana iz Poljane Biškupečke i Raskoljnikov u „Zločinu i kazni“, nabrijani „White Stones“ i dimnjačar Štef iz legendarne monodrame, brižni otac i major JNA Aleksa Milosavljević u filmu „Kako je počeo rat na mom otoku“, danas ponosan djed. Popis njegovih uloga mogao bi se nizati bez kraja, jer njegov život nikada nije pristajao na jedno lice ni jednu ladicu.

Koliko je samo truda, ljubavi i zanosa utkano u sve te godine. U vremenima kada se ljudi lako izgube u vlastitim životnim ulogama – sinu, mužu, ocu, prijatelju, ljubavi ili patnji, Kerekeš je svakoj prilazio s mjerom, poštovanjem i dubokim razumijevanjem za čovjeka. Znao je da jedino takav pristup ima smisla, čak i onda kada iza dobrote i iskrenosti ne slijedi aplauz.

Ovo, međutim, nije priča o njegovim glumačkim, filmskim ni redateljskim uspjesima. O njima se već sve zna. Ovo je priča o njegovu paralelnom životu, onome koji se odvija izvan pozornice, u svijetu sporta, gdje se ne igra samo jedna predstava, nego se uloge smjenjuju iz treninga u trening, iz utakmice u utakmicu, iz sezone u sezonu. Na sport se Kerekeš „navukao” još kao dječak, odrastajući s roditeljima u Varteksovu naselju. Nogomet se igrao od jutra do mraka iza „plave” zgrade, a blizina stadiona u Zagrebačkoj 94 bila je dovoljna da ljubav preraste u trajnu ovisnost.

Počeo je kao pobirač lopti, dogurao do juniorske momčadi, a onda je stiglo ono nemirno tinejdžersko doba u kojem hormoni ne pitaju, a srce se ne može odlučiti. Gluma, glazba, nogomet – dilema do dileme, trilema. Prevagnula je glazba. Osniva bend Alkmen, a punu afirmaciju doživljava kao član rock sastava Autoput. Ipak, ni tada ne napušta preostale dvije strasti. Vrijedi zabilježiti i to da je, nakon nogometne epizode, jedno vrijeme igrao rukomet za varaždinski RK VIS.

Ljubomir Kerekeš

Upoznao sam ga 1981. godine na premijeri predstave „Vjerodostojni doživljaji sa psima” Ivana Bakmaza, u režiji Petra Večeka. Na domjenku sam mu čestitao na ulozi Vučka. Na moje iznenađenje, odgovorio mi je riječima koje nisam očekivao: „Ja vas znam, ja sam vam kao mali skupljao lopte na Varteksu.” Tako je započelo prijateljstvo satkano od zajedničke ljubavi prema kazalištu i nogometu.

Krajem osamdesetih Kerekeš je bio prvotimac NK Poljane. Jedne nedjelje Poljana je u Štefancu igrala odlučujuću utakmicu protiv Drave. Došao sam ga gledati s prijateljima iz NK-a Varteks, tehničkim tajnikom Stjepanom Cvekom i trenerom Brankom Ivankovićem. Publika nas je prepoznala i zadirkivala, nagađajući kojeg ćemo igrača „odvesti“ u Varteks. Nismo odgovarali. Došli smo zbog prijatelja. Nitko tada, među tristotinjak gledatelja, nije mogao naslutiti da će brzonogi desni bek Poljane izrasti u jednog od najvećih hrvatskih glumaca i u jednog od najvažnijih „dvanaestih igrača“ NK-a Varteks.

Prekretnica se dogodila s briljantnom ulogom Bad Blue Boysa Čube u predstavi „Dobro došli u plavi pakao“, igranoj u zagrebačkom Jazavcu, današnjem Kerempuhu. Predstava je izazvala golem interes javnosti, dodatno pojačan protivljenjem predsjednika Tuđmana njezinu izvođenju, zbog tadašnjeg sukoba s navijačkom skupinom i preimenovanja Dinama u Croatiau Zagreb.

Nakon premijere, u foajeu kazališta dogodio se trenutak koji su prenijeli svi hrvatski mediji. Oduševljeni Bad Blue Boysi uručili su Kerekešu člansku iskaznicu. Njegov odgovor bio je iskren i neočekivan: zahvalio im je, ali dodao da je oduvijek White Stones. Taj trenutak, zajedno s vrhunskom glumačkom rolom, lansirao ga je u nacionalnu prepoznatljivost i pretvorio u nenametljivog, ali snažnog ambasadora Varaždina, NK-a Varteks i White Stonesa, čiji je danas počasni predsjednik.

Na gostovanja Varteksa išao je kad god je mogao. Često smo putovali zajedno, kratili vrijeme razgovorima o idejama i snovima za klub. Jednom, na putu za Vinkovce, rekao mi je da želi napraviti novu klupsku himnu, rock'n'roll, energičnu, blisku mlađim navijačima, drukčiju od postojeće, popovski intonirane „Bijelo-plave“.

Bila je 1996. godina. Posao je bio zahtjevan, jer Kerekeš nije poznavao površnost. Tekst navijača studiozno je oblikovao, sam napisao glazbu, okupio ekipu u tonskom studiju u Pribislavcu: bend svoga sina Jana Cold Snap, gitarista Crnog perja i desetak grlatih White Stonesa za stadionsku kulisu. Za manje od dva sata himna „Moj Varteks jedini“ bila je snimljena. Troškove je bez razmišljanja podmirio sam, ne želeći ni čuti za povrat. Imao sam čast prvi je poslušati u finalnoj verziji. Oduševljenje je bilo trenutačno. Ta himna i danas spada među najbolje navijačke pjesme u Hrvatskoj. Uz njezine taktove slavile su se pobjede nad Aston Villom, Heerenveenom, Brøndbyjem, Dinamom, Hajdukom, Rijekom, Osijekom...

Momčad tvornice Varteks pojačana sportskim i umjetničkim vedetama- čuče s lijeva: Cvek, Orehovec, Hiršzon, Besek i Kerekeš

Njegova privrženost igračima i navijačima godinama je stvarala posebno ozračje u Zagrebačkoj 94. Već od 1992., u prvoj sezoni 1. HNL-a, Kerekeš je svake godine za igrače, stručni stožer i upravu kluba besplatno izvodio svoje predstave. Prije ključne utakmice protiv HAŠK Građanskog, u karanteni na Varaždin bregu, „Dimnjačar Štef“ djelovao je gotovo terapijski. Sutradan je momčad Branka Ivankovića razbila favorizirane goste s 4:0. Kasnije je, na želju igrača, tradicija proširena i na njihove obitelji, pa su se predstave redovito igrale pred Božić. Jedne godine, zbog nedostatka prostora u HNK-u, predstava „Povratak ratnika“ igrana je u nekadašnjem „Graničaru“. Glumce nije smetalo ni to što su se morali presvlačiti u zahodu. Većini igrača je, bez obzira na ambijent, to bio prvi susret s kazalištem i uspomena za cijeli život.

S radošću se prisjećam tog čarobnog vremena u kojem su se sport i kultura isprepleтали prirodno i iskreno. Uz velike nogometne uspjehe NK Varteksa, to razdoblje obilježio je i Ljubomir Kerekeš svojom energijom, entuzijazmom i bezuvjetnom ljubavlju prema klubu. Uspio je jednom jedinom rečenicom ujediniti igrače, upravu, navijače, političke stranke i cijeli sjever Hrvatske:

„I život svoj i sreću svu ja ostavit ću Varteksu.“

Neustrašivi moto-gladijator Valent Medved

Kao dječak, krajem šezdesetih, znao sam sa susjedom Kasom pješice potegnuti od Banfice do Varteksa, samo da bismo uhvatili komadić uzbuđenja s varaždinskog spidveja. Novce za povratni sladoled čuvali smo tako da smo se uvijek „švercali“ kroz rupu u zidu kraj pruge. Kad bismo se napokon dokopali tribina, slobodnih mjesta više nije bilo, ostajali su samo zavoji. A gledati utrku sa zavoja značilo je kući se vratiti prašnjav, zamusikan, poput dimnjačara. I danas, dok prizivam te odlaske, u nosnicama gotovo osjećam miris metanola i spaljenog trkaćeg ulja. Spidvej u meni budi nostalgiju za romantikom i dramom, za junaštvom i sirovom hrabrošću koju nosi taj sport. Nažalost, to je sport koji je u Varaždinu već odavno pometen s pozornice, ostavši tek u sjećanjima i pričama.

Valent Medved – prvi s desna

Varaždin ima duboke korijene u auto-moto sportu. Prva motociklistička utrka održana je još 28. listopada 1923. godine, u vrijeme kada je

motociklistička sekcija djelovala u sklopu Biciklističkog društva Sloga. Sve do Drugoga svjetskog rata moto i spidvej utrke bile su redoviti dio gradskog života, a po njegovu završetku ta se strast ponovno rasplamsala.

Zlatno doba varaždinskog spidveja započinje 1960. godine, otvaranjem novosagrađene staze na stadionu Varteks i osnivanjem spidvej kluba u sklopu RŠD-a Varteks. Tada su u gradu djelovala dva iznimno agilna auto-moto kluba, Varteks i Varaždin, okupljajući brojne zaljubljenike u brzinu i miris ulja. Spidvej vozači stasali su na cestovnim utrkama, a oni najuspješniji prelaskom na oval brzo su se pretvorili u junake varaždinske publike, a publike nije nedostajalo.

Spidvej staza stadiona Varteks

Varaždinci su obožavali spidvej jer je bio sirov, uzbudljiv i pun adrenalina. Vozilo se na kružnoj stazi od crnog leša, oko travnjaka nogometnog igrališta. Motocikli su imali samo jednu brzinu, nisu imali kočnice, a četverotaktni motori na metilni alkohol na ravnicama su jurili i do 110 kilometara na sat. Vozači su motocikl ukroćivali čeličnim potplatom na lijevoj čizmi, njime kočeći, klizeći i usmjeravajući stroj kroz zavoje. Bio je to ples na rubu mogućeg.

Na atraktivnijim utrkama na stadionu Varteks znalo se okupiti i do osam tisuća gledatelja. Zvijezde šezdesetih bili su braća Valent i Ivan Medved, Mihalinec, Lazar, Pintarić i Pomper. Među njima se, međutim, posebno izdvajao jedan – neustrašivi moto-gladijator Valent Medved. Publika ga je

obožavala, jer svaki njegov nastup bio je spektakl, borba do posljednjeg daha.

Valent Medved rođen je 1927. godine u Plešu kraj Trakošćana. Ozbiljnije se motoristikom počeo baviti 1948., nastupajući na cestovnim utrkaма s posuđenim motorom od 250 kubika. Njegov talent prepoznalo je tadašnje vodstvo AMD-a Varaždin, koje mu 1952. godine kupuje motor Japp od 350 ccm, a već sljedeće godine i snažniju, 500-kubičnu mašinu. Taj je motor otkupljen od njegova trenera Meca, koji ga je sam prilagodio za spidvej. Ustrajnost, predanost i golemo iskustvo donijeli su mu naslov najboljeg spidvej vozača bivše Jugoslavije 1959. i 1961. godine, ispred velikih suparnika Drage Regvarta, Franca Babiča i Drage Perka.

Ugled Valenta Medveda nadilazio je granice zemlje. Koliko je bio cijenjen u europskim motociklističkim krugovima najbolje svjedoči njegov šestomjesečni profesionalni angažman u Poljskoj, tadašnjoj svjetskoj velesili spidveja. Vozio je za Gvardyjski klub sportova Wybrzeże iz Gdanjska, člana Prve poljske lige. Boravak u inozemstvu nije iskoristio samo za utrke, radišni Medved ondje se dodatno školovao i postao prvi licencirani trener spidveja u bivšoj Jugoslaviji.

Tijekom bogate karijere bio je član AMD-a Varaždin, AMD-a Varteks i AMD-a Remetinec. Njegov život tragično je prekinut 1984. godine u prometnoj nesreći, u 57. godini. U sportskim kronikama ostat će zapisan kao čovjek koji je obilježio varaždinski moto-sport 20. stoljeća, kao simbol hrabrosti, strasti i vremena kada su se heroji stvarali na prašnjavim zavojima, pred očima tisuća zaljubljenika.

Nogometni nomad - Ivan Pintarić

Svaki petak započinjem istim malim ritualom: dugom, ugodnom šetnjom u društvu susjeda Dražena Beseka. Hodočastimo uz kanal hirovite, ali smirujuće Drave, brzim, gotovo sportskim korakom, sat vremena dovoljnim da pretresemo sve aktualne sportske teme i prisjetimo se bajkovitih trenutaka varaždinske nogometne prošlosti. Hodamo od igrališta Slobode prema kupalištu, kod mosta skrećemo lijevo pa se uz kanal lagano spuštamo do trećeg mosta. Ondje zatvaramo krug i s druge strane kanala, za petnaestak minuta, stižemo do našeg završnog odredišta, caffe bara Picabia, gdje se, s maskom i u skladu s propisima, simbolično upisujemo u knjigu šetnje na šanku.

Prošlog petka šetnja nam je donijela neočekivan dar. Pridružio nam se Ivan Pintarić, varaždinska nogometna ikona zlatnih šezdesetih, danas osamdeset trogodišnjak koji prkosi godinama. Kada ga sretnete – vitak, „šlank“, u

modernoj sportskoj jakni, s crnim mafijaškim naočalama i novim adidas tenisicama – teško mu je dati i šezdeset pet. No još više od izgleda zadivljuje njegova bistrina. Pintarić se ne sjeća samo da je zabio Lokomotivi prije šezdeset godina, nego i minute u kojoj se to dogodilo, kao i tko je Rojniku dodao loptu za vodstvo Varteksa protiv Hajduka u legendarnom polufinalu Kupa 1961. godine.

Rođen u Donjem Kraljevcu, malom međimurskom mjestu koje je svijetu dalo Rudolfa Steinera, Pintarić je u Varteks stigao 1960. iz čakovečkog Jedinstva, na preporuku zemljaka Antona Glavice Balenta. Prelazak preko Dravskog mosta donio mu je 100 tisuća dinara, ozbiljan novac za studenta geografije i povijesti, u vrijeme kada je prosječna radnička plaća iznosila sedam tisuća te elegantno odijelo od „dijamant štofa“ iz tvornice Varteks.

Već nakon prvog treninga bilo je jasno da Varaždin dobiva posebnog igrača. Eksplozivan, startno brz, s izvrsnim pregledom igre, „topom“ u lijevoj nozi i gotovo instinktivnim osjećajem za gol, „hitri Međimurac“ brzo je izrastao u jednog od nositelja igre. Šira javnost upoznala ga je 1961. godine, u kulturnoj kup-utakmici u kojoj je mali Varteks srušio veliki Hajduk predvođen Bernardom Vukasom. Bio je to trenutak kada je Pintarićevo ime izišlo iz lokalnih okvira.

U to doba Varaždin je teško zadržavao vrhunske igrače. Za Pintarićem su krenuli emisari Partizana, Dinama, Zagreba i Trešnjevke. Odabrao je Trešnjevku, gdje je igrao od 1963. do 1966., a potom prešao u NK Zagreb. Kada su se stekli uvjeti za inozemstvo, put ga je odveo u Nizozemsku, u prvoligaša NAC Breda, a zatim u Belgiju, u Beerschot iz Antwerpena i Royal Charleroi. Na zalazu karijere nosio je još dresove slovenske Mure i austrijskog Wolfsberga. Nogometni nomad, obogaćen iskustvom i znanjem francuskog i njemačkog jezika, nakon završetka igračke karijere okrenuo se trenerskom pozivu. Završio je Višu trenersku školu u Zagrebu, vodio Varteks i Slavoniju iz Požege, a potom kao instruktor HNS-a prenosio znanje mlađim naraštajima, sve do mirovine.

Tijekom naše šetnje povjerio nam je i jednu epizodu koja je mogla zauvijek promijeniti njegov životni put. Davne 1956., nakon sedmog razreda varaždinske gimnazije, ljetovao je kod tete u Beogradu.

Ivan Pintarić

Zlatna generacija NK „Varteks“ tijekom posjete istoimenoj tvornici; stoje s lijeva: Rojnik, Piki, Tkalec, Crnković, Jurec, Rodik, Sviben, Matković, Miljenović; čuče: Frančeskin, PINTARIĆ, Ilić, Mlakar

Igrajući mali nogomet iza zgrade, zapazio ga je susjed, junior Partizana, i odveo na trening na stadion JNA. Trener juniora Stanislav Popescu bio je oduševljen i želio ga zadržati. Među njegovim tadašnjim suigračima bili su Velibor Vasović, Fahrudin Jusufi, blizanci Čebinac, Vladica Kovačević, sve buduće legende. U jednoj utakmici juniore je pojačao i sam Stjepan Bobek, oporavljajući se od ozljede. Prije izlaska na teren prišao je Pintariću i rekao: „Mali, kad ja imam loptu i dignem glavu – ti kreni. A kad ti imaš loptu, daj mi ju u noge i odmah u šprint.“ Tako je i bilo. Bobekovi pasovi i Pintarićevi centaršuti donijeli su pobjedu, a dječjački san postao je stvarnost.

I baš kada su svi očekivali da će ostati u Beogradu i obući crno-bijeli dres, Pintarić je nestao. Nostalgija je bila jača. Zov Međimurja nadjačao je čar Partizana. Tako je započeo put nogometnog nomada čije su priče, i danas, dok laganim korakom hoda uz Dravu, jednako žive kao i nekoć na zelenim travnjacima Europe.

Milivoj Cestar – perjanica varaždinskog boksa

Boks je sport koji u Varaždinu rijetko dolazi do naslovnica i medijskih stupaca. Nepravedno, jer njegova povijest u gradu seže više od jednog stoljeća unatrag. Ovom pričom pokušavam barem djelomično ispraviti tu nepravdu. Varaždinska publika prvi se put susrela s boksom još 1909. godine, kada su zagrebački „Sokoli“, nastupajući na sletu Župe Fonove, gledateljima predstavili tada posve novi, egzotični sport. Iako su zagrebački boksači godinama gostovali u Varaždinu, a „Sokolsko društvo“ ulagalo napore da se boks pokrene i ukorijeni, trebalo je proći gotovo tri desetljeća do osnutka prvog organiziranog kluba.

Tek 1939. godine, u sklopu sportskog kluba „Slavija“, započinje rad prve boksačke sekcije u Varaždinu. Već u siječnju 1940. godine održan je i prvi službeni meč protiv zagrebačkog židovskog boksačkog kluba „Makabi“. U Varaždinu se već snažno osjećao miris rata. Unatoč tmurnim oblacima koji su se nadvili nad gradom, boks je svakim danom privlačio sve više zaljubljenika. U svibnju iste godine čak osam varaždinskih boksača nastupilo je na prvenstvu Hrvatske u Zagrebu, a dvojica su se vratila s medaljama. Prvaci Hrvatske postali su Milan Remar, Varaždincima poznatiji kao „Klopotec“, i Klobučarić.

Glavni pokrovitelj kluba, tekstilna industrija „Tivar“, prepoznala je boks kao snažan promotivni alat pa je boksačku sekciju pojačala angažmanom Jimmyja Lyggetta, poznatog afroameričkog boksača, trenera reprezentacije Banovine Hrvatske i kasnije izbornika šakačke reprezentacije Nezavisne Države Hrvatske. U to se vrijeme, naime, umjesto riječi boks koristio naziv šakanje.

BK Varaždin

Poslijeratni kontinuitet i novo zatišje

Nakon završetka Drugog svjetskog rata rad boksačke sekcije obnavlja se pod novim imenom „Tekstilac“. Tjednik Varaždinske vijesti 1945. godine bilježi prvi poslijeratni meč između članova kluba. U ringu su tada boksali braća Heini, Gašparac, Jalušić, Herjavec, Orak, Trstenjak, Mikulić, Kornet, Juran, Jovan, Gerenčer i Krleža. Zanimljivo je da se među tim prezimenima nalazi niz sportaša koji su kasnije izgradili zavidne nogometne karijere, što govori o širokoj sportskoj kulturi tadašnje varaždinske mladeži.

Interes za boks počeo je slabjeti tijekom 60-ih godina. Novo buđenje dogodilo se desetak godina kasnije, ponajprije zahvaljujući globalnoj popularnosti Muhammada Alija, tada još uvijek Cassiusa Claya. Njegove noćne borbe gledale su se budnim očima, a jutro su dočekivana neispavana. U isto vrijeme jugoslavenskim ringovima dominirale su velike zvijezde:

Mate Parlov, Tadija i Slobodan Kačar, Marijan Beneš, Ace Rusevski i Mirko Puzović.

S lijeva: Cestar, Bedeniković i Pomper

Zlatna generacija varaždinskog boksa

Početak 70-ih, zahvaljujući boksačkom entuzijastu Marijanu Bedenikoviću i skupini agilnih zaljubljenika u plemenitu vještinu – dr. Mladenu Gugiću, Branku Metličaru, Viktoru Plavecu, Valentinu Brlečiću i Dragutinu Drku – u Varaždinu dolazi do ponovnog oživljavanja boksačkog kluba.

Iz tog je trenerskog inkubatora izrasla iznimna generacija darovitih boksača: Milivoj Cestar, Milivoj Živković, braća Damir i Mladen Pomper, Božo Bešanić, Ivan Držanić, Drago Teskač, Stjepan Petrač, Branko Buden, Davorin Trogrlić, Tihomir Mladenović, Velimir Makaj, Ivan Drožđek, Petrit Žubi, Stjepan Šegović, Robert Gerenčar, Boris Bedeniković i Rikard Dolenec.

Perjanica – Milivoj Cestar

Pripremajući ovu priču o varaždinskom boksu, sasvim slučajno susrećem jednog od glavnih aktera tog zlatnog razdoblja – Milivoja Cestara. Jedva sam ga prepoznao. Nekada sićušan, dinamitni mladić čeličnih šaka pretvorio se u punašnog teškaša. Prije bih rekao da sam sreo Tysona Furyja nego Milivoja Cestara.

Cestar je rođen u Varaždinu 1960. godine. U ringu je bio brz, eksplozivan i beskompromisan. U varaždinskom ringu nije bilo opasnijeg boksača. Protivnici su ga se pribojavali, jer strah za njega nije postojao. Iza njega je impresivna sportska karijera: omladinski prvak i reprezentativac Jugoslavije, trostruki omladinski prvak Hrvatske (1976., 1977. i 1978.), drugi senior Hrvatske 1979. godine te pobjednik velikog međunarodnog turnira u Rotterdamu – neslužbenog omladinskog prvenstva svijeta. Uz matični BK „Varaždin“, nastupao je i za BK „Rijeka“ te BK „Radnički“ iz Niša.

Zvornik, Beneš i varaždinski trojac

Čavrljajući s njim uz kavu na prohladnoj terasi, prisjetio sam se kako mu je cijena na Korzu naglo porasla nakon glasine da je pobijedio Beneša. Cestar se od srca nasmijao:

„Da, pobijedio sam Beneša – ali ne Marijana, višestrukog prvaka Jugoslavije i europskog amaterskog prvaka, nego njegova rođaka iz Tuzle. Bilo je to 1978. godine u Zvorniku, na Izbornom turniru najboljih omladinskih boksača Jugoslavije za sastav reprezentacije za prvenstvo Balkana.“

Na tom su se turniru, dodaje, među kandidatima našla čak trojica Varaždinaca: Mladen Pomper, Milivoj Živković i on sam – Milivoj Cestar. Skroman i samozatajan, prešutio je činjenicu da je upravo on od tog varaždinskog trojca ostvario najveći uspjeh. Nakon turnira u Zvorniku, Cestar i Živković uvršteni su na popis reprezentativaca omladinske

reprezentacije Jugoslavije. I zato Milivoj Cestar ostaje ono što jest – perjanica varaždinskog boksa, simbol jednog vremena u kojem su se hrabrost, talent i rad mjerili udarcima u ringu, ali i dostojanstvom izvan njega.

Prvi direktan radio-prijenos u Varaždinu

Iako je Radio Varaždin danas tek dio povijesne memorije grada, sjećanja na vrijeme kada su njegovi djelatnici ispisivali prve stranice varaždinske radijske povijesti nimalo ne blijede. Sve je započelo zahvaljujući nekolicini varaždinskih entuzijasta i zaljubljenika u radiotehniku koji su, predvođeni studentom-genijalcem iz Zagrebačke ulice, Preradom Barbotom, u uvjetima oskudice, ali s obiljem znanja, domišljatosti i gotovo nevjerojatne strasti, konstruirali prvu radijsku postaju u povijesti Varaždina. Radio Varaždin započeo je s emitiranjem 10. srpnja 1945. godine, premda se kao službeni datum početka rada navodi 27. srpnja iste godine.

Kako se i moglo očekivati, najslušanija emisija novopokrenutog Radija Varaždin bile su vijesti. Zahvaljujući mladom uredniku informativnog programa Antunu Golobu, sport je od samoga početka imao važno mjesto u programskom sadržaju. Taj privilegirani položaj sporta nipošto nije bio slučajan. Golob, osim što je uživao ugled vrsnog novinara, bio je sportaš „od glave do pete“, izvrstan nogometaš koji je nosio dres sva tri varaždinska kluba: Veške, Slavije i Slobode.

Upravo su takvi ljudi, spoj profesionalnosti, entuzijazma i iskrene ljubavi prema sportu i gradu, oblikovali duh Radija Varaždin i ostavili trag koji se pamti i desetljećima kasnije. Privrženost sportu koju su gajili urednik Antun Golob i njegov redakcijski kolega Dragutin Krnoul ubrzo je urodila povijesnim iskorakom, realizacijom prvog izravnog radijskog prijenosa nekog sportskog događaja u Varaždinu. Organizirati direktan prijenos sa stadiona „Varteks“ svega godinu dana nakon završetka rata bio je pothvat koji se, mjerilima današnjeg vremena, može usporediti s pokretanjem složene internetske platforme.

U tadašnjim okolnostima radilo se o iznimno zahtjevnom tehnološkom projektu, daleko složenijem od improviziranog postavljanja „radio-zvučnika“ koje je na svom tavanu na varaždinskom Korzu, kao i povremeno na utakmicama „Veške“, znao organizirati radio-mehaničar i strastveni zaljubljenik u sport Davorin Sobjeslavski, starijim čitateljima poznat i kao svekar operne dive Nevenke Petković Sobjeslavski.

Prerad Barbot (1917—1989 i Antun Golob (1919 - 1995)

Da bi se izravni radijski prijenos uopće mogao ostvariti, Golob i Krnoul najprije su morali pridobiti tehničke stručnjake Radija Varaždin. Ključnu ulogu u toj fazi imali su direktor radija Prerad Barbot te njegovi najbliži suradnici: Vladimir Vigele, Teodor Hirš i Cvetko Rukavina. Bez njihove stručnosti, inovativnosti i spremnosti na tehnički rizik, povijesni prijenos sa stadiona „Varteks“ ostao bi tek ambiciozna ideja, a ne događaj koji je zauvijek obilježio razvoj varaždinskog radija i sportskog novinarstva.

Uspostava izravnog prijenosa za zanesenjake tehničke struke predstavljala je izniman tehnološki izazov, no upravo ih je takav pothvat dodatno motivirao da ga bez zadržke prihvate. U realizaciju se krenulo 2. lipnja 1946. godine, kada se u Varaždinu igrala prvenstvena utakmica Hrvatske nogometne lige između domaćeg Tekstilca i tada medijski iznimno atraktivnog splitskog Hajduka.

U sklopu priprema za prijenos, Prerad Barbot dao je na vrhu starih drvenih tribina stadiona u Zagrebačkoj 94 izgraditi malu, improviziranu kabinu, tek toliko veliku da u nju stanu trojica najnužnijih: dvojica novinara i tehničar s kutijom u kojoj se nalazio prijenosni primopredajnik, uređaj koji su sami konstruirali i izradili. Prijenos je obuhvaćao samo drugo poluvrijeme utakmice. Uoči samog početka, tijekom stanke između dva dijela igre, atmosfera na stadionu bila je gotovo euforična. Pred oko 4.000 razdraganih gledatelja Tekstilac je protiv slavnog Hajduka nakon prvog poluvremena vodio s uvjerljivih 2:0. Reporteri Antun Golob i Dragutin Krnoul zadatak su

odradili iznimno profesionalno i na visokoj novinarskoj razini, često svjesno obuzdavajući vlastite emocije kako ih ne bi ponio uzavreli ambijent s tribina.

NK „Tekstilac“ – Momčad NK-a Tekstilac iz 1945. godine; stoje s lijeva: Branko Tešanić, Smail Gušić, Franjo Arapović, Rudolf Starej, Branko Crnčec, Josip Janušić, Vinko Kuhar, Oskar Bradaška; čuče: Antun Kolar, Rajko Ritmanić i Rudolf Vostatek

S vremena na vrijeme u skućenoj se kabini pojavljivao i razdragani direktor Barbot, diskretno provjeravajući tijek prijenosa i ohrabrujući reportere informacijom da se sve odvija prema planu te da se signal jasno i besprijekorno čuje čak i u Zagrebu. Prijenos je završen bez ikakvih smetnji ili tehničkih poteškoća, a reakcije slušatelja bile su iznimno pozitivne.

Bio je to istinski trijumf znanja, entuzijazma i hrabrosti tehničara i reportera Radija Varaždin, trenutak koji je zlatnim slovima upisan u povijest varaždinskog radija i sportskog novinarstva.

Oduševljenje je zahvatilo i navijače varaždinskih „šnajdera“, jer je njihova momčad, Tekstilac, ostvarila veličanstvenu pobjedu te na kraju s uvjerljivih 3:0 deklasirala favorizirane, ali tog dana potpuno nadigrane splitske zvijezde. Bio je to istinski dan za pamćenje, ispunjen ponosom, emocijama i osjećajem da je Varaždin svjedočio nečemu velikom. Izravni radijski prijenos jedino je teško pao navijačima Hajduka, jer su za bolan poraz svoje momčadi doznali u istom trenutku kad i domaća publika.

Kako bi, uz već spomenute heroje prvog izravnog radijskog prijenosa u Varaždinu, ostao trajni zapis i o svim ostalim sudionicima ovog povijesnog

tehničko-sportskog događaja, vrijedi navesti i imena aktera na travnjaku. Za Hajduk su toga dana nastupili: Jozo Matošić, Kokeza, Broketa, Batinić, Luštica, Radovniković I, Mrčić, Frane Matošić, Andrijašević, Lokošek i Radovniković II. Boje domaćeg Tekstilca branili su: Ritmanić, Čop, Gušić, Kuhar, Kolar, Ožeg, Tešanić, Vostatek, Lampelj, Janušić i Novak. Susret je vodio sudac Podupski iz Zagreba.

Tako je 2. lipnja 1946. godine ostao upamćen ne samo kao dan velike nogometne pobjede, nego i kao povijesna prekretnica varaždinskog radija, trenutak kada su se sport, tehnologija i entuzijazam susreli u izravnom prijenosu koji je zauvijek promijenio način na koji je Varaždin slušao i doživljavao sport.

Anđelko Herjavac - živio i umro za nogomet

Ove se godine navršava dvadeset četvrta obljetnica tragične smrti Anđelka Herjavca, karizmatičnog predsjednika NK Varteks i istinskog nogometnog zanesenjaka. Anđelka sam poznao još iz mladenačkih dana. Kasnije smo se povezali i rodbinski, no ono što nas je najdublje i najtrajnije vezalo bio je nogomet.

Godine 1988. na čelo NK-a Varteks došao je Vladimir Marić, tadašnji direktor „Levisa“. Za svoje najbliže suradnike, operative od povjerenja, izabrao je Stjepana Cveka i mene. Već na samom početku predsjednik Marić postavio je iznimno visoku ljestvicu u organizaciji i upravljanju klubom. Sjećam se kako je tadašnji pravnik „Levisa“, Marijan Mitrović, dobio zadatak izraditi novi, moderan statut kluba, dok smo Cvek i ja zaduženi da predsjedniku predložimo sastav novog Izvršnog odbora.

Vođenje nogometnog kluba specifičan je i složen posao. U mnogočemu se bitno razlikuje od klasičnih menadžerskih i poduzetničkih modela razmišljanja. Upravo zato nastojali smo pronaći sklad između nogometnih znalaca i iskrenih zaljubljenika u igru, između onih koji razumiju nogomet i onih koji mogu osigurati potrebnu financijsku stabilnost. Uz Šanjeka, Jureca i Tota iz tvornice Varteks, Šipeka iz Strojoteksa, Topolnjaka iz Termoplina, Kezelja, bivšeg igrača i obrtnika, te Perkovića, trgovačkog putnika, u novi Izvršni odbor predložili smo i mladog šefa nabave Levisa, Anđelka Herjavca. Nismo tada ni slutili da će upravo on postati ključna figura buduće renesanse varaždinskog nogometa.

Anđelko nije imao klasični nogometni pedigree, no vrlo se brzo nametnuo kao jedan od najagilnijih i najenergičnijih članova Izvršnog odbora. Klub u to vrijeme nije bio u zavidnoj situaciji. NK Varteks je nastupao u jugoslavenskoj Trećoj ligi, a naš je zajednički cilj bio jasan: vratiti klub na

drugoligaški kolosijek. Godine 1989. predsjednik kluba Marić odlazi u Austriju, gdje preuzima dužnost predstavnika tvornice Varteks, pa je logičan slijed događaja bio da ga na predsjedničkoj funkciji naslijedi Anđelko Herjavec, član Izvršnog odbora i novo ustoličeni direktor Levisa.

Preuzimanjem predsjedničke dužnosti Anđelko Herjavec unosi novu energiju, strast i prepoznatljiv temperament u vođenje kluba. Upravo tim osobinama trasira novi, uzlazni put NK-a Varteks, put koji će obilježiti ne samo povijest kluba, nego i cijeli jedan važan period varaždinskog nogometa.

Anđelko Herjavec (1958-2001)

Godine 1991. uslijedio je povijesni razlaz s Jugoslavijom i proglašenje neovisnosti Republike Hrvatske. Unatoč ratnim razaranjima i teškim okolnostima Domovinskog rata, već je 1992. donesena odluka o pokretanju prvoligaškog nogometnog natjecanja, Prve hrvatske nogometne lige. Bio je to hrabar i simboličan čin, potvrda da sport, a osobito nogomet, ima snagu okupljanja i nade čak i u najtežim vremenima.

Ulazak u 1. HNL određivan je prema natjecateljskim plasmanima klubova iz tadašnjih jugoslavenskih liga u sezoni 1990./91. Mjesto među dvanaest najboljih hrvatskih momčadi osiguralo je deset klubova: Dinamo, Hajduk, Osijek, Rijeka i Zagreb kao članovi Savezne prve lige, Cibalia, Šibenik i Dubrovnik iz Savezne druge lige, te Zadar i Inker iz Savezne treće lige. Preostala su još dva mjesta koja je trebalo popuniti. U tom trenutku NK

Varteks, kao šestoplasirana momčad jugoslavenske Međurepubličke lige – zapad, objektivno nije imao izgleda postati članom Prve HNL. Ispred njega na prvenstvenoj ljestvici nalazio se Radnik iz Velike Gorice, s boljim plasmanom i samim time prednošću u borbi za prvoligaški status. Činilo se da su vrata elitnog društva za Varaždince zatvorena, barem za neko dogledno vrijeme. Upravo u takvim trenucima počinje se nazirati odlučnost i vizija vodstva kluba, predvođenog Anđelkom Herjavcem, koje će uskoro promijeniti tijek povijesti NK-a Varteks.

Predsjednik Herjavec nije se mirio s takvim raspletom. Njegov vizionarski duh jasno je prepoznao što bi ulazak među prvoligaše značio za grad Varaždin i za sam klub, pa je odlučno krenuo u ofenzivu, tihu, ali upornu kampanju lobiranja za ulazak NK-a Varteks u Prvu HNL. U nizu razgovora i pregovora uspio je uvjeriti čelne ljude Radnika iz Velike Gorice kako je prvoligaški status u tom trenutku za njih prevelik financijski i organizacijski zalogaj. Velikogoričani su na koncu odustali od plasmana, otvorivši prostor za povijesni preokret.

Hrvatski nogometni savez potom je preostala dva mjesta u Prvoj HNL popunio Istrom iz Pule i Varteksom iz Varaždina. Ulazak među prvoligaše bio je najljepši mogući trenutak za varaždinski nogomet. Ponovila se povijest. Klub s malim stadionom, skromnim proračunom i iz relativno male sredine preko noći se pretvorio u klub s velikim snovima, ambicijama i jasnom vizijom budućnosti.

Zahvaljujući Anđelku Herjavcu, koji je nogomet živio punim plućima, ti se snovi nisu zadržali samo na razini želja, već su se postupno pretvarali u stvarnost. NK Varteks tijekom devedesetih godina dobiva novu, višu i vrjedniju dimenziju, približavajući se modelu modernog, organiziranog i stabilnog europskog kluba. Herjavčev pozitivan pristup i prirodan dar za komunikaciju s javnošću još su ga za života učinili karizmatičnom osobom i neupitnim liderom.

Kao predsjednik Uprave tekstilnog diva Varteks i predsjednik istoimenog nogometnog kluba bio je „veliki gazda“, no unatoč činjenici da je imao gotovo svu vlast u klubu, nikada se nije ponašao umišljeno niti bahato. Naprotiv, djelovao je skromno, kao prvi među jednakima. Proveo sam mnogo vremena s njim u razgovorima i raspravama o najrazličitijim temama. Često se nismo slagali u mišljenjima, ali nas to nikada nije sprječavalo da budemo potpuno jedinstveni kada je u pitanju bio NK Varteks.

Širina Anđelkovih pogleda najjasnije se očitovala u načinu na koji je birao članove Izvršnog odbora kluba. U tom su tijelu, uz vodeće poduzetnike,

svoje mjesto imali i bivši igrači te predstavnici svih relevantnih političkih opcija grada Varaždina. Unutar Izvršnog odbora vrijedilo je jednostavno, ali snažno načelo: „Klub je iznad stranke.“ To nije bila isprazna fraza, nego čvrst i dosljedno provođen stav, koji se kasnije pokazao presudnim za realizaciju velikih infrastrukturnih zahvata na stadionu. Izgrađena je istočna tribina, postavljeni reflektori, uređeno pomoćno igralište s rasvjetom. Sve su to bili projekti koji bez zajedničkog političkog konsenzusa i međusobnog povjerenja nikada ne bi bili ostvareni.

Veselje na tribini stadiona „Varteks“; S lijeva: Predsjednik Anđelko Herjavec, direktor Nevenko Herjavec, podpredsjednik Ivan Topolnjak i podpredsjednik Davor Daraboš

Uz prirođeni osjećaj za nogometnu stvarnost, Anđelko Herjavec bio je i istinski vizionar, čovjek ideje, hrabrih odluka i dalekosežnih planova. Njegova iznenadna i tragična smrt u prometnoj nesreći 2001. godine prerano je prekinula put čovjeka koji je s Varteksom još te iste godine mogao dosegnuti vrhunac svojih snova, povijesnu pobjedu nad engleskim Premier ligašem Aston Villom.

Ostala je praznina, ali i neizbrisiv trag. Anđelko Herjavec nije bio samo predsjednik kluba, bio je simbol jednog vremena, pokretačka snaga i čovjek

koji je živio i umro za nogomet. Njegovo nasljeđe i danas živi u svakoj sjedalici stadiona, u svakom uspjehu kluba i u sjećanjima svih koji su vjerovali da i iz malog grada mogu nastati velike nogometne priče.

Josip Tot – ambasador tvornice Varteks

Ime Varteks nekada je značilo mnogo više od oznake na etiketi. Bilo je to ime koje se izgovaralo s poštovanjem, ne samo u Hrvatskoj i na prostoru bivše Jugoslavije, nego i na najzahtjevnijim europskim tržištima. Među ljudima koji su tom ugledu dali međunarodnu dimenziju posebno mjesto pripada Josipu Totu, dugogodišnjem i nenametljivom ambasadoru varaždinske tekstilne industrije u Švedskoj, Švicarskoj i Engleskoj. Zahvaljujući njegovu radu, znanju i predanosti, Varteksovi proizvodi pronalazili su put do kupaca koji su visoko cijenili kvalitetu, pouzdanost i dizajn. Tot je, kako sam za sebe voli reći, bio i ostao „dijete Varteksa“. U toj je tvornici proveo cijeli svoj radni vijek, ostavivši dubok, trajan i prepoznatljiv trag.

Mnoge iznenadi podatak da je Josip Tot, uz poslovnu karijeru, bio i standardni prvotimac trenutno najstarijeg varaždinskog nogometnog kluba. U vremenu kada su NK Sloboda i NK Varteks bili ljuti gradski rivali, njegova je Sloboda igrala kvalifikacije za ulazak u 2. Saveznu ligu, u sezoni 1959./60. Nogometna strast i sportski duh pratili su ga cijeloga života, često se ispreplićući s poslovnim i društvenim angažmanom.

Počeci i profesionalni uspon

U Varteks dolazi 1965. godine, kao pripravnik. Predanost poslu, stručnost i izvrsno poznavanje stranih jezika ubrzo mu otvaraju prostor za profesionalni napredak. Od prvih operativnih zadataka do odgovornih rukovodećih funkcija, Tot gradi karijeru tiho, ali postojano. Vrhunac poslovnog puta doseže 1989. godine, kada je imenovan direktorom Eximteksta – zajedničke tvrtke Varteksa i Levi Strauss & Co., sa sjedištem u Ženevi. Pepi, kako ga od milja zovu prijatelji i obitelj, s osobitim ponosom ističe razdoblje od 1971. do 1999. godine. U tom je vremenu, zajedno s uglednim varaždinskim gospodarstvenikom Vladimirom Koščecom, osnovao i ustrojio tvrtku Vartimpeks, koja je ubrzo postala lider vanjske trgovine sjeverozapadne Hrvatske.

Skandinavska misija

Prvi ozbiljan odlazak u inozemstvo dogodio se 1975. godine, kada ga Uprava Varteksa šalje u Švedsku, u svojstvu predstavnika tvrtke. Sa sjedištem u

Stockholmu, Josip Tot sustavno i uspješno širi tržište Varteksovih proizvoda na cijelu Skandinaviju.

Napadačka šestorka NK-a „Sloboda” krajem 50-tih godina. S lijeva: Selaković, Tolić, Branilović, Tot, Andrović i Ivanović

Kvaliteta izrade i prepoznatljiv dizajn ubrzo osvajaju povjerenje zahtjevnih kupaca. Simbolična potvrda tog uspjeha stigla je 1984. godine, kada je norveška nogometna reprezentacija na Olimpijskim igrama u Los Angelesu nastupila u blejzerima proizvedenima upravo u Varteksu. Bio je to trenutak u kojem su se industrija, sport i međunarodni ugled spojili u jedinstvenu priču.

Londonske godine i engleska priča

Značajan dio života Josip Tot proveo je u Londonu, gdje je sa suprugom Đelikom i sinom Davorom živio i radio kao direktor tvrtke Vartex Textiles. To su godine velikih poslovnih izazova i uspjeha, ali i razdoblje u kojem su se stvarala prijateljstva koja su ostavila snažan osobni pečat. Govoreći o engleskim godinama, Tot s posebnom emocijom izdvaja događaj koji se, naizgled, ne veže izravno uz tekstilnu industriju. Na pitanje koji mu je trenutak tog razdoblja bio najznačajniji za Varteks, iznenadio me odgovorom. Umjesto brojki, ugovora i izvoza, prisjetio se neopisivog veselja nakon senzacionalne pobjede nogometaša NK-a Varteks nad engleskim premierligašem Aston Villom 2001. godine u Birminghamu. Pobjeda je

odjeknula poput bombe u engleskim medijima i, posredno, snažno pridonijela dodatnoj prepoznatljivosti imena i proizvoda Varteksa na Otoku. Sport je, još jednom, postao neočekivani, ali moćan saveznik industrije.

Josip Tot u društvu Bore Jovanovića (lijevo) - bivšeg hrvatskog tenisača koji je zajedno sa Nikolom Pilićem 1962. godine u parovima igrao u finalu Wimbledona

Uloga u hrvatskoj diplomaciji

Razgovarajući o životu i radu predstavnika Varteksa u svijetu, dotaknuli smo se i jednog, široj javnosti gotovo nepoznatog segmenta njegova djelovanja. Boraveći u Ženevi 1991. godine, Josip Tot se, kao direktor Eximteksta, izravno uključio u podršku aktivnostima mlade, tek stvarajuće hrvatske diplomacije.

„Moje aktivnosti krenule su u jesen 1991., a posebno su se intenzivirale u drugoj polovici 1992. godine, kada je otvorena Misija Hrvatske pri Ujedinjenim narodima u Ženevi. Prema dogovoru s tadašnjim generalnim direktorom, gospodinom Šebaljem, Varteks je pružao značajnu logističku podršku ljudima koji su dolazili osnivati Misiju. Sudjelovali smo u opremanju zgrade, a osobno sam sudjelovao i u pripremama višestrukih dolazaka predsjednika Tuđmana i raznih hrvatskih delegacija. U ratno doba Ženeva je bila iznimno važan punkt hrvatske diplomacije“, prisjeća se Tot.

Ženeva mu je ostala u sjećanju i po jednom neočekivanom, duboko emotivnom susretu s gimnazijskom kolegicom, svjetski poznatom opernom divom Ružom Pospiš Baldani.

„Na godišnju skupštinu Crvenog križa došla je kao predsjednica Hrvatskog Crvenog križa. Gospodinu Žužulu ranije sam spomenuo da smo Ruža i ja bili školski kolege u varaždinskoj Gimnaziji. On je organizirao zajedničku večeru. Kada sam sa suprugom ušao u restoran, Ruža me odmah prepoznala i iz punog trka bacila mi se u naručje. Bila je to večer snažnih emocija, u kojoj je grad Varaždin bio glavna i dominantna tema.“

Tihi ambasador Varteksa

Josip Tot ostaje primjer tihog, ali iznimno učinkovitog ambasadora varaždinske industrije. Čovjek koji nije tražio pozornicu, ali je svojim znanjem, radom, sportskim duhom i osobnim integritetom gradio ugled Varteksa daleko izvan granica domovine, ondje gdje se ime tvrtke ne pamti po sloganu, nego po povjerenju.

Dječja olimpijada – varaždinski projekt koji je prihvatila cijela Hrvatska

Kada je 2000. godine tadašnji ravnatelj Sportskog centra „Sloboda“ Drago Posavec u Varaždinu organizirao skromno lokalno natjecanje za djecu vrtićke dobi pod nazivom „Mala olimpijada dječjih vrtića“, nije mogao ni slutiti kakav će kotač pokrenuti. Još manje je mogao predvidjeti da će se ta jednostavna, ali iskrena ideja s vremenom pretvoriti u svehrvatsku manifestaciju koja će svake godine okupljati tisuće djece iz svih krajeva zemlje.

Kotač dječjeg veselja i neopisive sreće, zavrteo se tada na varaždinskoj „Slobodi“, a samo tri godine kasnije dobio je snažan zamah zahvaljujući još jednom Varaždincu – Josipu Čopu, tajniku Hrvatskog olimpijskog odbora. Čop je već na prvi pogled prepoznao golemu vrijednost varaždinske ideje za promicanje sporta i zdravog načina života među najmlađima. Na njegov poticaj Hrvatski olimpijski odbor stao je iza projekta, a od 2003. godine preuzeo je njegovu organizaciju i pokroviteljstvo, dajući mu novo ime „Olimpijski festival dječjih vrtića Hrvatske“. U protekla dva desetljeća mala varaždinska „Dječja olimpijada“, u kojoj je sudjelovalo svega šest gradskih vrtića, izrasla je u ozbiljan i prepoznatljiv sportski projekt. Danas svake godine okuplja više od petnaest tisuća djece vrtićke dobi iz oko 350 vrtića, četrdesetak gradova i dvadesetak županija. Te brojke zvuče impresivno, ali još snažnije govore o činjenici da je „Olimpijski festival dječjih vrtića“ naišao na plodno tlo u cijeloj Hrvatskoj. Ipak, treba naglasiti da projekt nikada ne bi zaživio da od samih početaka nije imao snažnu i iskrenu potporu

odgajateljica varaždinskih dječjih vrtića, tihih, ali ključnih nositeljica cijele priče.

Drago Posavec

Ne računajući privremeni zastoj uzrokovan pandemijom, „Olimpijski festival dječjih vrtića“ izrastao je u manifestaciju koja se čuje, vidi i osjeća srcem. Posebno je važno što djeca u predškolskoj dobi na pravilan i radostan način doživljavaju ljepotu sporta. Festival, osim što promiče kretanje i zdrav život, kod djece razvija temeljne životne vrijednosti utemeljene na olimpijskim načelima: prijateljstvo, poštovanje, zajedništvo i fair play. Upravo to pozitivno ozračje i plemeniti ciljevi razlog su zbog kojih Festival iz godine u godinu plijeni pažnju šire javnosti.

Nedavno sam susreo idejnog začetnika „Male dječje olimpijade“, Dragu Posavca, i podsjetio ga da je prošlo dvadeset godina od realizacije njegove lucidne ideje koja je trajno oplemenila varaždinski, ali i hrvatski sport. S vidljivim je oduševljenjem prizvao uspomene na one svibanjske dane kada se Sportski centar „Sloboda“ pretvarao u grad iz bajke, oazu dječjeg šarenila, majica, zastavica i balona svih mogućih boja. Djeca su se natjecala u zabavnim igrama, brojila sekunde, trčala za loptom, a cika i vika uz gromoglasno navijanje roditelja iznova su oživljavali cijeli grad.

Paljenje olimpijske vatre na „Olimpijskom festivalu dječjih vrtića“

Posavec mi je u jednom dahu ispričao kako mu je upravo organizacija „Olimpijskog festivala dječjih vrtića“ predstavljala najzahtjevniji zadatak u dugogodišnjoj sportskoj karijeri. Na njegov je prijedlog 2006. godine po prvi put organizirano završno natjecanje Festivala. U Varaždin je tada stiglo 640 predškolaca iz 16 hrvatskih gradova i županija, tek djelić od ukupno 13.680 djece iz 34 grada koji su te godine sudjelovali u projektu. Na završnicu su stigli mali sportaši iz Vukovara, Karlovačke, Ličko-senjske i Primorsko-goranske županije, iz Zagreba, Osječko-baranjske i Zadarske županije, Trogira, Križevaca, Požeško-slavonske, Virovitičko-podravske i Zagrebačke županije, Koprivnice, Zaprešića i Vinkovaca. Grad Varaždin predstavljali su mališani Dječjeg vrtića „Bajka“.

Nositi odgovornost za tako velik broj djece predškolske dobi bio je golem izazov. Ne postoji veći strah od onoga da se djetetu nešto ne dogodi, a bdjeti nad manifestacijom s više od šest stotina mališana značilo je stalnu napetost. Osim same organizacije natjecanja, trebalo je osigurati smještaj i prehranu za djecu iz udaljenijih krajeva. Još jednom su stvar spasile vrijedne „tete“ – vrata varaždinskih vrtića otvorila su se za noćenje i obroke

malih gostiju. Veliko finale Olimpijskog festivala dječjih vrtića završilo je u najboljem mogućem tonu. Roditelji su bili oduševljeni, djeca su Varaždin napustila nasmijana i vesela, svako s medaljom oko vrata i uspomenama koje se pamte cijeli život.

Na smijeh, veselje i boravak malih šampiona iz 2006. godine danas nas podsjeća i tiha, ali snažna simbolika – šesnaest stabala jasena posađenih uz ogradu glavnog ulaza u Sportski centar „Sloboda“. Drveće raste, baš kao što je rasla i ideja koja je iz Varaždina krenula u cijelu Hrvatsku.

Klub Europa Media

U trideset godina zajedničkog života supruge i ja upustili smo se u dva poduzetnička izleta u ugostiteljstvo. Oba su završila jednako – financijski neisplativo. Zaključak je bio jednostavan, iako ne nužno konačan: ili nismo bili stvoreni za taj posao, ili su naši koncepti vođenja i uređenja jednostavno bili ispred svog vremena. Istina je, kao i obično, vjerojatno negdje između. Ipak, jedno nas veseli, imena lokala koja smo osmislili i danas žive, što se može protumačiti kao tihi znak da smo ostavili dobar dojam. Novi su ih korisnici zadržali.

Današnjom kolumnom želim vas podsjetiti na jedan od tih prostora – Klub Europa Media. Otvorili smo ga ratne 1992. godine, na prvom katu zgrade Hrvatskog narodnog kazališta u Varaždinu. Prostor tada nije bio u funkciji, ali nas je privukla njegova slavna kazališna prošlost. Dugi niz godina služio je kao druga koncertna dvorana, a šezdesetih godina u njemu je djelovala baletna škola koju je vodila Zora Kolnago, mama Marinka Kolnaga, jednog od osnivača kulturnih Novih fosila. Do dogovora o zakupu s tadašnjim ravnateljem Kazališta, Marijanom Varjačićem, došlo je iz obostrane želje da zapuštenom i djelomično devastiranom prostoru udahnemo novi život. Renovaciji smo pristupili s iznimnom pažnjom, svjesni težine i dostojanstva mjesta u kojem radimo.

Za uređenje Kluba Europa Media angažirali smo ljude koji su razumjeli kazališni duh. Koncept prostora povjerili smo Goranu Merkašu, cijenjenom varaždinskom slikaru i dizajneru, dok je tehničku izvedbu, vjerovali ili ne, vodio Zvonko Todorovski, tada kazališni entuzijast, a kasnije višestruko nagrađivani hrvatski pisac dječjih romana. Njegov roman *Mrlja* (2004.) ovjenčan je nagradom „Mato Lovrak“ za najbolji roman za mladež. Zahvaljujući njihovim idejama i umijeću, Klub Europa Media zablistao je poput stare bečke kavane. Bio je poseban ne samo po izgledu, već i po ogromnoj ljubavi koju smo u njega ulagali supruge i ja, konobari Miljenko i Ivica, ali i brojni kazališni prijatelji koji su prostor osjećali kao svoj.

Sandra i Marijan Hižak

Europa Media nije bila samo lokal. Bila je naš drugi dom, veliki dnevni boravak u kojem smo ugošćivali prijatelje, ljubitelje glazbe i kazališne umjetnosti. Imala je svoju magiju i vrlo brzo stekla kultni status. Postala je jedan od važnijih punktova varaždinske kulturne scene. Uređena u srednjoeuropskom duhu, sa stilskim namještajem i zidovima ukrašenima slikama i ilustracijama Gorana Merkaša, Europa Media nudila je nešto što je u to vrijeme bilo rijetko, prostor slobode, razgovora i kreativnog susreta. Naravno, važan je bio i kontekst vremena, ali i originalnost sadržaja koji su se u Klubu spontano rađali.

Europa Media

Kultni status Europe Medije stvarali su ljudi. Oni koji su je redovito posjećivali prepoznali su je kao mjesto kvalitetne zabave, ali i kao sigurno utočište za druženje s kreativcima različitih profesija, a sličnih životnih opsesija. Zavodljivost događanja najbolje se očitovala u onim večerima koje su započinjale kao opušteno druženje, a završavale kao uspomene za cijeli život. Najljepše dočeka Nove godine doživjeli smo upravo u Europi Mediji.

Danas, kada se sjetim tog prostora, čini mi se da se duh nekadašnjeg Kluba Europa Media u Varaždinu još može osjetiti jedino u druženjima u galeriji Zlati ajngel. I to je lijepo. Jer mjesta koja ostave trag ne nestaju, samo promijene adresu u našem sjećanju.

Mario Jajetić – otet zaboravu

Zahvaljujući Glazbenoj školi Varaždin, njezinu ravnatelju Davoru Matačiću te istinskim zaljubljenicima u džez – Mladenu Mazuru i Petru Eldanu krajem prošle godine od zaborava je oteta uspomena na mladog varaždinskog pijanista i skladatelja Marija Jajetića. Gotovo trideset godina nakon njegove tragične i prerane smrti, taj fascinantni glazbeni virtuoz dobio je svoj prvi nosač zvuka, album „Grendel“, u izdanju diskografske kuće Aulos, pod uredničkim vodstvom Vladimira Gotala. Ta me vijest iskreno obradovala. Vratila me u vrijeme nesputane mladosti i sjećanja na pokojnog klavirista, na večeri nakon njegovih koncerata u kazalištu, kada bismo se znali zadržati u boemskom društvu varaždinske umjetničke scene. Kao discipliniran

sportaš, uz njih sam otkrivao svijet umjetnosti, drugačiji način razmišljanja, slobodu izraza, pomaknutost, stil oblačenja. Bio je to ulazak u jedan paralelni Varaždin, tih, ali duboko živ.

Varaždinski pristaše „art“ okruženja kružili su između tri svoje udarne štacije: kazališnog „bifea“ (današnjeg „Rogoza“), slastičarne „Hajvan“ preko puta kazališta i krčme „Strnišćak“ (današnje pivnice Medonja) preko puta pošte. Sve su se nalazile u krugu od pedesetak metara i bile su žarišta dnevnih i noćnih susreta. Predvečer bi se navratilo do Korza, da se čuje što ima novog u gradu, malo prešpancira ili popije piće u „Operi“. Početkom sedamdesetih godina većina članova kultne gimnazijske umjetničke grupe „Ars longa, vita brevis“: Zlatko Vitez, Slavko Brankov, Krešo Ferinac, Mrazović, Zvonko Kušter, Nenad Opačić i Boris Švaljek odlazi na studij u Zagreb. Mnogi su ondje i ostali, a njihova mjesta kreatora kulturnog pulsa mladih u Varaždinu preuzeli su novi ambasadori gradske scene: Marijan Varjačić, pjesnik, kazališni kritičar i esejist; Dragutin Novaković-Šarli, skladatelj i šansonjer; slikari Goran Merkaš, Željko Prstec i Živko Toplak;

Zoran Gracer, fotograf i dizajner... Uz tu snažnu jezgru stasala je i cijela garda nama dobro znanih umjetnika različitih afiniteta: slikar Darko Sačić, glumac Ljubomir Kerekeš, glumice Jagoda Kralj i Marija Krpan, fotograf Mladen Plešnar i pijanist Mario Jajetić.

Mario Jajetić (privatna arhiva)

Najmlađi među njima bio je upravo Mario. Glazbenik neizmjernog dara, izvanredne pijanističke vještine i profinjene estetske osjetljivosti. Širu je javnost na sebe prvi put skrenuo već kao devetogodišnjak, na godišnjoj javnoj priredbi Glazbene škole u Varaždinu 1970. godine. Da je pred njim velika glazbena karijera, dalo se jasno naslutiti šest godina kasnije, kada su on i njegova kolegica Mirna Weber osvojili treće mjesto na prestižnom natjecanju klavirista glazbenih škola Hrvatske.

Profesionalni razvoj Marija Jajetića bio je neraskidivo vezan uz varaždinsko kazalište. Kazalište „August Cesarec“, kako se tada zvalo, postalo mu je drugi dom. Tadašnji ravnatelj Petar Veček izuzetno je cijenio njegovu nadarenost te ga angažirao kao glazbenog suradnika. U toj je ulozi Jajetić sudjelovao u realizaciji brojnih kazališnih predstava i projekata. Njegovo najplodonosnije stvaralačko razdoblje započinje onoga trenutka kada je, krajem sedamdesetih godina, kao svoj glazbeni izraz prigrlio džez. Ljubav

prema tom slobodnom i zahtjevnom izričaju plamtjela je u njemu sve do prerane smrti 1992. godine.

Središnji dio njegova glazbenog ciklusa vezan je uz varaždinski džez-sastav Impuls, koji su uz njega činili Nenad Šimunčić na bubnjevima i Mladen Bregović na električnom basu. Varaždinsko kazalište od samih je početaka pružalo snažnu potporu njihovu radu i promociji džeza, što je bio gotovo usamljen primjer u tadašnjoj praksi, jer su džez-glazbenici bili u stalnom radnom odnosu u kazalištu. Mario Jajetić jedini je varaždinski glazbenik, barem koliko je meni poznato, koji se može pohvaliti pljeskom na otvorenoj sceni slavne pariške Olympije. Taj je pljesak zaslužio svirajući solističku dionicu na koncertu naše glazbene dive Tereze Kesovije, kojoj je bio klavirska pratnja.

Umro je prerano, u trideset i prvoj godini života. Nenametljiv, nježan, skroman i tih, Mario Jajetić nije se uspio snaći u grubom i surovom svijetu zbilje. No glazba koju je stvarao ostala je i danas, napokon, ponovno govori. Oteta zaboravu.

Drugoligaš „Varteks“ u finalu Nogometnog kupa Jugoslavije

U Varaždinu je nogomet već više od sto godina neraskidivo sljubljen s građanima. On je dio gradskog identiteta, kolektivnog pamćenja i svakodnevice. Današnju povijest varaždinskog nogometa pišu neki novi klinci, oni koji pamte samo sretne dane i nogometne velikane od devedesetih godina nadalje, često zaboravljajući da se nogomet u Varaždinu igrao i za vrijeme Austro-Ugarske, Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, kao i u razdoblju SFR Jugoslavije.

Upravo zato, kako bih oteo od zaborava barem djelić onoga što je prethodilo modernom dobu, u ovoj se kolumni vraćam jednoj od najvećih pobjeda i jednom od najslavnijih poglavlja – u povijesti NK-a „Varteks“.

Čudo iz 1961.

Godine 1961. skromni varaždinski drugoligaš „Varteks“, čiji su igrači ujutro odrađivali smjene uz zaglušujući zvuk tkalačkih razboja istoimene tvornice, izborio je plasman u finale Nogometnog kupa Jugoslavije. Na tom putu stajali su mu nogometni divovi tadašnje države – „Dinamo“, „Crvena zvezda“, „Partizan“ i „Hajduk“. Finale prestižnog Kupa maršala Tita igrano je u Beogradu, na stadionu „Partizana“, a protivnik je bio makedonski prvoligaš „Vardar“. Iako je završni čin donio poraz, sam plasman u finale ostao je trajno upisan kao jedan od najvećih uspjeha u povijesti

varaždinskog sporta. Više od rezultata, važnije je bilo ono što se događalo tih dana u nogometom zaluđenom Varaždinu.

Momčad NK-a „Varteks” na središnjem gradskom trgu u Varaždinu - Stoje s lijeva: Frančeskin, Miljenović, Piki, Ilić, Rojnik, Tkalec, Jurec, Crnković, Rodik, Sviben, Matković, Pintarić i Mlakar

Hajduk u Varaždinu – i dan kada se dogodilo čudo

Nogometna groznica započela je ždrijebom polufinala Jugoslavenkog kupa: „Varteks” je izvukao splitski „Hajduk”. Momčad predvođena legendarnim Bernardom Vukasom, jednim od najvećih igrača koje su ovi prostori ikada imali, stigla je u Varaždin uvjerena da dolazi odraditi rutinski posao. „Išamarati mali Varteks”, kako se tada govorilo. Ni najveći optimisti nisu vjerovali u drukčiji ishod. Da su u to vrijeme postojale kladionice, koeficijent na pobjedu „Varteksa” dosegno bi plafon.

„Hajduk” je u svom sastavu imao niz nogometnih veličina: Vukasa, Papeca, Žanetića, Kozlinu, Ankovića, Begu, Jurića i Cuzzića. A onda se, 5. ožujka 1961. godine, dogodilo čudo.

Mali „Varteks” pobijedio je veliki „Hajduk”. Nakon 120 minuta igre, u jednoj od najsenzacionalnijih utakmica u povijesti varaždinskog sporta, Varaždin je slavio pobjedu koja je ušla u legende.

Kapetani momčadi – Ivan Rodik (tamni dres; „Varteks”) i Bernard Vukas (bijeli dres „Hajduk”)

Momčad radnika i entuzijasta

Za razliku od Splitsana, varaždinski drugoligaš nije imao zvučna imena ni reprezentativce. Imao je darovitu, discipliniranu i srčanu amatersku momčad. Trener Krešimir Pukšec i njegov pomoćnik, kondicijski stručnjak prof. Dražen Ožeg, uoči utakmice s „Hajdukom” organizirali su mini-pripreme u radničkom odmaralištu Varteksa na Rabu. Tijekom priprema momčad je posjetila i zloglasni Goli otok, gdje je odigrala prijateljsku utakmicu sa zatvorenicima tamošnje kaznionice – detalj koji danas zvuči gotovo nadrealno.

Pred krcatim varaždinskim stadionom „Varteks” je istrčao u sastavu:

Jurec, Crnković, Matković, Miljenović, Rodik, Pintarić, Piki, Mlakar, Ilić, Sviben i Frančeskin.

Premija za pobjedu iznosila je 50.000 dinara, iznos ravan sedmerostrukoj mjesečnoj plaći radnika Varteksa. U poluvremenu utakmice igračima se u svlačionici obratio dopredsjednik Crnomarković, poručivši da se premija udvostručuje. U tim trenucima novac nikome nije bio u mislima. Igrači su bili opijeni atmosferom, gromoglasnim hukom s tribina i osjećajem da igraju utakmicu života. U pravoj Hitchcockovskoj završnici, u 110. minuti Rikard Rojnik ruši nade Splitsana, a u 119. minuti Karlo Sviben zadaje konačni udarac. Stadion eksplodira. Navijači preplavljaju teren, igrače nose na ramenima, a slavlje se iz Zagrebačke 94 prelijeva na cijeli grad.

Momčad NK-a „Varteks“ koja je pobijedila splitski „Hajduk“ u polufinalu Jugoslavenskog kupa u Varaždinu - Stoje s lijeva: Matković, Jurec, Mlakar, Ilić, Piki, Crnković, Pintarić, Rodik; Čuče s lijeva: Frančeskin, Miljenović i Sviben

Put u Beograd

Euforija je, međutim, ostavila posljedice. Nakon neprospavane noći i tjedna slavlja, pojavljuju se problemi: ozljede, iscrpljenost, pa i neočekivani poziv u vojsku za standardnog prvotimca Janka Miljenovića, koji je finale pratio s televizora u vojarni. Uprava kluba dodatno uzburkava situaciju smjenom trenera Pukšeca i dovođenjem zvučnog imena, bivšeg reprezentativca i trenera „Dinama“, Ivana Oskara Jazbinšeka. Unatoč svemu, Varaždin živi za finale. Igrači su junaci grada, svi ih zovu u goste, mediji ih opsjedaju, ugostitelji trljaju ruke. Pola grada želi u Beograd. Jugoslavenske željeznice uvode dodatni vagon, autobusi su prebukirani, a dan „D“ se nestrpljivo iščekuje.

Finale – ponos bez gorčine

Beograd, stadion JNA, nedjelja, 28. svibnja 1961. godine. Pred 15.000 gledatelja „Varteks“ nastupa u sastavu:

Jurec, Crnković (Čuhelj), Matković, Rojnik, Rodik, Krleža, Hrain, Piki, Pintarić, Sviben i Frančeskin.

Početak utakmice je bio koban. Već u 10. minuti teško se ozljeđuje Crnković. Zamjenjuje ga Čuhelj, koji će kasnije nesretno pogriješiti i

omogućiti „Vardaru“ vodstvo. Ubrzo se ozljeđuje i Pintarić. Tadašnja pravila dopuštala su samo jednu izmjenu, pa je do kraja utakmice statirao na krilu. Željeno iznenađenje nije se dogodilo. „Vardar“ pobjeđuje rezultatom 2:1, a jedini pogodak za „Varteks“ postiže Pikl.

Sjećanje koje ne blijedi

Umorni, ali ponosni, varaždinski navijači vraćaju se kući sljedećeg dana. Putovanje vlakom traje dugo, ali atmosfera je veličanstvena. Nitko previše ne tuguje. Cijelim putem odzvanja pjesma:

„Ja sam Varaždinec, Varaždinec...”

Vremena dolaze i prolaze, ali uspomene ostaju. Dok one žive, živjet će i sjećanje na slavnu momčad NK-a „Varteks” iz 1961. godine.

Korzo moje mladosti

„Biti Varaždinec je nešto posebno, specifično i mistično.”

Tako je zapisao Darko Belušić – Bela, urbani simbol sedamdesetih, a mi smo to tada živjeli bez potrebe da objašnjavamo. Za moju generaciju, rock-generaciju, Varaždin nije bio samo grad. Bio je osjećaj. Pripadnost. Tiho, nepisano bratstvo vezano uz komadić asfalta starog Korza, njegovu lijevu i desnu stranu, svaku sa svojim karakterom, svojim pravilima i svojim jezikom.

Korzo je određivalo puls grada. Davalo mu ritam, ponašanje, stil i mjere življenja. U njemu se miješala bečka uljuđenost s našom, samo nama razumljivom varaždinstinom. Puno „kaja?”, puno ironije, još više šarma. Danas nostalgija. Tada život. Poput Bele, i ja sam cijeli život zaljubljen u Varaždin. U njegove ulice koje pamte korake, trgove koji pamte glasove, Vijećnicu i Stari grad, Dućansku vulicu, crkvene tornjeve, tišinu groblja. Sve to danas sjaji možda i ljepše nego nekad, ali duh vremena, onaj naš, nepovratno se promijenio. Život današnje Z-generacije stoji na drugoj obali stvarnosti, daleko od romantike moje mladosti. Ponekad se pitam: je li to samo perspektiva s odmakom godina ili je život doista bio bezbrižniji, mekši, manje bolan? Ne znam. Možda je istina negdje između. Ali zavirimo zajedno, makar na trenutak, iza kulisa Varaždina sedamdesetih.

Sjede s lijeva: Dado Žiger, Dražen Ostović ; 1. Red: Goran Merkaš, Boris Švaljek, Nena Cvetković, Davor Putar, Zlatko Vitez ; 2. Red: Vladimir Zebec, Nino Golob, Tadej Kostrić, Andrija Čižmek, Goran Cerovečki i Leon Prepeluh

Korzo – pozornica mladosti

Središte svijeta bio je Korzo. Današnje generacije teško mogu zamisliti rijeke mladih koje su se, od sumraka do deset navečer, slijevale gore-dolje, od Vijećnice do Vajdine mesnice, današnjeg Tabacco shopa. Hodalo se bez cilja, ali s razlogom. Gledalo se, smijalo, zaljubljujivalo, tražilo poglede i znakove. Nije bilo mobitela, interneta, kafića ni društvenih mreža. Cure su morale biti doma najkasnije u jedanaest. Sudari su se dogovarali telefonom ili unaprijed. A dolazilo se bez sto poruka tipa: „Di si?“, „Čekam“, „Požuri“. Sve je bilo jednostavnije. I zato ljepše.

Dvaput godišnje išlo se u Trst, rjeđe u Graz. U Trstu sam se snalazio bolje nego danas u Grabanicama. Kod Giovannija na Ponte Rossu kupovale su se „Super rifle“ za šest tisuća lira, koje su u Varaždinu vrijedile pet puta više. Umjesto McDonald'sa jeli smo burek. Miris buregdžinice Koljnkrekaj širio se Gajevom ulicom i mamio kao najljepša melodija.

Mladi Varaždinci stoje na Korzu ispred popularne „Opere“

Vrijeme bez tereta

Studirali smo, radili preko student-servisa i to je bilo dovoljno. Za kino, cugu, koncerte, utakmice. Nismo nosili terete, nismo poznavali strahove. Rasli smo s pogledom u budućnost od koje nismo tražili previše. Imali smo sve. Nije nas zanimalo tko se kako preziva, koje je vjere ili nacije, ima li netko novca ili nema. Imali smo vrijeme za ljude, razgovore, prijateljstva, putovanja. Točno se znalo tko gdje izlazi: avangarda i „haš“ selekcija kod Hajvana i Strniščaka, šminkeri i sportaši u slastičarnici Stari grad, cugeri kod Justike, a navečer svi zajedno u Operu.

--, Gradečak, Hoić, Vinceković i Kink

Glazba, stil i ljubav

Frizure su se njegovale, kosa je padala do ramena. Vikendi su značili koncerte u Željezničaru i Domu JNA. Ponedjeljkom se nisu propuštali „Susreti mladih“. Zaljubljeni su se tiskali u zadnje redove kina, a nakon filma selili na klupe u Park ili Stari grad. Lijeva strana Korza, gradski dečki i puce, bila je rasadnik mode i glazbe. Mladi Varaždinci bili su modno osviješteni, ali bez zagrebačkih uzora. Slušao se rock. I samo rock. U grad su dolazili „MI-ovci“, „Kameleoni“, a domaći bendovi poput „Dijamanata“, „Kamene generacije“, „Crnih dječaka“ i „A’priora“ ostavili su neizbrisiv trag.

I danas, isti sjaj

Nedavna subotnja prijepodneva gužva na glavnom trgu podsjetila me na ta vremena. Korzo opet pršti mladosti i ljepotom. Lica su drugačija, ritam brži, ali je energija ista.

„Biti Varaždinec je nešto posebno, specifično i mistično.“ I jest. Zar ne?

Ladislav Bakšaj – ikona varaždinskog hrvanja

Dugi niz godina, rame uz rame s nogometom i atletikom, hrvanje je pripadalo samom vrhu najpopularnijih i najuspješnijih sportova u Varaždinu. Bio je to sport čvrstih stiskova, teških treninga i karaktera koji se ne lome. Varaždinska hrvačka priča započela je službeno 18. veljače 1950. godine, kada je na inicijativu Ivana Zamode, rođenog Varaždinca i već afirmiranog hrvača, osnovana hrvačka sekcija „Službenik“.

Zamodu sam poznao osobno. Bio mi je susjed. Odrastao sam s njegovom djecom, igrajući se kraj igrališta Slobode. Pamtim ga kao radišnog soboslikara, sitne tjelesne građe, čovjeka koji ni po čemu nije odavao dojam sportskog borca. Pomisao da je upravo on bio hrvač i inicijator osnivanja prve varaždinske hrvačke sekcije tada mi nije padala na pamet. Vrijeme, međutim, uči. Danas s ponosom mislim na svog susjeda i često se prisjetim stare poslovice: ne procjenjuj konja po sedlu.

Prvi koraci i prvo ime

Hrvačka sekcija „Službenik“ svoje je vatreno krštenje imala 24. rujna 1950. godine protiv zagrebačkog „Borca“. Meč je izgubljen s 7:1, ali tog dana rodila se legenda. Jedinu pobjedu za Varaždin izborio je sedamnaestogodišnji mladić, Ladislav Bakšaj. Uz Laha, Majdaka, Maršića, Zamodu, Bezjaka i Grlača, Bakšaj je bio jedan od prvih koji su branili varaždinske boje na hrvačkoj strunjači. Vrlo brzo postalo je jasno da

njegova pobjeda nije bila slučajna. Već 1951. godine, na Prvenstvu Hrvatske za početnike, osvojio je prvo mjesto u velter kategoriji. Bio je to početak uspona koji se više nije mogao zaustaviti.

TAK Varteks; Bakšaj stoji, drugi s lijeva

U orbitu elite

Samopouzdanje, rad i izniman talent vodili su Bakšaja prema vrhu. Drugo mjesto na prvenstvu Jugoslavije 1953. godine i naslov pobjednika prvog državnog Šampionata izbacili su ga u orbitu jugoslavenske hrvacke elite. Postao je reprezentativac države, borac s reputacijom „neporaženog“.

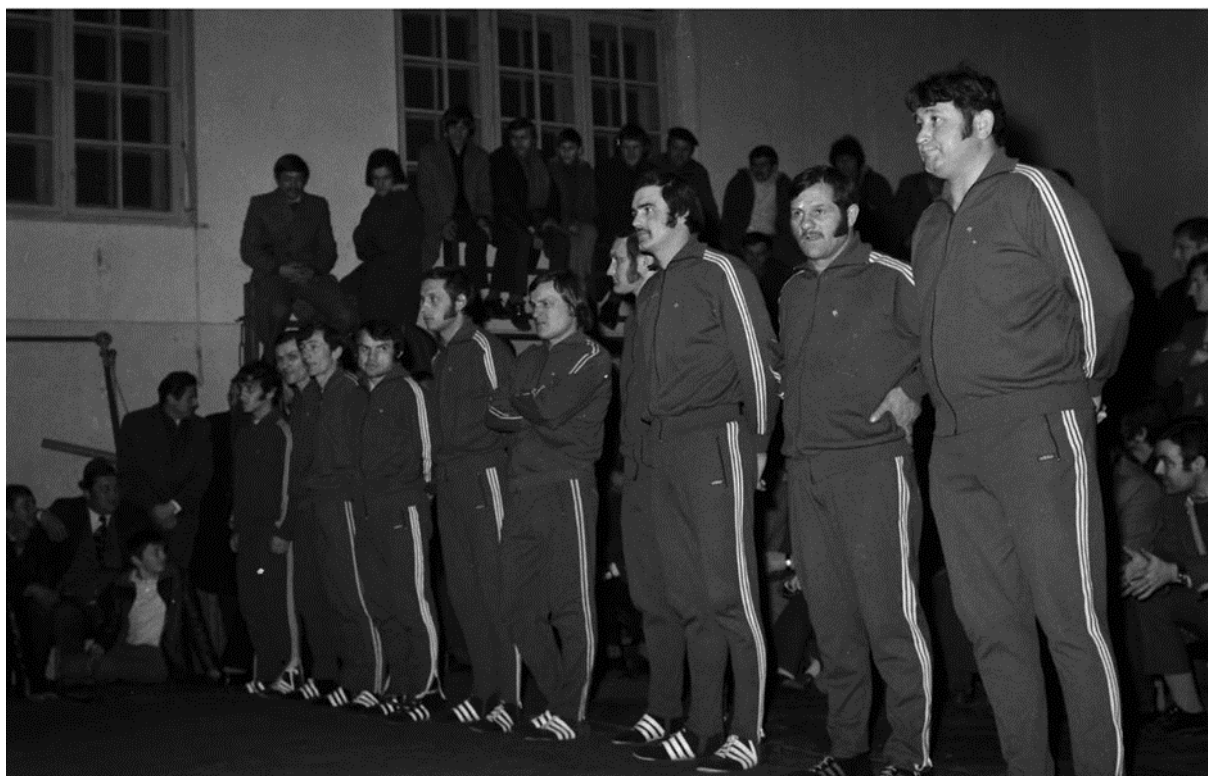
Emisari velikih klubova pohodili su grad s bogatim ponudama. Najuporniji su bili „Proleter“ iz Zrenjanina i beogradski „Partizan“. No Bakšaju je Varaždin bio previše prirastao srcu. Klub i ljudi oko njega znali su to cijeniti, pa se tajnik Ivan Franković pobrinuo da mu se osigura egzistencija. Bakšaj je zaposlenje pronašao u tekstilnom gigantu Varteksu.

Rezultati koji ostaju

Popis njegovih sportskih dostignuća impresivan je i danas: višestruki reprezentativac Jugoslavije; četverostruki državni prvak u kategoriji iznad 97 kg (1955., 1956., 1959., 1961.); prvak Balkana 1958. godine; peto mjesto na III. svjetskom prvenstvu 1955.; te četiri puta najbolji sportaš Varaždina (1954., 1960., 1961., 1972.). U izboru Sportskih novosti 2001. godine proglašen je najuspješnijim sportašem Varaždina 20. stoljeća.

Više od šampiona

Bakšaj nije bio samo vrhunski natjecatelj. Bio je i graditelj. Zajedno s Ivanom Frankovićem, Ivanom Zamodom i Markom Labusom, 1959. godine pokreće pionirsku hrvačku školu Teško-atletskog kluba „Varteks“, čime je udario temelje masovnosti i budućnosti varaždinskog hrvanja. U rijetkim medijskim istupima nikada nije isticao sebe. Govorio je o klubu, o momčadi, o zajedništvu. Posebno je naglašavao dva naslova državnog prvaka 1961. i 1969. godine. Varaždin je tih godina živio za hrvanje. U Radničkom domu, a kasnije i u staroj Gombaoni, uvijek se tražila karta više.

Momčad TAK „Varteks“ iz 60-tih

Stoje s lijeva: Nikolov, Fajfarić, Panić, Čović, Galunić, Mikac, Runac, Špalj, Rukavina i BAKŠAJ

Život uz strunjaču i izvan nje

Po završetku natjecateljske karijere, Bakšaj je ostao vjeran sportu kao trener, pedagog i uspješan predsjednik Teško atletskog kluba „Varteks“, kasnije TAK „Vindija“. Dobitnik je brojnih sportskih priznanja, državnih nagrada i međunarodnih odlikovanja hrvačke federacije FILA. Dubok trag ostavio je i u tvornici „Varteks“, gdje je godinama obnašao dužnost direktora „Suknare“, s koje je otišao u mirovinu tiho, kao što je i živio.

Ladislav Bakšaj nije bio samo ikona varaždinskog hrvanja. Bio je simbol jednog vremena, rada, odanosti i skromnosti. Onaj tip šampiona kakvih danas više nema ili ih barem sve rjeđe prepoznamo.

Nesreća koja je rastužila cijeli Varaždin

Sedamnaest mi je bilo godina. Onih sedamnaest u kojima čovjek vjeruje da je poseban, drugačiji, malo ispred svog vremena. Redovito sam odlazio na „Susrete mladih“, manifestaciju koja je tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina bila pravi kulturni prozor Varaždina. Organizirali su je Narodno sveučilište „Braća Ribar“ i Općinska konferencija Saveza omladine, a dvorane Doma željezničara i kina „Park“ (Sinagoga) svakog su se ponedjeljka punile do posljednjeg mjesta.

Umišljao sam si da sam avangarda, jedini iz nogometnog društva koji tamo dolazi. Danas mi je to simpatično, gotovo djetinje. Tada mi je značilo sve. „Susreti mladih“ bili su moj kisik. Hranili su ego, budili emocije koje dotad nisam poznao i otvarali vrata svijetu u kojem su riječi, glazba i stih imali težinu. Program su kroz godine vodili razni ljudi, ali u pamćenje mi se zauvijek urezao voditeljski trojac: Jagoda Kralj, Drago Posavec i Željko Slunjski – sigurni, duhoviti, topli. Bili su lice jednog vremena.

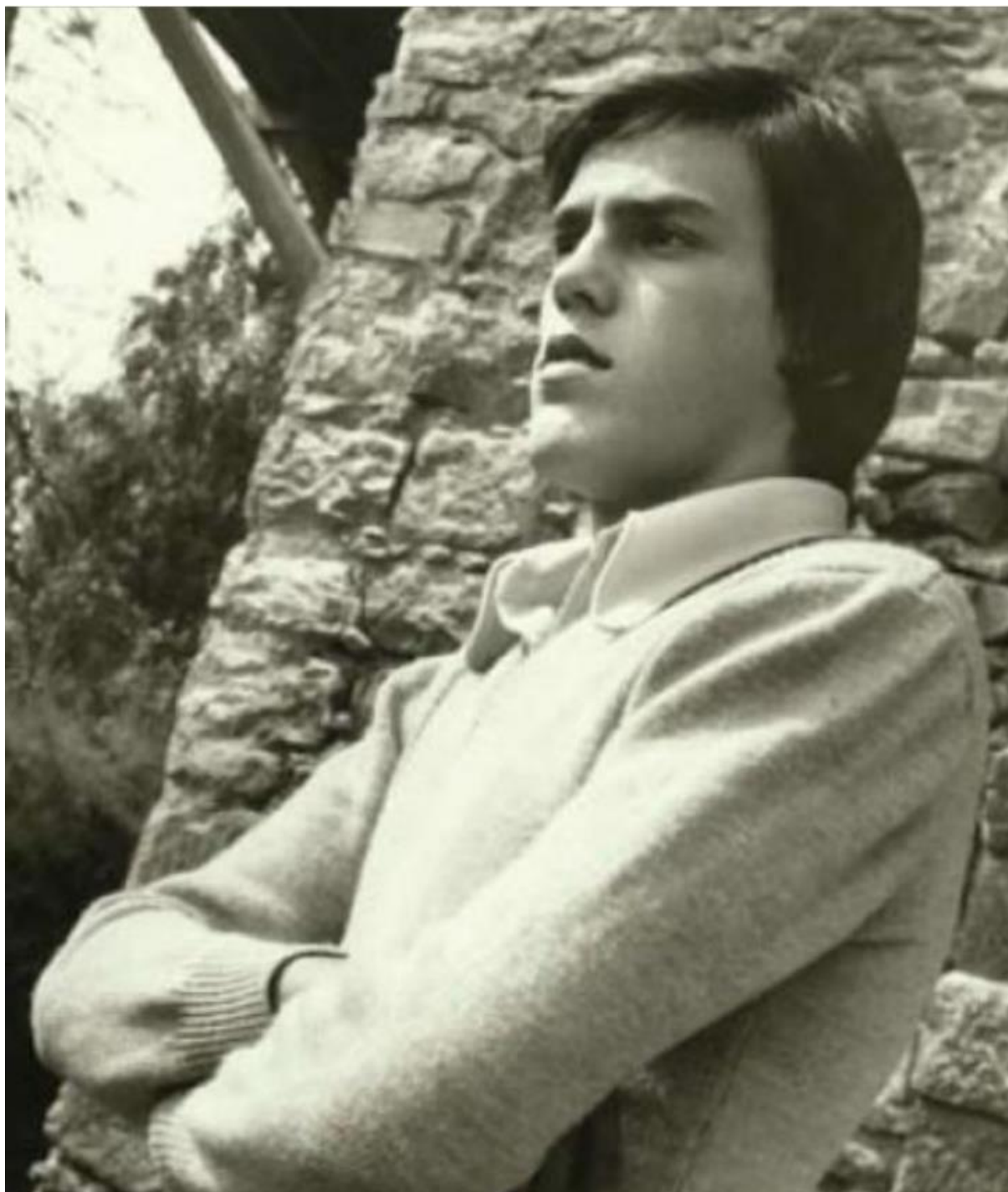
Ime koje i danas steže grlo

Na „Susrete mladih“ dolazio sam i zbog prijatelja iz generacije 1954.: Jagode Leskovar i Milivoja Benčića u pjevanju, te Vlaste Bertapelle i Marije Ivezić u recitiranju. Svi su bili sjajni, ali jedno ime, čim ga izgovorim i danas, stisne me u grlo - Milivoj Benčić. Njegova smrt bila je rana koja je zaboljela cijeli grad. Još uvijek jasno pamtim odjek te stravične prometne nesreće. Na zavoju u Knegincu, ondje gdje se skreće za Varaždin, automobil je udario u trafostanicu. Tog kobnog dana poginula su trojica mladića koje je grad volio: Milivoj Benčić, Vjekoslav Husnjak i Branko Biškup. Teško su ozlijeđeni Josip Burazin, Tomislav Kezelj i vozač Dejan Đuras. Varaždin je zanijemio. Ulice su utihnule, razgovori su se vodili šapatom. Najmlađi među njima bio je Milivoj. Imao je tek 21 godinu. Bio je talentiran, skroman, dobar. Voljeli su ga i stari i mladi. Tek je zakoračio u život – i život se ugasio.

Mladić koji je nosio glazbu u sebi

Milivoj je glazbu nosio u sebi odmalena. Pjevao je kod Kapucina, a oni koji su ga slušali znali su da u tom dječaku ima nešto posebno. Samopouzdanje mu je bilo prirodno, nenametljivo. U školi se isticao pamćenjem i stalnim nastupima na priredbama. Bilo je to vrijeme bez interneta, bez televizije u svakoj kući. Mladi su slušali Radio Luxemburg, lovili tonove svijeta koji je bio daleko, ali ne i nedostižan. Milivoj je uvijek bio u trendu, glazbeno,

modno, ljudski. Zgodan, šarmantan, topao. Hodao je s Marinkom, curom iz mog razreda. Još ih vidim kako navečer šeću Korzom, blistavi, zaljubljeni, kao da im budućnost pripada.

Milivoj Benčić

Zov glazbe bio je jači od svega. U drugom razredu gimnazije samoinicijativno se ispisao kako bi se potpuno posvetio pjevanju. Roditelji su brinuli, a njega je mučio taj raskorak, ali nije znao drugačije. Glazba ga je zvala. Presudan je bio rad s profesoricom Sabljak u varaždinskoj Muzičkoj

školi. Ondje je ozbiljno prionuo radu: glasovir, etide koje su mu zadavale muke, beskrajno vježbanje. Pjevao je i u legendarnom zboru profesora Marijana Zuberu. Nagrada po nagrada, nastup po nastup i put se polako otvarao.

Put prema zvijezdama

„Varaždinsko proljeće“, zatim Festival pjevača i orkestara Hrvatskog zagorja u Začretju (1971., 1972., 1973.). Uspjesi su se nizali. Upis na Muzičku akademiju u Zagrebu bio je prekretnica. Vratio se kući presretan, znao je da su roditelji sada prihvatili njegov izbor. Studij muzikoterapije otvorio mu je nove horizonte. Glazba kao lijek, kao snaga. Debitirao je na Festivalu kajkavskih popevki u Krapini 1973., rame uz rame s najvećim imenima hrvatske estrade. U duetu s Jagodom Leskovar izveo je pjesmu „Kam je vušer vujec Štef“. Uslijedili su nagrade, nastupi, turneje. Jugoton mu izdaje singlicu. Varaždin postaje premalen. Pjeva s Terezom Kesovijom. Vrata su širom otvorena, a budućnost blistava.

Tišina nakon glazbe

A onda se desio 5. travnja 1975. godine. Jedan dan. Jedan zavoj. Jedan trenutak nepažnje. I ime Milivoja Benčića više se ne pojavljuje na stranicama kulture, nego u crnoj kronici. Prošlo je gotovo pola stoljeća. Vrijeme je učinilo svoje, ali sjećanje nije izbljედjelo. Jer neki ljudi ne odu tiho. Oni ostanu u pjesmama, u uspomenama, u pričama koje se prenose šapatom. Dokle god ga se sjećamo, Milivoj Benčić živi. U Varaždinu. Na Korzu. U glazbi. U našim srcima.

Marijan Rauš – varaždinska „zlatna fučka“

Pedesetih godina prošlog stoljeća, u Perkovoj kasarni u Varaždinu, živjela je skromna, ali čvrsto povezana obitelj Rauš. Dvanaest članova pod istim krovom, roditelji, petero braće i pet sestara dijelili su svakodnevicu obilježenu oskudicom, ali i neobičnim bogatstvom talenata. Bila su to teška vremena, no Rauši su nosili dar koji se ne može kupiti: dar nadarenosti, upornosti i duha.

Zbog te svestranosti, cijeli je grad znao za obitelj Rauš. Iako većine danas više nema, Varaždin i dalje pamti priče o četvorici najdarovitije braće, kojima su domišljati Varaždinci nadjenuli nadimke dostojne legende: „zlatna oktava“, „zlatna kopačka“, „zlatna fučka“ i „zlatna kefa“.

Najstariji među njima, Đuka Rauš, zbog anđeoskog glasa postao je „zlatna oktava“. Nogometni genijalac i neumoljivi golgeter Slobode i zagrebačkog Dinama, Zdravko Rauš – Gauč, nosio je naslov „zlatna kopačka“. Marijan

Rauš – Naki, najbolji nogometni sudac bivše države, bio je „zlatna fučka“, dok je Bem Barek, omiljeni varaždinski maler s prepoznatljivim kaubojskim šeširom, ostao zapamćen kao „zlatna kefa“.

Marijan Rauš

Sva četvorica zaslužuju svoju priču. Ovom kolumnom od zaborava otimam najpoznatijega među njima, Marijana Rauša.

Naki, kako su ga Varaždinci od milja zvali, najveći dio bezbrižne mladosti proveo je s loptom pod nogama, ispod zidina Staroga grada. Talentirani dječak stasao je u varaždinskoj Slobodi, a potom gotovo poetično za „tri metra kamgarn štofa“ prešao u bogatiji klub iz Zagrebačke 94, u NK Varteks.

Igrački put naglo mu je prekinula teška ozljeda koljena. Tijekom dugog oporavka svakodnevno je dolazio na stadion Varteksa, lagano trčkarao uz teren i s posebnom pozornošću promatrao stare lisce sudačkog zanata – Smaju Gušića i Branka Tešanića. Gledao je s kakvom lakoćom, gotovo nehajno, vode prijateljske utakmice, kako smiruju igru i ljude. Simpatije prema sudačkom pozivu počele su se buditi tiho, nenametljivo. Kad njih nije bilo, i sam je nekoliko puta uzeo fučku u ruke. Išlo mu je iznenađujuće dobro.

Marijan Rauš (u sredini)

Ipak, u tim trenucima Rauš nije razmišljao o sudačkoj karijeri. Bio je uvjeren da će se, nakon oporavka, izboriti za mjesto u prvoj momčadi Varteksa. Snove mu je, međutim, raspršio tadašnji trener Branko Horvatek. Bez uvijanja mu je rekao:

„Mali, ipak se ti primi fučke – to ti ide bolje od igranja.“

Slomljena srca, ali s vremenom i s velikom zahvalnošću, Rauš je prihvatio savjet. Ono što nije ostvario kao igrač, nadoknadio je i nadmašio kao sudac. Elegantne pojave i prirodene komunikativnosti, kao djelatelj nogometne pravde znao je režirati utakmice u vrhunske sportske predstave, u kojima su zadovoljni ostajali svi: publika, igrači, treneri i kolege suci.

U suđenje je unio dinamiku, šarm i osobni pečat. Nije sjeckao igru, puštao je da diše, da bude lepršava i žustra, pažljivo dozirajući njezine tonove. Pod njegovom dirigentskom palicom utakmice su imale posebnu draž, a s njom i medijsku pažnju. U crnom sudačkom dresu Rauš je izgledao poput manekena na modnoj pisti, vitak i elegantan, u oštrom kontrastu s tada uobičajenim sudačkim trbuščićima.

Sudački ispit položio je 1962. godine u Savezu nogometnih sudaca područja Varaždin. Već sljedeće godine postaje sudac podsaveznog ranga, čime započinje njegov vrtoglavi uspon. Godine 1965. stječe status republičkog suca, a 1. srpnja 1966. ulazi u najelitniji korpus jugoslavenskih sudaca. Kruna karijere stiže 1969. godine, kada biva promoviran u internacionalnog suca s FIFA-znakom.

Tijekom fascinantne karijere čak je šest puta proglašavan najboljim jugoslavenskim nogometnim sucem, čime je još za života stekao status sudačke legende. Sudio je na Olimpijskim igrama u Moskvi 1980., na Svjetskom prvenstvu za mlade u Tokiju 1979., te niz prestižnih međunarodnih utakmica – od Kupa pobjednika kupova i UEFA Kupa do Azijskog kupa i kvalifikacijskih susreta. Bio je i među rijetkim strancima pozvanima suditi utakmice Američke profesionalne nogometne lige.

Karijera Marijana Rauša bila je briljantna, a njegovo ime trajno upisano u sportsku povijest. On pripada najužem krugu najvećih sportskih ambasadora Varaždina. Kao takav, u najmanju ruku zaslužuje spomenik u svome gradu a o imenu ulice, zapravo, uopće ne bi trebalo raspravljati.

Živko Toplak – princ akvarela

Sa suprugom sam strpljivo stajao ispred dječjeg vrtića na Banfici, čekajući red za glasovanje na nedavno provedenim lokalnim izborima. Ispred mene je stajao korpulentan i markantan muškarac, leđima okrenut, s dugom sijedom kosom i bradom. Prepoznao sam ga istoga trena. Uostalom, tko ne bi prepoznao Živka Toplaka, varaždinsku kulturnu i slikarsku ikonu? Izgledao je poput buntovnog ropera koji je samo nakratko utišao svoju prirodu kako bi ispunio građansku dužnost: zaokružiti ime i listu za koju vjeruje da će kulturi donijeti više poštovanja, više prostora i više svjetla.

Živka Toplaka – Iku poznajem još od sedamdesetih godina, a na zidu moga dnevnog boravka već desetljećima visi njegov živopisni akvarel s dravskim motivom. U magični svijet umjetnosti uplovio je krajem šezdesetih, u vrijeme socijalizma, kada je kultura na velika vrata ulazila u poduzeća, a politika poticala radničko umjetničko stvaralaštvo.

Amaterizam je bio dobrodošao, čak i finansijski podržan, pa su mnogi talentirani radnici dobili priliku pokazati što nose u sebi. U tom pohodu „kulture na tvornice“ mladi, izučeni šloser Živko Toplak pronašao je vlastiti put. U ljevaonici i tvornici armatura oduševljavala ga je estetika materijala koje je svakodnevno obrađivao. Iz tog je divljenja izrastao u pravog ambasadora kulture, aktivista, organizatora i neumornog pokretača izložbi i drugih radničko-umjetničkih događanja.

Paralelno s organizacijskim radom, za vlastitu dušu počeo je izrađivati skulpture od željeza. Njegovi su radovi ubrzo zapaženi na lokalnoj amaterskoj sceni, a potom i od strane likovnih kritičara. Sredinom sedamdesetih, na poticaj Josipa Depola, prihvatio se kista i akvarela. Depolo je vjerovao da je upravo ta tehnika, sa svojom prozračnošću i suptilnošću, bliža Toplakovu temperamentu od svega što je dotad radio. Bio je u pravu. Akvarel se često naziva najplemenitijom slikarskom tehnikom, onom koja traži poseban senzibilitet, strpljenje i potpunu koncentraciju. Toplak je tom tehnikom ovladao do virtuoznosti. O tome svjedoče brojne i uspješne izložbe u Zagrebu, Rijeci, Mariboru, Varaždinu i diljem Hrvatske, kao i niz vrijednih nagrada. Prihvaćen i od struke i od publike, postao je svjestan da je pronašao slikarski jezik kojim najlakše dolazi i do sebe i do drugih.

U akvarelu se u potpunosti ostvario u pejzažu, osobito u dravskim ambijentima koji su ga emotivno vraćali u bezbrižno doba mladosti. Hirovita rijeka, njezini sprudovi, svjetlo i magle, sve to, obojeno Toplakovom rukom, i danas izaziva oduševljenje ljubitelja likovne umjetnosti diljem Hrvatske. Uz pridjevak „vrsni akvarelist“, u slikarskom miljeu prati ga i epitet „kralj likovnih kolonija“. Tijekom bogate karijere inicirao je, organizirao i sudjelovao na stotinama kolonija u zemlji i inozemstvu. Kolonije su mu bile prirodno okruženje, mjesta susreta, stvaranja i slobode. Posebno su ga privlačili hrvatski otoci: Lošinj, Pag, Brač, Mljet, Krk, Rab... Na njima je nalazio tišinu, svjetlo i motiv koji se ne zaboravlja.

Ustrajan, okretan i u osnovi buntovni romantičar, Toplak je ostavio snažan i trajan trag u kulturnom životu Varaždina. Godinama je bio inicijator brojnih izložbi, aktivan član LUV-a i HDLU-a Varaždina, te pokretač uspješnog projekta „Galerija izlog“, koji je u suradnji s Gradom Varaždinom promovirao mlade varaždinske slikare amatere. Nekada je to bio izlog na uglu Dućanske ulice, a kasnije izlog bivšeg kina Sutjeska. Za svoj društveni i kulturni angažman, kao i za promicanje amaterskog stvaralaštva, primio je niz vrijednih priznanja.

Živko Toplak je pravi Varaždinec, domovine sin. Potomak je stare mesarske obrtničke obitelji čije se prezime prvi put spominje još u 18. stoljeću, unutar varaždinskog mesarskog ceha. Uz obitelj Toplak veže se i jedan zanimljiv podatak iz sportske povijesti grada: na pašnjaku u njihovu vlasništvu, uz put iz Livadske ulice prema Štebihovom kupalištu, 1910. godine odigrana je prva nogometna utakmica u Varaždinu između VGŠK-a i karlovačke Olimpije.

Živko Toplak i supruga Mira

Živkov otac Julije bio je, kao i njegovi preci, mesar. Vrijedan i uspješan obrtnik, vodio je mesnicu u Gajevoj ulici, opskrbljivao varaždinsku bolnicu i tada elitne restorane, poput Hotela Novak (današnja Istra) i svratišta Janje

(današnja PBZ banka). Nakon Drugog svjetskog rata obitelj je, zbog nacionalizacije, ostala bez velikog dijela imovine i ponovno je morala krenuti od nule. I junak ove priče svoju je likovnu karijeru gradio upravo tako, od nule. Prve likovne spoznaje stekao je u Prvoj osnovnoj školi u Varaždinu, pod vodstvom cijenjenog pedagoga Gašpara Bolkovića Pika. Ozbiljnije je počeo slikati uz rad, kao slikar-amater. Danas, šezdesetak godina kasnije, njegov opus po opsegu, raznovrsnosti i estetskoj razini nadmašuje stvaralaštvo mnogih akademski obrazovanih umjetnika.

U svojoj sedamdeset i šestoj godini Živko Toplak i dalje je neumoran stvaralac. Prije nepunih mjesec dana u Galeriji HDLU-a, u Kuli stražarnici Staroga grada, predstavio se izložbom „Trauma uma“. A da se ne bi pomislilo kako živi samo za umjetnost, Toplak uz obitelj i slikanje ima još jednu veliku ljubav. Sa suprugom Mirom velik dio slobodnog vremena posvećuje brizi o šezdesetak golubova visokoletača, koji mu, poput akvarela, daruju mir, ritam i slobodu.

Mladen Balažić – trčanje je moj smisao života

Krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća svijetom se naglo počeo širiti pokret rekreativnog trčanja, usmjeren prema unapređenju tjelesnog i psihičkog zdravlja. Trčanje kao put prema ravnoteži tijela i duha prihvatili su milijuni ljudi diljem planeta, a tom se valu, gotovo prirodno, priključio i Varaždin.

Počeci varaždinskog rekreativnog trčanja na duge staze začeti su početkom sedamdesetih godina na igralištu Slobode. Aktivnim atletičarima – dugoprugašima Atletskog kluba Sloboda, Branku Furjanu, Mladenu Mavaru, Ivanu Pavličeviću, Stjepanu Isteru i Marijanu Cafuku, pridružila se skupina sportskih veterana i zaljubljenika u trčanje: Boris Kožar, Vladimir Remar, Petar Jelinečki, Slavko Stokrajec i drugi.

Zahvaljujući njima, rekreativno trčanje postupno je zahvatilo Varaždince svih životnih dobi. Na energiji tih prvih entuzijasta izrastao je pravi pokret koji je osvojio sportski nastrojene građane. Svakim danom trčanje je imalo sve više poklonika, pa se Varaždin s vremenom prometnuo u jugoslavenski centar rekreativnog trčanja. Trčalo se posvuda, na Slobodi, po cestama i livadama, uz kanal Drave, kroz prigradska naselja. Grad je disao u ritmu koraka.

Mladen Balažić

Jedan od onih koji su u rekreativnom trčanju pronašli smisao života bio je Varaždinac Mladen Balažić. Zahvaljujući njegovim sjećanjima vraćamo se u doba kada je trčanje u Varaždinu doživjelo pravi rekreativni „boom“. Balažić potječe iz stare varaždinske sportske obitelji. Njegov otac bio je dugogodišnji standardni prvotimac NK-a Sloboda pedesetih godina. Poput oca, i Mladen je mladenačke dane često provodio na stadionu Slobode, gdje je s posebnim žarom promatrao prizor koji mu se trajno urezao u pamćenje: na lešnatoj stazi, zakrivljene glave poput tornja u Pisi, krug za krugom

neumorno je nizao visoki, koštunjavi trkač s naočalama Mladen Mavar, zvani Cena.

Opijen njegovom energijom i izdržljivošću, Balažić se početkom osamdesetih priključio trkačkoj sekciji AK-a Sloboda. Varaždinska rekreativna trkačka obitelj rasla je iz dana u dan, a trkači i trkačice udruživali su se kako bi si olakšali organizaciju nastupa i putovanja, jer je sudjelovanje na mnogim utrkama često bilo moguće samo kroz klub. Svakodnevnim treninzima Balažić je brzo napredovao, toliko da je počeo odlaziti na natjecanja. Prvi ispit izdržljivosti bila mu je utrka „Partizanski marš“ u Kumrovcu 1984. godine. Na stazi dugoj 26 kilometara bio je dio impresivne družine od čak 45 trkača iz Varaždina i Gojanca. Nakon tog vatrenog krštenja, Balažić postaje neizostavan sudionik gotovo svih važnijih utrka: Novogodišnje utrke, Yassa maratona, Trofeja Votino–Montale, utrke u Veszprému, Zagorskog maratona, Pohorja, Plitvičkog maratona, Cross lige Drava i mnogih drugih.

„Istrčati maraton pravi je izazov za svakog trkača“, govorio mi je s posebnom strašću. „Mi rekreativci znamo da je nemoguća misija približiti se svjetskom rekordu od 2 sata, 1 minute i 39 sekundi, ali smo presretni što maraton uopće možemo istrčati. Na utrkama sam se uvjerio da pedesetogodišnjaci mogu trčati ispod tri sata, šezdesetogodišnjaci oko tri i pol sata, a neki sedamdesetogodišnjaci čak i ispod četiri sata.“

Nakon dvadesetak istrčanih maratona, Balažić je 1986. godine, u naponu snage i s navršene 33 godine, pomaknuo vlastite granice izdržljivosti istrčavši 60 kilometara dugi Supermaraton u Čazmi. Dvije godine kasnije upustio se u još veći izazov – ultramaraton na 100 kilometara, utrku „Varaždin 100“. Staza je vodila od Srednjoškolca prema Ivancu, zatim kod Cerja lijevo prema Novom Marofu, kroz Ljubešćicu, Varaždinske Toplice i Ludbreg, da bi cilj bio na varaždinskom Korzu. Sto kilometara istrčao je za 10 sati, 19 minuta i 47 sekundi.

Varaždinski dugoprugaši

Danas trče svi – mladi i stari, žene i muškarci, mršavi i debeli. Kada sam Balažića zamolio da usporedi svoje početke s današnjim vremenima, rekao mi je da je to jednostavno neusporedivo. Njegovi su počeci bili egzotični, a kakvi su tek bili oni s početka sedamdesetih. Kada su cestovne utrke počeli trčati Mavar i Kožar, nenaviknuta varaždinska javnost smatrala ih je čudacima, mislila je da im „nije sve na broju“. Bilo je i „nevjernih Toma“ koji su dolazili uz cestu ne bi li vidjeli gdje će Kožar sjesti na bicikl. Na njihovo razočaranje nije sjeo. Pretrčao je cijelu stazu, i to 25 godina stariji od mnogih svojih mlađih suputnika.

Druga velika razlika leži u opremi i tehnologiji. Današnji rekreativci na utrke dolaze besprijeckorno opremljeni. Trčanje im je zabava i stil života. Nekada je Balažić sam izrezivao uloške od spužve kako ga Borovo tenisice ne bi žuljale, dok danas mnogi bez vrhunskih tenisica s gelom, pametnog sata, GPS-a i male „trafostanice“ koja tijekom utrke daje ključne savjete ne mogu ni zamisliti potpuno trkačko iskustvo.

Danas trčanje nije samo rezultat. Rekreativno trčanje postalo je trend, filozofija i način života. Ono oplemenjuje mlade ljude, uči ih disciplini i samokontroli. A kada trčiš četrdesetak godina, kao što je slučaj s Mladenom Balažićem, trčanje više nije hir ni prolazna faza. Ono postaje prirodan ritam života, korak po korak, dah po dah.

Darko Belušić - Bela najpoznatiji varaždinski "dotepenec"

Prošle godine, u svojoj sedamdeset i šestoj, napustio nas je Darko Belušić najpoznatiji varaždinski „dotepenec“. Vijest me zatekla i ostavila bez riječi. Kako i ne bi? Otišao je dio moje mladosti, jedan od onih ljudi uz koje vežeš vrijeme kada je život bio bezbrižniji, glasniji i pun snova. Sedamdesetih godina Belušić je bio vlasnik kultne varaždinske diskoteke Lapidarij 2 u Nazorovoj 2, preko puta Staroga grada, i jednako poznate, uvijek dobro posjećene krčme, u Jalkovečkoj 37. Upoznao sam ga kroz nogomet. Na legendarnom turniru Čapatanga bili smo žestoki suparnici, a kasnije, sasvim prirodno, postali bliski i ostali prijatelji sve do njegove smrti.

Darko Belušić

Darko Belušić, Varaždincima poznatiji kao Bela, odrastao je uz siromašni zagrebački purgeraj Tkalčičeve ulice, od milja zvane Stara Tkalča. Teške socijalne prilike nisu ga slomile. Naprotiv, učinile su ga čvrstim, snalažljivim i otvorenim prema svijetu. Hrabrim je korakom zakoračio u život i stekao akademsko obrazovanje učitelja. Prvi posao odveo ga je u Međimurje, no nemirni duh nije mu dopuštao mirno ukorjenjivanje. Školske klupe ubrzo je zamijenio daljinama. Put ga je preko Atlantika odveo u Sjevernu Ameriku.

Po povratku iz Kanade sudbina je umiješala prste. Varaždinski poštari Capek, čovjek s osjećajem za ljude, zaslužan je što je Belušić zaobišao Zagreb i skrasio se u Varaždinu. Capekova sestra bila je Belušićeva susjeda

iz Tkalčićeve ulice. Prilikom posjeta sestri Capek je povratniku bez posla predložio da u najam uzme uhodanu krčmu „Pazmanj“ u Jalkovečkoj ulici 37, u Varaždinu. Belušić nije mnogo razmišljao. Preuzeo je krčmu i doselio se u naš grad. Pokazalo se da je to bila odluka koja mijenja život. Preko puta krčme, u to vrijeme, se nalazila kasarna JNA, puna stotina žednih vojnika. Posao je cvjetao, a Darko Belušić je postao dio varaždinske gradske scene.

Mladen Stolnik i Darko Belušić (desno)

Varaždin mu je brzo prirastao srcu. Ovdje je pronašao sreću, prijatelje, ljubav i razumijevanje. Svi koji su ga poznavali pamtit će ga kao iznimno zanimljivu osobu. Markantan, zgodan, komunikativan, načitan i uglađen, mangup koji je završio zagrebačku uličnu školu, bio je pravi magnet za Varaždinke. Mi Varaždinci, priznajem, znali smo biti pomalo ljubomorni na tog „dotepenca“, ali njegov šarm uvijek nas je osvajao i razoružavao.

Iako je bio deset godina stariji od mene, zajedno smo studirali. Nismo bili briljantni studenti, ali smo se trudili. Na trećoj godini studija spojila nas je zajednička muka matematika. Stajala je pred nama poput zida koji nikako

nismo uspijevali preskočiti. Spas smo pronašli u dodatnim instrukcijama. Prolazeći te studentske bitke, upitao sam ga jednom zašto mu uopće treba fakultet kad je već situiran i uspješan ugostitelj. Pogledao me i rekao: „*Nije zbog mene. Mama mi je još živa i njoj bi to puno značilo.*” Do danas nisam siguran je li se šalio ili govorio duboku istinu. Možda je bilo oboje.

Nakon deset prekrasnih godina provedenih u Varaždinu, Belušić se vratio kući u Zagreb i svoju voljenu Tkalču. Ondje je, u novim okolnostima, nastavio raditi u ugostiteljstvu. Ipak, oni koji su ga dobro poznavali znali su da to nikada nije bio posao njegove duše. Bio je humanist, učitelj u srcu, zaljubljenik u povijest, umjetnost i sport. Tek u zrelijim godinama, vođen osjećajima i domoljubljem, posvetio se istraživanju i pisanju povijesti Zagreba, svoje Tkalče, ali i Varaždina koji mu je zauvijek ostao u srcu.

Svoje spisateljske i povijesne strasti pretočio je u nekoliko vrijednih knjiga. Dao je iscrpan i topao prikaz povijesti i svakodnevice, kakav rijetko nalazimo i kod profesionalnih povjesničara. Pisao je o velikim imenima i važnim događajima, ali i o malim, običnim ljudima, pa čak i o onima s margine društva. U njihove je živote ulazio tiho, strpljivo, družeći se s njima, upijajući njihove priče i pokušavajući ih razumjeti prije nego što bi ih pretočio u riječi. Nažalost, za razliku od objavljenih knjiga iz serijala Priče iz stare Tkalče – Purgerska sjećanja, Tajni puteni život i Zadnjičari – knjiga o Varaždinu i Varaždincima, simboličnog naslova Moj lepi i dragi Varaždin – sjećanja jednog dotepenca, nije dočekala objavljivanje za njegova života.

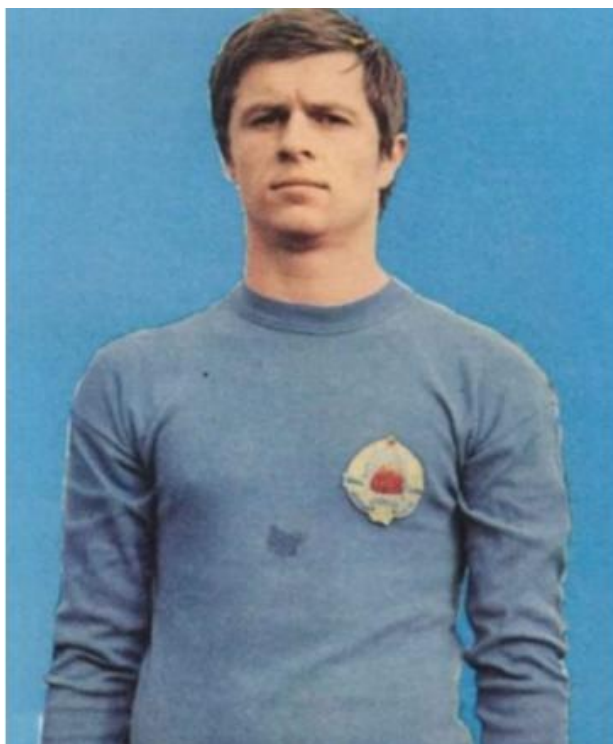
Bilo bi lijepo da se to jednog dana promijeni. Najpoznatiji varaždinski „dotepenec” to doista zaslužuje.

Braća Cvek obilježila su nogometnu povijest Varaždina i Zagreba

U devedesetogodišnjoj povijesti kluba preko puta tvornice Varteks, u Zagrebačkoj 94, izmijenili su se brojni briljantni igrači, treneri, direktori i predsjednici. Od Gušića i Manole do Vugrinca i Mumleka, od vrhunskih trenera poput Mutchu, Kokotovića, Matkovića, Ivankovića, Beseka i Dalića, pa sve do mitskog predsjednika Anđelka Herjavca i direktora Nevenka Herjavca – svi su oni ostavili dubok trag u identitetu kluba.

Po dugotrajnosti, predanosti i vjernosti plavo-bijelom dresu, nadvisio ih je Stjepan Cvek – Ciba. Stadion Varteksa njegov je drugi dom već punih pedeset godina. Bio je igrač, potom dugogodišnji sportski direktor NK Varteks, a do nedavno i predsjednik NK Varaždin. U čarobni svijet nogometa uveo ga je stariji brat Rudolf Cvek (1946. – 2005.). Ruda, kako su ga prijatelji od milja zvali, bio je reprezentativac Jugoslavije, najbolji Dinamov

desni branič šezdesetih godina, preteča modernog nogometa – neumorni jurišnik od vlastitog do protivničkog kaznenog prostora, brz kao strijela, tehnički profinjen i taktički besprijekoran.

Rudolf i Stjepan Cvek

Braća Cvek su gradski dečki. Odrastali su u roditeljskoj kući u Ulici Vilka Novaka, preko puta „kućanske“ rampe, nedaleko današnjeg Konzuma. Nogomet im je ušao pod kožu još u djetinjstvu, privučeni gromoglasnim hukom publike koji je dopirao s obližnjih tribina Varteksova stadiona. Do treninga im je trebalo tek desetak minuta brzog hoda po „štreaki“. Obojica su prošla poznatu Školu nogometa NK Varteks pod vodstvom trenera Ante Oljice. Rudolf je za prvu momčad debitirao s devetnaest godina, a već 1965. prešao je u Dinamo, za koji je odigrao 113 natjecateljskih utakmica. S plavima je osvojio prestižni Kup velesajamskih gradova 1967. i jugoslavenski Kup 1969. godine.

Sedam godina mlađi Stjepan započeo je karijeru u sjeni zvjezdane slave starijeg brata, koji se tada već potpuno afirmirao u Dinamu. No, to ga nije sputalo. Naprotiv, pokazao je raskoš vlastitog talenta i slijedio put kojim je krenuo njegov uzor. Od pionira, preko svih mlađih selekcija, stigao je do prve momčadi Varteksa, za koju je debitirao kao osamnaestogodišnjak. U tadašnjem drugoligašu Varteksu afirmirao se kao lucidni krilni napadač i jedan od ključnih oslonaca momčadi. Nažalost, sreća mu nije bila saveznik. Na prijateljskoj utakmici protiv Maribora u Varaždinu, brutalan start gostujućeg beka Todorovića prekinuo mu je igračku karijeru. U trenutku

kada je bio u punoj snazi i kada je sve upućivalo na to da bi mogao dosegnuti, pa čak i nadmašiti bratove blistave dosege, umjesto u Dinamu završio je u bolnici. Sudbina se okrutno poigrala s braćom Cvek – i Rudolf je zbog teške ozljede koljena 1971. godine morao prerano pospremiti kopačke.

Rudolf i Stjepan Cvek

Po naglom završetku igračke karijere, krajem osamdesetih godina, Stjepan Cvek aktivno se uključuje u rad kluba kao tehnički tajnik. Na toj funkciji, u tandemu s novim predsjednikom Vladimirom Marićem i direktorom kluba Marijanom Hižakom, 1988. godine sudjeluje u stvaranju modernog NK Varteksa s jasnom vizijom budućeg razvoja, na temeljima koje su godinama gradili sportski djelatnici i uglednici istoimene tvornice. Tu su viziju kasnije

u potpunosti ostvarili ljudi koje su Cvek i tadašnje vodstvo kluba doveli u Varteks: Anđelko i Nevenko Herjavec, Branko i Zlatko Ivanković, Mario Manola, Stanko Švarc, Milivoj Šoprek i Željko Orehovec.

Ulaskom u Prvu HNL 1992. godine NK Varteks se organizacijski profilirao u moderan profesionalni klub. U tom ustroju Stjepan Cvek godinama je bio zadužen za struku, obnašajući dužnost sportskog direktora. Nakon tragične pogibije legendarnog predsjednika Anđelka Herjavca, Cvek napušta klub, ali ne i stadion. Ostao je poslovno vezan uz njega i pomno pratio sve što se ondje događalo. Kao istinski zaljubljenik u nogomet, nije mogao dugo bez aktivnog sudjelovanja.

U klub se vraća u trenutku kada je bilo najteže. Nakon ostavke Romana Modrića 2016. godine prihvaća nezahvalnu ulogu predsjednika NK Varaždina. Svojom agilnošću, zajedno sa suradnicima, klupskim legendama i nogometnim entuzijastima, u kratkom je roku klub izvukao iz trećeligaškog gliba i usmjerio prema prvoligaškim vodama. Već u drugoj drugoligaškoj sezoni, 2018./19., cilj je ostvaren – NK Varaždin postaje prvak i vraća se u Prvu HNL. Pod vodstvom Stjepana Cveka klub je prošao tešku i trnovitu dionicu. Iako posao na organizacijskoj, sportskoj i financijskoj stabilizaciji nije u potpunosti dovršen, temelj je postavljen. To se, uostalom, jasno vidjelo i u završnici prvoligaške sezone. Krajem ožujka ove godine Cvek je predsjedničku dužnost prepustio nasljedniku Draženu Vitezu, ostavivši mu zdrave temelje za novi iskorak.

Nakon nesretnog ispadanja NK Varaždina iz Prve HNL, pred novim predsjednikom stoji nimalo lak zadatak. Nogometni klub nije nešto što se događa samo od sebe, iako ima onih koji tako misle. Klub zahtijeva strukturu, sustav, predane i stručne ljude, ali i sposobnost upravljanja emocijama, jer bez njih nogomet ne postoji. Varaždinci neizmjereno vole svoj klub i vjerni su mu bez obzira na silazak stepenicu niže. Uvjeran sam da će, na tragu svoga prethodnika, ovaj korak unatrag postati zalet za tri buduća koraka naprijed.

Jagoda Kralj Novak: pet desetljeća suživota s kazalištem

U čarobno, tiho svjetlucavo lutkarsko carstvo Pionirskog doma u Varaždinu zakoračio sam prvi put u trećem razredu osnovne škole, početkom šezdesetih godina. Taj je dan u meni istodobno probudio sreću i uzbuđenje. Sreću zato što nastave nije bilo, a uzbuđenje jer nisam imao ni najmanju predodžbu što me ondje čeka. Već pri prvom susretu ostao sam opčinjen: ambijentom koji je mirisao na tajnu i lutkama koje su, činilo se, imale vlastiti život. Pionirskog doma danas više nema. Na njegovu je mjestu izrasla poslovna zgrada Coninga. No ostala su sjećanja, tiha, postojana i

dragocjena, koja su se s vremenom pretvorila u moje najljepše školske uspomene.

Navika odlazaka na kazališne predstave, stečena u tim ranim danima, ostala je uz mene sve do danas. I ne samo da je ostala, nego je s godinama izrasla u istinsku, duboku ljubav prema kazalištu. Četvrta osnovna škola, koju sam pohađao, nalazila se tada u istoj zgradi kao i Druga osnovna škola. Među učenicima obje škole posebno su se isticali oni koji su glumili u Dramskom studiju što je djelovao u sklopu obližnjega Narodnog kazališta „August Cesarec“. Studio je s velikim uspjehom vodio moj susjed, glumac Ivo Lovriček, čovjek čije je ime već tada izazivalo poštovanje.

Zahvaljujući ulozi u dječjem igrokazu „Mokito“ Dane Georgijevskog, učenica petog razreda naše škole, Jagoda Kralj, postala je 1964. godine prava školska zvijezda. Tijekom odmora svi su prstom pokazivali prema njoj, a mi smo s ponosom isticali da ide baš u našu školu. Glumci koji su u to vrijeme dominirali varaždinskom kazališnom scenom, Antonija Ćutić, Nevenka Stazić, Marija Geml, Ljudevit Gerovac, Ivan Lovriček i Tomislav Lipljini nisu štedjeli riječi hvale za njezin izniman talent. Već su tada, gotovo proročanski, predviđali Jagodi veliku glumačku karijeru. I bili su u pravu. Mala, sramežljiva djevojčica iz Dućanske ulice, zahvaljujući svom sjajnom glumačkom umijeću, tijekom proteklih pedesetak godina izrasla je u jednu od najvećih ikona varaždinskog teatra.

Jagoda Kralj Novak

U gimnazijskim danima Jagoda Kralj svoj je neosporni talent nadograđivala ne samo glumom nego i čestim recitatorskim nastupima, a početkom sedamdesetih godina okušala se čak i kao voditeljica „Susreta mladih“.

Četiri bezbrižne godine srednje škole prošle su u trenu. Stigla je matura, a s njom i neizbježno pitanje: što dalje, kojim putem krenuti? Brižni roditelji priželjkivali su za Jagodu studij „ozbiljnog“ fakulteta koji bi joj osigurao stabilnu i sigurnu budućnost. Jagoda je, slijedeći vlastite interese, poželjela postati odvjetnica te je upisala studij prava u Zagrebu. Njezin odlazak iz dramske grupe nije prošao nezapaženo. U kazalištu su vrlo brzo postali svjesni kakav raskošan talent gube pa su joj ponudili profesionalni angažman. Pred Jagodom se otvorilo pravo životno raskrižje: kako pomiriti vlastite snove i roditeljska akademska očekivanja? Odabrala je glumački poziv i nije pogriješila. Jer nema ljepše stvari u životu od one kada se voljeni hobi pretvori u posao.

Detalj iz predstave „Pir malograđanina“ (1976.)

Godine 1973., za ravnateljskog mandata Mladena Zorka, započela je prekrasna kazališna priča Jagode Kralj. Budući da nije imala profesionalnu glumačku naobrazbu, tajne glumačkog zanata učila je i usvajala na radionicama glume koje su vodili istaknuti hrvatski redatelji Petar Veček i Miro Međimorec. Predano i uporno radila je na sebi, svjesna da se glumci bez završene akademije uvijek moraju dokazivati više i snažnije. Poput spužve neumorno je upijala znanje, prihvaćala savjete i brusila vještine.

Danas se s radošću prisjeća svojih početaka, a s posebnim poštovanjem ističe kako ju je Miro Međimorec naučio da „*gluma nije ono što piše u rečenici, nego sadržaj koji čovjek nosi u sebi*“. Upravo on ju je podučio i da glumac u kazalištu mora „*misliti svojom glavom*“, jer je „*gluma krvavi rad i samo rad, a ne šetnja po pozornici*“. Suradnja s Večekom i Međimurcem nije je samo glumački oplemenila, nego joj je utrla put prema uspješnoj i dugotrajnoj karijeri, koju je okrunila na samom vrhu, na glumačkom pijedestalu, u statusu nacionalne prvakinja.

Josip Kukić - pedeset godina vjeran crvenoj boji

U veljači ove godine navršila se velika obljetnica NK-a Sloboda, devedeset godina neprekinutog djelovanja. Bogatu povijest trenutno najstarijeg varaždinskog nogometnog kluba obilježili su usponi i padovi, razdoblja obilja i godine oskudice, ali jedno nikada nije bilo dovedeno u pitanje, njegov opstanak. Kad god bi se činilo da je put pred klubom postao previše strm, pojavljivala se nova snaga, svježa energija ljudi koji su Slobodu ponovno podizali i usmjeravali prema naprijed.

Tako je bilo još u nemirnim, predratnim godinama prvog desetljeća postojanja kluba, kada je Sloboda bila podstanar kod Veške na prostoru današnjeg Sportskog centra Sloboda, a tako je i danas. Uz tisuće igrača koji su tijekom desetljeća prodefilirali zelenim travnjakom u ulici Ognjena Price, povijest kluba ispisivalo je na stotine nogometnih djelatnika, volontera, entuzijasta i zaljubljenika, najčešće bivših igrača, koji su mu posvećivali svoje vrijeme, znanje i srce. Među njima se posebno izdvaja jedno ime, gotovo sinonim za odanost i trajanje, Josip Kukić. Već punih pedeset godina vjeran je crvenoj boji i NK-u Sloboda.

Kukić je dečko iz Đureka. Kao i većina njegovih vršnjaka iz tog dijela grada, djetinjstvo je proveo na asfaltu i livadama ispred zgrada, igrajući nogomet od jutra do mraka. Talent je brzo došao do izražaja pa već s devet godina, kao pionir, počinje trenirati u Varteksu kod trenera Bogomira Čopa, a kasnije se, pod vodstvom Ante Oljice, afirmira kao standardni član juniorske momčadi. Po završetku juniorskog staža, 1971. godine, odlazi u Slobodu na kaljenje. To „privremeno“ utočište pretvorilo se u cjeloživotnu pripadnost.

Josip Kukić

Kao igrač Slobode bio je nezamjenjiv član prve momčadi punih deset godina, dijeleći svlačionicu i teren s nizom poznatih varaždinskih nogometnih imena: Kruljcem, Nevenkom Herjavcem, Zlatkom Ivankovićem, Bešvirom, Bradaškom, Flajšmanom, Adlešićem, Brlekom, Bernikom, Mašićem, Čižmekom i drugima. Kada je 1981. godine završio igračku karijeru, Kukić nije okrenuo leđa klubu. Naprotiv. Ostao je vjeran Slobodi, preuzevši razne administrativne i organizacijske poslove koje je obavljao tiho, samozatajno i predano, onako kako rade ljudi kojima klub nije obveza, nego životna navika.

Samozatajni Joja, kako ga prijatelji zovu od milja, tijekom godina razvija i jednu posebnu strast. Postaje strpljivi kolekcionar sportskih dresova, zastavica, starih fotografija i nogometnih suvenira. Prvi improvizirani izložbeni prostor bio je u njegovoj kancelariji na „Željeznici“, a odlaskom u mirovinu bogatu, desetljećima prikupljanu sportsku građu preselio je u podrum obiteljske kuće u Istarskoj ulici. *„Dok mi se supruga Azra još nije ni snašla, u podrumu je nastao pravi nogometni muzej“*, zna se našaliti na vlastiti račun.

Momčad NK Sloboda iz 70-tih

Stoje s lijeva: Herjavec, Kruljac, Kukić, Brajdić, Mašić, Brlek, Plesničar
Čuče: Seketin, Bešvir, Flajšman, Bradaška, Adlešić, Čižmek

Danas njegova zbirka broji više od tisuću predmeta, ponajviše vezanih uz varaždinski nogomet. Najvrjednije eksponate darovali su mu ugledni treneri i sportski djelatnici poput, Miroslava Ćire Blaževića, Branka Ivankovića, Zlatka Dalića, Dražena Beseka te međunarodnog suca Marija Zebeca. Jedina je mana tog malog nogometnog carstva što nije dostupno široj javnosti. Smješteno u obiteljskoj kući, ono ostaje skriveno od očiju građana, dostupno tek rijetkim prijateljima, zaljubljenicima u nogomet i ponekoj znatiželjnoj televizijskoj ekipi. Zbog toga Kukić iskreno žali, uvjeren da Varaždinu nedostaje pravi sportski muzej.

Njegovo razmišljanje ide i dalje. Gradski muzej Varaždin već godinama sustavno prikuplja sportsku građu, pa izložaka iz bogate povijesti varaždinskog sporta sigurno ne bi nedostajalo. Posjetitelje grada, turiste i školske ekskurzije zanimala bi varaždinska priča o hrvatskoj nogometnoj bronci iz Francuske 1998., srebru iz Rusije 2018., o osvajanju Davis Cupa 2005. i 2018. godine, kao i brojna druga sportska dostignuća u koja su Varaždinci ugradili dio sebe. Malo je poznata činjenica da je Varaždin kolijevka hrvatskog rukometa. Turistička ponuda grada, smatra Kukić, trebala bi se uz kulturu snažno oslanjati i na sport, po kojem je Hrvatska prepoznatljiva u cijelom svijetu. Imena poput Dalića, Ivankovića, Beseka, Krajana, Nakića, Vrbnjaka ili Garibovića poznata su daleko izvan granica

zemlje, a njihova priča nedovoljno je iskorištena. Varaždin jest grad kulture, ali je istodobno i grad sportaša.

S tim se razmišljanjem teško ne složiti. Sportski muzej bio bi vrijedan, sadržajan i, posve sigurno, isplativ projekt. Ono što nedostaje jest prostor. Da je interes za varaždinsku sportsku povijest itekako živ, i sam sam se uvjerio u vrijeme rada u NK-u Varteks, kada su turističke agencije gotovo opsjedale klub kako bi za potrebe školskih ekskurzija organizirale obilazak stadiona, trofejne dvorane i fan-shopa. Varaždinska sportska priča ima publiku, samo joj treba dati prostor da bude ispričana.

Đukica Puček – Varaždinac koji je postao zaštitni znak Zagreba

Rođeni Varaždinac Đuka Puček, svima poznatiji kao Đukica, već je desetljećima jedan od najupečatljivijih i najprepoznatljivijih likova zagrebačke urbane scene. Glazbenik, kantautor i pjevač anđeoskog glasa, sam je za sebe znao reći da je „žena zarobljena u tijelu muškarca“. I danas, unatoč godinama, Đukicu krase osebujući i besprijekorno promišljen stil. Uvijek u tamnim bojama, u skladno složenim komplećima koje je u mlađim danima upotpunjavao visokim potpeticama, djelovao je kao figura iz nekog drugog vremena. Kad sam ga prvi put vidio, podsjetio me na moje učiteljice iz osnovne škole, one stroge, dostojanstvene, starinskog štiha. Uz njega je neizostavno bio i kofer za gitaru. Kružile su priče da je prazan, no istina je bila sasvim drukčija: u njemu je uvijek bila gitara, spremna da zasvira.

Đukica je briljantan kantautor, pjesnik i pjevač noćnog Zagreba. Prve glazbene akorde naučio je od oca u rodnom Varaždinu, gdje je napravio i prve umjetničke korake. Kao što to često biva, Varaždin je bio premalen za njegov nemirni duh. Krajem pedesetih godina odlazi u Zagreb. Prvi dani bili su mu daleko od romantičnih, proveo ih je u Prihvatilištu za maloljetnike na Glavnom kolodvoru. Kasnije, kada je već bio poznat, znali su ga pitati zašto je otišao iz Varaždina. Njegov odgovor bio je britak i duhovit: „*Zato jer je Varaždin kao pubertetlija, niti je dječak, niti muškarac. Niti je grad, niti je selo.*“

Đukica Puček

Svoj estradni uspon započeo je svirajući po zagrebačkim lokalima, zabavljajući goste i tražeći svoje mjesto pod suncem. Godine su bile teške, a preživljavanje svakodnevna borba. Šira javnost upoznala ga je tek kada je s pjesmom „Vagabund“ pobijedio na tada iznimno popularnom natjecanju „Prvi pljesak“ u Varieteu. Bio je to trenutak kada se činilo da se kotač sreće

napokon okrenuo u njegovu korist. Nemirni duh i želja za slobodom 1962. godine odveli su ga u Pariz. Ondje je uzeo umjetničko ime Georg Yugoslav i pod tim imenom nastupao po barovima, kabareima i noćnim klubovima širom francuske prijestolnice. Gitara mu je bila jedini pravi oslonac. Bio je to kruh zarađen teškom mukom, bez agenta, bez sigurnosti, bez doma. Tek kada je pronašao sponzora, život mu se donekle stabilizirao: imao je redovitu gažu, plaćen smještaj i hranu. Cijena tog tempa bila je visoka.

Đukica Puček

Pariz, grad bez predrasuda, grad u kojem su se miješale nacije, identiteti i svjetonazori, omogućio mu je duhovni procvat. Obožavao je slobodarski duh metropole i život neopterećen osudama. Dani su mu prolazili u vrtoglavom ritmu, večernji nastupi, kućne zabave do jutra, stalna iscrpljenost. Tijelo nije izdržalo. Teško se razbolio. Bez ušteđevine i zdravstvenog osiguranja, donosi sudbonosnu odluku o povratku. Vraća se u Zagreb, noseći sa sobom šansonu koja će ga obilježiti za cijeli život.

U Zagrebu se oporavio, ponovno pronašao sebe i nastavio glazbeni put. Nastupao je po barovima diljem zemlje, imao stalne angažmane, a ljetne pauze popunjavao je pjevanjem na kruzerima po Mediteranu. Đukica je bio i ostao boem, duša od čovjeka. U njemu nikada nije bilo ni trunke elitizma. Bio je jednostavno, drugačiji. I upravo zato su ga dobronamjerni ljudi prihvaćali. Znao je da se s predrasudama ne možeš boriti skrivanjem. Njegovo oružje bila je otvorenost, izravnost i hrabrost da prvi iskorači. Nije

skrivao tko je i kako se osjeća, naprotiv, javno je pokazivao svoju istinu. Veliku pažnju posvećivao je izgledu. Frizuru mu je uređivala gospođa Halida, ista ona koja je nekada brinula o kosi Jovanke Broz. Godilo mu je kada su ga ljudi prepoznavali na ulici, ali je inzistirao na jednom: „*Nisam Đukica, ja sam Đukica.*“

Prije dvadesetak godina imao je koncert u Varaždinu, u klubu „Europa media“. Dvorana je bila prepuna. Koncert je započeo sa suzama u očima. Duboko ga je dirnula ljubav njegovih Varaždinaca. Nakon nastupa rekao mi je kako ga je sve to ganulo, grad u kojem je rođen, u kojem je započeo karijeru, i publika koja ga nije zaboravila. Posebno je naglasio kako varaždinska publika zna prepoznati i cijiniti kvalitetu. Taj koncert pamtim i po događaju koji se zbio dan kasnije. Kao pravi kavalir, Đukica je sljedećeg jutra navratio u „Europa mediju“ kako bi se zahvalio mojoj supruzi i meni. S buketom cvijeća u ruci pitao je gdje je Sandra. Kada sam mu rekao da nije tu, zagrlio me i tiho zamolio da joj prenesem zahvalnost i cvijeće. Sve bi prošlo diskretno da u klubu nisu sjedili neki moji „zločesti“ prijatelji, koji su ubrzo raširili priču: „*Đukica je Cibi donio cvijeće.*“ Ponosan sam što poznajem Đukicu Pučeka. Njegov život mogao je biti sve, samo ne lak. Rođen drugačiji, živio je drugačije i imao hrabrosti to pokazati u sredini koja često nema razumijevanja za takve sudbine. U Hrvatskoj za to treba imati ne samo talent, nego i veliku, rijetku hrabrost.

Varaždin – kolijevka rukometnog sporta

U ovoj kolumni nakratko ćemo zaroniti u škrinju rukometnih uspomena. Čepkajući po vlastitom sportskom blagu, pronašao sam pregršt starih, požutjelih rukometnih fotografija koje će vas zasigurno razveseliti. Osobito one među vama koji ćete među bivšim rukometašima i rukometašicama, danas sedamdesetogodišnjacima i osamdesetogodišnjacima prepoznati neku dragu ili poznatu osobu. Fotografije iz pedesetih i šezdesetih godina prošloga stoljeća otvaraju nam prozor u sportski život Varaždina od prije sedamdesetak godina.

Veliki i mali rukomet

Fotografije koje sam pronašao čuvaju na tren zaustavljeno vrijeme nama poznatih sportskih borilišta, ukrašenih nostalgичnom ljepotom varaždinskih rukometaša i rukometašica. One svjedoče o nekadašnjem, gotovo romantičnom poimanju sporta. Iako po današnjim mjerilima u skromnoj sportskoj opremi, tadašnji su rukometaši prštali rumenilom mladosti i prirodnom ljepotom. Od prvog organiziranog oblika igranja rukometa 1930. godine pa sve do 1950., u Hrvatskoj se igrao takozvani veliki rukomet. Igrao se s jedanaest igrača na svakoj strani, i to na nogometnom igralištu. Nakon

pojave malog rukometa 1950. godine, veliki se rukomet postupno prestao igrati, a naziv „mali“ s vremenom je nestao, ostao je jednostavno rukomet. Zadnja utakmica velikog rukometa odigrana je u Varaždinu 1954. godine, na stadionu Slobode.

Počeci rukometa u Varaždinu

Počeci razvoja rukometne igre u našoj zemlji započeli su upravo u Varaždinu. S igranjem velikog rukometa započeli su učenici Državne realne gimnazije, pod vodstvom nastavnika gimnastike Zvonimira Suligoja. Prema izvještaju za školsku godinu 1929./30., dana 29. svibnja 1930. godine na igralištu Varaždinskog športskog kluba u Špinčičevoj ulici održana je javna gimnastička produkcija. Program je obuhvaćao sletske vježbe, vježbe na spravama te sportske igre.

Posljednja momčad RK „ Sloboda“ koja je igrala „veliki rukomet“

*Stoje slijeva: Zvonko Okreša, Branko Okreša, Krešimir Petanjek, Marijan Tomiša, Božidar Husnjak, Neno Lazar, Rade Špikić, Ivica Gradiški
Čuča: Duje Babić, Vilim Kralj i Dušan Jović*

Prvi javni prikaz rukometne utakmice

Posljednja točka programa bio je prvi javni prikaz rukometne utakmice – susret kombinirane momčadi učenika V. i VI. razreda protiv učenika VIII. razreda.

Prema podacima iz knjižice prof. Antona Pervana, „Počeci igranja rukometa u Varaždinu“, reprezentacija V. i VI. razreda nastupila je u sastavu: Franjo Lampl, Dinko Pongarčić, Branko Schrenk, Roman Ježek, Borislav Ferkić, Stanislav Đurkan, Ivan Kocijan, Ivan Peršić, Franjo Tomašković, Vladimir Mutak i Eduard Cerjan

Momčad VIII. razreda igrala je u sastavu: Nikola Goger, Bruno Goldoni, Vladimir Horvat, Mario Morandini, Tihomir Šram, Tomislav Jugović, Željko Krizman, Josip Mrazović,, Eduard Babić Valter Sorlini i Vladimir Korica

Sudac utakmice bio je prof. Zvonimir Suligoj, a pobijedila je momčad VIII. razreda rezultatom 1:0.

Ova povijesna utakmica zlatnim je slovima utkana u varaždinsku i hrvatsku rukometnu povijest.

Momčad RK Sloboda iz 1962. godine

Stoje s lijeva: Duje Babić, Mihajlo Kovačević, Milan Kušić, Franjo Novak, Stjepan Novak, Vlado Đurić, Vladko Jerić, Fizešan, Ismet Šabić, Ivica Novak i Ante Đurić

Sloboda – prvoligaš

Godine 1962. rukometaši Slobode postali su članovi Prve savezne lige. Veličanstveni ulazak u društvo najboljih ostvarili su: Duje Babić, Vladimir Đurić, Antun Đurić, Mihajlo Kovačević, Ivica Novak, Ismet Šabić, Stevo

Novak, Franjo Novak, Zvonko Horvat, Fizešan, Zlatko Štuhec i Saša Marcijuš.

Velike zasluge za ovaj uspjeh pripadaju i trenerima Zvonku Vertuši, Draženu Ožegu te Irisu Dolencu iz Zagreba, koji je djelovao kao stručni savjetnik, kao i tehničkom referentu Branku Okreši.

U svom prvoligaškom debiju RK Sloboda je, u sjeni visokih topola koje su okruživale istoimeno lešnato igralište, pred tisuću razdraganih gledatelja poražena od bjelovarskog Partizana rezultatom 17:14. Na toj su utakmici prvi put nastupile i klupske prinove: Kirchbaum, Francki i Kušić. Zbog visokih troškova prvoligaškog natjecanja i odlaska ključnih igrača – braće Đurić, Janušića, Ivice Novaka i Babića Sloboda je 1964. godine ispala iz lige.

I Koka u najelitnijem razredu

Rukometašice Slobode 1968. godine promijenile su ime u RK Koka. Pod novim imenom i uz snažnu sponzorsku podršku peradarsko-prehrambenog kombinata Koka, već su 1969. godine zablistale u punom sjaju i postale članice Prve savezne rukometne lige.

Ekipa RK-a „Koka“, članice Prve savezne lige 1969/70

Stoje slijeva: Antonija Višnjić, Vesna Žnidarić, Marija Balajić, Ante Đurić (trener), Branka Kink, Ljerka Habijan, Zdenka Makar

Čuče: Nada Čvek, Anica Potočnjak, Nada Pitner, Marija Kolman, Vera Havelka i Zora Damjan

U povijest varaždinskog ženskog rukometa upisale su se: Marija Kolman, Marija Balajić, Nada Pitner, Ljerka Habijan, Ljerka Geber, Zdenka Makar, Marija Zahar, Antonija Višnjić, Vesna Žnidarić, Zora Damjan, Nada Čvek i Anica Potočnjak. Trener proslavljene ekipe RK-a Koka bio je Ante Đurić.

Sjećanja na ove trenutke rukometnog ponosa i slave žive i danas. Vrijedi ih iznova prizvati kako ne bi pala u zaborav.

Darko Novosel – Glazba, Sport, Unutarnja Snaga

Većini čitatelja Varaždinskih vijesti dobro je poznato akademsko i stručno djelovanje dr. sc. Darka Novosela, uglednog varaždinskog logopeda svjetskog glasa. Ovaj put, međutim, neću se zadržavati na njegovim iznimnim znanstvenim dosezima ni na dugogodišnjoj tradiciji obiteljske tvrtke Valmod – Varaždinskog logopedskog modela, jedinstvene koncepcije dijagnostike i rehabilitacije osoba oštećena glasa, govora i sluha, koju su osmislili dr. Darko Novosel, mr. sc. Tatjana Novosel Herceg i Ingrid Novosel, dr. med., uz stručnu asistenciju dr. sc. Zlatana Ribića. Ovaj put vraćam se unatrag, u vrijeme mladosti, kako bih osvježio sjećanja na dvije velike životne strasti dr. Novosela, glazbu i nogomet.

Šezdesete godine prošloga stoljeća bile su doba buđenja, nemira i promjena. Jugoslavija se polako otvarala prema Zapadu, a nositelji tih promjena bili su mladi koji su, buntovno i glasno, tražili pravo na vlastiti identitet. Varaždin u tome nije zaostajao. Mladi Varaždinci skidali su sa sebe krute oklope socijalističke svakodnevice i okretali se novim uzorima, osobito u modi i glazbi. Slušao se i svirao rock. Bio je to zvuk slobode.

Jedan od predstavnika tog novog vala bio je učenik Medicinske škole Darko Novosel, među prijateljima poznat kao Jus. Noći su se provodile slušajući Radio Luxemburg, s kojeg su Darko i njegov kolega Zlatan Ribić upijali zvukove svjetskih bendova, a dane u neumornim probama tijekom kojih su te pjesme, akord po akord, pretvarali u vlastiti izraz. U to je vrijeme varaždinskom glazbenom scenom dominirao vokalno-instrumentalni sastav Crno-bijeli, ali ne zadugo. Godine 1964. Ribić, poznatiji kao Riba, i Novosel osnivaju novi bend i daju mu ime Dijamanti. Njih dvojica postaju čvrsta jezgra sastava, dok se postava oko njih povremeno mijenjala.

Dijamanti su vrlo brzo zasjali punim sjajem i prometnuli se u najomiljeniji varaždinski sastav druge polovice šezdesetih godina. Svirali su u Domu željezničara, Tehničkoj školi, Đačkom domu, a njihov se glas pronio i izvan granica grada. Više od godine dana uspješno su nastupali u susjednoj

Austriji, a pažnju šire javnosti privukli su nastupom na Gitarijadi u austrijskom Fürstenfeldu. U Varaždinu su svoju nadmoć potvrdili pobjedom na prvom susretu vokalno-instrumentalnih sastava grada, gdje su uvjerljivo osvojili prvo mjesto.

Ono što ih je posebno izdvajalo bila je činjenica da nisu svirali samo obrade, nego i vlastitu glazbu. Autor skladbi bio je Zlatan Ribić, a među prvima su se istaknule pjesme Vizija i Kaži: Polja nisu plava. Njihova se glazba kretala između rocka, čistog ritam i bluza i suptilnih jazzerskih primjesa, što je u gradu bogate glazbene tradicije činilo jasnu i prepoznatljivu razliku. Pobjeda na austrijskoj Gitarijadi donijela im je stalne vikend-gaže u inozemstvu. Za srednjoškolce bila je to ozbiljna zarada, ali i ozbiljan napor. Sviralo se do kasno u noć, a već u ponedjeljak ujutro trebalo je sjediti u školskim klupama. Zahvaljujući kvaliteti i energiji, Dijamanti su bili rado viđeni gosti i na zagrebačkim plesnim i koncertnim pozornicama.

VIS Dijamanti

Darko Novosel

Njihova stalna postava okupljala je vrhunske glazbenike koji su se po kvaliteti mogli nositi s bilo kojim bendom u tadašnjoj državi. Tijekom godina sastav benda se često mijenjao, a kroz njega su prolazili brojni glazbenici koji su kasnije ostavili trag na domaćoj glazbenoj sceni. Dijamanti su bili više od benda, bili su škola, energija i duh vremena.

Druga velika strast dr. Darka Novosela bio je sport, ponajprije nogomet. Tom se sportu posvetio s istom strašću i analitičnošću kojom je pristupao znanosti. Analizirao je stotine utakmica i na temelju toga razvio vlastitu nogometnu abecedu, svojevrsni temelj razumijevanja igre koji bi, prema njegovu uvjerenju, trebao poznavati svaki nogometaš. Manje je poznato da

je dugi niz godina bio član stručnih stožera prvoligaških klubova koje su vodili istaknuti hrvatski treneri.

Suradnju je započeo s Draženom Besekom u NK-u Varteks, a nastavila se i u Slaven Belupu. Slijedio je rad s Ivanom Katalinićem tijekom njegova boravka u Varaždinu, a potom i suradnja s dvojicom hrvatskih izbornika – Slavenom Bilićem i Zlatkom Dalićem, u vrijeme kada je ovaj vodio Varteks i Rijeku. U svim tim sredinama dr. Novosel bio je zadužen za procjenu prostorne inteligencije, profila ličnosti te za psihološku pripremu igrača.

Unatoč brojnim poslovnim obvezama, nogometnim je zadacima pristupao studiozno i temeljito. Izrada psiholoških profila za svakog igrača bila je zahtjevan i odgovoran posao, no upravo je u tom segmentu ležala njegova najveća snaga. Nakon analize momčadi, svoje je vrijeme posvećivao radu s igračima i trenerima na jačanju unutarnjih akumulatora, na vraćanju vjere u sebe, u momčad i u mogućnost uspjeha. Kod mnogih se igrača upravo tu dogodio prijelomni trenutak, a rezultati su to jasno potvrđivali.

Dražen Besek i Darko Novosel

Tijekom jednog od naših razgovora podsjetio sam ga na legendarnu finalnu utakmicu Hrvatskog kupa, u kojoj se Varteks, nakon poraza od 4:0 u Rijeci, u Varaždinu uzdigao do veličanstvene pobjede od 5:1.

Kako se toga ne bi sjećao – upravo sam ja pripremao momčad.

Takav povratak moguć je samo uz iznimno snažnu psihološku pripremu. Na tu opasku dr. Novosel reagirao je skromno, gotovo sjetno, prisjetivši se riječi tadašnjeg predsjednika kluba Anđelka Herjavca: *Mi smo dr. Darka Novosela doveli u klub s razlogom. Otkad je on s ekipom, imali smo niz od sedam pobjeda.*

Danas je dr. Darko Novosel u zasluženosti, ali i dalje aktivnoj mirovini. Njegov nemiran duh ne miruje ni sada. Uvijek je pri ruci kćerima koje su nastavile obiteljski posao, unucima koji rastu brže nego što bi itko poželio te supruzi s kojom dijeli mir i tišinu obiteljskog sklada. Životna strast, znanje i unutarnja snaga i dalje su prisutni, samo u nešto tišem, ali jednako snažnom ritmu.

Ljiljana Bogojević – četrdeset godina sljubljena s kazalištem

Vozim se neki dan Zagrebačkom ulicom prema gradu. Gužva je u oba smjera, nervozna i spora, ona svakodnevna. Kod Turista, tik uz moj automobil, poput bljeska prohujala je jedna gospođa na biciklu. Sustigao sam je tek kod kazališta i tada je prepoznao. Bila je to Ljiljana Bogojević, naša poznata glumica, u pokretu, svoja i nenametljiva, baš onakva kakva je oduvijek bila.

Prvi put sam Ljiljanu zamijetio prije četrdesetak godina, na kazališnoj predstavi čijeg se ozračja i danas jasno sjećam. Do Nove 1980. godine dijelila su nas tek dva dana. Snijeg je puzao varaždinskim ulicama, a u gradskom parku debela su bila prošarana srebrnim nitima mraza. Blagdansko raspoloženje osjećalo se na svakom koraku. U zgradu Narodnog kazališta August Cesarec, ukrašenu borovim granama i žaruljama kričavih boja, slijevala se rijeka ljudi. Na programu je bila premijera predstave Štrajk Tivarovih radnika u režiji Petra Večeka.

Na sceni se pojavilo mnoštvo mladih lica, članova Dramskog studija, većinom učenika kulturno-umjetničkog usmjerenja Srednjoškolskog centra Gabrijel Santo. Među njima je mladenačkom figurom i božanstvenim glasom zasjala Ljiljana Bogojević. U ulozi Grofice Marice, u duetu s Tomislavom Lipčinom, otpjevala je pjesmicu Herrgott, was is denn heut' i u tom trenutku osvojila publiku. Bila je to njezina prva velika kazališna pobjeda.

Ljiljana je varaždinsko dijete. Roditelji su njezinu nadarenost prepoznali vrlo rano pa je, uz redovno školovanje, završila i glazbenu školu, odsjek klavir. Na varaždinsku je kazališnu pozornicu prvi put stupila sa svega pet godina, kao članica Dječjeg zbora Muzičke škole, pjevajući solo dionicu pjesme Gdje

je onaj cvjetak žuti. Nakon nastupa oduševljeni su prijatelji njezinoj majci govorili kako pred sobom imaju novu Ružu Pospiš.

Tijekom školskih dana bila je svestrana i neumorna. Glumila je, recitirala, pjevala i plesala, a kao srednjoškolka bila je članica tadašnjeg KUD-a Milica Pavlić-Kata. Godine 1980. upisala je glumu na zagrebačkoj Akademiji za kazalište, film i televiziju, a 1984. diplomirala je s visokim prosjekom u klasi profesora Izeta Hajdarhodžića, ostvarivši zahtjevnu pjevačko-plesno-glumačku ulogu Polly u Brechtovoj Operi za tri groša.

Krunoslav Šarić i Ljiljana Bogojević

Nakon diplome nije se vratila u rodni Varaždin. Ostala je u Zagrebu, radeći kao slobodna umjetnica na tamošnjim kazališnim scenama. Prvi profesionalni angažman, još u studentskim danima, imala je u kazalištu Gavella u predstavi Sokol ga nije volio Fabijana Šovagovića. Godine 1985. ljubav ju je odvela u Makedoniju. Udala se i zaposlila u Dramskom teatru u Skoplju, gdje je tri godine gradila uspješnu glumačku karijeru.

Ubrzo postaje i asistentica na Katedri za scenski pokret i plesove na skopskoj Akademiji dramskih umjetnosti. Uz akademski rad nastavila je glumiti u Makedonskom narodnom teatru, gdje je ostvarila niz zapaženih uloga. Za ulogu Rine u drami Gorana Stefanovskog Kula babilonska 1990. godine nagrađena je prestižnom Sterijinom nagradom, koja se dodjeljivala najboljoj glumici u tadašnjoj Jugoslaviji.

Nakon devet godina života na krajnjem jugu nekadašnje države, Ljiljana se 1994. vraća u Varaždin i zapošljava u Hrvatskom narodnom kazalištu. U svom gradu doživljava puni umjetnički procvat. Prva uloga po povratku bila joj je Marie u Büchnerovu Woyzecku, u režiji Bobe Jelčića, uz partnerstvo pokojnog Slavka Brankova. Uz stalni kazališni angažman prihvaćala je brojne dodatne poslove, pritisnuta odgovornošću samohrane majke. Vodila je Dramski studio, recitirala na promocijama, pjevala, glumila na filmu i televiziji. Nije bilo lako podići i prehraniti troje djece.

Ljiljana Bogoević (lijevo) s kolegicama iz HNK-a Varaždin Beti Lučić i Marijom Krpan

S Ljiljanom sam se bolje upoznao krajem devedesetih, kada je u kazalištu vodila Dramski studio koji je pohađao moj srednji sin Jakov. Bila je izniman pedagog. Srdačna, obazriva i pristupačna, s rijetkim darom za komunikaciju s tinejdžerima. Znala je svoje veliko glumačko znanje podijeliti, ali još važnije, imala je sposobnost dotaknuti dječje emocije i probuditi njihov intelektualni potencijal.

Skromna i samozatajna, Ljiljana je hrabra žena i istinska intelektualka. Život je nije mazio, ali su njime uvijek upravljale strasti. Uz glumu i glazbu,

posvetila se prevođenju s makedonskog jezika i njegovanju kajkavskog govora, koji smatra jezikom nježnosti i umanjenica, ali i duboke patnje i stradanja. Često je podsjećala na Balade Petrice Kerempuha kao dokaz njegove snage.

Na rastanku s jedne zajedničke kave, u ležernom ambijentu terase Rogoz, upitao sam je dokad se vidi na daskama koje život znače. Odgovorila je bez zadržke: gluma je za nju sloboda i radost stvaranja, način prenošenja vlastitih spoznaja i emocija publici. Glumit će, rekla je, dok god će to moći činiti kvalitetno i dostojanstveno.

Danas je Ljiljana u najboljim godinama života. Uživa u svakom novom danu, u predstavama koje je čekaju u matičnom HNK-u Varaždin i povremenim snimanjima u Zagrebu. Tri odrasle kćeri sve je manje trebaju, a jedinu brigu predstavljaju joj dvije mačke. Slobodnog vremena gotovo i nema, jer ga napokon posvećuje sebi i svojoj majci, uglednoj varaždinskoj pravnici i pjesnikinji Nadi Bogojević. Ipak, uvijek pronađe trenutak za šivanje, svoj provjereni, tihi antistres ritual.

Dragutin Grims – otac varaždinske atletike

Nakon dužeg vremena navratio sam do meni omiljene stare krame na Sajmištu. Svaki obilazak tog jedinstvenog varaždinskog buvljaka ima isto pravilo, razgledavam isključivo knjige sportskog sadržaja. Ove subote pažnju mi je privukla jedna knjiga o atletici. Isprva nisam pokazivao prevelik interes jer je bila na engleskom jeziku, no čim sam je otvorio i na prvoj stranici ugledao kemijskom olovkom ispisano ime Dragutina Grimsa, dvojbi više nije bilo. Knjiga je završila u mojim rukama, na veliko zadovoljstvo simpatičnog prodavača Roma.

Prezime Grims većini Varaždinaca danas znači tek usputnu asocijaciju na odlazak kod optičara u Gajevoj ulici. Malo ih, međutim, zna da se iza tog imena krije čovjek koji je ostavio neizbrisiv trag u sportskoj povijesti grada. Grims je jedno od najstarijih i najuglednijih varaždinskih prezimena, a Dragutin Grims bio je cijenjeni obrtnik, optičar i urar, majstor koji je u svom poslu dosegnuo visoke svjetske standarde. Iako je svoju optičarsku radionicu u rodnoj kući u Gajevoj ulici još 1962. godine prepustio Ghetaldusu, do danas je ostala uvriježena rečenica: idem do Grimsa po naočale.

Dragutin Grims bio je mnogo više od uspješnog obrtnika. Bio je svestrani sportaš, neumorni sportski djelatnik i čovjek kojega se s punim pravom smatra ocem varaždinske atletike. Kao osnivač i natjecatelj atletske sekcije Športskog kluba Slavija, zatim kao natjecatelj, tajnik i trener atletičara

Varaždinskog športskog društva, te naposljetku dugogodišnji trener Atletskog kluba Sloboda, Grims je više od trideset i pet godina sustavno gradio temelje kraljice sportova u Varaždinu. Po rezultatima i stručnim sposobnostima uzdigao se među najuglednije atletske stručnjake tadašnje države.

Rođen je 1907. godine u Varaždinu. Sportom se počeo baviti vrlo rano, već 1919. godine, najprije gimnastikom, a od 1922. atletikom. Kao gimnazijalac postao je član atletske ekipe varaždinske gimnazije koja je osvajala gotovo sva prva mjesta na srednjoškolskim prvenstvima Jugoslavije. Zajedno s prijateljem Ivicom Bukovcem ozbiljnije se posvetio trčanju i skakanju, a posebnu ga je strastveno privlačio skok s motkom, koji mu je postao specijalnost. Sa skokom od 330 centimetara bio je četvrti u državi, u vrijeme kada je atletika u Varaždinu tek stidljivo puštala korijenje.

Dragan Grims kao vođa „Varaždinskih sokolašica“

Grims nije znao odustajati. Zaljubljen u atletiku, nastojao je zaraziti njome i druge. Na igralištu Varaždinskog športskog kluba, današnjem Sportskom centru Sloboda, vlastitim je rukama izradio dio staze, iskopao jamu za doskok i napunio je pijeskom. Uvidjevši da je interes za bavljenje atletikom bio slab, razočaran odlazi u Atletski klub Marathon u Zagrebu. Dvaput tjedno putovao je vlakom iz Varaždina na treninge i natjecanja, sve do 1932. godine. Umor i napor bili su preveliki, ali iz te je iscrpljenosti izrasla velika odluka, osnovati atletske klub u vlastitom gradu.

Najbogatiji sportski klub u Varaždinu u to vrijeme bila je Slavija, klub tekstilne tvornice Tivar, današnjeg Varteksa. Nakon brojnih i upornih Grimsovih inicijativa, Slavija je pristala osnovati atletsku sekciju. Oko nogometnog igrališta izgrađena je atletska staza duga 500 metara, s bacalištima i skakalištima, što je privuklo velik broj zaljubljenika u atletiku. Ubrzo je nastala snažna momčad u kojoj su se isticali: Samac, Tomašković, Kalbač, braća Đurak, a potom i mladi Artur Takač, kasnije atletski i olimpijski stručnjak svjetskoga glasa, kao i Rudolf Markušić Mrzla, rekorder u bacanju koplja i državni reprezentativac.

Atletičari Varaždinskog športskog društva

Slijedili su Antun Rak i Branko Čavić, izvrsni dugoprugaši, te Ervin Reisinger, jedan od najboljih bacača kladiva. Grims je s ponosom gledao kako se njegov trud isplaćuje. U lokalnom tjedniku ostala je zabilježena njegova rečenica koja najbolje opisuje to razdoblje: *samo malo više sistematskog*

rada i osiguranih sredstava odjednom je urodilo plodom, s desecima atletičara kakve su poželjeli svi beogradski i zagrebački klubovi, a bili su čisti amateri.

Zlatno razdoblje atletike u Slaviji trajalo je do 1939. godine. U tih sedam godina nizali su se uspjesi, a pobjeda Artura Takača nad tada slavnim državnim reprezentativcem Kotnikom na 800 metara, s vremenom 1:58.6, bila je prava senzacija. Unatoč uspjesima, Grims i Takač nisu bili zadovoljni položajem atletike u klubu, smatrajući je zapostavljenom u odnosu na nogomet. Zbog toga su 1939. godine osnovali Varaždinsko športsko društvo, u koje su prešli svi atletičari Slavije.

Atletičarke AK Sloboda s trenerom Draganom Grimsom

U sklopu novog društva djelovale su atletska i hokejaška sekcija, a odmah se pristupilo gradnji atletskeg borilišta na igralištu Veške u Špinčicevoj ulici. Sredstva su prikupljena dobrovoljnim priložima građana, njih više od sto pedeset, koji su u kratkom roku prikupili četrdeset tisuća dinara. Grims je sam izradio nacrt staze i borilišta, doveo industrijsku željeznicu s gradilišta kod Starog grada i za samo pet tjedana staza je bila gotova. Svečano otvorenje, 18. lipnja 1939. godine, uveličala je snažna reprezentacija Budimpešte. Pod Grimsovim vodstvom atletika u Varaždinu doživjela je pravi procvat. Pojavljuju se nova imena, održavaju se mitinzi i krosovi, a

grad postaje snažan atletski centar s respektabilnim juniorskim i seniorskim ekipama. Rat je, međutim, prekinuo taj uzlet. Grims i mnogi članovi bojkotirali su rad društva kada su ga preuzeli predstavnici ustaške vlasti.

Nakon rata ponovno se, s istim žarom, posvetio obnovi atletike, ovoga puta ponajprije radu s atletičarkama. U gradu u kojem dotad gotovo da nije bilo ženskog atletskog sporta, zahvaljujući Grimsu okupilo se pedesetak djevojaka koje su osvajale trofeje i državna odličja. Varaždinske atletičarke postale su juniorski prvaci Jugoslavije u dva navrata, a kao seniorke osvojile su treće mjesto u državi. Iz tog su kruga potekle i višestruke reprezentativke poput Đurđe Borovec u bacanju diska i Bosiljke Šeb u trčanju.

A onda, posve iznenada, nakon godina rada, vođenja državne reprezentacije u ulozi tehničkog šefa i paralelnog razvoja muške ekipe, Dragutin Grims jednostavno je prestao dolaziti na treninge. Bio je to njegov posljednji dodir s atletikom. Razlozi tog naglog povlačenja nikada nisu razjašnjeni. Umro je u Varaždinu 1994. godine, ostavivši iza sebe nasljeđe bez kojega povijest varaždinske atletike ne bi bila potpuna.

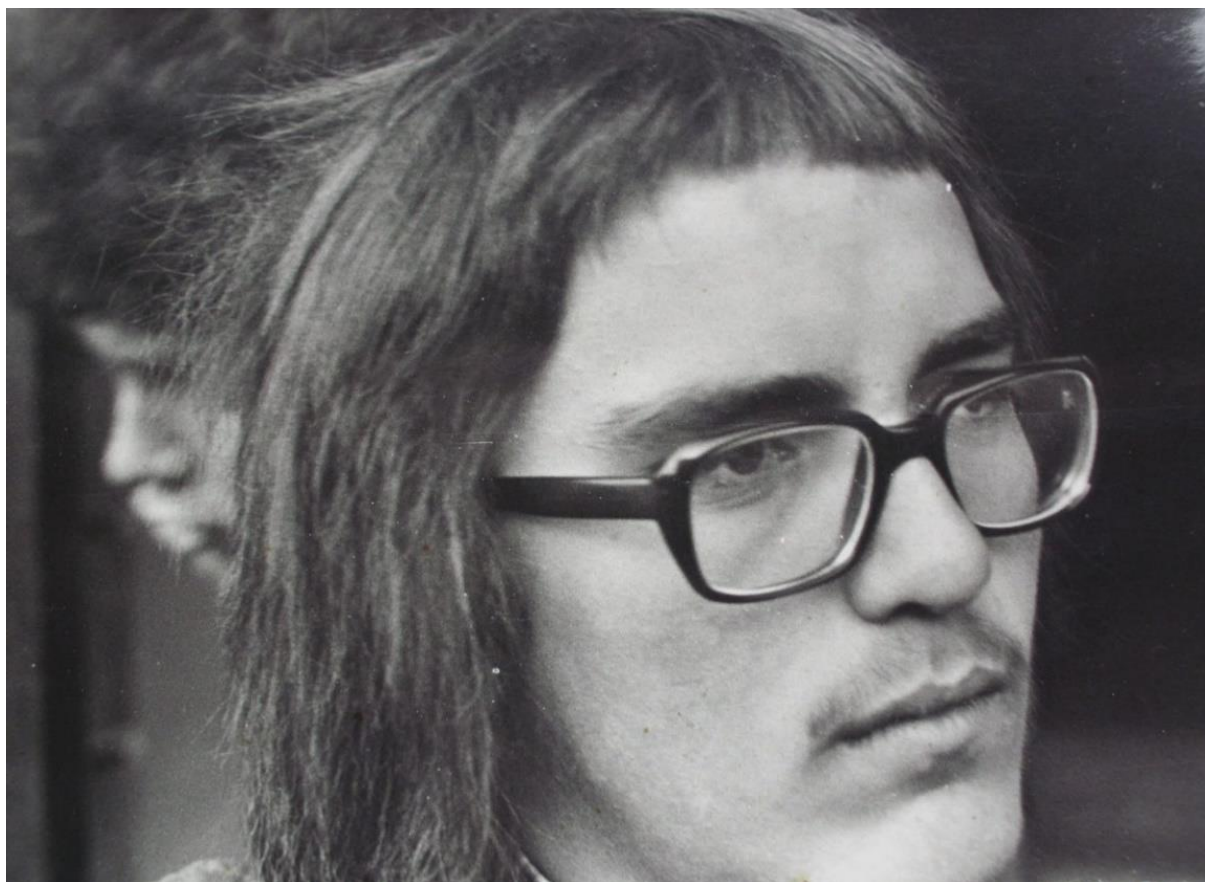
Darko Sačić - zaštitni znak varaždinske kulture

Ležerno ispijam kavu na terasi omiljenog kafića na Stančiću. Preda mnom se otvara pogled na Stari grad koji treperi u jutarnjem suncu. U tom prizoru ima nečeg gotovo svečanog: prošla vremena, pohranjena u debelim zidinama, bude u meni ponos i tiho zadovoljstvo. Gledajući današnje, obnovljeno i blistavo lice nekadašnjeg simbola moćnog obrambenog sustava, nemoguće je ne prisjetiti se njegova nekadašnjeg sivila i zapuštenosti, onakvog kakav je bio prije obnove 1989. godine.

Za današnji izgled Starog grada, koji bez zadrške osvaja i Varaždince i dobronamjerne putnike, ponajviše su zaslužni inicijatorica projekta Jasna Tomićić i čovjek koji je obnovu proveo u djelo – Darko Sačić. Očaran grandioznim zdanjem grofova Celjskih, Ungnada i Erdődyja, kao i svim onima koji su nam u nasljeđe ostavili Stari grad i njegovu povijest, koristim ovu prigodu da zabilježim nekoliko redaka o čovjeku koji je stajao na čelu tog zahtjevnog i odgovornog pothvata.

U Gajevoj ulici, na broju 15, ulazim u haustor koji vodi prema galeriji Zlati ajngel. Ondje me dočekuje Darko Sačić, ravnatelj Gradskog muzeja u vrijeme obnove Starog grada. Galerija Zlati ajngel već više od dva desetljeća predstavlja nezaobilazno varaždinsko mjesto kulturnih susreta. Po kvaliteti i širini programa odavno je nadišla uske lokalne okvire, a turistima nudi još jedan sloj razumijevanja grada, njegove tradicije i ljudi.

Nama, domaćima, galerija predstavlja nešto više, prostor koji jednostavno odiše Varaždiništinom.

Darko Sačić

Darko Sačić osobnost je koja osvaja na prvi susret. Veliki zaljubljenik u svoj grad, intelektualac širokog znanja i rijetke znatiželje, čovjek koji se s jednakom lakoćom snalazi u umjetnosti, organizaciji i javnom djelovanju. Kada Varaždinci čuju njegovo prezime, prva asocijacija najčešće je – slikar. I nisu u krivu, ali samo djelomično. Sačić je po obrazovanju slikar. Diplomirao je 1979. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi Šime Perića, no po svome djelovanju prije svega je menadžer u kulturi. Sklonost organizaciji i umjetnosti pokazivao je još kao tinejdžer, kao dio inventara legendarne slastičarnice Hajvana, mjesta okupljanja varaždinske umjetničke avangarde sedamdesetih godina. Iako ga poznam desetljećima, nikada nisam do kraja dokučio što mu se točno zamjerilo s kistom, jer je tijekom cijele karijere od slikarstva bježao s gotovo komičnom upornošću. Ni po završetku studija nije se posvetio štafelaju, nego je započeo pisanjem likovnih kritika u lokalnom listu.

Za razliku od slikarske, njegova je menadžerska karijera bila gotovo besprijekorna. Godine 1983. postaje prvi kustos sa stalnim radnim mjestom u Galeriji slika u Varaždinu, ustanovi osnovanoj još 1925. godine. Uređivanje fundusa, izdavanje vodiča, vođenje izložbenog salona, sve je to zahtijevalo energiju i fokus, pa slikarstvo ponovno pada u drugi plan. Njegov talent za organizaciju ubrzo prepoznaje profesor Franjo Ruža, koji ga angažira kao tajnika Varaždinskih baroknih večeri. Samo nekoliko godina kasnije, 1986., Sačić postaje direktor Gradskog muzeja Varaždin, a potom i predsjednik Organizacijskog odbora Varaždinskih baroknih večeri, dužnost koju je obnašao do 1990. godine.

Elvira Kranjčar i Darko Sačić

U jednom trenutku intenzivno penjanje hijerarhijskim ljestvicama postaje mu zamorno, pa mir i distancu od svakodnevice ponovno pronalazi u slikanju. Izlagao je rijetko, iza njega je tek jedanaest samostalnih izložbi u razdoblju od 1977. do 2010. godine, u Hrvatskoj i Austriji. Taj skroman broj dovoljno govori o tome da je njegov odnos s bojama bio povremen, gotovo diskretan.

Početkom devedesetih kapitalizam ulazi u kulturu na mala vrata. U jesen 1990. Darko Sačić, dr. Branko Spevec i Krešimir Ferinac, zajedno sa suprugama Jasnom Sačić, **XY** Ferinac i Tatjanom Spevec, osnivaju privatno poduzeće Garestin. U ratno i krajnje neizvjesno vrijeme odlučuju se baviti organizacijom kulturnih i umjetničkih programa. Bio je to pothvat koji je mogao uspjeti samo zahvaljujući snažnom idealizmu i osobnoj žrtvi. U samo dvije godine organizirali su sedamdeset koncerata, izložbi, književnih večeri

i predavanja, često uz financijska odricanja, ali uvijek na visokoj profesionalnoj razini.

Rad Garestina nije prošao nezapaženo. Američki kulturni centar u Zagrebu prepoznaje Sačićev angažman i omogućuje mu sudjelovanje u programu američkog State Departmenta. Tijekom višekratnih studijskih putovanja u Sjedinjene Američke Države upoznaje američki kulturni sustav, muzeje, galerije i njihove ključne ljude. Taj američki put obilježio je i njegovu obitelj: kći Vida odlazi na studij u SAD, gdje ostaje i ostvaruje se kao dizajnerica i profesorica grafičkog dizajna u Chicagu.

Po povratku u Hrvatsku Sačić se ponovno snažno društveno angažira te 1993. godine postaje pročelnik Upravnog odjela za znanost, kulturu, sport i turizam Grada Varaždina. Nekoliko godina kasnije, zajedno sa suprugom Jasnom, u dvorištu kuće u Gajevoj ulici otvara galeriju Zlati ajngel, projekt koji će s vremenom prerasti u obiteljsku kulturnu priču. Nakon njegova odlaska u mirovinu 2016. godine galeriju preuzimaju mlađe snage, kći Janja i snaha Maja, obje akademske slikarice, potvrđujući staru istinu da jabuka ne pada daleko od stabla.

Dr. Mihovil Posavec – dobri duh varaždinskog sporta

Hibridna trava na stadionu „Varteks“ napokon je bila postavljena. Nogomet mi je nedostajao pa sam, s onim poznatim uzbuđenjem u prsima, otišao pogledati prvu utakmicu NK-a Varaždin na najskupljoj travnatoj postelji sjevera Hrvatske. Zagrebačkom ulicom nakon dugo vremena opet se razlijevala graja navijača. Taj zvuk me vratio u mladost, u doba kad nas nije zanimalo tko vodi klub, tko je predsjednik, a tko direktor. Zanimalo nas je samo tko je centarfor, tko zna driblati i tko dijeli pravu loptu u pravo vrijeme.

Smjestio sam se, kako godinama i priliči, u „kazališnu“ sredinu zapadne tribine. Dok je utakmica tekla, pogled mi je svako malo bježao prema klupi za pričuve. Tražio sam nešto za što sam unaprijed znao da neću pronaći. Nedostajao mi je dragi lik prijatelja i dugogodišnjeg klupskog liječnika, dr. Mihovila Posavca. Nedostajao mi je njegov zarazni osmijeh i sijedi brkovi koji su uvijek odisali dobrotom. U klubu ga nema već dugo, od 2007. godine, kada je u 65. godini života izgubio najtežu utakmicu, onu protiv zloćudne bolesti.

Najomiljeniji sportski liječnik varaždinskih sportaša rođen je 13. listopada 1942. godine u Karlovcu, gdje se njegov otac tada nalazio na službi kao željeznički činovnik. Sudbina je htjela da se obitelj ubrzo preseli u Varaždin. Odrastanje u Slavonskoj 7, tik uz igralište nekadašnjeg Partizana, gotovo

je unaprijed odredilo njegov odnos prema lopti – onoj nogometnoj. Kao darovit dječak brzo je zapao za oko u kvartu u kojem su živjele tadašnje zvijezde NK-a Varteks, Branko Tešanić i Luka Čop. Na njihovu preporuku 1958. godine dolazi na treninge Varteksa.

Poznati varaždinski liječnici na Istočnoj tribini stadiona „Varteks“ 70-tih godina - Sjede u prvom redu: dr. Đuras Velimir (drugi zdesna), dr. Čupić Vlatko (treći zdesna) i dr. Posavec Mihovil (četvrti zdesna)

Bio je talentiran, ali nikada opsjednut slavom. Po završetku juniorskog staža 1961. godine nogomet ostavlja iza sebe i bira teži, ali plemenitiji put, medicinu. Studij u Rijeci nije bio lagan, no želja da pomaže ljudima bila je jača od svih prepreka. Diplomirao je i postao liječnik kakvog se rijetko susreće.

Prvo zaposlenje dobio je u ambulanti u Cestici, živopisnom mjestu uz slovensku granicu. To razdoblje pamti se s posebnom toplinom. Njegova ambulanta bila je mnogo više od mjesta liječenja – bila je središte društvenog života. Tamo se telefoniralo, dogovaralo, planiralo nogometne turnire, vatrogasne zabave i seoske svečanosti. Bio je liječnik, ali i susjed, prijatelj, povjerljiv čovjek.

U to vrijeme bio je i ponosni otac tada rijetkih varaždinskih „trojčeka“. Slika doktora Posavca kako Trakošćanskom ulicom gura kolica s troje djece ostala je duboko urezana u pamćenje mnogih. Nakon Cestice zapošljava se na

varaždinskoj Hitnoj pomoći, a sportski krugovi brzo su doznali kakav je čovjek stigao među njih. Počinju pozivi za volontiranje. Najprije ga zovu hrvati Varteksa, zatim rukometašice VIS-a, nogometaši Slobode, a potom i klub kojem će ostati vjeran najduže – NK Varteks.

Dr. Mihovil Posavec

U to sam vrijeme i sam radio u klubu. Bio sam sretan što su ga kolege uspjeli privoljeti da postane naš klupski liječnik. Dr. Mihovil Posavec obilježio je najuspješniju natjecateljsku epohu NK-a Varteks. Ostat će zapamćen kao liječnik koji je prvi ustrojio klupsku ambulantu, tada nešto

na čemu su nam zavidjeli i Hajduk i Dinamo. Počeo je skromno, s malom crnom torbom, koju je postupno punio znanjem, iskustvom i povjerenjem igrača.

S vremenom je postao voditelj sportske ambulante i predsjednik Sekcije sportskih liječnika Varaždina. Bio je posvuda, na utakmicama, turnirima, velikim sportskim priredbama. Vodio je zdravstvenu službu YUPEA-e, Univerzijade, Turnira prvakinja u rukometu. Strepio je nad svakim padom i svakom ozljedom kao da je i sam na terenu. Sportaši su ga s razlogom prozvali „dobrim duhom varaždinskog sporta“. Uvijek je bio tu, često kao volonter, najčešće nagrađen samo s tri riječi: „Puno hvala, doktore“.

Njegov rad prepoznat je i izvan Varaždina. Bio je službeni liječnik Saveza selekcija rukometašica Europe 1990. te liječnik mlade nogometne reprezentacije Hrvatske od 1995. do 1997. godine. Svi koji su ga poznavali znaju da je bio najsretniji na stadionu preko puta kapelice u Zagrebačkoj ulici, uz svoje „Varteksove“. Utakmice je proživljavao navijački, ljutio se na suce, veselio se dobrim potezima, patio u porazima. Pamtim ga i po jednom simpatičnom detalju: uvijek u mokasinama, bez čarapa, i ljeti i zimi. Više od trideset godina bio je uz klub, uz generacije igrača, na putovanjima, pripremama, velikim i malim utakmicama. Nikada mu ništa nije bilo teško.

Na jednoj od naših posljednjih kava u „Contri“ rekao mi je:

„U nogometu sam od malih nogu. Kao liječnik mogao sam samo sanjati da ću toliko toga doživjeti s 'Varteksom'. To su uspomene i prijateljstva za cijeli život.“

Bio je tih, nenametljiv, pravi dobrica. Iza bijele kute nikada nije uspio sakriti ljubav prema klubu. Varaždinskom nogometu danas nedostaje njegov mir nakon poraza, njegova riječ utjehe i njegov osmijeh. Nedostaju nam i oni sijedi brkovi, znak dobrote i sigurnosti.

Figaro - 'bili tić' na plavom nebu Sjevera

Moj najmlađi sin, student povijesti i filozofije, prije nekoliko dana upitao me jesam li bio u vojsci. Dijete koje nije osjetilo ni miris kasarne, ni težinu vojničkog ranca, učilo je o tom razdoblju naše prošlosti pa ga je zanimalo što mu o svemu tome može reći otac. Pokušao sam ispasti duhovit pa sam odgovorio u šali:

„Normalno da sam bio. Onaj koji nije išao u vojsku nije se mogao ženiti.“

Nije se nasmijao. Shvatio sam da je vrijeme za ozbiljniji odgovor. Objasnio sam mu da su u bivšoj državi svi zdravi i sposobni mladići morali služiti vojni rok, najčešće daleko od kuće, po nekoj nepisanoj logici „upoznaj svoju

domovinu da bi je više volio". Da nije bilo tako, nikada ne bih imao ni priliku ni razlog upoznati Gnjilane na Kosovu, tada mali, a danas grad s gotovo stotinu tisuća stanovnika, niti doživjeti onaj tihi kulturni šok kad shvatiš koliko su svjetovi unutar iste države znali biti udaljeni. Za razliku od mene, koji sam svoje vojno odredište doživio kao kaznu, junaku ove priče Varaždin je bio dar. Grad koji ga je osvojio na prvi pogled i u kojem je ostao do kraja života.

Josip Puljić, Varaždincima poznatiji kao Figaro, rodio se 1937. godine u Kaknju, u bosanskoj kotlini između Sarajeva i Zenice. U Varaždin je stigao 1957. godine, kao vojnik. Sišao je s vlaka i, kako je znao pričati, odmah se zaljubio u grad. Barokne ulice, mirnoća, ljudi. Kada je vojni rok završio, nije se vratio kući. Ostao je. Zauvijek.

Bio je prava bosanska duša, otvoren, topao, duhovit. Kao vojnik iznimno druželjubiv, omiljen među suborcima i nadređenima, uvijek spreman na šalu i dosjetku. No osim ljudske topline, imao je još jedan dar, nogomet. Nastupao je za reprezentaciju varaždinskog garnizona, a 1959. godine ta je momčad odigrala prijateljsku utakmicu protiv NK-a Sloboda. Puljićevo majstorstvo u obrani odmah je zapelo za okoiskusnom Slobodinom oružaru Roksi.

Kako mu je vojni rok bio pri kraju, trener Antun Golob nije gubio vrijeme. Ponudio mu je da ostane u Varaždinu, zaigra za „Slobodu“, uz osiguran smještaj i posao. Puljić je pristao, vjerujući da će nešto zaraditi i jednog se dana vratiti u Kakanj. Sedam godina bio je standardni prvotimac i stup obrane. Pouzdan, neustrašiv, neprelazan. Pravi „kostura“. Bek koji se držao jednostavnog pravila: tko leži, taj ne bježi.

Nakon igračke karijere ostao je u nogometu, kao trener, sudac, a kasnije i delegat. Klub je ispunio sve što je obećao. Smještaj u hotelu „Janje“, posao u varaždinskoj bolnici, kao brico. I upravo je tamo započela njegova druga, jednako važna životna uloga.

U bolnici nije samo šišao i brijaio. Unosio je radost. Pjevušio, zbijao šale, razgovarao s bolesnicima, odvlačio im misli od bolesti. Zbog tog pjevušenja dobio je nadimak Figaro. Kažu da mu ga je nadjenuo legendarni kirurg dr. Đuro Antauer. Nadimak je ostao. I ime je postalo sudbina. Kad su se zahtjevi za šišanje počeli gomilati i nakon radnog vremena, otvorio je vlastitu brijačnicu u Optujskoj ulici. Ime nije trebalo smišljati - „Figaro“. Posao je cvjetao pa se 1972. preselio u sam centar grada, na Korzo. Tamo je njegova brijačnica postala institucija. Prava varaždinska „pričaonica“, mjesto gdje se raspravljalo o svemu, politici (tiše, ovisno o društvu), sportu (glasno), životu, ženama i sudbini.

Momčad NK-a „Sloboda“ početkom 60-tih; Slijeva: Kaniški, Tomašić, Plesničar L., Tolić, Boršić, PULJIĆ, ---, Ludošan, Keterer, Tkalec i Heini M.

Figaro je bio strastveni navijač Hajduka i njihov dugogodišnji povjerenik za članstvo u varaždinskom kraju. Zbog toga je Hajduk bio glavna tema u njegovoj brijačnici. Varaždinci su tada uglavnom navijali za Dinamo, jer je Varteks bio drugoligaš. Kad bi igrali Dinamo i Hajduk, u Figarovoj radnji bilo je najživlje. Nakon poraza Hajduka, dočekala bi ga, osmrtnica na vratima. Uvijek ista šala, uvijek isti smijeh.

Nikada se nisam šišao kod Figara. Bio sam Dinamovac. Mi smo se šišali stotinjak metara dalje, kod Vida Fulira. Figara sam poznavao i poštivao. Početkom devedesetih s oduševljenjem je dočekao demokratske promjene, ponosno isticao svoje hrvatske korijene i nesebično pomagao rodnoj Bosni. Kad je Varteks ušao u Prvu ligu, nije propuštao utakmice.

Jednom smo sjedili jedan do drugoga na stadionu, na utakmici Varteksa i Hajduka. Bio je u svom prepoznatljivom bijelom sakou. U šali sam ga pitao za koga će navijati.

„Pa za 'Varteks', tu živim", rekao je bez razmišljanja.

Kad je Hajduk zabio gol, skočio je kao oparen.

„Pa rekao si da navijaš za 'Varteks'", dobacio sam mu.

Nasmijao se i rekao:

„A... glava hoće, ali srce ne da."

Igrači NK-a „Sloboda” krajem 50-tih; Slijeva: Josip Tot - Pepi, Ivan Ilić - Boba, Josip Puljić-Figaro i Vlado Martinović- Martin

Josip Puljić – Figaro – umro je 2017. godine. Na Korzu više nema njegove brijačnice. Sve je manje i anegdota o njemu. A bio je više od brice, više od nogometaša, više od navijača. Bio je simbol grada.

Bio je „bili tić” na plavom nebu Sjevera. I takvi se ne zaboravljaju.

Merkaš – slikar koji je obožavao kazalište

Neki ljudi odu prerano, ali nikada ne nestanu. Ostanu u tragovima koje su ostavili, u linijama, bojama, znakovima i prostorima koje su oblikovali. Jedan od takvih bio je Goran Merkaš, varaždinski slikar i grafički dizajner, danas pomalo zaboravljen, ali u stvarnosti i dalje duboko prisutan.

Rođen je u Varaždinu 1950. godine. Nakon osnovne škole i gimnazije, put ga je prirodno odveo prema Zagrebu i Akademiji likovnih umjetnosti, gdje je 1974. diplomirao u klasi profesora Šime Perića. Već u gimnazijskim danima bilo je jasno da se radi o iznimnom crtačkom talentu. Tu je slutnju potvrdila i prva nagrada za crtež na 8. Salonu mladih u Zagrebu 1976. godine. Čvrstoća poteza, sigurnost linije i misaona lucidnost njegovih

grafičkih rješenja i danas odjekuju, iako je od njegove smrti prošlo više od četvrt stoljeća.

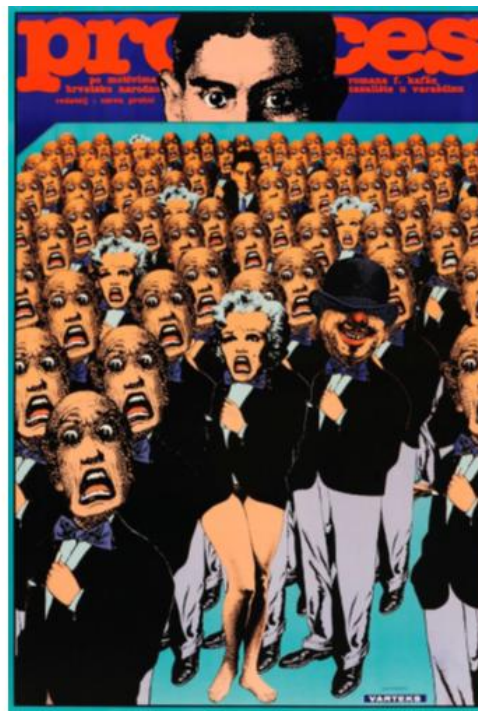
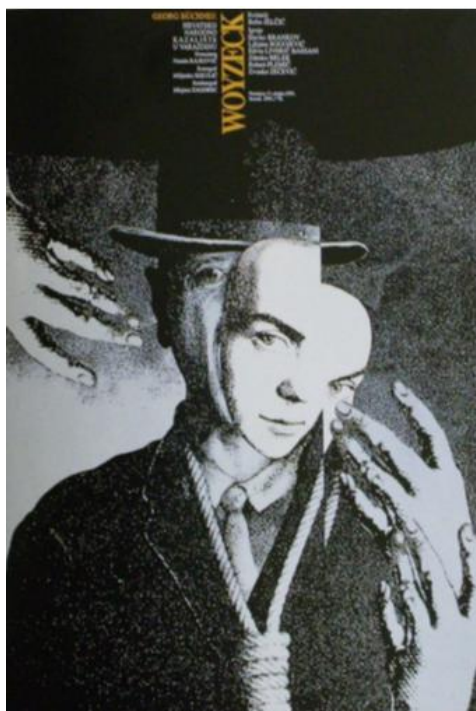
Goran Merkaš

Šira javnost Gorana Merkaša najdublje pamti po njegovu grafičko-dizajnerskom opusu kazališnih plakata za Hrvatsko narodno kazalište u Varaždinu. Ti plakati nisu bili puki najavni materijali, bili su mala, samostalna umjetnička djela. Suradnja s kazalištem započela je na poziv tadašnjeg ravnatelja Petra Večeka, također pokojnog, a prerasla je u dvadesetogodišnje suživljavanje s teatrom. Deset godina Merkaš je bio zaposlen kao dizajner, povremeno i scenograf, a ostatak života djelovao je kao samostalni umjetnik, šireći svoj rad i izvan kazališnih zidova.

Kazalište nije bilo samo njegov posao, bilo je njegova strast. Njegovi plakati bili su toliko snažni jer su izrastali iz dubinskog razumijevanja kazališnog procesa. Merkaš nije dizajnirao izdaleka. Bio je prisutan. Na probama, u razgovorima s piscima, dramaturzima, redateljima, glumcima, scenografima i kostimografima. Sam je to sažeo u nedovršenom, posthumno objavljenom intervjuu za časopis Striptiz, gdje govori o „kontinuiranom intervjuu“ iz kojeg crpi nadahnuće, tražeći znak, formulu i vizualni ključ predstave.

U tom je smislu Merkaš sebe doživljavao kao produženu ruku kazališta – kao tihu, ali neizostavnu kariku u stvaranju cjeline. Njegovo crtačko

nadahnuće bilo je ukorijenjeno u djelima Albrechta Dürera, majstora linije i discipline, čiji se duh može prepoznati u Merkaševu asketskom, ali snažnom likovnom izrazu.

Plakati Gorana Merkaša

Iako ga odavno nema, Merkaš i dalje živi oko nas. U kazališnim interijerima, u dnevnim boravcima i hodnicima, na pročeljima zgrada i u znakovima koje svakodnevno susrećemo, često i ne znajući tko stoji iza njih. Njegov je logotip „Varaždinskih vijesti“, vizualni identitet Hrvatskog narodnog kazališta u Varaždinu, autorsko rješenje Gradskog muzeja Varaždin, grafičko oblikovanje časopisa Kazalište. I osobno, jedan zid u mom domu krasi njegov plakat iz kultne predstave Zrinski iz 1991. godine.

Merkaš živi i kroz trajnu institucionalnu memoriju. Hrvatsko narodno kazalište u Varaždinu pokrenulo je „Nagradu Goran Merkaš“, koja se svake godine dodjeljuje najboljem autoru na Bijenalu kazališnog plakata. Time je njegovo ime trajno upisano u povijest jedne posebne umjetničke forme. Plakat, koji se kao samostalna umjetnost javlja prije oko 150 godina u djelima Chéreta i Toulouse-Lautreca, prolazio je brojne mijene, ali je uvijek ostajao u snažnoj vezi sa slikarstvom. Upravo je u tom prostoru Merkaš pronašao svoj puni izraz. Njegovi kazališni plakati nisu samo najavljivali predstavu, oni su je tumačili. Iz dramskog teksta izvlačio je atmosferu, napetost, podtekst. Likovnim je jezikom nagovještavao ono što će se tek dogoditi na pozornici. Među mnogim iznimnim radovima posebno se ističe plakat za Büchnerova Woyzecka, koji je 1996. godine proglašen najboljim kazališnim plakatom u Hrvatskoj.

Imao sam čast početkom devedesetih surađivati s Goranom Merkašem i tadašnjim ravnateljem Marijanom Varjačićem na osmišljavanju kluba „Europa Media“ u zgradi HNK-a. Merkaš je bio zadužen za likovno oblikovanje prostora. U toj sam suradnji izbliza upoznao britkost njegova talenta i snagu njegove imaginacije. Zahvaljujući njemu, prostor je prodisao u duhu vremena Hermanna Helmera, arhitekta varaždinskog kazališta. Danas je „Europa Media“ promijenila izgled. Ostale su fotografije, sjećanja i tiha svijest da je tim prostorom nekada prošla ruka velikog umjetnika.

Goran Merkaš nije tražio buku ni pozornicu. Njegova je umjetnost govorila umjesto njega. Tiho, precizno i trajno. I dok god gledamo njegove plakate, znakove i linije, on je još uvijek tu, u gradu koji je volio i kazalištu koje je obožavao.

Josip Matković – najbolji varaždinski nogometaš 20. stoljeća

Malo je starijih Varaždinaca koji se nisu divili nogometnim majstorijama Josipa Matkovića, jedinstvenog velikana devedesetogodišnje povijesti NK-a Varteks. Bio je vrhunski igrač, ali i nešto mnogo rjeđe, prirodni vođa i autoritet koji se u varaždinskom nogometu pojavio jednom i više se nikada nije ponovio. Iako ga nisam imao prilike gledati kao igrača, bio mi je trener, pa sam se iz prve ruke uvjerio u njegove ljudske i liderske kvalitete.

Rođen je 1932. godine u Sunji. Kao dječak doselio je u Varaždin, grad koji je postao njegova trajna adresa i nogometna sudbina. Nogomet je počeo igrati relativno kasno, sa šesnaest godina, u juniorskoj momčadi Slobode. Već na samom početku pojavljuje se anegdota koja zorno oslikava tadašnje vrijeme, ali i Matkovićev karakter. Bio je učenik Tekstilne škole, gdje mu je matematiku i tjelesni odgoj predavao profesor Crnčec, nekadašnji nogometaš Slobode. Iskusno oko odmah je prepoznalo njegov nogometni talent. Profesor mu je, bez puno okolišanja, dao ultimatum: ili će se priključiti juniorima Slobode ili će imati ozbiljnih problema s prolaskom razreda. Mladi Matković nije dvojio. Poslušao je učitelja, obukao kopačke i započeo put koji će ga učiniti legendom.

Ubrzo prelazi u juniore kluba tekstilne tvornice Varteks. U Zagrebačkoj 94 odskakao je od vršnjaka snažnom građom, izuzetnom brzinom i nevjerojatnom izdržljivošću. Po dolasku među seniore, zbog fizičkih predispozicija igrao je isprva na poziciji lijevog krila. No tadašnji trener Horvatek povlači potez koji će obilježiti Matkovićevu karijeru, prebacuje ga u obranu, na lijevog beka. Bio je to pun pogodak.

Josip Matković pred golom

Krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina Matković igra najbolje utakmice u dresu Tekstilca, kasnije Varteksa. Njegove igre nisu prošle nezapaženo. Zvali su ga Dinamo, Rijeka, Partizan i Zagreb. No Matki, kako su ga zvali prijatelji i suigrači, bio je previše vezan uz Varaždin, svoju obitelj i radno mjesto u tvornici Varteks da bi otišao. Od 1951. do 1968. godine bio je standardni prvotimac kluba, vjeran plavom dresu punih sedamnaest sezona.

U tom je razdoblju odigrao 376 utakmica i postigao 88 prvenstvenih pogodaka. To su impresivne brojke za igrača koji nikada nije tražio pozornost. Vrhunac njegove igračke karijere bilo je finale Kupa Jugoslavije 1961. godine. Varteks, tada drugoligaš, senzacionalno je izbacio favorizirani Hajduk u polufinalu i ispisao jednu od najljepših stranica varaždinske nogometne povijesti. Matković je bio jedna od ključnih figura te nezaboravne momčadi.

Nakon završetka igračke karijere ostao je duboko vezan uz klub, ovaj put kao trener. Dugi niz godina uspješno je vodio Varteks kroz zahtjevnu i nepredvidivu Drugu ligu - zapad. Skroman, tih i iznimno stručan, odgojio je generacije odličnih nogometaša. Bio je trener stare škole, onaj kojeg se ne bojiš, ali ga beskrajno poštuješ. Govorio je malo, ali svaka je riječ imala težinu.

Josip Matković i sin Damir

Meni je bio trener tijekom sedamdesetih godina. U to je vrijeme za mjesto u momčadi konkurirao i njegov sin Damir. Moglo bi se očekivati očinsko „guranje“. Nije ga bilo. Kod Matkovića se u prvih jedanaest ulazilo isključivo po zaslugama. Poštenje mu je bilo svetinja.

Na putovanjima nam je znao pričati o svojim nogometnim počecima, o loptama na „žniranje“, igralištima bez pravih uvjeta i čistoj, dječjačkoj ljubavi prema igri. To su bila romantična vremena, kad se na gostovanja putovalo kamionom ili vlakom, a većina je igrača radila u tvornici Varteks. Igralo se za gušt, s više duha i manje pritiska. Nitko nije dizao „buru“ niti završavao u novinama ako bi se poslije treninga kod „Hruze“ popio koji gemišt više. Danas je to nezamislivo.

Godine 1996. mediji su Josipa Matkovića proglasili najboljim varaždinskim nogometašem 20. stoljeća. Samozatano i ponizno prihvatio je tu veliku čast. Nikada nije sebe stavljao ispred drugih. Naprotiv, u poznim je godinama često isticao da je njegov uspjeh rezultat temelja koje su mu usađivali veliki treneri - Horvatek, Kokotović i Oljica.

Kada je nabrajao najbolje varaždinske nogometaše stoljeća, spominjao je Kolara, Janušića, Gušića, Heinla, Stareja, Rodika, Jureca, Rudolfa Cveka, Kolonića, Lukača i Manolu. Sebe nije naveo. Bez imalo dvojbe, Josip Matković pripada samom vrhu povijesti varaždinskog nogometa. Umro je u

Varaždinu 30. studenoga 2005. godine. Ostao je zapamćen kao igrač, trener i tih, velik i dostojanstven čovjek.

Wanda Tuđa-Strahonja – vrhunska umjetnica i neumorni gradski kroničar

Prije nekoliko dana prolazio sam gradskim parkom. Jesensko jutro bilo je maglovito i tiho, a koraci po mekanom tlu polako su me vraćali u sjećanja. Na trenutak sam se izgubio u prošlosti, u danima kada sam kao dijete prolazio ovim parkom na putu do IV. Osnovne škole, okružen mnoštvom dječjih lica, smijehom i igrom. Park je bio mjesto početaka, mjesto u kojem su mali ljudi poput nas otkrivali svijet.

Prisjetio sam se čarobnih zima iz djetinjstva, kada su park i staze pred Novu godinu krasile drvene figure Pirga, Snjegulice i sedam patuljaka, likovi koji su, jednako kao i mi, donosili radost u svijet dječjih očiju. U tom trenutku predamnom je pozorno stajala mala, živahna pudlica, a pored nje njena vlasnica, meni dobro poznata i iznimno cijenjena varaždinska likovna umjetnica, Wanda Tuđa-Strahonja. Jesmo li se susreli slučajno ili je tu djelovala neka vrsta telepatije?

Nekada djeca, a danas ljudi. Naš susret pretvorio se u ugodno ćaskanje i listanje starih spomenara. Iako sam po godinama malo stariji od Wande, osjećaj zajedničkog odrastanja bio je neizbrisiv: igre u gradskom parku, šetnje po Korzu, druženja u kultnim varaždinskim mjestima, Istri, Taverni Opačić, Turistu... Sa sjetom smo se prisjetili mladosti u kojoj smo svi poznavali jedni druge, u kojoj smo osjećali pripadnost jednoj velikoj, nepodijeljenoj obitelji. Wanda i ja potječemo iz različitih svjetova, ona iz svijeta umjetnosti, ja iz svijeta sporta, ali ta nit zajedničkog grada spajala nas je uvijek.

Nakon završene Gimnazije, Wanda je upisala Visoku školu za tekstil i odjeću u Zagrebu, gdje je 1978. diplomirala i stekla zvanje inženjera dizajna. Tijekom studija u Parizu, 1976. godine, zaintrigiralo ju je oslikavanje svile, što će kasnije postati njezin zaštitni znak. Po povratku u domovinu, Wanda se zaposlila u tadašnjem tekstilnom gigantu Varteksu, velikoj školi života za mladu dizajnericu, gdje je kroz sedam godina savladala sve tajne svoje struke.

Wanda Tuđa Strahonja

Godine 1983. primljena je u Udrugu umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske, a dvije godine kasnije postala je slobodni umjetnik, status koji je nosila do mirovine 2013. godine. Varaždinci je manje poznaju kao dizajnericu, a više kao svestranu likovnu umjetnicu, čiji rad obuhvaća široku paletu interesa, od oslikavanja svile do grafičkog i vizualnog dizajna.

Slikarski svijet Wande Tuđa-Strahonja iznimno je promišljen i autentičan, kombinira estetsku ljepotu i funkcionalnost. Posebno se to vidi u odjevnim predmetima oslikanim u njenoj fazi rada sa svilom, ali i u mnogim uporabnim predmetima koje je oblikovala. Malo tko zna da je Wanda autorica cehovskih zastava za tadašnju manifestaciju "Jesen u Varaždinu" (preteča današnjeg Špancirfesta), kao i da je uz pokojnog Tomislava Lipljina bila ključna u rekonstrukciji odora za obnovljenu gardu varaždinskih Purgara.

Wanda Tuđa Strahonja : "Gradovi koji postoje i traju" (crtež drvenim bojama, 1990.)

Posebno je značajna bila njezina suradnja s Hrvatskim narodnim kazalištem u Varaždinu krajem osamdesetih, na području kostimografije i scenografije. Istovremeno je surađivala s Fakultetom organizacije i informatike na oblikovanju naslovnica stručnih knjiga cijenjenih profesora, Žugaja, Bojanića i Cingule.

Wanda Tuđa-Strahonja ostaje u sjećanju Varaždinaca kao umjetnica koja je svojom predanošću, talentom i ljubavlju prema gradu i kulturi neprestano upisivala trag u njegovo vizualno i kulturno tkivo. Njezini radovi, bilo na platnu, tkanini ili papiru, i danas pričaju priču o strasti, znanju i predanosti, podsjećajući nas da umjetnost živi kroz djela onih koji su je istinski voljeli.

Siniša Premužaj – Varaždinac koji je sudio prestižnu Ligu prvaka

Rijetko propuštam utakmice Lige prvaka. Čim zasviraju prvi taktovi himne, osjećam kako mi prolaze trnci po tijelu. Obožavam taj zvuk. Himna Lige prvaka, predstavljena 1992. godine, svojevrsna je oda najljepšoj igri na svijetu. Komponirao ju je britanski skladatelj Tony Britten u stilu Georga Frederica Handela, a izvode je Kraljevska filharmonija i zbor Akademije Saint Martin in the Fields iz Londona. Svaki takt odiše vrhunskom kvalitetom i blještavilom natjecanja kojem pripada. Doživjeti je uživo na travnjaku, među igračima i tisućama gledatelja, privilegija je koja je dosad pripala samo dvojici Varaždinaca: Miljenku Mumleku kao igraču i Siniši Premužaju kao sucu.

Nogomet je Sinišu Premužaja osvojio još kao dječaka, zahvaljujući ocu Ivanu, standardnom prvotimcu NK-a „Sloboda“. Igrajući za mlađe selekcije „Slobode“ i „Varteksa“, Siniša je vrlo mlad razvio zanimanje za sudački poziv. Inspiriran uspjesima varaždinskih sudačkih legendi Marijana Rauša i Stanka Stolnika, odlučio je prekinuti igračku karijeru i krenuti njihovim stopama.

Put do vrha sudačke piramide nije bio lagan. Huk i pjesma desetaka tisuća gledatelja nisu se rađali lako, prethodila su im blata seoskih travnjaka, galama nezadovoljnih navijača i brojne prepreke. Premužaj je, bez obzira na padove, uvijek ustajao. Vrlo rano shvatio je da ga do uspjeha vodi samo znanje, komunikacija i vrhunska fizička sprema.

Veliku ulogu u njegovom razvoju odigrali su savjeti legende Marijana Rauša. Ispit za Regionalnog suca položio je 1995. godine, u 22. godini, a za Saveznog suca 1997. godine. Status Saveznog suca otvorio mu je vrata 3. i 2. Hrvatske nogometne lige. Ključna prekretnica u sudačkoj karijeri dogodila mu se 2001. godine. Nakon deset godina suđenja u svojstvu glavnog suca, odlučuje postati pomoćni. Bila je to odluka koja će mu omogućiti nevjerojatnu međunarodnu karijeru.

Od 2002. godine, Premužaj sudi u 1. Hrvatskoj nogometnoj ligi, a 2004. prvi put se pojavljuje kao kandidat za međunarodnog suca na utakmici Regions Cupa u Vinkovcima. Nakon izvrsnog nastupa, 2005. godine dobiva prestižni FIFA znak, ulaznicu za ulazak u svijet nogometne elite.

Slijede utakmice koje sanjaju svi nogometni zaljubljenici: Liga prvaka i Europa liga, suđenje Manchester Unitedu, Borussiji Dortmund, Chelseaju, Interu, Napoliju, PSG-u, Celticu, Valenciji, Seville... Premužaj je stajao uz liniju, uz zastavicu u ruci, pred postrojenim momčadima gdje su stajale planetarne zvijezde: Ronaldo, Ibrahimović i Messi. Njegova karijera uključuje i suđenje reprezentacijama: Francuske, Engleske, Italije, Portugala, Belgije, Austrije, Irske, Estonije i Slovenije.

Premužaj (četvrti slijeva) u društvu kolega sudaca i kapetana Manchester United FC i ASC Otelul Galati

„Nevjerojatan je osjećaj biti sudionik u tom 'probranom' društvu. Liga prvaka je čarolija i izvan dohvata kamera. Svaku utakmicu doživljavao sam kao prvu – ispričao mi je ponosno.

Od aktivnog suđenja Premužaj se oprostio 2015. godine, ali je ostao vjeran sudačkoj organizaciji i posvetio se edukaciji mladih sudaca. Svoje uspjehe nikad nije veličao; skroman i samozatajan, ističe kako je on samo nastavak bogate varaždinske tradicije, u kojoj su prije njega briljirali Branko Tešanić i Marijan Rauš. Danas, Premužaj djeluje iz drugog plana, naglašavajući ono što je suština dobrog suca: ljubav prema poslu, stalna edukacija, vrhunska komunikacija i fizička priprema. Varaždin može biti ponosan, imao je suca koji je svoj grad nosio na svjetske stadione.

Miro Dolenc – varaždinska glazbena ikona 70-ih

Svako jutro sjedim u omiljenom kvartovskom kafiću „Sloboda“, okružen društvom penzionera, bivših sportaša. Među nama, s obzirom na godine, izdvajaju se dvije skupine: „vedri i čili“, tek umirovljeni, još puni životne energije, i „žilavi“, nešto mirniji, ali i dalje aktivni i samostalni. Postoji i treća vrsta – oni „blizu Hallera“. Među mojim prijateljima još nitko ne pripada toj skupini, iako su neki jednom nogom već bili blizu „staračkog

doma". Naše društvo prepoznatljivo je po tome što smo malo glasniji od ostalih gostiju, a svaki naš razgovor započinje rečenicom: „Da li se sjećaš?“

Ujutro, uz kavu, najčešće raspravljamo o sportu i politici. Prošli utorak tema je neočekivano bila glazba, konkretno balet „Snježna kraljica“ za koji je muziku napisao varaždinski skladatelj Davor Bobić. Ali penzioneri su penzioneri. Tema je bila preteška i diskusija je prekinuta riječima - „*Pusti Ciba sad balet. Sjećate se kak nam je nekad v goricama popeval Mirek Dolenc?*“ U tren oka, su Bobić, Bosilj, Plenković i Putin prestali biti tema, razgovor se okrenuo prema varaždinskoj glazbenoj ikoni 70-ih, Miroslavu Dolencu.

U našim mladenačkim danima Mirek Dolenc bio je garancija dobre zabave i vrhunskog štimunga. Nije bilo stola na kojem nije izazvao vedrinu i smijeh, a priče i anegdote iz naših mladih dana još uvijek odzvanjaju kroz sjećanja na fešte i zabave koje je krasio svojim talentom. Godine su učinile svoje. Dolenca već dugo nema na velikoj glazbenoj sceni. Podijelio je sudbinu nas penzionera, ostario je, uozbiljio se i rijetko nastupa na „gažama“, kako estrada to voli reći. Povremeni nastupi za prijatelje, u kojima svira kao čovjek-orkestar, „one-man“ band, dokazuju da duh još uvijek živi. Skromno, s mirovinom prosvjetara, mora nadomjestiti prihode, ali strast prema glazbi i dalje gori.

Miro Dolenc rođen je u Puli 1950. godine. U Varaždinu je završio osnovnu školu i gimnaziju, a potom upisao Filozofski fakultet u Zagrebu. Diplomirao je književnost i postao profesor. Kao dijete pokazivao je izvanredan glazbeni talent, s deset godina osvojio je prvo mjesto na popularnom natjecanju „Mikrofon je vaš“, što je bio početak njegovog glazbenog uspona. Na jugoslavenskoj glazbenoj sceni tih godina žarili su Ivo Robić, Vice Vukov, Đorđe Marjanović, Mišo Kovač i Ana Štefok. Dolenc je polako gradio svoj muzički put. Bio je pobjednik regionalnih natjecanja, nastupao je u „Muzikorami“ Zagrebačke televizije, a zvjezdane 1969. godine pobjeđuje u najslušanijoj radijskoj emisiji Radio Zagreba - „Subotom uvečer“.

Godine 1970. dolazi do „Susreta gradova“ i stječe pravo nastupa na prestižnom festivalu u Opatiji. Tamo dijeli pozornicu s Gabi Novak, Josipom Lisac, Kićom Slabincem i Ljupkom Dimitrovskom, a nastupi su prenošeni u svim republikama Jugoslavije. Otvaraju mu se vrata radijskih i televizijskih postaja, diskografskih kuća i inozemnih turneja.

Miro Dolenc (stoji prvi s desna) kao člana VIS-a Dileme

Sedamdesetih godina Dolenc je često nastupao u SSSR-u. Čak 17 puta, obišavši preko 250 gradova. Najveći koncert održao je 1987. u Moskvi, u dvorani „Lužniki“, pred 18.000 gledatelja. Bio je omiljen i među hrvatskim iseljenicima diljem svijeta. Australija, Amerika, Kanada i Europa postali su njegova pozornica.

S turneje po Rusiji

Iako je glazba definirala njegov život, ubrzo shvaća da pozornica zahtijeva disciplinu i napor. Zapošljava se u prosvjeti, gdje djeca rado prihvaćaju bucmastog, duhovitog i simpatičnog profesora koji prekrasno pjeva. U slobodno vrijeme njegov svijet nadopunjava sport, posebno tenis. Iako su ga suparnici prozvali „najdosadnijim igračem na svijetu“ zbog njegove taktike vraćanja lopte i umrtvljavanja igre, Dolenc u sportu pokazuje istu upornost i disciplinu kao i u glazbi.

U svojoj umirovljeničkoj fazi, Dolenc uživa u statičnijim sportovima, kartaškim partijama, gdje ponekad pobjeđuje, a ponekad gubi, ali nikad ne odustaje i uvijek dolazi na vrijeme. Miro Dolenc ostaje simbol varaždinske glazbene scene 70-ih i muzičar čiji su talent, energija i zarazni štimung obilježili generacije i ostavili trajni trag u srcima onih koji su imali sreću biti svjedoci njegove glazbene karijere.

Mirko Orešković – Barba: Varaždinska košarkaška legenda

Gdje god bili, naš rodni grad živi u nama. U mislima nam dolaze drage slike, mili ljudi, mirisi i zvukovi naših ulica i trgova. Svatko može napustiti Varaždin, ali Varaždin iz naših srca nikad ne odlazi. Jedan od Varaždinaca

koji je fizički otišao, ali ga nikada nije napustio, jest Mirko Orešković – Barba.

Prošli tjedan, vjerni čitatelj „Varaždinskih vijesti“ iz Berlina nakratko se vratio u Varaždin. Dovoljno da mi se javi da zajedno popijemo kavu. Tema za razgovor bila je napretek, sve s predznakom „perfekt“. Orešković je rođeni Varaždinac, gradski dečko, bivši sportaš koji je 1968. godine otišao trbuhom za kruhom u Njemačku. Nikada nije bio razvikana sportska zvijezda niti je igrao u velikim klubovima, ali u srcima Varaždinaca ostao je košarkaška legenda.

Igrao je košarku u klubu „Partizan“, gdje je uz Staneta Božićevića i Stjepana Kocijana bio jedan od osnivača 1961. godine. Stariji Varaždinci pamte ga kao sudionika svih važnijih gradskih događanja, sportaša od glave do pete. Ako je trebalo, Orešković je uz košarku igrao i rukomet, branio boje atletskog kluba „Sloboda“ na 1500 metara, te igrao hokej za HK „Varaždin“ sve do 1966. godine. Osnovao je i vodio malonogometni klub „Hajduk“ u Varaždinu.

Tijekom našeg druženja najviše smo vremena proveli prisjećajući se romantičnih početaka varaždinske košarke 60-ih. Orešković se je u košarku zaljubio krajem pedesetih godina, nadahnut uspjesima jugoslavenske reprezentacije, tada svjetske košarkaške velesile. Iako su nogometaši „Varteksa“ u to vrijeme imali najveću popularnost, košarka je među varaždinskom omladinom bila pravi hit. Sva djeca željela su biti kao Daneu, Đerđa, Cvetković, Korač ili Troskot.

Prisjećajući se starih utakmica u staroj dvorani „Partizan“, Orešković se smiješi. Na malom balkonu iznad koša znalo se natiskati i do dvadesetak gledatelja, svi u strahu da se balkon ne sruši. Uz Oreškovića, u prvoj generaciji kluba igrali su Tatalović, Kociper, Koch, Pešut, Mitić, Bičanić, Tomašić, Todorović, Z. Knolmajer, Matković, Herceg... S velikim poštovanjem prisjetili smo se i legendarnog domara „dede Borovića“, alfa i omega Partizana, današnjeg Srednjoškolca.

Tih su vremena varaždinski košarkaši sanjali o asfaltnom igralištu ispred dvorane, jer prema propozicijama Košarkaškog saveza Jugoslavije utakmice se više nisu smjele igrati na lešnatom terenu, a dvorana je bila premalena. Igralo se u Zagrebačkoj regiji, s teškim loptama poput „medicinki“. Veselje je bilo neizmjereno kada bi predsjednik kluba Božićević, trgovački putnik, uspio nabaviti pet novih lopti iz „Tigra“ u Pirotu.

Mirko Orešković (u sredini) u društvu Stjepana Cveka (lijevo) i Zlatka Dalića

Odlaskom u Njemačku 1968. godine, visoki i stasiti Orešković nastavlja sportsku karijeru kao igrač i trener košarkaša BG „Charlottenburg“ (kasnije „Alba Berlin“). Po završetku aktivnog igranja, prihvaća se suđenja i punih šest sezona s velikim uspjehom sudi utakmice najbolje njemačke lige.

Privatni život Barbe odražava duh Europe. Mirko je Hrvat, supruga Corlett Francuskinja. Zajedno žive u Njemačkoj, kćer Annabel i unuk Simon u Francuskoj, a svi zajedno ljetuju u Hrvatskoj. Unatoč europskoj idili trokuta Njemačka – Francuska – Hrvatska, Varaždin mu je uvijek u srcu.

Orešković ga nije zaboravio ni ratnih godina. Nesebično, zajedno s desetak sunarodnjaka, pomagao je domovini izlažući se opasnosti. Zanimljiva je anegdota iz 1991. godine: on i prijatelji iz Berlina poslali su jedinicama Zbora narodne garde teretni vlak s 66 kamiona pomoći. Kamione su kupili od Rusa koji su napuštali DDR, a Nijemci su dozvolili izvoz pod jednim uvjetom - vozila nisu smjela biti u vojnim bojama. Lukavi Varaždinci

kamione su prebojili bijelom, topivom bojom. Čim su stigli u Hrvatsku, boja je isprana vodom i kamioni su bili spremni za ratne zadatke.

Mirko Orešković – Barba ostaje simbol varaždinske košarke, čovjek čija je strast, energija i nesebičnost ostavila neizbrisiv trag u sportu i u srcima svih koji su ga poznavali.

Krešimir Ferinac – umjetnik koji nam je podario „Dedeka i Babicu“

Suprotno uvriježenom mišljenju, štedna „kasica prasica“ nije dobila naziv po bucmaštom prašćiću. Njezino ime potječe od stare engleske riječi pygg, naziva za vrstu narančaste gline koja se tijekom srednjeg vijeka koristila za izradu posuda za pohranu novca. Obitelji bi u takve posude stavljale uštedeći novac, tzv. pygg bank. Legenda kaže da je jedan kreativno nadahnut lončar od gline oblikovao posudu u obliku svinje. Taj oblik postao je toliko popularan da se iz Engleske brzo proširio po cijelom svijetu, pa i do Hrvatske. Tako je pygg postao pig, odnosno svinja, prasica.

Za razliku od naše generacije, koja je štedjela u glinenim „kasicama prasicama“, varaždinski mališani rođeni sedamdesetih štedjeli su u drvenim kasicama „Dedeka i Babice“, „Komerrijalne banke“ (kasnije „Varaždinske banke“). Autor tih originalnih i prepoznatljivih štednih kasica bio je Krešimir Ferinac, uvaženi varaždinski likovni dizajner.

Krešimir Ferinac rođen je 1949. godine u Varaždinu. Već kao mladić pokazivao je lucidnost i kreativnost, a šira javnost ga je prvi put upoznala tijekom gimnazijskih dana kao člana humorističke družine „Potepuhi“. Grupu su 1967. godine osnovali učenici varaždinske Gimnazije, među kojima su bili Velimir Đuras, Nenad Slukić, Boris Došek, Jože Haluza, Krunoslav Cerovec, Mladen Tončić, Zelenko Maljašić, Zvonko Kušter, Željko Brdarić i Zoran Dučakijević.

Od srednjoškolskih dana Ferinac djeluje kao ilustrator i karikaturist, urednik zabavne stranice u listu Omladina, a potom i u tjedniku IN. Njegovi crteži i ilustracije objavljeni su i u Varaždinskim vijestima, gdje je kroz lik Klopoteća dugi niz godina komentirao lokalne teme, te u časopisu Sluh i humorističkom listu Grabancijaš. Malo tko zna da je Ferinac u mladosti bio i disk džokej, puštajući glazbu i zabavljajući mlade u prvom varaždinskom disko klubu „Orion“.

Krešimir Ferinac

Po završetku školovanja, Ferinac se zapošljava u „Komerčijalnoj banci“ Varaždin kao samostalni referent propagande. Njegovim plodonosnim radom, već sredinom sedamdesetih, banka je dobila originalan marketinški pristup. Tradicionalnu hladnoću bankarstva Ferinac je razbijao toplim i šaljivim karikaturama u kojima su štediše u raznim životnim situacijama povezivane s bankom. Svojim crtačkim umijećem i originalnošću utjelovio je sliku obiteljske banke. Sudjelovao je u oblikovanju Dječje banke „Klinci“ i tzv. „Bankomobila“, tada vrlo uspješne mobilne poslovnice banke.

Vrhunac njegovog inovativnog doprinosa marketingu banke ostvario je 1978. godine, kada je osmislio štednu kasu „Zagorec“. Po liku ovog antologijskog djela, lokalna „Komercijalna banka“ postala je prepoznatljiva u cijeloj Hrvatskoj. „Zagorec“, ili kako su ga djeca od milja zvala „Dedek“, osim kod malih štediša, bio je dobro prihvaćen i na nekoliko svjetskih izložbi štednih kasa. Veliko priznanje autoru i banci donijelo je saznanje da je nakon izložbe u Australiji, „Zagorec“ završio u zbirci Muzeja suvremene umjetnosti u Sydneyu.

Krešimir Ferinac ostaje simbol kreativnosti, topline i duha varaždinske likovne scene, umjetnik koji je običnoj štednji podario prepoznatljiv i nezaboravan lik – „Dedeka i Babicu“.

Zvonimir Kušter – doajen sportskog izdavaštva

„Ljudi moji, je li to moguće?“ – upitao bi se nekadašnji sportski TV komentator Mladen Delić. Da, moguće je. Internet, umjetna inteligencija, robotski sustavi, digitalne valute i vozila bez vozača polako ulaze u naš svakodnevni život. Digitalizacija preoblikuje sve – pa tako i knjige i novine. Dok se tiskana izdanja još uvijek drže na policama, samo je pitanje vremena kada će svoje mjesto zauzeti u povijesnoj ropotarnici, poput gramofona, vinil ploča, kasetofona ili CD-a.

U kafiću „Gutenberg“, čijim imenom se simbolično podsjeća na opstojnost tiskanih knjiga, čavrljam s doajenom varaždinskog sportskog izdavaštva Zvonimirom Kušterom. Naša kava nesvjesno prerasta u listanje spomenara varaždinskih sportskih knjiga i njihovih autora.

„Tiskanje svake knjige nekada se dočekivalo s veseljem. A kad bi svjetlo dana ugledalo izdanje sa sportskom tematikom, osjećaj bi se pretvorio u pravo oduševljenje“, prisjeća se Kušter.

Zvonimir Kušter podsjeća me na tražilicu Google – zna imena i prezimena svih autora koji su u posljednjih tridesetak godina izdali knjige sportskog sadržaja u Varaždinu. Zahvaljujući njemu, mnoge autentične činjenice i zaslužna imena varaždinskog sporta nisu otišla u zaborav.

„U Varaždinu je uvijek bilo kvalitetnih autora, ali mnogi nisu imali sredstva objelodaniti svoje radove. Moj zadatak bio je pomoći im da se troškovi štampanja pokriju i da djela ugledaju svjetlo dana“, pojašnjava Kušter.

Sportska publicistika u Varaždinu razvijala se paralelno s rastom značaja sporta. Prva sportska knjiga objavljena je još 1. veljače 1890. godine. Bila su to „Pravila Društva strijeljaca sa rilom u Varaždinu“. Godine 1923., Branko Svoboda, poznati varaždinski novinar i publicist, izdao je „Sokolstvo

u Varaždinu". Nakon Drugog svjetskog rata, posebnu izdavačku aktivnost pokazali su članovi Planinarskog društva „Ravna Gora“, predvođeni Zlatkom Smerkeom.

Promocija knjige „Pogled s jablana“. Slijeva: Krunoslav Kruljac, Zvonimir Kušter, Denis Peričić i Janko Pavetić

Tijekom posljednjih tridesetak godina sportska publicistika u Varaždinu doživjela je pravu ekspanziju. Izdano je mnoštvo knjiga s kvalitetnim sadržajem iz povijesti varaždinskog sporta. Kušter se prisjeća nekih od autora: Vladimir Žabčić, Antonio Pervan, Ivica Vukotić, Ivica Herceg, Krešimir Petanjek, Ivica Kristofić, Stjepan Stolnik, Milan Remar, Milan Rogić, Artur Takač, Krunoslav Kruljac, Stanislav Vugrinec, Nikica Daraboš... i, naravno, autor ovog teksta.

Senzibilitet Zvonimira Kuštera prema sportu nije slučajna. Sport je u njegovoj obitelji način života već desetljećima. Ljubav prema sportu prenosi se s generacije na generaciju. Obitelj Kušter dugo je bila vezana uz biciklistički sport, osobito kroz Biciklističko društvo „Sloga“. Otac Franjo aktivno je uključivao sinove Vladimira i Zvonimira u klub. Vladimir je bio vozač „zlatne generacije“, dok je mlađi Zvonimir ostavio trag kao istaknuti međunarodni sudac, dugogodišnji predsjednik BD „Sloga“ i aktivni član Izvršnog odbora Zajednice športskih udruga Varaždina.

Franjo Kušter sa sinovima Vladimirom (desno) i Zvonimirom (lijevo) te unucima

Treća i četvrta generacija Kuštera prenijela je sportski duh na druge discipline. Zvonkova kći Sandra bila je rukometašica „Koke“, a sin Saša uvaženi biljarist.

Izdavaštvo se danas kreće prema e-knjigama i digitalnim formatima. Zvonimir Kušter i njegova supruga Marija se nadaju da će tiskarsku tradiciju Varaždina u novom tehnološkom obliku nastaviti sin Saša i njihovi unuci.

Željko Orehovec – Međimurec u čijim venama teče Varteksova krv

Stoljećima život Varaždina oplemenjuju naši susjedi, vrijedni, marljivi i radišni Međimurci. Njihova prisutnost posebno je vidljiva u varaždinskom nogometu, koji bi bez njih bio poput igrališta bez trave. Mnogi od njih, nakon završetka igračke karijere, ostali su živjeti u Varaždinu, pa ih više niti ne doživljavamo kao „Međimurce“. Među mnogobrojnim Međimurcima koji su ostavili trag u NK-u „Varteks“ nalaze se Ante Oljica, Aleksandar Krleža, Anton Balent, Ivan Pintarić, Stanko Levačić, Jurica Kolonić, Branko

Janžek, Ivan Fileš, Anton Srša, Dražen Ladić, Danijel Štefulj, Nikola Pokrivač, Danijel Mađarić i Nikola Šafarić. U toj plejadi ističe se i junak naše priče, Željko Orehovec, legenda „Varteksa“.

S Orehovcem me vežu brojna prijateljska i nogometna sjećanja. Zajedno smo dijelili tri klubova: NK „MTČ“ krajem 70-ih, NK „Varteks“ krajem 80-ih i NK „Međimurje“ tijekom njegovih prvoligaških dana 2005. godine. Oduvijek me fascinirala mirnoća tog sitnog, ali nogometno dinamičnog Međimurca.

Momčad NK-a „Varteks“ iz sezone 1981/82 - Stoje s lijeva: Šemiga, Ladić, Franić, Deban, Ivanković, Srša, Fileš, Grabant Buković; Čuče: Poljanec, Kolonić, Šijak, Orehovec, Besek, Kanešić, Babić, Rešetar, Vuzem i Oskoruš

Željko Orehovec rođen je 1955. godine u Prelogu. Svoj blistavi nogometni put započeo je 1972. u NK-u „MTČ“ iz Čakovca. Talent i golgetersku lucidnost prvi je prepoznao Aleksandar Krleža, tada član uprave NK-a „Varteks“. Željkan dokazivanja, Orehovec je 1978. godine prihvatio poziv da se preseli u Varaždin. U to vrijeme „Varteks“ je bio jugoslavenski drugoligaš. U Zagrebačkoj 94 Orehovec proživljava zvezdane trenutke: odmah se izborio za mjesto u prvoj momčadi i kroz dvije faze, od 1979. do 1985., te 1986. do 1989., odigrao je 262 službene utakmice i postigao 58 golova. Igrajući za „Varteks“, dobio je i priliku okušati se u većem klubu, NK-u „Zagreb“.

Već tijekom igračke karijere Orehovec je pokazivao sklonost pedagoškom radu: od 1980. do 1990. godine trenirao je mlađe kategorije NK-a „Varteks“. Po završetku igračke karijere 1991. nastavlja trenerski put, vodeći seniorske i juniorske ekipe od prve do treće lige. Najduže se zadržao u prvoligaškim klubovima: slovenskom NK-u „Nafta“ iz Lendave i NK-u

„Zavrč“, te u hrvatskim klubovima NK-u „Međimurje“ i NK-u „Varteks“, gdje je bio pomoćnik Miroslavu Ćiri Blaževiću.

Tijekom dugogodišnje trenerske karijere vodio je i klubove druge lige (NK „Čakovec“, NK „Omladinac“ Novo Selo Rok, NK „Budućnost“ Hodošan) te treće lige (NK „Sloboda“ Varaždin, NK „Koprivnica“, NK „Nedelišće“ i navijački NK „Varteks“). Uz klupski rad, tri je godine bio trener u stožeru reprezentacije Hrvatske U-19.

Željko Orehovec (lijevo) kao pomoćni trener na klupi NK-a „Varteks u društvu glavnog trenera Miroslava Ćire Blaževića i sportskog direktora Zlatka Dalića

S nogometom živi punih pedeset godina. Orehovec je oličenje pravog Međimurca: skroman, strpljiv i marljiv. Najbolje se osjeća na terenu, okružen igračima, u svom svijetu u kojem se čuju samo tupi udarci lopte i njegove jasne upute. Igrači ga obožavaju jer strpljivo radi s njima na tehničkim i taktičkim detaljima.

Jedan od primjera njegove predanosti nogometu pokazuje anegdota iz osobnog života. Dan prije važne utakmice s NK-om „Split“, Orehovec je stao pred matičara i oženio se. Odmah je s vjenčanom suprugom Jasnom Petrović (bivšom rukometašicom „Zrinskog“ iz Čakovca) sjeo na jutarnji avion za Split i tri sata kasnije bio među najboljima u pobjedi „Varteksa“ od 2:1.

Orehovec je prepoznat kao sjajan trener i pedagog. Neprestano radi na sebi i vlastitoj edukaciji, posjeduje UEFA-PRO licencu od 2004. godine. Tijekom trenerske karijere trenirao je niz kvalitetnih igrača, uključujući Toplaka, Brlenića, Pasku, Vugrinca, Mumleka, Vukojevića, Benka, Kresingera, Pokrivača, Golika, Vukmana, Ipšu i mnoge druge. Miljenko Mumlek ističe ga kao trenera koji je najviše utjecao na njegov razvoj.

Orehovec je trener koji svojim radom, iskustvom i profesionalnošću služi kao primjer igračima i rukovodstvu. Jednostavan, pošten i korektan – prava varaždinska nogometna legenda.

Nenad Slukić – svestrani romantičar Varaždina

Varaždin je stoljećima bio plodno tlo za darovite i kreativne ljude. Među njima posebno mjesto zauzima Nenad Slukić, čovjek koji za sebe kaže da je odvjetnik po zanimanju, sportaš po uvjerenju i pjesnik po novom određenju. Ja bih još dodao, čuvar kulturne baštine po htijenju.

Život Nenada Slukića ispunjen je istraživanjem, otkrićima, eksperimentiranjem i kreativnim izražavanjem. Svi koji ga poznajemo svjedoci smo njegove neiscrpne energije i svestranosti, koja već desetljećima oplemenjuje društveni život Varaždina. Rođen je 1949. godine u Zagrebu, a gimnaziju završava u Varaždinu. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu, a karijeru započinje u pravosuđu, da bi potom djelovao kao odvjetnik u Varaždinu. Sportski talent otkriven mu je 1963. godine, kada se kao četrnaestogodišnjak, član Tenis kluba „Varteks“, plasirao na visoko četvrto mjesto na Pionirskom prvenstvu Hrvatske u Zagrebu.

Srednjoškolske dane obilježila je i njegova pripadnost humorističkoj družini „Potepuhi“, osnovanoj 1967. godine u varaždinskoj Gimnaziji, koja je otkrila njegov umjetnički talent. Nakon gimnazije Slukić odlazi u Zagreb, upisuje Pravni fakultet, a po završetku studija zapošljava se na varaždinskom Sudu kao sudac općinskog suda.

Krajem 70-ih otkriva streličarstvo, sport u kojem se njegova preciznost i urođeni osjećaj za pokret savršeno izražavaju. Godine 1988. kao član Streličarskog kluba „Koka“ osvaja titulu prvaka Jugoslavije u Kranju, a 2012. postaje prvak Hrvatske u gađanju dugim lukom. Njegova disciplina, marljivost i strast prema sportu doveli su ga do vrhunskih rezultata, ali i do statusa lokalnog sportskog uzora.

Nenad Slukić (prvi s desna) – član Viteškog reda svetog Nikole

S dolaskom zrelijih godina, Nenad Slukić otkriva književnost. Pisanjem pjesama pronalazi svoj unutarnji svijet, nadahnut životom, prirodom i ljudskim sudbinama. Objavio je tri zbirke pjesama: Bijelo (2008.), Zeleno i plavo (2009.), Oluja se tišinom najavljuje (2010.), i zbirku priča Brando i

druge priče (2011.). Aktivno djeluje u Varaždinskom književnom društvu, koje je 2016. godine i predvodio, nastojeći uključiti nove autore i oživjeti lokalnu književnu scenu.

Slukić je također suosnivač Viteškog reda svetog Nikole, osnovanog 27. prosinca 2011. godine zajedno sa streličarima Radivojem Miladinovićem i Sanjinom Rožićem. Red ne negira sport, već ga oplemenjuje ritualom, tradicijom i kulturnom baštinom.

Neumorni Nenad Slukić i u umirovljeničkim godinama živi punim plućima. Ljubitelj je prirode i planinarenje. Popeo se na brojne vrhove, uključujući Triglav, a često posjećuje Velebit pješice i terencem. Njegov kalendar uvijek sadrži prostor za vođenje neformalne kulturne udruge VAKS i organizaciju događanja poput Poezije u dvorištu i Večeri kratkih priča. Nenad Slukić je umjetnik u svakom smislu: romantičar, sportaš, pjesnik i kulturni animator, osoba koja svojim talentom i neumornim radom čini Varaždin bogatijim i toplijim mjestom.

Krunoslav Kruljac – pisac, novinar, golman

U četvrtoj sceni prvog čina drame najpoznatijeg engleskog pisca Williama Shakespearea, Kralj Lear, Vojvoda od Kenta, pozitivac beskrajno odan svom kralju, želi poniziti i kazniti Oswalda, neposlušnog slugu jedne od kraljevih kćeri, proglašavajući ga „bijednim igračem nogometa“. Poput Vojvode od Kenta, i u našem okruženju postoje oni koji nogometaše, posebice golmane, gledaju kroz prizmu zločestih predrasuda i posprdnih metafora. No istina je sasvim drugačija: među bivšim nogometašima često nalazimo vrhunske intelektualce, istinske umove različitih zanimanja. Primjer takvog spoja sporta i duha jest francuski golman, književnik i filozof Albert Camus, dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1957. godine.

U Varaždinu imamo svog golmana-pisca, Krunoslava Kruljca, čija je spisateljska karijera jednako dojmljiva kao i nogometna. Vratar nogometnih klubova „Mladost“, „Varteks“ i „Sloboda“ - Krunoslav Kruljac je nakon završetka igračke karijere krenuo putem svjetski poznatog kolege Camusa. Dugogodišnjim novinarskim radom izgradio je blistavu medijsku i publicističku reputaciju, objavivši četiri knjige do danas.

nogometaša. Šesnaestogodišnji Kruljac nije mogao naći mjesto među tribinama, pa se popeo na jednu od jablanovih grana, provodeći tako nezaboravnih 180 minuta u ptičjoj perspektivi, promatrajući povijesnu utakmicu.

Krunoslav Kruljac u ulozi voditelja „Talk showa“ s gošćom Alkom Vujicom

Mladenačke dane i romantično vrijeme 60-ih Kruljac opisuje u svojoj knjizi *Korzo 66*, koja je oda gradu, njegovom najpoznatijem trgu i prijateljima. Kao i u prethodnim knjigama, riječ je o memoarskim zapisima koji odišu ljubavlju prema Varaždinu, ljudima i sjećanjima na vrijeme koje oblikovalo njegov svijet.

Prvi književni uradak Kruljca, *Galerija poznatih*, izdan je 1993. godine, nakon što je stekao ugled varaždinskog novinara. U kazališnom klubu Europa Media vodio je popularni „Talk-show“, ugostivši preko pedeset eminentnih osoba iz estrade, kulture, sporta i politike. Bilješke iz tih razgovora postale su temelj prve knjige. Kruljac piše čistim, jednostavnim stilom, s ugodnom dozom humora, sa stavom i komentarom na svijet oko sebe.

Ruga se primitivizmu i zagovara humanističke i liberalne vrijednosti, ostajući vjeran svom čitateljstvu i gradu koji voli.

Osim knjiga, Kruljac je ostvario plodnu karijeru profesionalnog novinara u Varaždinskim vijestima i Radio Varaždinu, te kao vanjski dopisnik Slobodne Dalmacije. Sjećanja nas vraćaju na njegova hrabra direktna javljanja tijekom ratnih zbivanja u Varaždinu 1991. godine, te kultnu radio-emisiju O čemu pričati, s direktnim uključivanjima slušatelja.

Za kraj, čitateljima donosim radosnu vijest: uskoro će se u suvenirnici Varaždinskih vijesti pojaviti nova knjiga Krunoslava Kruljca, posvećena najdužoj varaždinskoj ulici, nekada zvanom Dugi konec. Veselim se izdanju, jer u svakoj od njegovih nezaboravnih knjiga uvijek pronađem dio sebe.

Predrag Grims – pionir varaždinske urologije

Nakon dužeg vremena vozim se starom cestom za Zagreb. Put me vodi u pitoresknu Koradovicu, na posjet primarijusu i akademiku dr. Predragu Grimsu. Zimske jutarnje zrake sramežljivo se probijaju kroz šoferšajbu mog automobila. Kod „Češljaša“ skrećem lijevo, a s ceste se pruža prekrasan pogled na brege prošarane vinogradima, obavijenima bijelim zimskim ogrtačem. Vozim i mislim si: doktor je odabrao savršeno mjesto za bijeg od ubrzane svakodnevice, gustog prometa i briga koje neumoljivo pritišću grad.

Škrinja uspomena obitelji Grims

Pred kućom domaćeg štih, ali sa svim blagodatima modernog života, dočekuje me njegova supruga Višnja. Doktor me, zbog slabije pokretljivosti, dočekuje u kući. Nije dugo trebalo da kroz razgovor otvorimo škrinju divnih uspomena obitelji Grims.

Prvi Grims u Varaždinu bio je staklarski majstor Josip Grims, koji je 1856. godine iz Klagenfurta doplovio na splavi kojom se prevozilo drvo iz pri-alpskih krajeva do Crnoga mora. U Varaždinu se zadržao i ostao igrom slučaja, saznajući da postoji potreba za staklarskim majstorom, budući da je nedugo prije toga umro gradski staklar. Malo po malo, otkupio je radionicu od udovice staklara, oženio se i postao građanin Varaždina.

Imao je šestero djece, četiri sina i dvije kćeri. Najmlađi, koji je dobio ime Josip po ocu, bio je djed doktora Grimsa. Josip mlađi izučio je urarski zanat

i 1900. otvorio urarsku radnju u Varaždinu. Ubrzo je oženio sestru poznatog biciklista i pionira hrvatskog automobilizma Ferdinanda Budickog, Dragicu. Jedan od njegovih sinova bio je Dragan, otac doktora Grimsa, rođen 1907. godine. Završio je višu urarsku školu u Karlsteinu u Austriji te Višu optičku školu u Jeni kod Zeissa. Nakon školovanja radio je s ocem u obiteljskoj urarskoj radnji, prvotno smještenoj na Korzu, a kasnije preseljenoj u Gajevu ulicu.

Po završetku Drugog svjetskog rata, 1948. godine, komunističke vlasti zatvorile su oca i djeda doktora Grimsa, osudivši ih na konfiskaciju imovine, unatoč činjenici da je otac u vrijeme rata aktivno sudjelovao u partizanskom pokretu. Nakon izlaska iz zatvora, otac se posvetio optici i nastavio voditi optičku radnju, u kojoj je doktor Grims izučio optičarski zanat i položio pomoćnički ispit.

Prvi urolog u našem gradu

Poslijeratna vremena bila su teška i stresna za mladog Predraga Grimsa. Nakon osnovne škole, 1948. godine završio je nižu gimnaziju, no kao sin „narodnog neprijatelja“ nije bio primljen u višu gimnaziju. Dekretom mu je određeno školovanje u netom otvorenoj Tekstilno-tehničkoj školi. Sličnu sudbinu dijelili su i njegovi kolege, također poznati Varaždinci, gospodarstvenik Vlatko Koščec i istaknuti atletičar, olimpijac Zvonko Bezjak. Nakon završetka Tekstilno-tehničke škole i polaganja diferencijalnih ispita, Predrag se uspio upisati u sedmi razred gimnazije, koja je zbog skraćene niže gimnazije bila produljena na pet godina, pa se ponovno našao među vršnjacima iz niže gimnazije.

Već u najranijoj mladosti znao je da želi postati liječnik. Po završetku varaždinske gimnazije 1953. upisuje studij medicine, a kao odličan student diplomira 1959. godine. Stručnu praksu odradio je na kirurškom odjelu bolnice u Varaždinu, gdje je njegove kvalitete prepoznao tadašnji šef kirurgije, primarijus dr. Nikolić, koji ga je zaposlio kao stažista. Po povratku iz vojske, primarijus dr. Antauer prima ga na kirurški odjel. U to vrijeme varaždinska bolnica nije imala urologa. Odlukom dr. Kalafatića, direktora Medicinskog centra, Predrag Grims dobiva specijalizaciju iz urologije, koju uspješno završava 1965. godine. Time postaje prvi urolog u Varaždinu i jedanaesti liječnik u Hrvatskoj sa položenim ispitom iz urologije.

Kirurzi Opće bolnice Varaždin iz 1960. godine - Stoje slijeva: Predrag Grims, Zvonimir Kovšca, Dalibor Kišaneck, Dubravko Ray, Ante Obrovac, Ivo Smolić, Albert Ray; Sjede: Vladimir Kotarac, Vladivoj Sabljak, Tomislav Kišić, Đuro Antauer, Nada Vuković (anesteziolog), Boris Hainš i Ljubomir Križanec

Do dolaska dr. Grimsa, urološke operacije u Varaždinu izvodili su kirurzi, a prvu urološku specijalističku ordinaciju vodio je primarijus dr. Oberiter iz bolnice Sestre milosrdnice u Zagrebu. Radoholičar dr. Grims bio je potpuno posvećen svom poslu, kojeg je u to vrijeme bilo napretek, jer je bio jedini urolog na području koje danas opskrbljuje sedamnaest urologa. Godine 1971., osnivanjem Odjela za urologiju i dolaskom novih liječnika u Radnu jedinicu za urologiju, situacija se postepeno stabilizirala.

Varaždin – centar urološke izvrsnosti

Odjel za urologiju pod vodstvom dr. Grimsa ubrzo se prometnuo u jugoslavenski centar urološke izvrsnosti. Zahvaljujući njemu, uvedene su endourološke metode operacija koje su tada bile najnovije u svijetu. Na prijedlog Medicinskog fakulteta u Zagrebu, varaždinska bolnica preuzela je organizaciju niza tečajeva za urologe, a dr. Grims i njegovi suradnici nesebično su svoja iskustva prenosili na druge.

Tijekom brojnih operacija u kojima se koriste mali endoskopi za pregled urinarnog trakta, primarijus dr. Grims doživio je niz šaljivih anegdota. Prije jedne od rutinskih operacija, preplašeni pacijent ga je bojažljivo upitao:

– Čujte, gospodine doktor, bum ja mogel... posle toga?

- Kako ne bi, još i bolje – odgovorio mu je primarijus.
- Pitam zato jer prije nisam mogel – nadovezao se pacijent, dovodeći doktora u duhovitu nedoumicu.

Dr. Predrag Grims

Primarijus dr. Predrag Grims popeo se tijekom karijere na sam vrh liječničke piramide, što uspijeva samo rijetkima. Još kao student shvatio je da znanje ima veliku moć, pa se stalno usavršavao. Godine 1974. obranio je doktorsku disertaciju za naslov doktora znanosti, a naredne 1975. dobio je zvanje primarijus. Godine 1976. osnovao je s kolegama dr. Cvetnićem i dr. Kotorcem medicinski časopis *Acta medicorum*, a 1980. godine osniva u Medicinskom centru Jedinicu za znanstveni rad i nekoliko godina je njezin rukovoditelj. Član je Hrvatske medicinske akademije u znanstvenom zvanju višeg znanstvenog suradnika.

Iako njegova postignuća fasciniraju, dr. Grims nije bio posvećen isključivo poslu. Veliki zaljubljenik u Varaždin, koristio je svaki slobodan trenutak da se uključi u društvena zbivanja koja su gradu bila od koristi, od djelovanja u Rotary klubu, Tenis klubu i lovačkom društvu Kobac, do lova s veleposlanikom Peterom Galbraithom i posebnim izaslanikom SAD-a Charlesom Reedmanom u danima Domovinskog rata, pa sve do djelovanja

mecene Gradskog muzeja Varaždin. Iako mu je danas osamdeset i šest godina, pažljivo prati što se događa u njegovom Varaždinu.

Ivica Vukotić – sportski novinar i publicist

Sport od svojih samih početaka pobuđuje snažan interes javnosti. Kako su se mediji razvijali, tako je, slijedom tog ogromnog zanimanja, nastajala i neraskidiva veza između sporta i novinarstva. Danas su mediji naprosto nezamislivi bez sportskih informacija. I pritom se ne misli samo na izvještavanje o rezultatima i ishodima natjecanja, nego i na sve ono što sport čini živim organizmom: priče o sportašima i trenerima, o sportskom menadžmentu, poslovanju klubova i saveza, o uspjesima, krizama i ambicijama.

Rastuća važnost sporta, ali i golemi novčani iznosi koji se u njemu okreću, posebno dolaze do izražaja od početka devedesetih godina prošlog stoljeća. Upravo u tom prijelomnom razdoblju jedan od prvih varaždinskih novinara koji se uspješno uklopio u novo, moderno poimanje sporta i sportskog novinarstva bio je Ivica Vukotić. Zahvaljujući njegovu predanom izvještavanju i bogatoj publicističkoj ostavštini, novija sportska povijest grada Varaždina danas je dostupna i razumljiva mlađim naraštajima.

Novinarska karijera

Ivica Vukotić rođen je u Varaždinu 28. siječnja 1947. godine. Osnovnu i srednju školu završio je u rodnom gradu, a po završetku školovanja jasno se opredijelio za novinarski poziv. Godine 1967. zapošljava se u lokalnom tjedniku Varaždinske vijesti kao profesionalni novinar. Upravo ondje vrlo je uspješno savladao sve tajne novinarskog zanata, učeći od stare garde varaždinskih novinara, Kožara, Cvetka, Jalušića, Rijavca, Lončarića, Lesingera i drugih.

Nakon pet godina rada u „Varaždincu“, Vukotić prelazi u tjednik Međimurje iz Čakovca, gdje ostaje dvije godine. Ubrzo se, međutim, vraća u Varaždin, na poziv Saveza za fizičku kulturu, kako bi pokrenuo i uređivao mjesečnik Sportske informacije. Taj je posao odradio maestralno. U to vrijeme Varaždin je bio jedan od rijetkih jugoslavenskih gradova koji se mogao pohvaliti vlastitim lokalnim sportskim listom.

Ivica Vukotić

Godine 1976., tada već iskusnom i stilski prepoznatljivom novinaru, stiže ponuda za profesionalni angažman u hrvatskom medijskom gigantu, Vjesniku iz Zagreba. Presudila je novinarska strast i želja za dokazivanjem na višoj razini. Vukotić počinje pisati za tri izdanja novinske kuće Vjesnik: za dnevne novine Vjesnik i Sportske novosti te za tjednik Vikend.

Njegovo vrhunsko poznavanje sporta i sportske problematike bilo je ključno da od 1978. godine dobije zadatak pratiti i izvještavati isključivo o sportskim zbivanjima, i to u statusu šefa varaždinskog dopisništva Sportskih novosti. Na tom položaju ostao je sve do kraja svoga radnog vijeka, odnosno do trenutka prerane smrti, u 57. godini života.

Rukometni kroničar

S obzirom na obiteljsku tradiciju, sport Ivici Vukotiću nikada nije bio stran. Od najmlađih dana bio je okružen sportom zahvaljujući ocu Franji, nekadašnjem nogometašu „Zagorca“ i jednom od prvih varaždinskih poslijeratnih nogometnih sudaca. Zadojen sportskim duhom, Vukotić se u mladenačkim danima aktivno bavio atletikom i rukometom. Teža ozljeda, lom ruke, udaljila ga je od sportskih terena, pa na nagovor svojeg nekadašnjeg nastavnika tjelesnog odgoja i velikog rukometnog zaljubljenika Ivica Gradiškog odlučuje postati rukometni sudac.

Duboko zaronjen u svijet rukometa, usporedno sa suđenjem, Vukotić 1971. godine u Varaždinu osniva muški rukometni klub „Vama“, a tri godine kasnije i njegovu žensku sekciju. Bio je i jedan od pokretača okupljanja rukometnih veterana. Tijekom cijelog profesionalnog novinarskog djelovanja pratio je cjelokupna varaždinska sportska događanja i o njima redovito obavještavao hrvatsku sportsku javnost. Pišući za najtiražniji sportski list Sportske novosti, posebno se isticao praćenjem rukometa. Tijekom sedamdesetih i osamdesetih godina izvještavao je kao dopisnik s brojnih velikih međunarodnih rukometnih događanja, uključujući svjetska prvenstva u rukometu za žene i muškarce.

Radišni Vukotić ostat će zapamćen i kao organizator i pokretač deset izdanja YASSA turnira rukometnih prvakinja koji se održavao u Varaždinu. Nekoliko godina obnašao je dužnost glavnog tajnika Udruženja sportskih novinara Jugoslavije, kao i predsjednika i tajnika Zbora hrvatskih sportskih novinara. Bio je zadužen za informiranje tijekom svih velikih sportskih događanja u Varaždinu, od kraja sedamdesetih do devedesetih godina – među ostalim na Svjetskom prvenstvu rukometašica 1973., Univerzijadi 1987. i JUPEA-i 1989. godine.

Nemjerljiv doprinos promociji i povijesti varaždinskog sporta

Ulaskom nogometaša NK-a „Varteks“ u Prvu hrvatsku nogometnu ligu 1992. godine, Ivica Vukotić angažirano se uključio u praćenje rada kluba te je redovito i detaljno izvještavao javnost o zbivanjima unutar Varteksa. U tom razdoblju intenzivno sam surađivao s njim, jer je klubu iz Zagrebačke 94 bilo važno da se o njemu piše pozitivno, a osobito o mladim igračima, kako bi im se povećala tržišna vrijednost i povećali budući transferi.

Vukotić je bio pametan i pronicljiv novinar, svjestan da svojim pisanjem pruža potporu ne samo opstojnosti kluba, nego i cjelokupnom sportu grada Varaždina, koji je neizmjerljivo volio. Prisjećajući se s nostalgijom europskih utakmica i pobjeda NK-a „Varteks“ pred prepunim stadionom, smatram ga jednim od najzaslužnijih za stvaranje pozitivne slike i ozračja u i oko kluba.

U sebi je nosio toliku životnu energiju da bi, slikovito rečeno, mogao napajati čitav planet. Bio je britak, brz i mudar novinar, koji se izvan strogo profesionalnih obveza često pretvarao u vrsnog vođitelja i lucidnog kreatora sportsko-zabavnih događanja.

Ivica Vukotić (u sredini) u društvu varaždinskih fotografskih i novinarskih legendi (Arhiva: Ivica Dolenc)

Godine 1992. pokrenuo je danas poznatu manifestaciju Miss sporta Hrvatske, koju je nakon njegove smrti preuzeo Večernji list. Prvi izbor održan je u Pazinu, a prva pobjednica bila je varaždinska ritmička gimnastičarka Snježana Bošnjak.

Sagledavajući cjelokupno djelovanje i ostavštinu Ivica Vukotića, njegov doprinos promociji i povijesti varaždinskog sporta doista je nemjerljiv. Revno je istraživao i bilježio sportsku prošlost svoga grada, ostavivši iza sebe iznimno vrijednu pisanu baštinu. Autor je ili suautor dvanaestak knjiga posvećenih povijesti varaždinskog sporta, a svaka od njih zaslužuje posebno mjesto: Stručak najljepših uspomena (1977., suautor Vladimir Žabčić), Lopta je kriva za sve (1978.), Sport u Varaždinu (1980., suautor Ivica Herceg), Atletika u Varaždinu (1980., suautori Dražen Ožeg, Ivica Jadrošić i Mladen Mavar), Ambasadori svoga grada (1981.), Vodič svjetskih prvenstava (1982.), Varaždin (1987., suautor Boris Ratković), VŽ nogomet

(1990.), Veličanstvenih sedam (1990.), Prvih 100 (1997.), 99 zvijezda sporta u Varaždinu (1998.) te 70 godina NK-a Varteks (2001.).

Ivica Vukotić ostao je trajno upisan u povijest varaždinskog sporta, ne samo kao svjedok vremena, nego kao njegov aktivni sudionik, kroničar i promicatelj.

Dragutin Novaković Šarli - pjesnik među glazbenicima

Prije nekog vremena prolazio sam Kolodvorskom ulicom. Koračao sam polako, gotovo lijeno, s noge na nogu, tražeći tragove uspomena i onu toplinu koja je ondje nekada stanovala. Na trenutak sam zastao, zagledan u dvije metalne spomen-ploče pričvršćene na ograde kućnih brojeva 3 i 7. Tu su nekada živjeli varaždinski kazališni zanesenjaci, redatelj Petar Veček i glazbenik Dragutin Novaković – Šarli.

Obojica su svojim djelovanjem ispisali važne stranice povijesti varaždinskoga kazališta. U ovoj kolumni podsjećam na bogatu i slojevitost ostavštinu jednoga od njih, šansonjera, kantautora i skladatelja scenske glazbe Dragutina Novakovića – Šarlija, najvećega pjesnika među varaždinskim glazbenicima.

Prva nagrada u Subotici

Šarli je rođen u Varaždinu 1950. godine. Uz glazbu je sudbinski bio vezan od najranije mladosti. Njegov otac bio je učitelj glazbe i upravo je on na sina prenio ljubav prema muzici. Od oca, koji je svirao sve instrumente osim gudačkih, naslijedio je izniman dar za sviranje. Prvi instrument bila mu je harmonika, a u bajkoviti svijet glazbe ušao je već sa šest godina, kao pjevač u zboru kojim je ravnao njegov otac. Uz redovito školovanje završio je i glazbenu školu, što je dodatno učvrstilo njegovu glazbenu formu.

Prvi ozbiljniji javni nastup imao je 1967. godine na Omladinskom festivalu u Subotici. Uspješan festivalski debi bio je snažan poticaj mladom glazbeniku koji je nakon Subotice duboko zaronio u glazbene vode. Za talentiranog kantautora i šansonjera iz Varaždina pročulo se diljem cijele bivše države. Mediji su ga proglasili „novim Arsenom“, no samosvojom Šarliju te su usporedbe smetale. Sve rjeđe je nastupao, a sve češće izvođenje svojih skladbi prepuštao drugim izvođačima.

Dragutin Novaković - Šarli

Sljedeće, 1968. godine ponovno se predstavio na subotičkom festivalu, ovoga puta kao autor. Osvaja prvu nagradu s pjesmom „Sanja“, koju je na festivalu izvodio Ivica Martinčević. Godine 1970., sada već afirmirani kantautor, nastupa u vrlo gledanoj Muzikorama zagrebačke Radio-televizije s autorskom pjesmom „Jasna“ i ponovno osvaja prvu nagradu.

Tijekom buntovničkih mladenačkih dana Šarli je bio istaknuti član varaždinskog Teatra mladih entuzijasta „Ars longa vita brevis“, proizašlog iz Omladinskog dramskog studija gimnazije. Teatar je uspješno vodio daroviti Zlatko Vitez, tada student Akademije za kazališnu umjetnost. Uz Dragutina Novakovića i Zlatka Viteza, krajem šezdesetih godina članovi teatra bili su još Jadranka Grubješić, Vladimir Županić, Gabrijela Sviben,

Nenad Opačić i Slavko Brankov. Osim večeri poezije, ova skupina vrsnih umjetnika okupljala je mlade recitatore, glumce i sve one koji su umjetnost doživljavali kao životni poziv.

Skladatelj scenske glazbe i glazbeni pedagog

Iako ga šira javnost ponajviše pamti kao kantautora, najveći dio svoga glazbenog opusa Šarli je ostvario u kazalištu. Za to je ponajprije „kriv“ njegov susjed iz Kolodvorske ulice i tadašnji ravnatelj Narodnog kazališta „August Cesarec“, Petar Veček. Na njegov poziv Šarli se 1978. godine stalno zapošljava u kazalištu kao skladatelj scenske glazbe i glazbeni pedagog. Na toj je dužnosti ostao sve do umirovljenja. Dolaskom u kazalište doživio je pravi stvaralački procvat. I nije to bilo slučajno, jer je Šarli živio za glazbu. Tijekom dugogodišnjeg rada u varaždinskom kazalištu svojom je glazbom obilježio brojne predstave te bio koautor triju mjuzikla. Posebno su zapažena njegova jedinstvena ostvarenja unutar kajkavske poezije i glazbe. S posebnim se veseljem prisjećam njegove glazbe u predstavama „Jederman iliti Vsakovič“, „Puno larme a za ništ“, „Bogi Ivač“, „Lamentacije Valenta Žganca“ i „Sveti Aleksi“.

Vrijedno je spomenuti i njegovu dugogodišnju, iznimno plodonosnu suradnju s varaždinskim pjesnikom i tekstopiscem Marijanom Varjačićem te pijanistom Marijom Jajetićem. Posebno zanimljiv i vrijedan podatak jest da je Šarli, jedini u Jugoslaviji, još za života Miroslava Krleže osobno od njega dobio ekskluzivno pravo da uglazbi „Balade Petrice Kerempuha“. Neopterećen radnim okovima i financijskim brigama, neumorno je skladao, pisao aranžmane i stihove, pjevao i nastupao. U početku se posvećivao isključivo pisanju „tekstova za uglazbljivanje“, da bi kasnije, uz vlastite pjesme, glazbom oplemenjivao i brojne stihove pjesnika koje je obožavao, Matoša, Krkleca, Ujevića. Taj razvojni put jasno govori o njegovu umjetničkom sazrijevanju.

S vremenom su njegove vlastite pjesme postajale pročišćenije, neposrednije i snažnije u izrazu. Šarlijev napjev bio je sve smireniji i suzdržaniji, a njegova pjesnička poruka dopirala je do slušatelja u punini i jasnoći. Stalno prisutni osjećaji tuge, melankolije i nostalgije u njegovim pjesmama neki glazbeni kritičari pripisuju snažnom utjecaju međimurske narodne popevke, što je osobito vidljivo u šansonama pisanima na kajkavskom narječju.

Šarli nije volio da ga se svrstava u žanrove ili ladice. Značajan dio njegova pjesničkog opusa sačuvan je u vlastitoj zbirci poezije „Kada ode“. Bio je iznimno duhovit, često sarkastičan i zajedljiv, a njegova provokativnost bila je odgovor na bahatost, agresivnost i primitivnost svijeta koji ga je

okruživao. Osim kao kantautor, iskazao se i kao slikar. Njegovi portreti i grafike varaždinskih veduta i danas krasi zidove mnogih varaždinskih domova.

Festival kajkavskih popevki

Šarlijev prijatelj i bliski suradnik Ljubomir Kerekeš ispričao mi je zanimljivu anegdotu vezanu uz njihovu umjetničku suradnju. Godine 2002., na prvoj večeri Festivala kajkavskih popevki u Krapini, među najzapaženijim izvođačima neočekivano se našao upravo Kerekeš s pjesmom „Bicko“, čiji je autor bio Šarli. Njegov nastup ne bi bio iznenađenje da se na festivalu nije našao gotovo iz čiste zafrkancije.

Dragutin Novaković-Šarli

Na povratku s jednoga kazališnog gostovanja, a kako mi je sam rekao bili su malo „pod parom“, Šarli mu je rekao da je napisao dvije pjesme za Krapinu. Jednu je poklonio svom meceni Branku Beku, a drugu namijenio njemu. Smatrali su da od svega ionako neće biti ništa, no već za petnaest dana stigla je depeša da su uvršteni u službeni dio programa. Iz te se kože više nije moglo. Tom je pričom Ljubomir Kerekeš možda i najbolje oslikao lik glazbenog genijalca i boema Dragutina Novakovića – Šarlija.

Kad nije živio glazbu, Šarli je bio vuk samotnjak i veliki poklonik „druga Marijana Badela“. Sam za stolom Strniščaka, Rogoza, a pred kraj života i Turista, znao je u njegovu društvu provoditi sate i sate, uronjen u vlastite

misli, ispisujući nove pjesme i kompozicije tiho, nenametljivo, ali s dubinom kakvu mogu imati samo istinski umjetnici.

Dražen Besek – nogometni trener sa stavom

Nestala su ona vremena kada je susjed susjedu kucao na vrata jer mu je ponestalo mlijeka, soli, octa ili šećera, pa bi se usput popila koja šalica kave ili gemišt i razmijenilo nekoliko toplih riječi. Nova vremena donijela su nove običaje. Nije da su međususjedski odnosi zamrli, oni su tek promijenili sadržaj i mjesto druženja. Danas se sa susjedima razgovara tijekom zajedničkih šetnji, pri odlascima na kavu u kvartovski kafić ili u teretanu. Volim svoje susjede iz Špinčićeve ulice. Obožavam ih jer nisu cijepljeni od ljudskosti i bliskosti, jer nisu tračljivci ni zabadala. Jedan od mojih prvih susjeda je Dražen Besek. On je sav u nogometu. Za razliku od mene, koji sam tek zaljubljenik u igru, on je istinski nogometni fanatik.

Iako je trenutačno bez profesionalnog angažmana, Dražen i dalje doručkuje, ruča i večera nogomet. Svakoga tjedna, s mnogo elana i pozitivne energije, nas dvojica šećemo uz smirujuću šetnicu Dravskog kanala. Tema za razgovor nikada ne nedostaje, od prisjećanja na zajedničke nogometne trenutke provedene u NK-u „Varteks“, do razglabanja o svemu onome što nas veže uz naš najdraži Varaždin.

Revnosni otac Marijan

Dražen Besek varaždinska je nogometna legenda koja je svoj zvjezdani put započela kao dvanaestogodišnji dječak u NK-u „Varteks“. Njegov otac Marijan dugi je niz godina radio kao vatrogasac u tekstilnoj tvornici Varteks. Jednoga jutra 1975. godine, u spremište u kojem su boravili vatrogasci, neočekivano je navratio šef kadrovske službe Ante Oljica. Tražio je Marijana Beseka, no u tom trenutku njega nije bilo u prostoriji pa ga je kolega otišao potražiti. Kad ga je pronašao i prenio mu da ga traži šef kadrovske službe, prva misao koja mu je proletjela glavom bila je: *„Sigurno mi slijedi premještaj. Najvjerojatnije ispomoć u neki od pogona – Ludbreg ili Bednju.“* Kad mu je Oljica, koji je ujedno bio i trener u Školi nogometa kluba preko puta ceste, rekao:

„Drug Besek, čuo sam da vam mlađi sin jako dobro igra nogomet. Pošaljite mi ga na trening“,

Marijanu je odlahnulo, te je bez razmišljanja odgovorio:

„Kak vam ga ne bi poslao, mali bu presretan“,

Mudro prešutjevši misao koja mu se vrzmala po glavi, da je bolje poslati sina na nogometni trening nego dobiti premještaj.

Pioniri NK-a „Varteks” na turniru „Bratstvo i jedinstvo” koje je održan 1978. godine u Novom Sadu. Stoje slijeva: Ivanković F. (teh. tajnik), Ladić, Valkaj, Novosel, Belić, Beatović, Njegovec, Mikić, Piskač (trener); Čuče: Besek, Marcuš, Lacko B., Lacko D., Kobal, Vučemilo, Šimunić, Levatić i Pomper

U tom trenutku revnosni vatrogasac Marijan nije ni slutio da je tim odgovorom odredio budućnost svoga srednjeg sina. U blistavoj karijeri koja je uslijedila Dražen Besek za prvu momčad „Varteksa” odigrao je 174 službene utakmice i postigao 16 pogodaka. Osim za klub iz Zagrebačke 94, nastupao je i za NK „Olimpiju” iz Slovenije, NK „Dinamo” Zagreb, francuski „Vauclairiss” FC, danski FC „Ikast” (danas FC „Midtjylland”) te FC „Casino” Salzburg (danas FC „Red Bull” Salzburg).

Odrastanje u Varteksovu naselju

Dražen Besek rođen je 10. ožujka 1963. godine u Varaždinu, a djetinjstvo je proveo u Varteksovu naselju. Tijekom jedne od naših posljednjih šetnji s mnogo mi je nostalgije pričao o kvartu svoga odrastanja i snažnoj povezanosti s klubom iz Zagrebačke 94. Budući da se naselje nalazi u neposrednoj blizini stadiona, nije nimalo čudno što je djeci iz tog kraja nogomet bio najvažnija sporedna stvar na svijetu.

„Bila su to divna vremena. Imali smo slobodu uspjeha i neuspjeha, imali smo odgovornost. Imali smo tako malo, a bili smo tako sretni. Lopta nam

je bila glavna igračka. Između dviju zgrada bilo je tridesetak metara slobodnog prostora. Na zidovima smo iscrtali golove i igrali nogomet od jutra do mraka. Sa starijim bratom Marinkom gotovo svaki dan sam odlazio na stadion Varteksa. Skupljali smo lopte iza gola, a vikendom, kad se ništa nije događalo, preskakali drvenu ogradu starog stadiona kako bismo došli na glavni teren i pucali na 'pravi' gol", prisjećao se Dražen sa sjetom.

Anđelko Herjavec i Dražen Besek

Blistava trenerska karijera

Danas, više od četrdeset godina kasnije, Dražena Beseka i dalje krasi onaj isti nogometni zanos dječaka iz Varteksova naselja. Bio je prvi igrač u povijesti NK-a „Varteks“ koji je nakon završetka igračke karijere odlučio svoju budućnost potražiti u trenerskom pozivu. Na Višoj trenerskoj školi u Zagrebu bio je jedan od najboljih studenata nogometnog usmjerenja.

Profesionalni trener postao je 1998. godine i već na samom početku trenerske karijere dotaknuo je zvijezde. U UEFA Kupu pobjednika kupova Dražen je s NK-om „Varteks“ ušao u probrano društvo osam europskih nogometnih velikana i dočekao proljeće u Europi. Tijekom naših šetnji često se s veseljem prisjećamo tih dana ponosa i slave, kada je mali varaždinski klub u osmini finala s ukupnih 4:2 nadvisio favorizirani nizozemski „Heerenveen“, nakon nezaboravnog preokreta u Varaždinu.

Igrači NK-a „Varteks” koji su obilježili povijest kluba u razdoblju 1992. – 2002. (Foto: V. Mrak) Slijeva: Dalić, Toplak, Mumlek, Mrmić, Brlenić, Besek i Hrman

Po završetku utakmice razdragani navijači preselili su se iz Zagrebačke 94 na Banus plac, gdje se slavlje spontano pretvorilo u pravi festival radosti, uz pivo koje je teklo u potocima. David iz Varaždina, s trideset puta manjim proračunom od velikog Golijata, plasirao se u četvrtfinale prestižnog europskog natjecanja i zauvijek obilježio noviju povijest hrvatskog nogometa.

Iako ga je taj povijesni uspjeh s klubom iz kojeg je potekao trajno obilježio, Draženu je osobito drag još jedan europski pothvat. Vodeći 2017. godine amatersku momčad „Birkirkara” s Malte, u prvom pretkolu Kupa UEFA eliminirao je NK „Široki” iz Bosne i Hercegovine, a potom u drugom pretkolu ostvario senzaciju pobijedivši slavni škotski „Hearts”. Tek u trećem pretkolu njihov je pohod zaustavio ruski nogometni klub „Krasnodar”.

Uspjeh malteških amatera pod Besekovim vodstvom odjeknuo je europskim nogometnim krugovima kao pravo čudo. Čak je i predsjednica Malte, iako nije nogometni zaljubljenik, prepoznala važnost tog rezultata za malu otočnu državu te je upriličila svečani prijem za stručni stožer „Birkirkare”, predvođen trenerom Besekom. Posljednja Draženova nogometna destinacija bio je kineski klub „Shanghai Shenhua” iz milijunskog Šangaja.

Našu bezbrižnu i nadasve zanimljivu šetnju nedaleko od Draženove kuće prekinula je zvonjava mobitela. Prije nego se javio, tiho mi je prišapnuo:

„Oprosti, moram se javiti – zove me agent.“

Nisam želio biti nepristojan. Odmahnuo sam rukom u znak pozdrava i krenuo prema svojoj kući. Hodajući, nisam prestajao razmišljati o svom najpoznatijem susjedu. Dražen Besek je izvrstan trener. Još bolji čovjek. Karakteran, pravičan, hrabar i odlučan u svojim promišljanjima. Pravi Varaždinac. Čovjek sa stavom.

Milan Remar – dobri duh grada Varaždina

Ovogodišnji advent u Varaždinu bio je jedan od ljepših u Hrvatskoj. Šetajući gradom, među svjetlima i mirisima kuhanog vina, sa sjetom sam se prisjetio mladenačkih dana, kada su božićni i novogodišnji blagdani bili neusporedivo skromniji. Ipak, unatoč toj skromnosti, s jednakim smo veseljem i radošću kao i danas izlazili na Korzo. Promrzli, nakon dvadesetak minuta šetnje od Vijećnice do Vajdine mesnice, razbježali bismo se poput rakove djece na sve strane, netko u kino, netko na misu, a netko u obližnje krčme i slastičarnice koje su nas mamile opojnim mirisom cimeta iz kuhanog vina ili toplog kakaa.

Mladost je mladost, bez obzira na vrijeme, mjesto ili ugođaj. Generacija za generacijom. Mi stariji ovisimo o mladima kako bi nam život obogatili veseljem i entuzijazmom. Život je lijep dok postoje uspomene kroz koje mladost, poput vina života, teče sačuvana u sjećanjima. Ova kolumna već godinu dana služi kao slavina iz koje teče vino moje mladosti. Utjelovljenje tog vina danas je čovjek koji ga je tijekom svog života, u ulozi boga Bakha, prekrstio na hektolitre, Milan Remar, svima poznatiji kao Joža Klopotec.

Naučnik u trgovini „Šparing“

Dugi niz godina Milan Remar bio je dobri duh i jedan od prepoznatljivijih simbola grada Varaždina. Uvijek u pokretu, na biciklu ili mopedu, vječno u žurbi, kao da juri za posljednjim vlakom, pričljiv, simpatično nametljiv i iznimno sugestivan. Taj dragi čovjek iza sebe je ostavio bogat životni roman. Varaždinac od glave do pete, obilježio je varaždinski kulturni amaterizam, ali i niz sportskih disciplina.

Obitelj Remar 1933. godine. (S lijeva: Irena, Marija, Milan, Vasilije, Marija i Vladimir)

Premda ga većina pamti kao vedrog, uvijek nasmijanog Jožu Klopotca, Milan Remar bio je i trgovac, sportaš, glumac, redatelj, aranžer, sindikalni aktivist, novinar i publicist. Snimao je filmove, televizijske drame i serije, odigrao stotine uloga na kazališnim daskama, režirao brojne predstave, bavio se dramskim amaterizmom, utjelovljivao Djeda Mraza i Svetog Nikolu. Da bi se do kraja ispisao njegov život, trebalo bi mi svih četrdeset i osam stranica Varaždinskih vijesti kako bih pobrojao sve uloge i događaje u kojima je sudjelovao.

Rođen je u Varaždinu 1921. godine, kao najstarije djeteta Vasilija i Marije Remar, rođene Trtinjak. Njegov otac Vasilije bio je Ukrajinac iz okolice Kijeva koji je u Varaždin stigao nakon beznađa Prvoga svjetskog rata. Obitelj Remar dugi se niz godina bavila trgovinom. Od 1922. do 1946. godine u Koprivničkoj ulici 20, današnjoj Miškininoj, imali su prodavaonicu ugljena i drva.

Milan Remar vrlo je rano počeo raditi. Sa samo petnaest godina primljen je za naučnika u trgovinu „Šparing“ na Korzu, u vlasništvu poznate varaždinske židovske obitelji. Nakon Drugog svjetskog rata trgovina je nacionalizirana i započela je s radom kao prva socijalistička trgovina pod imenom „Granap“. Remar je ondje ostao zaposlen kao poslovođa.

Godine 1948. napušta trgovački posao i postaje referent za kulturu i prosvjetu pri Općinskom sindikalnom vijeću. Jedno je vrijeme bio i tajnik Saveza kulturno-prosvjetnih društava kotara Varaždin, a potom se zaposlio u tvornici namještaja Florijan Bobić. Od 1967. pa sve do umirovljenja 1979. godine radio je u Građevinskom kombinatu Zagorje, na poslovima internog informiranja.

Glumac i redatelj

Za razliku od njegovih radnih obveza, društveni i umjetnički život Milana Remara bio je iznimno živ, bogat i plodonosan. Sve je započelo davne 1929. godine, kada je kao osmogodišnjak nastupao u predstavama dramske grupe Varaždinske pučke škole. Ljubav prema kazalištu usadila mu je učiteljica Lucija Persoli, kojoj je kasnije često pripisivao svoju kazališnu strast.

Detalj s krštenja mošta u varaždinskom restoranu „Janje“

Kao gimnazijalac nastupao je u zboru i plesnim točkama Osječkog kazališta tijekom njegovih gostovanja u Varaždinu. Tijekom Drugog svjetskog rata svoju je privrženost kazalištu iskazivao radom u Radničkom kazalištu Varaždin. Nakon rata dugi niz godina bio je najaktivniji član dramske grupe, redatelj Pionirske dramske družine Radničko-kulturno-umjetničkog društva

„Sloboda“, a potom i redatelj te glumac u Radničkom kulturno-prosvjetnom društvu „Florijan Bobić“.

U predstavama Narodnog kazališta „August Cesarec“ nastupao je povremeno, od 1945. godine, kao gostujući glumac. Zabilježene su njegove uloge u opereti Mala Floramy te u brojnim dramskim ostvarenjima poput Matije Gupca, Zlatareva zlata, Pod starim krovovima, Matijaša Grabancijaša, Baruna Tamburlanovića, Hipokondrijakuša, Doživljaja dobrog pisca Haška i mnogih drugih.

Posebno poglavlje njegova umjetničkog djelovanja odnosi se na rad s djecom. Upravo je u dječjem kazalištu Remar pronalazio najveću radost. U suradnji s društvom Naša djeca režirao je na stotine dječjih predstava, ostavivši dubok trag u tom području. Jedna od njegovih učenica bila je i proslavljena operna diva Nevenka Petković Sobjeslavski, koja je u njegovoj režiji Crvenkapice tumačila naslovnu ulogu.

120

Boksači „Slavije“ 1942. godine ispred Doma Sindikata Tivara (snimio M. Remar).

Svestrani sportaš

Uz kazalište, sport je bio druga velika ljubav Milana Remara. Kao i većina varaždinske djece tog vremena, započeo je s nogometom, bavio se tenisom, stolnim tenisom, gimnastikom i atletikom. Najveće uspjehe, međutim, ostvario je u boksu. Od 1939. do 1958. godine boksao je za „Slaviju“, klub

tekstilne tvornice Tivar. Osnove boksa naučio je od trenera Pine Bulića, nastupao u bantam kategoriji i iza sebe ostavio osamdesetak zabilježenih mečeva.

Uz boks veže se i zanimljiva anegdota. U vrijeme Banovine Hrvatske boksače „Slavije“ trenirao je crnopusi Amerikanac Jimmy Lyggett, bivši prvak SAD-a u teškoj kategoriji, koji je u Hrvatsku stigao zbog ljubavi prema Hrvatici Rozi. Dvaput tjedno dolazio je vlakom u Varaždin, a do polaska natrag u Zagreb slobodno je vrijeme provodio u šetnji gradom, najčešće u društvu Milana Remara. Njihove su šetnje privlačile veliku pozornost jer je Lyggett bio prvi čovjek crne boje kože kojeg su Varaždinci vidjeli uživo. Remar je sport pratio i podržavao do kraja života. Posebno se pamti njegov dugogodišnji nesebični angažman u Gimnastičkom klubu „Vindija“, gdje je bio, kako bi rekli Varaždinci, „Katica za sve“ – tajnik, zapisničar, kroničar i Djed Mraz. Preminuo je 2011. godine, u devedesetoj godini života, u svom Varaždinu.

Joža Klopotec

Unatoč svim kazališnim i sportskim uspjesima, Milana Remara najviše pamtimo po njegovu legendarnom liku Jože Klopotca. Ta je priča započela sasvim slučajno 1966. godine, na nagovor Hinka Vildunga, tadašnjeg direktora varaždinskog hotelskog poduzeća, koji je za zabavu gostiju želio lik pravog Zagorca. Remar je prihvatio izazov: pronašao je staru zagorsku

nošnju, obukao gumene čizme, na glavu stavio zagorski škrlak s hrvatskom trobojnicom i Klopotec je dobio svoj izgled. No trebalo je stvoriti i njegov karakter. Remar je osmislio nastupe temeljene na starim zagorskim štiklecima, koje je postupno nadograđivao vlastitim dosjetkama. Zvijezda je bila rođena. Publika je s oduševljenjem prihvaćala zdravice u kojima je Klopotec, uvijek aktualan, ismijavao nepravde i moćnike. U vrijeme Hrvatskog proljeća nastupao je na trima popularnim kajkavskim „Olimpijačama“ i na svima je pobijedio. Za veliku prihvaćenost lika Jože Klopotca najzaslužniji su bili duhovitost i zagorski habitus Milana Remara. Klopotec nikada nije bio sklon ekstremizmu, ni lijevom ni desnom, upravo onako kako se ponašaju iskonski Varaždinci. Iako seljak s zagorskih bregov, Klopotec je u svojoj biti bio oličenje varaždinskog građanskog duha.

„Smijte se, veselite se, smeh je više od pol zdravlja“, da je živ, poručio bi nam danas u prolazu, na biciklu s cekerom u ruci, Milan Remar – dobri duh grada Varaždina.

Tomislav Vrbnjak – uzdanica varaždinskog sportsko-zdravstvenog turizma

Društvo bivših sportaša, s kojima gotovo svakodnevno pijem kavu u kvartovskom kafiću, uvijek pronade novu temu za lamentiranje. Rasprave znaju biti žustre, ponekad i s povišenim tonovima, ali sve ostaje u granicama fair-playa. Sutra je novi dan, nova tema i nova polemika, tipično penzionerski. Jučer se povela zanimljiva rasprava o tome ima li Varaždin stvarni potencijal za razvoj sportskog turizma.

„Imamo vrhunsku sportsku infrastrukturu kakvu nemaju ni puno bogatiji zapadni gradovi. Dva moderna stadiona, Varteks i Slobodu, Arenu na Dravi, Gradske bazene, Sportski centar TTS“ – započeo je srčano Vlatko

„A gdje budu spavale sve te momčadi kad dođu na pripreme?“ – bocnuo ga je Pinta.

U trenutku kada se u raspravu uključio Perica objašnjavajući na tanko i široko da hoteli Turist, Park i Varaždin bez problema mogu zadovoljiti prohtjeve i najzahtjevnijih sportskih ekipa iz cijeloga svijeta, u kafić je ušao kao naručen - Tomislav Vrbnjak, među nama sigurno najpozvaniji da o toj temi može nešto reći.

„Varaždin je idealna sportska destinacija. Dovoljno malen da je sve nadohvat ruke, a dovoljno urban da se sportaši ne osjećaju izolirano, što se danas sve više traži. A sportske pripreme u Varaždinu nisu nikakva novost. Već su se ovdje pripremale svjetske seniorske i juniorske reprezentacije te poznati klubovi iz različitih sportova. Da i ne govorim o brojnim vrhunskim

sportašima koji su kod mene dolazili na rehabilitaciju, što je također dio sportskog turizma" – jezgrovito nam je pojasnio Vrbnjak.

Tomislav Vrbnjak

Višestruki prvak Hrvatske u biciklizmu

Tomislav Vrbnjak nekadašnji je vrhunski varaždinski sportaš, a danas u svijetu priznati sportski i zdravstveni stručnjak. Rođen je u Varaždinu 1967. godine, u izrazito sportskoj obitelji. Otac mu je bio uspješan biciklist

„Sloge“, pa se Tomislav još kao dječak zarazio biciklizmom. U mladenačkim godinama krenuo je očevim stopama, a biciklizam mu je postao životna preokupacija.

Bio je iznimno uspješan natjecatelj. Kao najperspektivniji biciklist svoje generacije, koju je u Biciklističkom klubu „Sloga“ vodio trener Antun Remar, u razdoblju od 1981. do 1987. godine, zajedno s Drevenom i Posavcem osvaja momčadsko prvenstvo Hrvatske 1982. godine. Istodobno je i višestruki pojedinačni prvak Hrvatske: 1983. kao mlađi junior u kronometru, 1984. i 1985. kao junior u cestovnoj vožnji, 1985. ponovno u kronometru te 1986. kao senior u brdskoj vožnji. Njegova briljantna biciklistička karijera nije prošla nezapaženo. Godine 1988. prelazi u tada najbolji hrvatski biciklistički klub „Kamen“ iz Pazina, gdje nastavlja pobjednički niz i osvaja još jedan naslov seniorskog prvaka Hrvatske u kronometru.

Član zdravstvenog tima „vatrenih“

Unatoč sportskim obvezama i velikim odricanjima, Vrbnjak nikada nije zapostavio školovanje. Oba roditelja bila su medicinske struke, pa je i sam odabrao put fizioterapije, kineziterapije i rehabilitacije. Godine 1992. zapošljava se kao mladi fizioterapeut u NK-u „Varteks“, gdje zajedno s dr. Mihovilom Posavcem postavlja temelje klupske zdravstvene službe u trenutku kada klub ulazi u prvoligaško društvo.

Radna disciplina, samoprijegor i profesionalizam brzo su ga izdvojili. Tomislav Vrbnjak je radoholičar, profesionalac do boli. Glas o vrhunskom varaždinskom fizioterapeutu ubrzo je stigao do Miroslava Ćire Blaževića, koji ga priključuje stručnom stožeru hrvatske nogometne reprezentacije. Kao član zdravstvenog tima „vatrenih“ sudjelovao je na Europskom prvenstvu u Engleskoj 1996. te na povijesnom Svjetskom prvenstvu u Francuskoj 1998. godine, okrunjenom brončanom medaljom.

Njegovu stručnost i ljudske kvalitete ubrzo su prepoznale i najveće zvijezde hrvatskog nogometa. Na poziv Zvonimira Bobana, 1999. godine odlazi u Italiju, u nogometni gigant AC Milan.

Život u Milanu

U to je vrijeme AC Milan bio jedan od najmoćnijih svjetskih klubova. Vrbnjak u Milanu ostaje punih deset godina. Osim stručnog usavršavanja i neprocjenjivog iskustva rada na najvišoj razini, upoznaje i brojne važne ljude iz svijeta sporta, politike, gospodarstva i umjetnosti. Predsjednik kluba bio je Silvio Berlusconi, a momčad su činile svjetske nogometne zvijezde poput Weaha, Rivalda, Ronaldinha, Maldinija, Ševčenka, uz naše Bobana i

Šimića. Momčad vrijedna stotine milijuna eura zahtijevala je vrhunski medicinski tim, a Vrbnjak je bio jedan od njegovih ključnih članova.

Tijekom boravka u Milanu nastavio je suradnju s Hrvatskim nogometnim savezom pa je 2002. godine sudjelovao na Svjetskom prvenstvu u Južnoj Koreji, kod izbornika Mirka Jozića. Deset godina kasnije ponovno je bio dio zdravstvenog tima reprezentacije, tada pod vodstvom Igora Štimca. Njegovu kvalitetu prepoznao je i Talijanski nogometni savez, pa je na Europskom prvenstvu u Portugalu 2004. godine bio član stručnog stožera reprezentacije Italije, koju je vodio Giovanni Trapattoni.

Tomislav Vrbnjak (u sredini) na radnom mjestu u AC „Milan

Zanimljivo je istaknuti da je Tomislav Vrbnjak u bogatoj karijeri radio čak s tri nacionalne nogometne reprezentacije – Hrvatskom, Italijom i Ukrajinom. Na poziv Andrije Ševčenka bio je i fizioterapeut ukrajinske reprezentacije, što je rijedak i izniman profesionalni doseg.

Povratak kući i otvaranje poliklinike

Godina je 2009. Deset talijanskih godina je iza obitelji Vrbnjak, a pred njima važna životna odluka. Kći Lara trebala bi krenuti u školu. Ostati u Italiji ili vratiti se u Varaždin? Odluka je donesena zajednički. Lara će u prvi razred krenuti u domovini. Samozatajna i skromna obitelj odlučila je okončati iznimno uspješnu inozemnu karijeru i mukotrpno zarađeni kapital uložiti u vlastiti poduzetnički pothvat. Izgradnjom TTS centra u Varaždinu osnovali su tvrtku „Medical“, specijaliziranu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju. Početci nisu bili lagani, ali ustrajnost i znanje donijeli su plodove.

Stanujem preko puta TTS-a i nerijetko s prozora ugledam kako iz automobila stranih registracija izlaze meni dobro poznata svjetska sportska imena i ulaze u njegovu polikliniku. Tomislav Vrbnjak time se ne hvali i o tome rijetko govori. Diskrecija je, naposljetku, dio njegova poziva.

Dobrohotan i nenametljiv, bez velike pompe i buke, Tomislav Vrbnjak danas u Varaždinu pruža vrhunske sportske i medicinske usluge korisnicima iz cijeloga svijeta. Sport i pomaganje sportašima ostali su trajni smisao njegova života, na ponos gradu i snažnu nadu varaždinskog sportsko-zdravstvenog turizma.

Veliki povratak Crne kronike

Braća Zlatko i Branko Ivanković prošlog su ljeta s nogometnom reprezentacijom Omana boravili na pripremama u Beogradu. Tijekom njihova posljednjeg boravka u Varaždinu, uz kavu u TTS-u, stariji Zlatko ispričao mi je zgodnu anegdotu koja me istog trenutka vratila u neka davna vremena. Stručno vodstvo i igrači Omana, male ali iznimno bogate države s Arapskog poluotoka, bili su smješteni u luksuznom hotelu Hyatt. Nakon svakodnevnih napornih treninga Zlatko je slobodno vrijeme najčešće provodio u hotelskoj sobi, opušajući se uz poznati gradski radio – Beograd 202. U jednom trenutku pažnju mu je privukla najava voditelja:

„Na čelo današnje Top-liste probila se grupa Crna kronika iz susjedne nam Hrvatske s pjesmom „Nema zraka, nema vode“.

Zlatko, koji nikada nije bio osobiti pratitelj glazbe novog vala, za taj bend nikada nije čuo. No stihovi su mu se svidjeli pa je, znatiželjan, „proguglao“ ime grupe. Iznenađenje je bilo potpuno, Crna kronika bili su njegovi Varaždinci.

Za razliku od njega, meni je Crna kronika bila dobro poznata. Zahvaljujući poznanstvu s članovima benda Ignacom Klarićem i mojim susjedom Srećkom Kekezom, još sam ih početkom osamdesetih slušao uživo, na koncertu u gradskom parku, na legendarnoj pozornici Woodstocka. Zlatkovo otkriće o njihovoj popularnosti u Srbiji toliko me zaintrigiralo da sam već sljedećeg dana svratio do Galerije Klarić. Ondje sam s frontmenom benda Ignacom Klarićem počeo listati požutjele, četrdesetak godina stare stranice glazbene povijesti Crne kronike.

Godina 1979.

Punk se na varaždinskoj glazbenoj sceni pojavio krajem sedamdesetih godina. Donijeli su ga novi klinci, odrastali uz svjetske trendove punk

ideologije, koji su mladenačkom žestinom i jasnim stavom brzo razbili dotadašnju gradsku glazbenu monotoniju.

"Crna kronika" 80's - S lijeva: Ignac Klarić, Srećko Kekez, Robert Kontrec, Mario Oreški (foto: Antun Klarić)

Prvu postavu Crne kronike činili su Robert Kontrec (bas-gitara), Srećko Kekez (gitara), Milan Kruljac (vokal) i nekoliko „letećih“ bubnjara. Nakon početnih promjena, 1979. godine bend dobiva svoju prepoznatljivu vizuru. Okosnici benda, Kekezu i Kontrecu, pridružuje se bubnjar Mario Oreški, dok mjesto vokala preuzima Ignac Klarić, koji je ujedno i autor tekstova.

Zahvaljujući buntovnim pjesmama, otkačenom imidžu i simpatičnoj dozi teatralnosti, Crna kronika vrlo brzo stječe veliku bazu poklonika i nameće se kao vodeći punk sastav u regiji. Pjesme poput „Stambeni problem“, „Varaždine moj, stari moj grade“, „Mi smo novi val“ ili „Pucam u tvoje lice“ postaju lako pamtljivi lokalni hitovi, danas već legendarni.

Odbili Jugoton

Zaluđeni britanskim bendovima The Clash, Sex Pistols i The Stranglers te američkim Ramonesima, mladi varaždinski pankeri svakodnevno su u garaži prijatelja Dražena Klarića „na suho“ vježbali vlastite autorske pjesme. Tekstove je neumorno stvarao literarni simbol benda Ignac Klarić. Ubrzo su uslijedile česte svirke, gitarijade i koncerti s tada velikim imenima novog vala: Prljavim kazalištem, Azrom, Filmom, Buldožerom i drugima. Glas o

osebnim varaždinskim pankerima proširio se diljem Hrvatske, a ubrzo je stigao i poziv iz najveće diskografske kuće Jugotona. Radost je, međutim, kratko trajala. Jugoton je postavio dva uvjeta: prearanžiranje pjesama u pitke pop-hitove nalik tada popularnim Srebrnim krilima te promjenu imena benda iz Crne u Bijelu kroniku. Mladi, buntovni i nadobudni članovi benda to su s gnušanjem odbili. Ostali su bez ploče, ali dosljedni sebi.

Krajem 1983. godine članovi benda odlaze u vojsku. Po povratku, žar punka postupno slabi. Život donosi fakultete, poslove, obitelji, djecu. Godine 1989. preminuo je jedan od osnivača benda, bubnjar Mario Oreški, i činilo se da se priča o najznačajnijem varaždinskom punk bendu zauvijek gasi.

Punk's Not Dead

A onda slijedi povratak. Velikim koncertom u srpnju 2017. godine, u dvorištu palače Sermage, Crna kronika vraća se na glazbenu scenu, četrdeset godina nakon svojih početaka. Puni energije i stvaralačkog naboja, u najboljim godinama života, oženjeni, situirani, s odraslom djecom u publici i ponekim kilogramom viška, ponovno osvajaju pozornice. Uz Roberta Kontreca, Srećka Kekeza i Ignaca Klarića, novoj postavi pridružuju se Dejan Žeta Parla i bubnjar Mario Mudri, a kasnije i Ivan Kronja. Slijede veliki nastupi; Špancirfest, koncert u Areni Varaždin s Prljavim kazalištem te ugovor s Dallas Recordsom.

Njihov povratnički singl „Drži ritam“ doživljava snažan odjek, dok „Politika“ prelazi hrvatske granice i završava na top-listama radijskih postaja diljem regije. Album „Držite glavu iznad vode“ s dvanaest pjesama potvrđuje da Crna kronika nije nostalgija, već aktualna i angažirana priča.

U Klarićevim tekstovima nema kompromisa. Kritičan je prema društvu, tajkunima, licemjerju i kvazi-političarima. Pjesme Crne kronike odraz su iskrene želje za pravednijim i poštenijim svijetom, onim što nam bolno nedostaje u cijeloj regiji.

Na vrhu top-lista regije

Publika u Hrvatskoj, Srbiji, BiH i Crnoj Gori prepoznaje tu energiju i poruku.

Kad čuješ današnje glazbene izričaje, često tekstualno vrlo plitke, shvatiš da je glazba zapala u krizu. Punk kao ideja zato je važan jer on uvijek propituje stvari – kaže Klarić.

Povratnički koncert Crne kronike, 2018. (foto: Krešo Đurić)

Crna kronika danas je prepoznatljiv bend cijele regije. Njihove pjesme redovito se emitiraju na radijskim postajama od Slavonije i Istre do Beograda, Sarajeva i Podgorice. Njihov društveni angažman prepoznala je i dr. sc. Edita Slunjski s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, koja ih je uključila u svoj projekt knjige „Pirati na najljepšem otoku“. Uz Zabranjeno pušenje, Elemental, Nenu Belana i Sašu Novaka, Crna kronika dala je snažan glazbeni i simbolički doprinos toj priči.

U posljednjih godinu dana bend, pojačan gitaristom Nenadom Resnikom i bubnjarom Damirom Skubom Kovačićem, radi na novom albumu. Materijali su snimljeni, a promocija novog singla i spota uskoro slijedi.

Jedno je sigurno – Punk’s not dead.

FOI – prvi varaždinski fakultet

Često se, s blagom sjetom i osmijehom, prisjetim svog posljednjeg ispita na fakultetu. U vrijeme kad sam tek započinjao studij, taj se trenutak činio gotovo nestvarno dalekim, kao neka maglovita točka na horizontu kojoj se teško približiti. No, život ima svoj ritam. Polako, stepenicu po stepenicu, ispit po ispit, došao sam i do tog završnog čina. Proces studiranja dug je i mukotrpan, ali na kraju, svi koji su ustrajni i marljivi uspiju.

Kao domicilni Varaždinac, početkom sedamdesetih godina imao sam privilegij studentskog života u sigurnosti i toplini obiteljskog doma. To je

značilo da se nisam morao brinuti ni o ručku ni o večeri. Moja brižna majka činila je sve kako bi njezin sin imao jedinu obavezu učiti. U studentskim danima život se svodio na dvije ključne stvari: kako položiti sljedeći ispit i kako se pritom dobro zabaviti. Povremeno sam radio preko „studentskog servisa“, i to najteže, ali i tada iznimno dobro plaćene poslove istovara stočne smjese u Veterinarskoj stanici u Biškupcu. Bio je to posao od kojeg bi se čovjek naradio kao u vinogradu, ali po jednom šleperu znalo se zaraditi i dvije današnje dnevnice. A mladost traži novac jer izlasci koštaju.

Živjelo se za vikende i plesnjake u Domu željezničara i Domu JNA, gdje su nastupali poznati rock bendovi, uz žive svirke i energiju koja se pamti cijeli život. Studenti koji su krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina željeli studirati u Varaždinu, mogli su birati između tri više škole: Više tekstilno-tehničke škole, Više ekonomske škole i Više geotehničke škole. Fakulteta tada još nije bilo.

Upravo zato ovu kolumnu posvećujem počecima ekonomskog studija u Varaždinu, koji ove godine obilježava vrijedan jubilej – 60 godina postojanja.

Godina 1962.

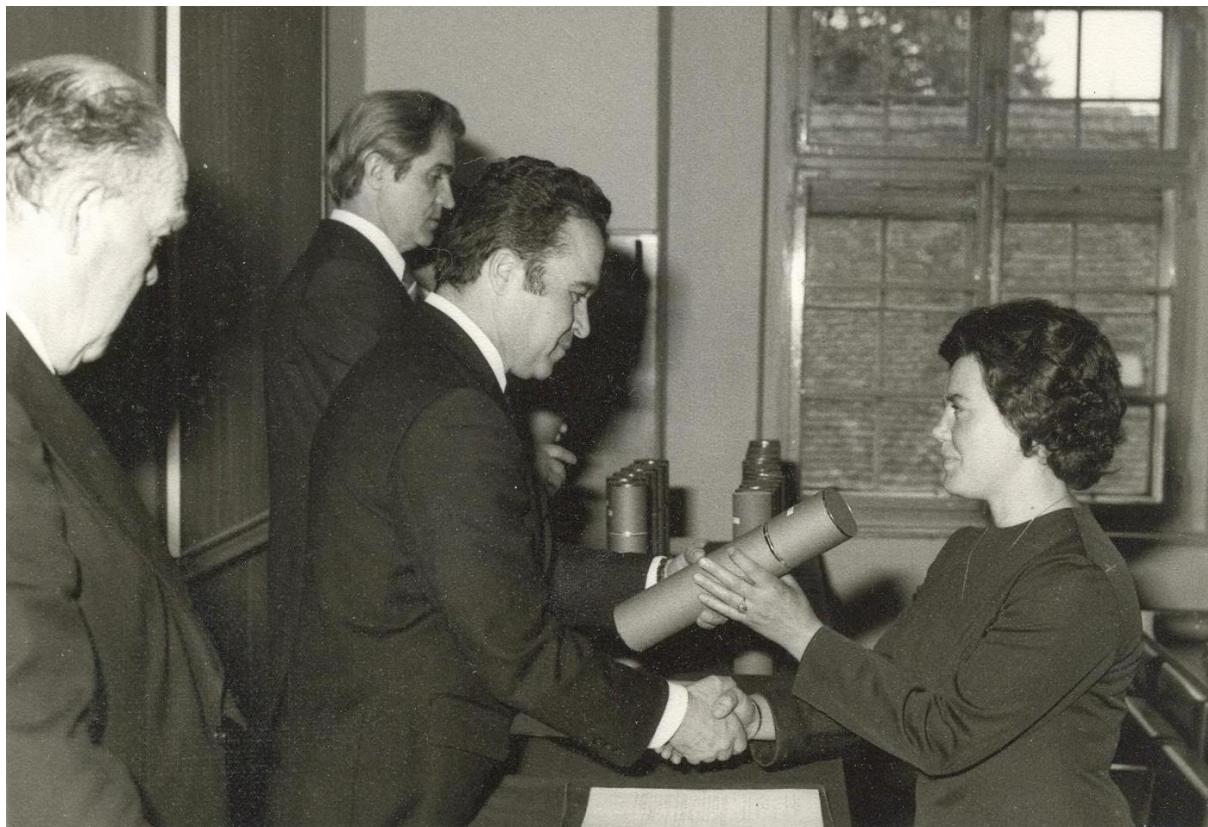
Godine 1962. Varaždin je imao oko 27.000 stanovnika. Gospodarstvo je bilo u snažnom uzletu, a potreba za visokoobrazovanim kadrovima ekonomskog profila rasla je iz dana u dan. Tih kadrova gotovo da nije bilo. Na cijelom području tadašnjeg Kotara Varaždin bio je zaposlen svega 31 ekonomist s visokom stručnom spremom.

Najviši partijski forumi Kotara Varaždin prepoznali su taj alarmantan nedostatak i donijeli odluku o osnivanju Više ekonomske škole. Naime, već od 1960. godine u Varaždinu je, u sklopu Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, djelovao Centar za ekonomske studije, namijenjen uglavnom izvanrednim studentima.

Na tim temeljima, 1. rujna 1962. godine osnovana je Viša ekonomska škola Varaždin. Nastava se odvijala na drugom katu zgrade Okružnog suda, smještene u prostoru današnjeg fakulteta. Studij je trajao dvije godine, odnosno četiri semestra, a završavao je diplomskim ispitom i stjecanjem zvanja višeg ekonomista.

Zanimljivo je iz današnje perspektive da su se u Višu ekonomsku školu mogli upisati svi kandidati sa završenom srednjom školom i položenim ispitom zrelosti, dok su prijemni ispit polagali oni bez srednje škole, ali s navršenih 18 godina i odgovarajućom praksom. U početku je škola koristila tek dio drugog kata Okružnog suda. Nakon izgradnje „Palače pravde“ u

današnjoj Ulici braće Radić, sud se preselio, a zgrada je adaptirana za potrebe škole. Zlatnim slovima u povijest varaždinskog visokog školstva upisana su imena prvih devet profesora i predavača: Aleksandar Bergstein, Marin Cerovac, Irena Čulić, Milica Feman, Zvonimir Gabud, Mladen Habek, Ivan Kocijan, Juraj Martinčević i Franjo Ruža. Prvi direktor škole bio je Aleksandar Bergstein, nekadašnji tehnički direktor „Kalnika“. Prvu generaciju činilo je 86 redovnih i čak 493 izvanredna studenta.

Podjela diploma diplomantima Više ekonomske škole (Arhiva: FOI)

Studij elektroničke obrade podataka

Prijelomni trenutak u povijesti škole, grada Varaždina i cijele sjeverne regije dogodio se 11. studenoga 1968. godine. Tog je dana Viša ekonomska škola, kao prva u bivšoj Jugoslaviji, uvela redoviti dvogodišnji studij elektroničke obrade podataka. Jedan od osnivača tog studija bio je mr. Teodor Abramić. Radeći u Varteksu na poslovima organizacije i automatske obrade podataka, uočio je kroničan nedostatak stručnjaka. Znanja su se tada stjecala isključivo putem seminara i tečajeva koje su organizirali proizvođači računala.

Prva informatička oprema Više ekonomske škole – strojevi sistema bušenih kartica firme „Bull“ (Arhiva: FOI)

U suradnji s prof. Stjepanom Mihalićem te uz potporu tadašnjeg ravnatelja Juraja Martinčevića, izrađen je elaborat koji je predlagao ne samo novi studij, nego i osnivanje zajedničkog računskog centra za poduzeća regije. Tvornica Varteks je i ovdje bila pionir. Taj hrabri iskorak doveo je varaždinsko visoko školstvo na prag informatičko-tehnološke budućnosti.

Studenti iz cijele države

Studiranje sedamdesetih pamtim kao obiteljsko i blisko. Svi smo se poznavali, profesori, studenti, domar, tajništvo. Škola je bila u samom središtu grada, a famozni „šapirograf“ za ispite nalazio se u gotovo mitskom podrumu. U Varaždin su tada počeli dolaziti studenti iz cijele države, iz Banje Luke, Livna, Duvna, Orašja, Lištice... Skromni, vrijedni i marljivi, brzo su se uklopili u varaždinski život. Bilo je i trzavica između domaćih i došljaka, osobito na Korzu zbog simpatija Varaždinki, no s vremenom su oni, postali domaći, dio gradske škvadre. Mnogi su ovdje ostali zauvijek.

Prvi varaždinski fakultet

Nakon dugih priprema, 28. lipnja 1974. godine prihvaćen je program osnivanja Fakulteta organizacije i informatike. Dana 18. prosinca 1974., u Gradskoj vijećnici, Viša ekonomska škola i službeno je prerasla u prvi fakultet u Varaždinu. Za dekana i prodekana izabrani su prof. dr. Franjo

Ruža i prof. dr. Juraj Martinčević. Svečanost u Narodnom kazalištu okupila je najuglednije predstavnike akademskog i društvenog života.

Promocija diplomanata FOI (Arhiva: FOI)

Jedan od najpoželjnijih hrvatskih fakulteta

Zahvaljujući generacijama zaljubljenika u znanje, vrhunskim profesorima i vizionarima, Fakultet organizacije i informatike prerastao je svoje početke i postao jedan od najpoželjnijih fakulteta u Hrvatskoj. Danas je FOI ponos Varaždina i sjevera Hrvatske, obrazovni i tehnološki brand kojemu, s pravom, granice postavlja samo nebo.

NDH – crni oblaci nad varaždinskim sportom

O mračnom, olujnom i grmljavinom nabijenom razdoblju sportske povijesti Varaždina za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske govori se malo, a zna se još manje. Kao da je nad tim godinama spuštена gusta zavjesa šutnje, iza koje su ostale neispričane sudbine, prekinute karijere i nasilno utišani stadioni. Nadam se da će to bešćutno razdoblje varaždinskog sporta jednoga dana doći na red za objektivnu i temeljitu znanstvenu analizu. Do tada, preostaje nam da fragmente istine čuvamo kroz sjećanja i zapise.

U ovoj kolumni pokušat ću opisati sportsko nevrijeme koje je za vrijeme vladavine NDH zahvatilo tri najpoznatija varaždinska nogometna kluba – Varaždinski športski klub, poznatiji kao „Veška“, zatim „Slaviju“ i „Slobodu“.

Početkom Drugoga svjetskog rata političke prilike u Hrvatskoj stubokom su se promijenile. Pod presudnim utjecajem okupacijskih sila Njemačke i Italije raspala se Kraljevina Jugoslavija, a na njezinim je ruševinama proglašena Nezavisna Država Hrvatska. Ustaški režim vrlo brzo započeo je s preustrojem društva po vlastitim ideološkim obrascima, a sport, kao važan društveni fenomen, nije bio izuzet iz tog procesa.

Dana 21. svibnja 1941. godine, preko povjerenika za šport Miška Zebića, donesena je odluka o raspuštanju svih sportskih saveza i Olimpijskog odbora te o uvođenju sustava povjerenika u sve hrvatske sportske klubove i organizacije. Time je sport izgubio autonomiju, a klubovi su postali produžena ruka režimske kontrole. Za varaždinski sport započelo je teško i žalosno razdoblje. U NDH, satelitskoj državi Trećeg Reicha, represivne mjere provodile su se prema svim osobama koje su proglašene nepoćudnima, bez obzira na njihove sportske zasluge. Odmah po uspostavi vlasti raspuštena su sva sokolska društva, zabranjeni su židovski i radnički klubovi, a njihova imovina stavljena je pod nadzor države. Sportašima druge vjere, nacionalnosti ili političkog uvjerenja onemogućeno je članstvo u klubovima.

HRŠK Zagorac 1942. godine

Mnogi su sportaši, zbog „krivih krvnih zrnaca“, dijelili sudbinu ostalih stradalnika, Židova, Srba, Roma i nepodobnih Hrvata. Bili su ubijeni, odvođeni u logore, lišavani imovine i građanskih prava. Iako je u prvim mjesecima postojanja NDH među dijelom stanovništva vladalo oduševljenje zbog stvaranja vlastite države, velika većina varaždinskih sportaša s gađenjem je promatrala šikaniranje svojih suigrača i prijatelja. Strah je bio jači od prkosa. Šutjelo se kako ne bi netko bio obilježen kao nepoćudan, a sportske veze često su bile jedini štitić od odlaska na ratište. Oni koji se nisu mogli pomiriti s takvim poretkom otišli su u partizane. Među njima i poznata varaždinska sportska imena poput Ive Mikca, Florijana Bobića i Marka Belinića.

Odluke vodstva NDH imale su pogubne posljedice za tri najvažnija varaždinska nogometna kluba. Posebno snažan udarac zadala je odluka Miška Zebića od 26. srpnja 1941. godine, kojom je raspuštena uprava Varaždinskog športskog kluba, a za povjerenika je imenovan Ivan Martinjak, trgovac iz Varaždina. Istom je odlukom raspušten Radnički športski klub „Sloboda“, a njegova je cjelokupna imovina predana povjereniku Nogometne župe „Zrinski“. Također je naređeno spajanje ŠK-a „Slavija“ i Hrvatskog športskog kluba „Zagorac“, pri čemu je za povjerenika imenovan Zlatko Žabčić, činovnik gradske bolnice. Novi klub nastupao je pod imenom HRŠK „Zagorac“ i bio je formalno odvojen od tekstilne industrije Tivar, osnivača i glavnog pokrovitelja „Slavije“.

U praksi je to značilo da je ustaška vlast preko svojih povjerenika preuzela njoj nepoćudne klubove i stadione, dok je režimu sklon „Zagorac“, zahvaljujući spajanju sa „Slavijom“, došao do stadiona, preostalih Slavijinih igrača koji su odgovarali ideološkim kriterijima vlasti te izdašne financijske potpore tekstilne tvornice. Lako je zamisliti kakve bi posljedice uslijedile da je tvornica kojim slučajem uskratila tu potporu. Takav sportski ustroj, nametnut u prvoj godini postojanja NDH, potrajao je sve do svibnja 1945. godine. Najtrofejniji varaždinski nogometni klub iz Zagrebačke 94 u svojoj je bogatoj povijesti nosio čak pet imena : Slavija, Zagorac, Tekstilac, Varteks i Varaždin.

Nakon prve prisilne promjene imena 1941. godine, klub se po završetku Drugoga svjetskog rata vratio pod okrilje tekstilne industrije, ali s novim imenom – Tekstilac. Pod tim je nazivom djelovao od 1945. do 1958. godine, kada je preimenovan u Varteks. Posljednja promjena imena dogodila se 2010. godine, kada klub postaje NK Varaždin. Tom je promjenom klub po drugi put u svojoj povijesti raskinuo vezu s prvotnim osnivačem, tekstilnom tvornicom, zatvorivši jedno od najmračnijih i najsloženijih poglavlja varaždinske sportske povijesti.

Damir Crleni – pionir varaždinske moderne kuhinje

Varaždin se s pravom ponosi svojom bogatom poviješću i trajnim vrijednostima na području školstva, umjetnosti, sporta i arhitekture. Ipak, premalo se govori o činjenici da je ovaj grad već desetljećima prepoznatljiv i po vrhunskoj gastronomskoj ponudi te po kuharima koji su svojim znanjem, radom i strašću nadrasli lokalne okvire. Malo je poznato da u Varaždinu još od 2003. godine stoluje Hrvatski kuharski savez i da se na njegovu čelu nalazi Damir Crleni, čovjek kojega s punim pravom možemo nazvati pioninom varaždinske moderne kuhinje.

Netom po završetku strukovne škole, 1987. godine, mladi kuhar Damir Crleni započinje se u prestižnom varaždinskom hotelu Turist. Bio je to početak dugog i zahtjevnog profesionalnog puta, ispunjenog učenjem, odricanjima i tihim snovima o kulinarskom savršenstvu. Kao mladić, s tek stečenom diplomom, s poštovanjem i divljenjem promatrao je starije kolege, upijajući svaki njihov pokret, svaki savjet i svaku kulinarsku tajnu. U kuhinji je provodio sate i sate, slažući u mislima ideje za jela koja će tek doći, potpuno posvećen zanatu i svjestan da se vrhunski rezultati ne rađaju preko noći.

Njegova skromnost i marljivost ubrzo su došle do izražaja. Godinama se sustavno usavršavao i napredovao, a već nakon pet godina rada izrastao je u vrhunskog kuhara. Ondašnje rukovodstvo hotela Turist prepoznalo je

njegov potencijal, znanje i kreativnu energiju te ga, unatoč mladosti, imenuje voditeljem kuhinje. Bila je to odluka koja je nosila određeni rizik, ali i velika očekivanja. Crleni se nove uloge nije preplašio. Naprotiv, s puno samopouzdanja i entuzijazma, vlastiti zanos i kreativni rukopis prenio je na cijeli kuharski tim. Rezultati su vrlo brzo postali vidljivi. Jela iz kuhinje Damira Crlenog postaju zaštitni znak hotela Turist, a gostima ostaju u pamćenju kao iskustvo kojemu se rado vraćaju.

Promaknuće na mjesto šefa kuhinje bilo je presudna odskočna daska u njegovoj karijeri. Nakon petnaestak godina mukotrpnog rada, trnovitog puta i osobnih odricanja, počinju stizati i prva velika priznanja. Nagrade, strukovno poštovanje i sve veća medijska pažnja učvršćuju njegov status. Damir Crleni postaje chef s prepoznatljivim, karizmatičnim imidžom, jedinstven u nacionalnim okvirima, cijenjen među kolegama i voljen među gostima.

Od samih početaka pokazivao je snažan interes za stalno učenje, istraživanje novih tehnika i stvaranje novih jela, često nadahnutih starim, autohtonim receptima. Njegov pristup kuhanju nije se temeljio isključivo na strogoj recepturi, već na intuiciji, iskustvu i osobnoj inspiraciji. Željan dokazivanja i pomicanja granica struke, sudjeluje na brojnim gastronomskim natjecanjima, gdje osvaja nagrade zlatnog sjaja i dodatno potvrđuje svoj autoritet.

Povezanost s kolegama kuharima iz svih krajeva Hrvatske kulminirala je 2003. godine osnivanjem Hrvatskog kuharskog saveza, institucije koja je po prvi put sustavno okupila kuharsku struku na nacionalnoj razini. Već godinu dana kasnije, na prvom hrvatskom državnom prvenstvu u kulinarstvu, Crleni osvaja zlatnu medalju i postaje prvi državni prvak, čime definitivno potvrđuje svoj status vrhunskog profesionalca. Taj uspjeh otvorio mu je vrata novih izazova i međunarodne prepoznatljivosti.

Godine 2007. izabran je za predsjednika Hrvatskog kuharskog saveza, dužnost koju s istim žarom i predanošću obavlja i danas. Osnivanjem i djelovanjem Saveza kuharska je struka dobila na dostojanstvu i vidljivosti. Diljem Hrvatske organiziraju se seminari, radionice i natjecanja, s ciljem afirmacije kuhara i promocije kulinarstva kao ozbiljne, kreativne i kulturno važne profesije.

Damir Crleni (u odijelu) i polaznici Kulinarske akademije (Arhiva: D. Crleni)

Unatoč svakodnevnim profesionalnim obvezama, Damir Crleni nikada nije zanemario društveni angažman u interesu svog Trnovca, Varaždina i Varaždinske županije. U suradnji s Varaždinskom županijom i Udrugom kuhara, čiji je dugogodišnji predvodnik, realiziran je projekt europske zaštite izvornosti i zemljopisnog podrijetla Varaždinskog klipča. Bio je to iskorak od iznimnog značaja, zlatni trenutak u promociji gastronomskih posebnosti Varaždinskog kraja.

Pod njegovim mentorstvom izrasla je čitava plejada vrhunskih kuhara. Sačuvati izvorne recepte, razumjeti njihovu povijest i način pripreme te ih nesebično prenositi mlađim generacijama vrijednost je koja trajno obilježava njegovo djelovanje. Njegova stručnost i profesionalnost prepoznate su i izvan granica Hrvatske. Već dugi niz godina član je međunarodnih ocjenjivačkih sudova, a u okviru Hrvatskog kuharskog saveza vodi Kuharsku akademiju, mjesto gdje se znanje sustavno prenosi i nadograđuje.

Damir Crleni

Posljednjih godina sve se više posvećuje i izdavaštvu, kao autor i suautor brojnih kulinarskih publicističkih izdanja. Među najznačajnijima su „Okusi varaždinskog kraja“, „Jela od zagorskog purana“, „Varaždinski klipč“, „Varaždinsko bučino ulje“, „Tradicijska kuharica“ i „Ludbreška medena kuhinja“. Teško je zamisliti povijest moderne varaždinske kuhinje bez Damira Crlenog, jer je upravo on njezin najvažniji kroničar i stvaratelj. Ovaj pionir hrvatske visoke gastronomije smatra da savršeni obrok ne postoji, jer se uvijek može nešto popraviti, doraditi i unaprijediti. Za njega nijedan kulinarski san nije prevelik pred odlučnim i znatiželjnim kuharom.

Nakon trideset i pet godina neprekidnog rada, proučavanja i zapisivanja recepata autohtonih domaćih jela, maestro Crleni nakratko je usporio svoj kuharski hod. U miru i spokoju vlastitog vrta u Trnovcu pronalazi novu ravnotežu. Opušta se u prirodi, uzgaja borovnice i buče, od kojih proizvodi Varaždinsko bučino ulje s oznakom izvornosti. Tu, među biljkama i zemljom, skuplja snagu za novo životno i kulinarsko poglavlje, za kuhanje iz čistog gušta, za ono što najviše voli.

Narodna poslovice kaže da najkraći put do srca vodi kroz želudac, a sudeći po kulinarskim majstorijama Damira Crlenog, srca Varaždinaca osvojena su već odavno.

Dijana Sokač – atletska kraljica

U povodu 25. obljetnice Varaždinskih vijesti na stadionu „Slobode“ 1970. godine priređen je zanimljiv i nadasve uzbudljiv atletske dvoboj između osnovnih škola Varaždina i Međimurja. Bio je to susret mladosti, talenta i sportskog zanosa, no i veliko iznenađenje za domaćine. Naime, na opće čuđenje okupljenih gledatelja, pehar redakcije Varaždinskih vijesti putovao je u Čakovec, u vitrine II. osnovne škole. Za najbolju pojedinku susreta proglašena je trinaestogodišnja učenica iz Čakovca, Dijana Sokač, dok je titulu najboljeg pojedinca ponio Varaždinac Miran Ožeg. Oboje su, uz priznanje, nagrađeni jednogodišnjom pretplatom na Varaždinske vijesti te jednogodišnjim osiguranjem kod Udruženog zavoda za osiguranje i reosiguranje Varaždin. Za Dijanu Sokač taj je dan bio mnogo više od medalje i nagrade, bio je to trenutak u kojem se njezin životni put nepovratno okrenuo prema atletici.

Tijekom natjecanja izniman sprinterski talent mlade Međimurke nije promaknuo iskusnom oku atletske stručnjaka i trenera Dražena Ožega. Profesor je odmah prepoznao da se na prašnjavom lešu igrališta „Slobode“ zakotrljao nebrušeni dragulj velike vrijednosti. Taj je dragulj trebalo dovesti u Varaždin i strpljivo brusiti, što u to vrijeme nije bilo ni jednostavno ni samorazumljivo. No prof. Ožeg nije okolišao. Ubrzo je pokucao na vrata obitelji Sokač, u Novakovu 32 u Čakovcu, kako bi brižnoj majci Slavici objasnio da njezina kći posjeduje rijedak atletske dar. Budući da u Čakovcu tada nije bilo atletske staze, mama Slavica pristala je da Dijana započne s treninzima u Atletske klubu „Sloboda“ u Varaždinu, pod stručnim vodstvom trenera Ožega.

AK „Sloboda“ – prva ljubav

Dijana Sokač rođena je u Čakovcu 1957. godine. Od samog dolaska u Varaždin, sramežljiva i samozatajna Međimurka predstavljala je oličenje prave sportašice. Njoj se nije moglo dogoditi da zakasni na vlak i propusti trening. Bila je disciplinirana, odgovorna i iznimno marljiva. Atletičarka koja je bez pogovora izvršavala sve zadatke koje je pred nju postavljao trener Dražen Ožeg. Danima i mjesecima nizala je stotine i sprinteve na lešnatoj stazi stadiona „Slobode“, stazi koju je s posebnom brigom i ponosom uređivala stadionska legenda Mićo Đoković. Trud se isplatio. Upravo na toj, lešom pokrivenoj atletske stazi „Slobode“, Dijana je izrasla u šampionku i reprezentativku Jugoslavije.

Dijana Sokač - Ištvanović

Tih šest do sedam atletskih godina proteklo je u neumornom radu, bez posustajanja i bez predaje. Ljubav prema atletici bila je jača od umora, jača od svakodnevnih napora. Nekoliko puta tjedno redovito je šinobusom putovala iz rodnog Čakovca na treninge u Varaždin, a potom se kasno navečer vraćala kući, iscrpljena, ali postojana. Unatoč svemu, po dolasku bi još učila, čitala lektiru i savladavala školske obveze. Bila je odličan, odnosno vrlo dobar učenik čakovečke Gimnazije Josipa Slavenkog. Nakon mature

upisala je Pravni fakultet u Zagrebu. Atletiku nije zapostavila, naprotiv. Trenirala je svakim danom sve više i sve jače.

Dijana Sokač - Ištvanović

Prvakinja Jugoslavije i Balkana

Svojim rezultatima ubrzo je počela „puhati za vrat“ karlovačkoj atletskoj legendi Jelici Pavličić. Krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina Dijana Sokač dominirala je sprinterskim disciplinama na 60, 100 i 200 metara. Njezin rezultat na 100 metara 11,48, i danas, gotovo pedeset godina kasnije, ostaje nedostižan san za većinu hrvatskih atletičarki, ali i onih u širem regionalnom okruženju. Njezina brzina nije imala premca u cijeloj bivšoj Jugoslaviji. Ukupno je dvadeset i jedan put bila državna prvakinja na 60, 100 i 200 metara, u juniorskoj i seniorskoj konkurenciji. Na juniorskim i seniorskim Balkanskim igrama osvojila je šesnaest medalja, tri zlatne, dvije srebrne i jedanaest brončanih. Za reprezentaciju Jugoslavije, u razdoblju od 1970. do 1990. godine, nastupila je čak 122 puta.

Dres Atletskog kluba „Sloboda“ nosila je od 1971. do 1978. godine, kada prelazi u beogradsku „Crvenu zvezdu“. Stariji ljubitelji sporta i danas se s posebnom radošću prisjećaju Dijane Sokač, danas Ištvanović, koja je čak

šest puta upisana u anale varaždinskog sporta kao najbolja sportašica Varaždina u razdoblju od 1972. do 1977. godine.

Preseljenje u Beograd

Nakon prelaska u „Crvenu zvezdu“ nastavila je svoj zvjezdani sportski uspon. U novoj sredini bila je srdačno prihvaćena, a Beograd je s vremenom postao njezin dom. Ostanku je presudila ljubav. Dijana se u Beogradu udala za svog reprezentativnog kolegu Nikolu Ištvanovića, također vrhunskog i vanserijskog sprintera.

Beograđani se i danas, s razlogom i osmijehom, šale kako su Dijana i Nikola Ištvanović zasigurno najbrži bračni par na ovim prostorima. Od odlaska Dijane Sokač (Ištvanović) u „Crvenu zvezdu“ prošle su pune četrdeset i četiri godine, no još i danas, kada se spomene ženski sprint u Hrvatskoj, prva asocijacija ostaje ista – „leteća Međimurka“ Dijana Sokač.

Mario Manola – najbolji varaždinski golgeter

Godina je 1964. Stadion NK-a „Varteks“. Na zelenom travnjaku, u sjeni starih drvenih tribina, pod budnim okom trenera Ante Oljice i njegova kondicijskog pomoćnika Dražena Ožega, neumorno trenira dvadesetak nogometaša. Radnu, gotovo asketsku atmosferu varaždinskog drugoligaša ne može poremetiti ni prodoran zvuk sirene kojom, prema staroj željezničkoj tradiciji, vlakovođa pozdravlja igrače dok vlak prolazi tik uz igralište.

Od legendarne momčadi koja je 1961. godine pobijedila splitski Hajduk i igrala finale Jugo-kupa, na tom su se treningu mogla vidjeti tek trojica igrača, Blaž Jurec, Joža Matković i Iva Rodik. Klupsko rukovodstvo zbog toga ne očajava. Iskustvo ih je naučilo da je najbolja kombinacija ona u kojoj se rutini i mudrosti starijih igrača pridodaje svježa krv, mladi, ambiciozni juniori koji su, gotovo serijski, svake godine izlazili iz inkubatora klupske Škole nogometa.

NK „Varteks“ nikada nije oskudijevao talentiranim poletarcima. Snažna juniorska selekcija te je godine u orbitu izbacila trojicu igrača čiji je potencijal odmah sugerirao mjesto u prvoj momčadi. U sezoni 1964./65. to su bili perspektivni osamnaestogodišnjaci Rudolf Cvek, Stanko Švarc i Mario Manola. Ovu kolumnu posvetio sam jednom od njih, Mariju Manoli, najboljem strijelcu NK-a „Varteks“ u povijesti.

Mario Manola

Najbolji sportaš grada

Mario Manola rođen je 1946. godine u Varaždinu, u obitelji u kojoj je sport bio način života. Njegov otac Ante Manola bio je istaknuti sportski djelatnik NK-a „Varteks“ (nekadašnjeg „Tekstilca“) od 1945. pa sve do kraja

sedamdesetih godina. Upravo zahvaljujući ocu, Mario je sport zavolio još kao dječak. Prvi mu je izbor bio tenis, no u tom se sportu nije pronašao. Pravu strast otkrio je u nogometu, trenirajući u „supićima“ NK-a „Varteks“.

Godine 1960. trener Ante Oljica priključuje ga juniorskoj momčadi, gdje vrlo brzo dolazi do izražaja svojim iznimnim realizatorskim sposobnostima. Najbolja potvrda njegova talenta jest podatak da je u sezoni 1963./64. bio najbolji strijelac juniorskog prvenstva Hrvatske s čak 39 postignutih pogodaka. Za prvu momčad „Varteksa“ debitirao je sa samo osamnaest godina, u utakmici protiv NK-a „Čelik“ iz Zenice u tadašnjoj Drugoj jugoslavenskoj ligi. Punih jedanaest sezona bio je standardni prvotimac varaždinskog kluba. Tijekom igranja za NK „Varteks“ Mario Manola proglašen je Najboljim sportašem grada Varaždina 1971. godine, a dvaput je bio član momčadi koja je ponijela naslov Najbolje momčadi grada, 1971. i 1974. godine.

Godine 1976. Manola završava profesionalni igrački staž u Zagrebačkoj 94 te prelazi u NK „Sloboda“. Ondje igra neopterećeno, za vlastitu dušu. Iako među amaterima, majstor ostaje majstor. Već u prvoj sezoni na „Slobodi“ postiže nestvarnih 50 pogodaka, apsolutni klupski rekord, čime se definitivno potvrđuje kao jedan od najvećih golgetera koje je iznjedrio varaždinski nogomet. Nakon završetka igračke karijere Manola se okušao kao trener u „Slobodi“, a potom je preuzeo brigu o mlađim selekcijama NK-a „Varteks“. U prijenosu nogometnog znanja bio je više nego uspješan. Pod njegovim vodstvom kadeti NK-a „Varteks“ osvojili su 1998. godine naslov prvaka Hrvatske.

Plava devetka

U blistavoj nogometnoj karijeri Marija Manole najveći je hendikep bila njegova samozatajnost, obazrivost i nenametljivost. Unatoč vrhunskom nogometnom umijeću, mnogi treneri koji su ga vodili bili su opterećeni strahom da će ih javnost optužiti kako Manolu forsiraju samo zato što mu je otac bio važna figura u klupskom vodstvu. To, naravno, nije bilo točno. Mario je bio potencijal koji bi u nekom drugom klubu vjerojatno ostvario još veću karijeru. Bio je rođeni golgeter, igrač s urođenim osjećajem za pogodak, istinski kralj protivničkog šesnaesterca.

Imao je profinjen udarac i lijevom i desnom nogom, izvanredan osjećaj za tajming, vrhunski skok i snažan udarac glavom. Sportski su mu novinari tepali da je majstor lažnjaka, strah i trepet protivničkih vratara. Na dresu je nosio broj 9. Pod tom je brojkom odigrao svoje najvažnije i najljepše utakmice za NK „Varteks“. U to je vrijeme broj devet imao gotovo mitsko značenje. Plavu devetku nosili su najveći strijelci u povijesti varaždinskog

nogometa – Lampelj, Heini, Pikl, Borovec... Razlika između nogometa iz Manolina vremena i današnjeg nogometa golema je. Danas se trči, nekada se driblalo. Nekada su se pokrivali igrači, danas se pokriva prostor.

Momčad NK-a "Varteks" iz 1973. godine - Stoje s lijeva: Matković J., Jagečić, Čop, Ivanković, Ivanušić, Matković D., Janžek, Cvek, MANOLA; Čuče: Šoprek, Kolonić, Lukač, Poljanec, Švarc, Vugrinec i Hižak

Mario Manola danas uživa u slatkim čarima umirovljeničkog života. Sreo sam ga neki dan na placu, visok, korpulentan, s pokojom sijedom vlasi i desetak kilograma viška. I dalje je isti: tih, nenametljiv i skroman. Najbolji strijelac NK-a „Varteks“ u povijesti.

Branka Tropp – heroina varaždinskog turizma

Svake godine, krajem kolovoza, varaždinske trgove i ulice preplavi prava bujica života. Šetači nasmijanih lica, dječja cika i vika, smijeh, glazba i veselje ispune povijesnu jezgru grada. Trgovi, prolazi i ulice tih se dana pretvaraju u veliku pozornicu na otvorenom, okupiranu bezbrojnim zabavnim i kulturnim sadržajima, koncertima, uličnim performerima, predstavama, programima za djecu te neodoljivim mirisima i okusima koji se šire iz svakog kutka staroga grada. Nostalgija za nekadašnjim „proštenjima“ poput magneta privlači u Varaždin desetke tisuća posjetitelja

iz Hrvatske i inozemstva. Dolaze i stari i mladi, obitelji i zaljubljenici u kulturu, putnici namjernici i vjerni štovatelji dobre atmosfere. Privlači ih bogat program, ali još više ona posebna, pozitivna energija varaždinskog festivala šetača, danas nadaleko poznatog pod imenom Špancirfest. Tu atraktivnu i najposjećeniju kontinentalnu turističku manifestaciju osmislile su domaće turističke snage, predvođene junakinjom ove priče Brankom Tropp.

Varaždinski sejem

Branka Tropp u opojan svijet turizma ulazi 1985. godine, kada je imenovana tajnicom Turističkog društva Varaždin. Bilo je to vrijeme u kojem je kapitalizam tek sramežljivo kucao na vrata tadašnje države. Okosnicu varaždinskog turizma činili su lovni, tranzitni, poslovni i kulturni turizam. Nezaobilazna središta turističkih zbivanja bili su hotel „Turist“ i lovište „Zelendvor“, a glavni akteri varaždinskog turizma bili su talijanski lovci.

Krajem osamdesetih godina lovci su, gotovo preko noći, nestali. Pred radišnom i kreativnom Brankom Tropp pojavio se velik izazov: trebalo je pronaći način kako ponovno oživjeti turizam u Varaždinu. Znatiželjnoj, upornoj i maštovitoj Branki ideja nije nedostajalo. Zajedno s kolegama osmislila je manifestaciju „Varaždinski sejem“, koja je prvi put održana početkom rujna 1987. godine u samom srcu grada, u Gundulićevoj i Kranjčevićevoj ulici te na Trgu Narodnih heroja, Trgu Božidara Adžije i Trgu Miljenka Stančića.

„Varaždinski sejem“ nastao je iz potrebe za njegovanjem narodnih običaja i zanatskih vještina, vješto uklopljenih u tradicijski način trgovanja. Manifestacija je vrlo brzo osvojila simpatije Varaždinaca, ali i iz povijesne ropotarnice izvukla gotovo zaboravljene gradske tradicijske vrijednosti. U život je ponovno vraćena kostimirana gradska četa Purgara, predstavnici cehova, gradski sudac, rihter i gradski notar, simboli nekadašnje varaždinske svakodnevice.

Špancirfest

Na tragu uspjeha „Varaždinskog sejma“, iz radionice Turističke zajednice Varaždin koju je vodila Branka Tropp, 1999. godine rađa se Špancirfest, prvi ulični festival u Hrvatskoj utemeljen na povijesti i tradiciji, tradicijskim obrtima, ceremonijalu, cehovima, baroknim kostimima i stoljetnoj sajamskoj kulturi.

Branka Tropp

„Naša prvobitna ideja bila je napraviti turističku manifestaciju koja će Varaždincima otkriti Varaždin, a Varaždin turistima. Te prve godine postavljali smo standarde u organizaciji jer smo bili prvi takav festival u Hrvatskoj. Istodobno smo željeli izvući atraktivnosti vezane uz povijest i tradiciju iz gradskog života, kako bi one mogle živjeti i tijekom cijele godine“, prisjeća se tih povijesnih dana Branka Tropp.

Prvi Špancirfest održan je od 2. do 5. rujna 1999. godine i trajao je svega četiri dana, od četvrtka do nedjelje. Središnji događaj prvoga dana bio je

svečani mimohod kostimiranih cehova – kožara, krojača, stolara, kovača, pekara i drugih, s cehovskim obilježjima i zastavama, pri čemu je svaki ceh predstavljao jednu varaždinsku tvrtku. Mimohod su pratili nastupi dama u krinolinama, glazbenika, varaždinskih folklorša i gostiju. Na okolnim su se štandovima predstavljali keramičari, medicari, bravari, drvodjelje, cvjećari, pekari i drugi obrtnici, nudeći tradicijske kolače, slastice i bogatu ugostiteljsku ponudu.

Branka Tropp u društvu gradskog verglaša Srećka Dragišića

Drugoga dana uličnog programa najveća atrakcija bili su mađarski ulični artisti na štulama, poznati kao „Company Garaboncias“. No da bi Špancirfest izrastao u najposjećeniju i najpopularniju manifestaciju kontinentalne Hrvatske, bilo je potrebno uložiti golem trud, upornost, viziju i novac. Tvrdoglava i postojana Branka Tropp često se susretala s nerazumijevanjem, barijerama i skepticizmom dijela sponzora i oponenta. Nikada nije popuštala u nastojanjima da se ulični festival pretvori u nešto posebno, u manifestaciju koja neće narušiti, nego nadograditi stoljećima stvaranu varaždinsku građansku kulturu.

U planiranju festivala Branka se vodila jasnom idejom: ime Varaždina mora se pojaviti na turističkom tržištu srednje Europe. Ciljana publika bile su joj

mlade obitelji s djecom, a cijeli je koncept bio podređen upravo njima. Ideja nije samo provedena, ona je nadmašena. Danas je Varaždin poželjna turistička destinacija za posjetitelje iz cijeloga svijeta.

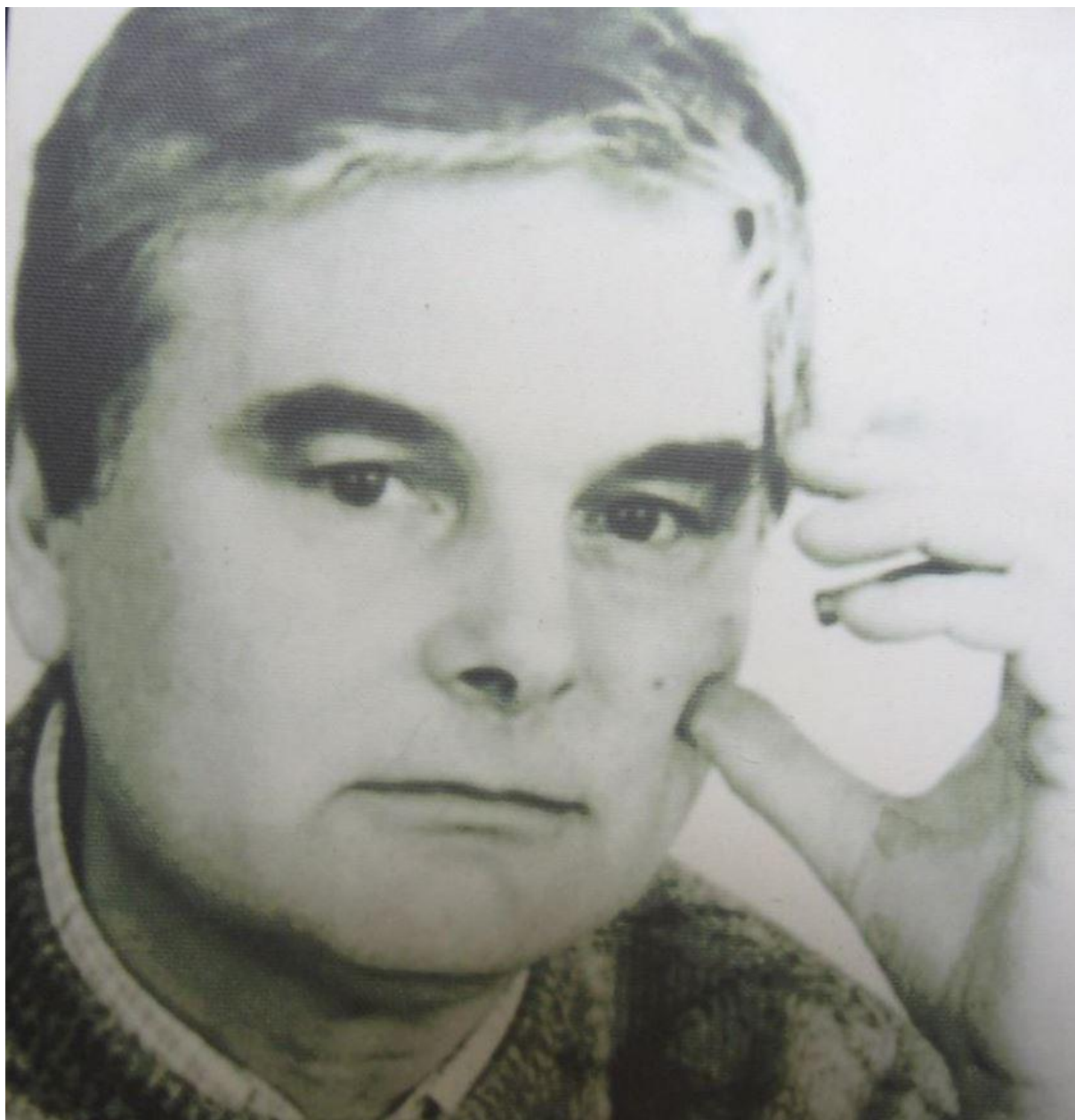
Dorađujući prvotnu zamisao, s vremenom su nastala prepoznatljiva obilježja varaždinskih gradskih događanja, notar, verglaš, Trg tradicijskih obrta, a u priču se prirodno uklopio i Festival varaždinskih dvorišta. Kako je Špancirfest rastao, rasli su i apetiti posjetitelja. Da bi se gosti dulje zadržali u gradu, uvedeni su dodatni večernji programi, ponajprije glazbena događanja, predstave i koncerti, koji danas čine nezaobilazni dio varaždinskog „festivala dobrih emocija“.

Branka Tropp, dugogodišnja uzdanica i pokretačka snaga varaždinskog turizma, za svoja je iznimna postignuća nagrađena Ordenom predsjednika Republike, najvišim priznanjem hrvatskog turizma za najboljeg direktora turističke zajednice te Nagradom grada Varaždina. Godine 2016. povukla se u zasluženu mirovinu, ostavivši svojim nasljednicima na čuvanje rijetko vrijedan dragulj, najpopularniji festival kontinentalne Hrvatske i jedan od najuglednijih europskih uličnih festivala.

Dimnjačar Štjef – trideset godina na pozornici

Već punih trideset godina, iz godine u godinu, otprilike četrdeset i pet puta godišnje, glumačka ikona Ljubomir Kerekeš s istim žarom i jednakim uspjehom izlazi pred publiku utjelovljujući lik dimnjačara Štjefa. Vjerojatno vas zanima kako je nastala i opstala najizvođenija i najdugovječnija hrvatska kazališna predstava „Dimnjačar“? Lik duhovitog, životom očvrslonog dimnjačara, koji voli malo popiti i još više pripovijedati, rođen je u spisateljskoj radionici varaždinskog novinara i književnika Mirka Keleka – Črknje.

Tijekom dugih godina izvođenja ove kultne predstave Kerekesh teatra, Ljubomir Kerekeš je znatan dio Kelekovih dimnjačarskih zgoda i priča prilagodio pozornici, publici i vremenu u kojem živimo. Tekst se mijenjao, nadograđivao i osvježavao, ali lik dimnjačara Štjefa ostao je isti. Od prve do posljednje izvedbe zadržao je onu temeljnu, gotovo arhetipsku crtu: dobrohotnost malog, jednostavnog čovjeka koji kroz pripovijedanje o svakodnevnim poslovima, uz izravan, topao i simpatičan humor, dotiče lokalne frustracije, društvene anomalije i konkretne ljude, bez zlobe, ali s jasnim stavom.

Mirko Kelek

Novinar i pisac

Mirko Kelek, autor dimnjačara Štijeфа, рођен је 1937. године у Лудбрегу. Године 1953. дошлио се у Вараздин, гдје је завршио Текстилну школу и запослио се у тадашњем текстилном гиганту „Varteks“. Двије године теškог, iscrpljujućег рада уз заглушујућу buku tkalačkih strojeva, u noćnim smjenama ткаонice, zauvijek su ga odvratile od te struke. Mladenačka strast prema pisanju povela ga je prema novinarstvu. Novinarski занат počeo je „peći“ 1959. године у Varteksovoj kronici. U odabiru nove професије nije pogriješio. Zahvaljujući iznimnom spisateljskom talentu, vrlo se brzo prometnuo u uvaženog varaždinskog novinara, a povijest ga pamti i kao prvog novinara iz sjeverozapadne Hrvatske koji je nagrađen Zlatnim perom

Društva hrvatskih novinara. Dugi niz godina bio je urednik VIS-ovog Vjesnika, a posljednjih petnaestak godina radnog vijeka proveo je kao dopisnik sindikalnog tjednika Radničke novine iz Zagreba.

Uz redoviti novinarski posao, Kelek je objavljivao rado čitane priče i humoreske pod pseudonimom K. Mitina. Prva zbirka njegovih kratkih proza, naslovljena „Štiješ“, naišla je na iznimno dobar odjek među čitateljima. Riječ je o pričama iz varaždinske varoši u kojima prepoznajemo ne samo stvarne likove iz susjedstva, nego i zgode, odnose i sudbine „malih ljudi“, radnika, trgovaca, činovnika, obrtnika, prigradskih seljaka i bezimernih malograđana koji se koprcaju u svakodnevnim brigama, željama, nadama i često neostvarenim idealima.

Dimnjačar Štiješ

Da bi se u potpunosti razumio karakter lika Štiješa, dovoljno je posegnuti za njegovim opisom iz jednog od posljednjih Kelekovih tekstova:

Baš koliko je star Varaždin, dugovečno vu njemu obitava i žulima svojih ruku stvara težak, radnik Štiješ. Med Podravinom, Međimurjem i Zagorjem Varaždinsčinu je svoju stvoril. Nigdar ni zatopil ponos da je hrvatskoga roda sin. Služil je sakomu gospodaru pošteno. Vu povjest grada nigdar ni puno zaranjal. Dok vu crevima kruli, misli se na ve, na zutra. Zna da su navek jeni dobro živeli, a drugi nikak. Ostarel je i preživel vreme prošloga sistema vu kojem su mu vuha napunili kak je jednaki z drugima, makar je po dnu hičene mrvice pobiral.

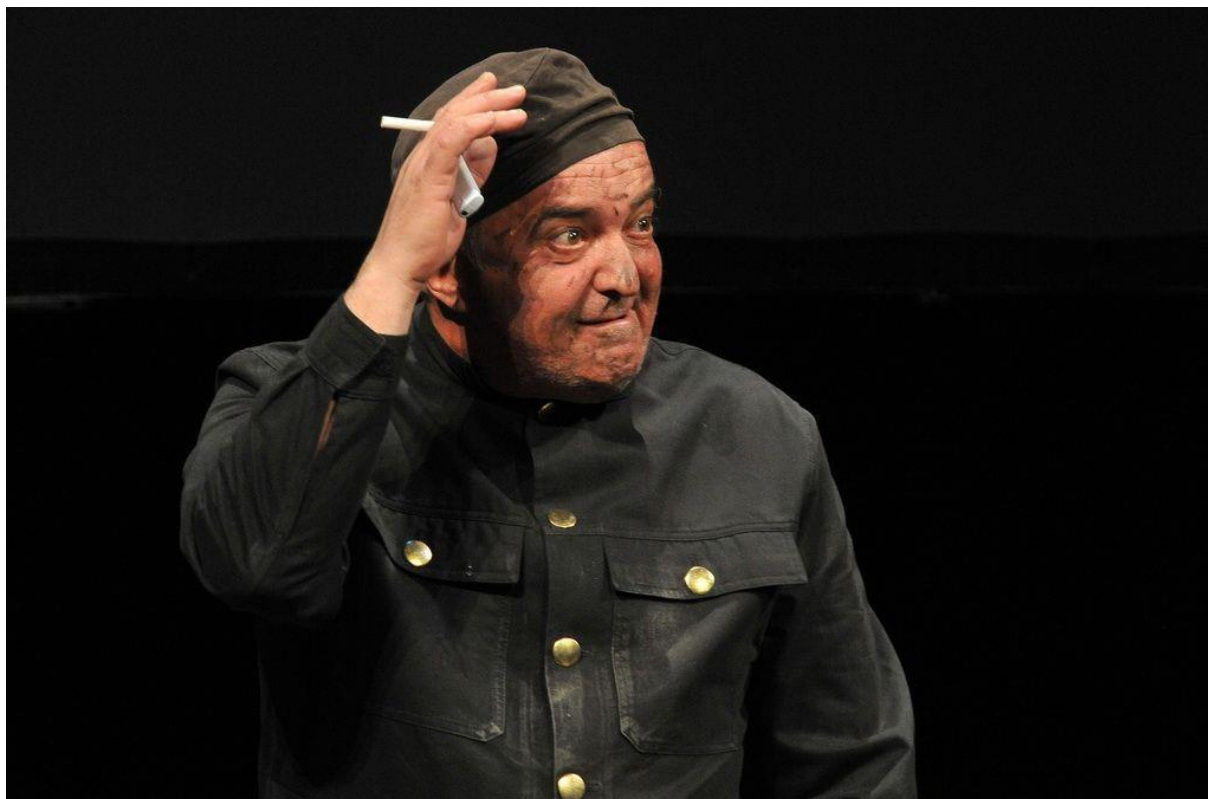
Boljševička aristokracija vu ime zapovedane neprikosnovene jednakosti napravila je od njega bokca. A kak bu dale? Zna da bogec nikomu baš dragi ni, jerbo mu zeti nemaš kaj. Dobil je demokraciju. Dale bu videl kak bu. Srečen je kaj se više ne mora skrivati da i dale Božeka moli. Stari je vušel vu mladu demokraciju pa se nada da bu njene plode zabal barem sinek mu Štiješek. U nadi je spas. Za gemištec se navek vu žepu sitnoga najde. Pametnomu je i malo za sreću dosta.

Bilo je tak, valjda, i Miroslavu Krleži dok je vu svojim mlajšim danima vu kavani na Korzi, uz kavicu i gemištec čital i pajdašima mudre misli hital. Kak i onda, tak i ve, Jagić i dale čita vu parku. Vrbe se i dale nišu kraj Drave. Grad je najlepši dok drema – vu suton i noću. Podseča na Stančićeva platna. Puno je slikara, ali je samo jen neuhvatljivi varaždinski Miljenko Stančić, slikar i čovek gorostas. I njemu i Štiješu gemištec ni bil strani.

Ko ni čul za varaždinsko grobje? Ko pak ga je videl, prenosi glase da je najlepše vu Evropi, morti i vu celom svetu. Vu njemu gotovo saki dobrostojeći mrtvi i živi Varaždinec grobnicu ima, milijune vrediju. Zato je

Štije nema. Biti nitko dok si mrtev za Štije baš ni jako važno. Kraj imena na grobnicama su vklesana i zvanja, najviše fiškalof. A kaj bi njemu moglo pisati – radnik. To još ni na jednoj grobnici ne piše. Za to Štije malo mari. Božja je pravda da su barem pod zemljicom si ljudi jednaki.

Život je vu vertikali. Uspravno čita svoju knjigu i dale, dan i noć, lavić vu parku. Varaždin postaje stari mladac. Znova diši... dok lipe procveteju.

Ljubomir Kerekeš kao Štije u monodrami "Dimnjačar"

U tom liku, jednostavnom i dubokom, satkanom od humora, gorčine i nade, Štije živi već tri desetljeća na pozornici, kao glas grada, svjedok vremena i vječni suputnik varaždinske svakodnevice.

Filipović Željko – kreator prve hrvatske odbojkaške medalje

Razvojni put varaždinske odbojke osebujan je i poučan, nalik dugoj, strpljivo građenoj utakmici u kojoj se pobjeda ne rađa preko noći. Iako je odbojka u Hrvatskoj prisutna gotovo cijelo jedno stoljeće, u Varaždinu se ozbiljnije ukorijenila tek nakon završetka Drugoga svjetskog rata. Prvi pravi procvat doživjela je u razdoblju od 1945. do 1960. godine, kada je stasala snažna generacija odbojkaša predvođena Krnoulom, Abramovićem, Nemetijem, Kraljem, Sobjeslavskim i Senečićem, uz državne reprezentativce Miljenka Lazića i Draška Salopeka.

Drugi val uzleta stigao je početkom devedesetih, točnije između 1993. i 1996. godine. U tom je razdoblju posijano sjeme budućih dvostrukih prvaka Hrvatske, a varaždinska se odbojka prvi put upisala i na europsku kartu. No treća era, ona najplodnija i zlatnim slovima upisana u sportsku povijest grada, trajala je od 2003. do 2006. godine.

Bilo je to vrijeme okrunjeno lovorikama zlatnog sjaja. Odbojkaški klub „Varaždin“, predvođen trenerom Miroslavom Aksentijevićem, dva se puta zaredom – 2004. i 2005. godine, popeo na tron hrvatske odbojke. Iako ta veličanstvena priča zaslužuje zasebnu kroniku, ovaj povijesni vremeplov vraća se nekoliko godina unatrag, u trenutak kada su posađene prve klice budućih uspjeha.

Rade Malević – novi trener, nova energija

Kao i u svakom ozbiljnom poslu, ni u sportu se uspjeh ne događa slučajno. On je plod dugotrajnog rada, odricanja i strasti. Novi val varaždinske odbojke zapaljen je 1992. godine, zahvaljujući dvojici iskusnih sportskih entuzijasta, Josipu Kleinu i Željku Filipoviću. Dugogodišnji odbojkaški zaljubljenik Klein preuzeo je sportsku, a predsjednik kluba Filipović organizacijsku i financijsku stranu projekta. U osmišljavanju razvojnog plana zaključili su da masovnost i promociju odbojke u Varaždinu može donijeti samo vrhunski trener. Sreća im se osmjehnula u pravom trenutku: bez angažmana je bio jedan od najboljih hrvatskih odbojkaških stručnjaka, Rade Malević, bivši igrač sarajevske „Bosne“ i zagrebačke „Mladosti“. Nakon kratkog nagovaranja, u jesen 1993. godine Malević je prihvatio izazov da povede mladu, neiskusnu, ali izrazito talentiranu momčad OK „Varaždin“ u tada nepoznati svijet prvoligaškog natjecanja.

Njegov dolazak izazvao je oduševljenje među varaždinskim ljubiteljima odbojke. Malević je brzo, uz nekoliko pametnih pojačanja, posložio momčad. Red, rad i disciplina bili su njegov trenerski credo, a igrači su ga nadogradili borbenošću, zajedništvom i prijateljstvom. Malo tko je tada mogao naslutiti da će momčad koja je samo dvije sezone ranije bila skromni trećeligaš prerasti u hrvatski odbojkaški hit i klub s najbrojnijom i najglasnijom publikom u ligi.

Zahvaljujući Maleviću, Varaždin je počeo živjeti odbojku. Za utakmice u dvorani u Graberju tražila se karta više. Vodstvo kluba, predvođeno predsjednikom Filipovićem i sportskim direktorom Kleinom, s ponosom je promatralo plodove rada. Rezultati nisu bili slučajni, bili su posljedica sustavnog i kvalitetnog rada na svim razinama, od seniorske do juniorske i kadetske selekcije.

Željko Filipović

Na krilima stručnosti, stabilnog vodstva i snažne podrške publike, OK „Varaždin“ je 1995. godine izborio svoj prvi izlazak na europsku scenu plasmanom u Kup pobjednika kupova. Taj povijesni iskorak ostvarila je momčad u sastavu: Patafta, Kurtić, Hirš, Detelj, Mišin, Kraljić, Jazvić, Rastovčan, Košak, Frančešević, D. Strelec i Arbutina.

Predsjednik Hrvatskog odbojkaškog saveza

Varaždinsko odbojkaško čudo nije prošlo nezapaženo ni na državnoj razini. Neumorni klupski motor, predsjednik OK „Varaždin“ Željko Filipović, 1995. godine izabran je za predsjednika Hrvatskog odbojkaškog saveza, dok je njegov najbliži suradnik Josip Klein postao član Izvršnog odbora Saveza

Odbojkaška reprezentacija Hrvatske - osvajačice srebrne medalje na Europskom prvenstvu u Nizozemskoj 1995. godine

Filipović je čovjek kojem sport doslovno teče venama. Svoju sportsku priču započeo je kao perspektivni vratar juniorske momčadi tadašnjeg drugoligaša „Varteksa“. Nakon toga bio je uspješan rukometaš, trener, sportski djelatnik i neumorni animator sportskog života.

U vrijeme njegova predsjedanja Hrvatskim odbojkaškim savezom, bio sam zastupnik japanskog sportskog brenda „Asics“ za Hrvatsku. Jednoga dana Filipović je navratio u sjedište naše tvrtke u Sračincu i, me prijateljski vrlo otvoreno, zamolio da „Asics“ opremi hrvatsku žensku odbojkašku reprezentaciju za nastup na Europskom prvenstvu u Nizozemskoj. Bila su to teška vremena za financiranje sporta, no prijateljstvo i svijest o važnosti tog projekta nisu dopuštali odbijanje.

Usred priprema pojavio se ozbiljan problem: tekstilni dio opreme iz Italije nije stigao na vrijeme, a do polaska na prvenstvo ostalo je tek tjedan dana. U trenutku panike spas je stigao iz Nedeljanca, domaći proizvođač „Fotex“ u svega tri dana sašio je dresove i gaćice prepoznatljivog dizajna, s hrvatskim kockicama i oznakama brenda „Asics“. A onda se dogodilo čudo. Mlada, svijetu još nepoznata Hrvatska, odjevena u Fotexove dresove, osvojila je svoju prvu odbojkašku medalju, srebrnog sjaja. Imao sam čast, kao glavni sponzor Hrvatskog odbojkaškog saveza, zajedno s

predsjednikom Željkom Filipovićem, biti svjedokom tog povijesnog trenutka i prvog velikog iskoraka hrvatske odbojke.

Bio je to uspjeh iza kojega su stajali vizija, upornost i ljudi koji su vjerovali, prije nego što je itko drugi imao razloga vjerovati.

Marijan Varjačić – doajen varaždinskog kazališta

Krajem šezdesetih godina prošloga stoljeća, u okrilju pomalo zamrloga „Varaždinskog proljeća“, pod vodstvom mladoga i nadahnutog glumca Zlatka Viteza, započeo je s radom teatar poezije mladih znakovita imena Ars longa, vita brevis. Bio je to prostor susreta zaljubljenika u izgovorenu i zapisanu pjesničku riječ, mjesto na kojem su stihovi disali punim plućima. Među mladim varaždinskim pjesnicima, čije su riječi pogađale ravno u srce, osobito se isticao junak ove priče Marijan Varjačić.

Njegove sam stihove prvi put čuo davne 1972. godine, na koncertu šansonjera Dragutina Novakovića Šarlija u Domu JNA. Te večeri, koja mi je ostala trajno urezana u sjećanje, Šarli je svojom trubadurskom, sanjarskom glazbom pjevao uglazbljene Varjačićeve pjesme; Sagu o savršenom igraču, Meštara, Ubojicu, Ciganina. Prošlo je više od pola stoljeća od tih mladenačkih, nostalgičnih dana, no ime Marijana Varjačića ostalo je trajno upisano u kulturni identitet Varaždina.

Pjesnik, kazališni kritičar, esejist, dramaturg i dugogodišnja ikona varaždinskoga HNK-a, Varjačić nije bio samo sudionik uzbudljivih kulturnih zbivanja sedamdesetih godina. U svojim zrelim godinama obilježio je čitavu epohu uspjeha varaždinskog kazališta, nametnuvši se kao jedan od najuspješnijih ravnatelja u njegovoj bogatoj povijesti.

Ravnatelj HNK-a

Nakon završene gimnazije Varjačić je privremeno utišao svoj pjesnički glas i posvetio se školovanju u Zagrebu. Studirao je pravo, ali i čistu filozofiju, studij koji je ostavio dubok i trajan trag u njegovu kasnijem kazališnom i kritičkom promišljanju. Profesionalni put započeo je kao pravnik, radeći na odgovornim dužnostima u „Varaždinskoj industriji svile“ i „Vartilenu“.

Strast prema pisanju i kazalištu nikada ga nije napustila. Od 1975. godine započinje njegova čvrsta i neraskidiva veza s varaždinskim kazalištem, najprije kroz kazališne kritike, zatim kroz proučavanje i pisanje o povijesti HNK-a i njegovim istaknutim umjetnicima. Na čelo kazališta dolazi 2. travnja 1990. godine, preuzevši dužnost od vršitelja dužnosti ravnatelja, glumca Tomislava Lipljina. Na toj će funkciji ostati punih petnaest godina.

Marijan Varjačić

Već u prvim godinama njegova mandata varaždinsko se kazalište pozicioniralo među najbolja u Hrvatskoj, postavši dio same elite suvremenog hrvatskog glumišta. Godine 1993. Varjačić je pokrenuo i uređivao ugledni kazališni časopis Kazalište, koji je ubrzo stekao respekt struke i publike. Njegov doprinos kazališnoj kulturi nije ostao nezamijećen 1997. godine Kulturna redakcija Večernjeg lista proglasila ga je osobom godine hrvatskoga glumišta.

Nagrada „Vladimir Nazor“

Voditi kazalište znači istodobno upravljati umjetnošću, ljudima i financijama. Posao je to zahtjevan, često stresan i nimalo lak. Varjačiću su, uvijek u središtu pozornosti bili glumci. Nikada nije pokazivao sklonost nametanju vlastitih programskih ambicija, umjesto toga, majstorski je balansirao između pažljivo osmišljenog repertoara, pomlađivanja ansambla mladim glumcima s Akademije i angažiranja renomiranih redateljskih imena. Znao je pomiriti naizgled nepomirljivo, postavljati suvremene, ponekad avangardne tekstove i istodobno stvarati predstave koje su osvajale i publiku i kritiku. Klasičnim djelima približavao je kazalište mladima, dok je kajkavskim komedijama dopirao do najširih slojeva gledatelja.

Nogometna momčad HNK-a Varaždin na Festivalu glumca u Vinkovcima '90-ih. Marijan Varjačić stoji drugi s lijeva

Za njegova mandata u kazalištu nije bilo politike, ideoloških prečaca, režimskih pisaca ni angažmana po vezama. Postojali su samo snažan ansambl, dobar tekst, kvalitetan redatelj i vjera u vlastito znanje. Varjačić je znao biti povučen, ponekad mušičav i zatvoren poput školjke, ali uvijek pošten, dobronamjeran i neovisan o lokalnim političkim strujama. Bio je ravnatelj koji je svoj stav iznosio jasno i bez zadržke. To mogu posvjedočiti i osobno, jer sam punih deset godina bio predsjednik Kazališnog vijeća.

„Od gradskih vlasti očekujem maksimalnu potporu jer je varaždinsko kazalište dio kulturnog identiteta grada. Varaždin bez kazališta nije Varaždin”, govorio je i te riječi i danas odzvanjaju.

Bijenale kazališnog plakata

Tijekom dugog i plodnog suživota Marijana Varjačića i varaždinskog HNK-a pokrenut je čitav niz vrijednih projekata. Među njima posebno mjesto zauzima Bijenale kazališnog plakata, inicirano 2009. godine na njegovu ideju. Bijenale nosi ime prerano preminulog varaždinskog slikara i dizajnera Gorana Merkaša, kazališnog zanesenjaka i umjetnika profinjenog senzibiliteta.

U nizu priznanja koja je HNK Varaždin primio za vrijeme Varjačićeva ravnateljskog mandata, osobito se ističe najveće hrvatsko državno priznanje za kulturu i umjetnost, nagrada „Vladimir Nazor“, dodijeljena 1994. godine.

Marijan Varjačić je već duže vrijeme u mirovini. U miru svojega ladanjskog doma vratio se svojoj prvoj i trajnoj ljubavi, pisanju. Nakon pokojnog Petra Brečića, rijetko je koje hrvatsko kritičarsko i teatrološko pero s tolikom filozofskom dubinom i smirenošću promatralo fenomen kazališta kao što to čini Marijan Varjačić, doajen varaždinske kazališne scene.

Zvonimira Martinčević - ikona streličarstva '80-ih

Streličarski sport u Varaždinu iduće godine obilježava vrijedan jubilej, pedeset godina postojanja Streličarskog kluba „Varaždin“. Klub je 1976. godine promijenio ime u SK „Koka“, a danas djeluje pod imenom SK „Cekin“. Pod tim nazivima i pod pokroviteljstvom giganta hrvatske peradarske industrije stvarani su i ostvarivani zapaženi uspjesi varaždinskog streličarstva, i u muškoj i u ženskoj konkurenciji, čime je Varaždin trajno upisan na kartu ovog plemenitog sporta.

Streličarstvo je disciplina koja traži savršenu ravnotežu tijela i duha: mirnu ruku, oštro oko, snažna ramena, elastične mišiće i, iznad svega, hladnu glavu. Upravo zbog toga zahtjevi ovog povijesno cijenjenog sporta često se ne uklapaju u stereotipne predodžbe o njegovim protagonistima. Tim je zanimljivija priča o junakinji ove kolumne, nekadašnjoj proslavljenoj streličarki Zvonimiri (Metličar) Martinčević.

Vrckasta, energična, uvijek vedra, nasmijana i spremna na šalu, Zvonimira je potpuna suprotnost smirenoj, hladnoj i zatvorenoj slici kakvu bismo očekivali od osobe koja je tijekom osamdesetih godina bila višestruka prvakinja bivše države u streličarstvu. Upravo u toj neobičnoj kombinaciji karaktera i vrhunske sportske discipline leži posebnost njezina sportskog puta.

Srebrna na Balkanskim igrama

Zvonimira Martinčević rođena je u Varaždinu 13. prosinca 1963. godine. U svijet streličarstva zakoračila je 1980. godine, potaknuta uspjesima svoje starije sestre Jasminke, tada jedne od najboljih streličarki SK-a „Koka“ i jugoslavenske dvoranske prvakinja. Nadahnuta sestrinim rezultatima, i sama se odlučuje okušati u ovom sportu te dolazi u ruke vrsnog trenera i pedagoga Milivoja Matkovića.

U vrlo kratkom vremenu Matković je uspio krhku Zvonimiru, kao i njezina dvije godine starijeg klupskog kolegu Zorana Matkovića, oblikovati u istinske šampione. Već u prvoj godini treniranja Zvonimira postaje juniorska prvakinja Hrvatske i najbolja omladinka na dvoranskom prvenstvu Jugoslavije. Brzi i neočekivani uspjesi bili su snažan poticaj da treninzima pristupi još predanije i ozbiljnije. Velika odricanja i naporan rad ubrzo su joj

donijeli vrhunske rezultate i respektabilan ugled među konkurenticama iz zemlje i inozemstva. Kao članica jugoslavenske reprezentacije pozivana je na najuglednija svjetska streljačka natjecanja. Već s devetnaest godina imala je čast nastupiti na Balkanskim igrama održanima 1983. godine u turskom Izmiru, s kojih se kući vratila s brončanom medaljom oko vrata.

Sestre Jasna (Metličar) Porobija i Zvonka (Metličar) Martinčević članice SK-a "Koka"

Postala je perjanica jugoslavenskog streljačstva, redovito braneći boje bivše države na brojnim međunarodnim natjecanjima. Godine 1989. Balkanske igre ponovno su održane u Turskoj, a nakon Izmira i drugi turski grad, Antalija, pokazao se sretnim mjestom za Zvonimiru. U toj mediteranskoj metropoli nadmašila je samu sebe osvojivši srebrnu medalju s rezultatom od 1.189 krugova.

S nostalgijom se sjećam tih prekrasnih dana. U Izmiru sam bila vrlo mlada i nastupila sam s velikom tremom. Šest godina kasnije, u Antaliji, bila sam iskusnija, smirenija i svjesna svojih stvarnih mogućnosti – prisjetila se Zvonimira dok smo zajedno listali stranice njezinih streljačkih uspomena.

Višestruka prvakinja Jugoslavije

Svojim sportskim dostignućima Zvonimira Martinčević ostavila je neizbrisiv trag ne samo u varaždinskom sportu, nego i u sportu bivše države. Članica reprezentacije Jugoslavije bila je od 1982. godine, kada je debitirala u Nürnbergu, a državna rekorderka od 1984. do 1988. godine. Devet puta osvajala je naslov prvakinja Jugoslavije, pet puta na otvorenim terenima i

četiri puta u dvorani. Tri puta bila je dvostruka prvakinja, istodobno u dvorani i na otvorenom, a njezin najbolji rezultat iznosio je impresivnih 1.240 krugova.

Sestre Jasna Porobija (lijevo) i Zvonka Martinčević

Godine 1988. nastupila je na Europskom prvenstvu u Luxembourgu, gdje je s 1.182 kruga zauzela 34. mjesto među 58 najboljih streljarki Starog kontinenta. Bio je to plasman koji potvrđuje njezinu stabilnost i međunarodnu konkurentnost u samom vrhu europskog streljarstva. Unatoč stalnim putovanjima, treninzima i sportskim obvezama, odgovorna i radišna Zvonimira nije zapostavila obrazovanje. Završila je Fakultet organizacije i informatike te stekla zvanje ekonomistice. Nakon studija zaposlila se u SIZ-u mirovinskog i invalidskog osiguranja. No energičnoj sportašici miran kancelarijski posao nije odgovarao, pa se odvažila i krenula u neizvjesne vode privatnog poduzetništva.

I danas je Zvonimira sportski aktivna, a ljubav prema kretanju i zdravom načinu života prenijela je na cijelu obitelj. Kći Tea magistrica je kineziologije i vlasnica obrta za kineziterapiju, dok je sin Tin veliki navijač kluba iz Zagrebačke 94. Za razliku od djece, Zvonimira i njezin suprug Damir, donedavni predsjednik Odbojkaškog kluba „Varaždin“, danas uživaju u čarima skijanja i opuštajućim šetnjama uz Dravski kanal, s istim onim osmijehom i vedrinom koji su je nekada krasili i na streljarskim borilištima.

Tomislav Lipljin – zaljubljenik u kazalište i kajkavski izričaj

Nit koja se provlači kroz sve moje kolumne objedinjuje ljude i događaje nezasluženo prekrivene prašinom zaborava. Jedan od takvih je varaždinski glumac, kazališni prevoditelj i leksikograf Tomislav Lipljin. Malo je ljudi koji su svoj život podredili Varaždinu poput njega. Više od pola stoljeća Lipljin je bio samozatajno odan i predan varaždinskom kazalištu. Svojim prilagodbama Shakespearea na kajkavski jezik napravio je kulturološki pothvat, pomaknuo granice i dokazao da se na kajkavskom mogu igrati i ozbiljni komadi i da jednako dobro zvuče na kajkavskom kao i na štokavskom jeziku.

Ravnatelj kazališta

Tomislav Lipljin rodio se 1937. godine u Varaždinu. Od najranijeg djetinjstva sudbina ga vezuje uz varaždinsko kazalište. Tomislavov otac bio je gradski mitničar pa se obitelj Lipljin često selila od jedne do druge gradske mitnice (op.a. - mjesto gdje se na ulazu u grad naplaćuju pristojbe ili trošarine) u kojima je otac službovao. Tomislav je bio osmo dijete u obitelji, a rođen je u mitnici u Međimurskoj ulici.

U kazalištu je prvi puta javno nastupio 1947. godine, kada je za uspjelu recitaciju dobio vrećicu s bombonima, što je za ono vrijeme bilo kao da ti danas netko pokloni mobitel. U Gimnaziji se nastavlja baviti glumom, u tamošnjoj dramskoj grupi, iako je u to vrijeme još dvojio o tome da li da petkom navečer odlazi na dramske probe ili pak na treninge gimnastike. Nakon završetka Gimnazije aktivno se priključuje radu Pionirskog lutkarskog kazališta, koje je nekad djelovalo u Šenoinoj ulici gdje je danas zgrada Coninga.

Njegov rad i glumački talent zamjećuje ravnatelj Narodnog kazališta „August Cesarec“ Vladimir Gerić i nudi mu stalni angažman. Bilo je to ostvarenje dječjačkog sna. Kao dramski glumac, Lipljin je, uz jedan kraći prekid, od 1960. godine pa sve do smrti 2008. u matičnom kazalištu odigrao više od 150 uloga. U jednom mandatu, od 1983. do 1987., bio je i direktor Kazališta, a više puta u "prijelaznim razdobljima" v.d. direktora.

Osim u matičnom varaždinskom HNK-u, glumio je također u predstavama HNK-a Split i Gradskog kazališta Virovitica. Zapažene su mu uloge u djelima Molièra, Krleža, Brešana. Glumio je u filmovima: „Treći ključ“, „SPUK“ i „Čovjek koji je volio sprovode“. Osim u filmovima, glumio je i u televizijskim dramama i serijama : „Gruntovčani“, „Odmori se, zaslužio si“, „Dirigenti i muzikaši“, „Cimmer fraj“, „Stipe u gostima“, „Mejaši“, „Instruktor Vinko“ i „Nepokoren grad“. Tijekom plodonosne glumačke karijere primio je brojne nagrade Udruženja dramskih umjetnika Hrvatske, dobitnik je nagrade

Grada Varaždina, odlikovan je redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

Tomislav Lipljin, Marija Geml, Jagoda Kralj Novak i Ivica Plovanić u predstavi „Pir malograđanina“ (1976.)

Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora

Osim glume Lipljin se je bavio pisanjem i prilagodbom književnih djela na kajkavski jezik. Ostat će zapamćen po tome što je na kajkavski prilagodio i lokalizirao srednjovjekovne francuske farse - „Mladenec koj neje znal kaj mladi ženski treba“, „Bogi Ivač i Farsa o bednju“ (premijerno izvedene u HNK u Varaždinu 1990. pod zajedničkim nazivom „Bogi Ivač“, u režiji Vladimira Gerića), „Jedermann iliti Vsakovič Huga von Hofmannsthala“ (premijerno izveden u HNK u Varaždinu 1996., u režiji Georgija Para), „Mnogo vike ni za što“ /“Puno larme a za ništ“ Williama Shakespearea (premijerno izvedeno u HNK u Varaždinu 1993. u režiji Vladimira Gerića) i „Hamlet“ Williama Shakespearea (premijerno izveden 1997. u režiji Vladimira Gerića).

Mirjana Sinožić, Ljubomir Kerekeš i Tomislav Lipljin u predstavi „Bogi Ivač“

U većem broju predstava varaždinskoga kazališta Lipljin je bio jezični savjetnik ili autor djelomičnih kajkavizacija. Kruna njegovog rada na promociji kajkavskog jezika bilo je izdavanje „Rječnika varaždinskoga kajkavskog govora“. Rječnik suvremenoga varaždinskoga kajkavskoga govora sadrži oko 33000 riječi na 1280 stranica, a objavljen je 2002. godine u izdanju Garestina d.o.o. iz Varaždina. Građu za prvi izdani rječnik kajkavskoga gradskoga govora Lipljin je skupljao punih dvadesetak godina. „Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora“ je između ostalog, kulturološki zapis o gradu, njegovoj arhitekturi, povijesti, stanovnicima i njihovim navikama, načinu života, svjetonazoru i tradiciji.

Zapovjednik „Varaždinske građanske čete“

Uz kazališno i leksikografsko djelovanje, Lipljin je bio nezaobilazna ličnost varaždinske društvene scene 90-tih. Bio je jedan od obnovitelja i prvi poslijeratni zapovjednik „Varaždinske građanske čete“, popularnih „Purgara“. Pod njegovim vodstvom tridesetak pomno odabranih purgara 1991. godine vježbalo je mjesec dana kako bi se pokazali znatiželjnim građanima i na najbolji mogući način oživjeli varaždinsku tradiciju ugaslu u poratnom razdoblju. Do simpatije i sklonosti prema omiljenim „Purgarima“ kod Lipljina nije došlo slučajno. Njegov otac Franjo Lipljin bio je jedan od prijeratnih zapovjednika „Varaždinske građanske čete“.

Tomislava Lipljina već dugo nema među nama, ali u Varaždinu i dalje živi uspomena na zadrnog Varaždinca i hedonista Lipljina koji je gradu podario svoje glumačko poslanje i iznimnu kajkavsku kazališnu baštinu.

Ožeg Dražen – velikan varaždinskog sporta

Kao dječak, po cijele sam dane visio na igralištu „Slobode“. Uživao sam promatrajući atletičarke i atletičare, sanjajući da ću i ja jednoga dana biti poput njih. Uvijek sam ih gledao iz prikrajka, pomalo bojažljivo, strahujući da me domar Đoko ne izgrdi jer sam mu jednom prilikom izbrisao svježe, tek „polajnane“ crte na lešnatoj stazi.

Na prašnjavom lešu, poput golemog jata lastavica, svakodnevno su svoje zacrtane dionice odrađivali atletičari puni snage i žara. Svako malo zaustavljali bi se kod čovjeka u crvenoj trenirci. Kad bi mu prišli, on bi pogledao u veliki, okrugli sat koji mu je visio oko vrata. Taj markantni čovjek u crvenoj trenirci bio je Dražen Ožeg, a okrugli sat štoperica. Tek u zrelijim godinama doznao sam da Ožeg nije bio samo atletski trener, nego i nekadašnji vrhunski sportaš te uvaženi profesor kineziologije, čovjek koji je svojim djelovanjem i neumornim radom trajno zadužio varaždinski, ali i hrvatski sport.

Prvi akademski obrazovan profesor tjelesne i zdravstvene kulture

Dražen Ožeg rođen je 18. listopada 1930. godine. Osnovnu školu završio je u Radovanu, a Gimnaziju u Varaždinu. Nakon toga odlazi u Beograd, gdje završava Državni institut za fiskulturu (DIF). Time postaje prvi akademski obrazovan profesor tjelesne i zdravstvene kulture u Varaždinu. Svoje stručno znanje neprestano je nadograđivao pa je završio i specijalizaciju metodike tjelesnog vježbanja na „Jan Amos Komensky University“ u Pragu. Tijekom dugogodišnje pedagoške karijere Ožeg je radio kao profesor u varaždinskoj Gimnaziji od 1955. do 1963. godine, a potom na Pedagoškoj akademiji u Čakovcu od 1963. do 2000. godine. U tom je razdoblju osposobio čitavu plejadu nastavnika te polaznika studija predškolskog odgoja i razredne nastave. Na Pedagoškoj akademiji u Čakovcu u dva je navrata obnašao i dužnost direktora.

Trener u AK-u „Sloboda“

U svijet sporta Dražen Ožeg ulazi vrlo rano, kao petnaestogodišnjak, 1945. godine. Samo sedamnaest dana nakon oslobođenja Varaždina, na stadionu „Tekstilca“, preko puta tekstilne tvornice „Varteks“, održana je prva poslijeratna sportska manifestacija, posvećena 25. svibnju, rođendanu druga Tita. Jedan od sudionika te prve sportske svečanosti bio je i učenik varaždinske Gimnazije, Dražen Ožeg.

Bio je iznimno svestran sportaš, pa se kao mladić okušao u gimnastici, atletici, nogometu i rukometu. Godine 1948., zajedno sa skupinom

gimnazijalaca, sudjeluje u osnivanju Rukometnog kluba „Sloboda“. Zbog odlaska na studij, u rukometu se zadržao svega godinu dana.

Dražen Ožeg i njegova učenica, jugoslavenska reprezentativka na 800 m Vesna Bajer (2:02,46)

Za vrijeme studija u Beogradu pronalazi se u kraljici sportova, atletici, te postaje atletski sudac savezne kategorije. Po povratku sa studija 1955. godine odmah se aktivno uključuje u rad Atletskog kluba „Sloboda“, gdje na trenerskoj poziciji djeluje uz oca varaždinske atletike, Dragana Grimsa. Zahvaljujući tom iznimnom dvojcu vrhunskih stručnjaka i sportskih zanesenjaka, atletika u Varaždinu doživljava pravu renesansu.

Atletski klub „Sloboda“ iz dana u dan ima sve više reprezentativaca i reprezentativki, a državni se rekordi ruše gotovo rutinski. Ožegova neizmjerena energija i godine predanog, napornog rada s generacijama mladih sportaša donijele su atletskom, ali i ukupnom sportskom Varaždinu mnoštvo izuzetnih rezultata, titula i vrhunskih plasmana. Zahvaljujući njegovoj stvaralačkoj snazi, strpljenju i istinski ljudskom pristupu svakom atletičaru i atletičarki ponaosob, varaždinska je atletika iznjedrila brojne vrhunske sportaše i reprezentativce, među kojima su: Đurđa Borovec, Zdravka Komes, Mira Kanižaj, Dominika Burger, Dijana Sokač, Matilda Orsag, Viktorija Florijan, Ivan Pavličević, Zlatko Bezjak, Željko Knapić, Nina

Meić, Marinko Šipoš, Vesna Bajer, Marina Flajšman, Ivan Domislović i mnogi drugi.

Dražen Ožeg i atletski reprezentativci Hrvatske iz '60-ih. Slijeva: Prstec, Ožeg, Matijašec, Bezjak i Šobot

Rezultati njegove predanosti atletici prepoznati su i na državnoj razini, pa je od 1957. do 1982. godine Ožeg bio trener hrvatske i jugoslavenske atletske reprezentacije. Kao član prateće reprezentacije Jugoslavije sudjelovao je na Olimpijskim igrama u Rimu 1960., Münchenu 1972. i Moskvi 1980. godine. Uz ime Dražena Ožega, osim brojnih atletskih uloga – trenera, suca, direktora utrka, veže se i sudjelovanje u organizaciji ili provedbi velikih međunarodnih natjecanja, poput Europskog prvenstva u atletici 1962., Mediteranskih igara 1979., Univerzijade 1987. te Juniorskog prvenstva Europe u atletici (JUPEA) 1989. godine.

Kondicijski trener u NK-u „Varteks“

Iako je ime Dražena Ožega gotovo sinonim za atletiku, kao vrhunski stručnjak za kondicijsku pripremu sportaša dao je nemjerljiv doprinos i najvećim rukometnim i nogometnim uspjesima varaždinskog sporta. Uz njegovu stručnu asistenciju Rukometni klub „Sloboda“ od 1960. do 1962. godine ostvaruje svoj najveći uspjeh, plasman u Prvu jugoslavensku ligu.

Nogometaši NK-a „Varteks“ i njihov tadašnji trener Krešimir Pukšec, Ožegu pak duguju zahvalu za iznimnu tjelesnu pripremu koja im je omogućila jednu od najvećih pobjeda u povijesti kluba, eliminaciju splitskog „Hajduka“ u polufinalu jugoslavenskog Kupa 1961. godine.

Kao sportski djelatnik, Dražen Ožeg dugi je niz godina bio član Predsjedništva Atletskog saveza Hrvatske i Jugoslavije, predsjednik Saveza športova kotara Varaždin, član Izvršnog odbora Saveza športova grada Varaždina te potpredsjednik SIZ-a fizičke kulture. Zajedno s nekolicinom atletskih entuzijasta bio je i jedan od pokretača danas kultne varaždinske Novogodišnje utrke, osnovane 1977. godine. Za svoj predani i neumorni rad primio je brojne nagrade i priznanja, od gradske do državne razine.

Posljednji put tog skromnog velikana varaždinskog sporta susreo sam prije dvije godine na sportskoj tribini udruge „Đuro Kulčar“. Njegove riječi i danas jasno odzvanjaju u sjećanju:

Bilo je mnogo natjecanja i velikih uspjeha, no mislim da je važnije reći kako sport smatram sastavnim dijelom mladog čovjeka. On mu je oslonac u životu, kroz sport se formira kao ličnost. Nema mi veće radosti nego susresti sve te danas uspješne ljude kojima je ostala ljubav prema sportu, koju sam ih nastojao učiti, i koji su postali pravi ljudi, baš kao što su nekad bili pravi sportaši. Moje je zadovoljstvo potpuno jer moji unuci nastavljaju mojim putem.

Unatoč poodmaklim godinama, devedeset druga mu je na plećima, Dražen Ožeg i dalje je vitalan i iznimno dobro se drži. Pažljivo prati sva sportska zbivanja u Varaždinu i s tihim ponosom uživa u bogatom nasljeđu koje je ostavio generacijama sportaša, pedagoga i zaljubljenika u sport.

Obitelj Hajdin – zov prirode kao način života

Šezdesete su bile godine u kojima smo gotovo stalno boravili na ulici. Ljetne dane provodili smo od jutra do mraka na zelenim oazama između zgrada, uronjeni u igru i bezbrižnost djetinjstva. Živjeli smo u trajnom strahu da nam lopta ne odleti u dvorište nekog susjeda tankih živaca, koji bi nam je bez oklijevanja oduzeo ili, još gore, škarama izrezao teško nabavljenu dragocjenost. Kućama smo se vraćali tek u predvečerje, pazeći da ne zakasnimo na nove epizode omiljenih serija, „Gradić Peyton“ i „Bonanza“.

Za razliku od našeg, djetinjstvo današnjih klinaca preselilo se u zatvorene prostore. Ipak, postoje i časne iznimke. U to su me uvjerali moji nekadašnji školski kolege, supružnici Ljubimka i Vlatko Hajdin, tijekom jutarnje kave u kvartovskom kafiću. Njihova priča o bliskosti s djecom i prirodom toliko je snažna i nadahnjujuća da zaslužuje biti podijeljena.

Ljubimka i Vlatko Hajdin

Otvaranje privatnog vrtića

S Vlatkom i Ljubimkom dijelio sam školske klupe u IV. osnovnoj školi šezdesetih godina, a s Ljubimkom i kasnije gimnazijske dane. Supružnici Hajdin najdugovječniji su par moje generacije, prohodali su još u osmom razredu osnovne škole, tijekom našeg maturalnog putovanja. Unatoč brojnim školskim, studentskim, a kasnije i poslovnim obvezama, rijetko je prolazio vikend a da se ovaj bračni par nije odazvao zovu prirode. Nadahnuće ljepotom polja, rijeka i planina bilo je, i ostalo, čvrsto uporište njihove dugogodišnje bračne idile.

Ljubav prema prirodi prenijeli su i na svoju djecu i unuke, koje su od prvih koraka odgajali u tom duhu. Godine 1995. donijeli su hrabru i nimalo laku odluku, Ljubimka je napustila siguran posao ravnateljice Gradskih vrtića u Varaždinu kako bi otvorila privatni dječji vrtić. Ulazak u neizvjesnost bio je svjestan i promišljen korak, ali veliko pedagoško znanje i iskustvo Ljubimke, uz neupitnu potporu supruga Vlatka, ubrzo su se pokazali kao čvrst temelj

uspjeha. Vođenje vlastitog vrtića postalo je idealna prilika da se njihov rad s djecom obogati i produbi snažnom povezanošću s prirodom.

Šumska pedagogija

Ljubimka, vrsna odgajateljica, pedagoginja, idejna začetnica i kreatorica brojnih programa unutar vrtića, među prvima je u Hrvatskoj započela s provođenjem redovitog desetosatnog programa koji uključuje boravak djece u prirodi dva puta tjedno, prema načelima takozvane „šumske pedagogije“, odnosno svakodnevnog boravka u prirodi.

Iako je šumska pedagogija alternativni pristup odgoju koji djeci vrtićke dobi pruža potpunu slobodu u istraživanju prirode, boravak i aktivnosti u prirodnom okruženju daleko su više od toga. Priroda djeci vraća prostore u kojima mogu osjetiti prijeko potreban mir, tišinu i zvukove prirode. Vrijednosti koje djeca stječu boraveći u prirodi nemjerljive su. Takav boravak snažno utječe na društveni i emocionalni razvoj djeteta te potiče razvoj dobrote, suosjećanja, empatije, suradnje, timskog rada, radoznalosti i brojnih drugih osobina – objasnila mi je Ljubimka gotovo u jednom dahu.

Mali planinari

Ovakav stručan pristup, utemeljen na praćenju interesa djece dok se slobodno igraju u prirodi, teško bi zaživio da i sama obitelj Hajdin nije duboko povezana s prirodom. Ljubimka i Vlatko dugogodišnji su članovi Hrvatskog planinarskog društva „MIV“ te su obišli gotovo sve veće planine na prostoru bivše Jugoslavije. Kroz svoj angažman u sekciji „Čevo“ HPD-a „MIV“ već dugi niz godina u čudesni svijet planina uključuju djecu iz vrtića, njihove roditelje, ali i djedove i bake.

Mališani iz dječjeg vrtića „Dječji svijet“ svake godine obavezno pohode Ham Pokojec, Gaveznicu, rijeku Dravu, Špilju Vindija i Arboretum Opeka, a posebne programe boravka u prirodi provode i na području općine Donja Voća.

Kada se djeci dopusti da se „samo“ igraju u prirodi, tada se odvija duboko i spontano učenje iz područja ekologije, biologije, botanike, ornitologije, zoologije, ali i matematike i fizike – nadovezao se Vlatko, nekadašnji stolnotenisač, inženjer po struci, koji u vrtiću brine o području tehnike i održavanja.

Obitelj Hajdin

S dolaskom toplijih dana djeca iz vrtića „Dječji svijet“ sve više vremena provode na otvorenom, kopajući i istražujući što se skriva ispod površine zemlje. U tom procesu traganja i otkrivanja prirode dolaze do uzbudljivih spoznaja o vlastitim snagama i sposobnostima. Vođeni znatiželjom, otkrivaju zakopano kamenje, raspadajuće komadiće drveta, skriveni svijet insekata pod zemljom. U planiranju svakog boravka u prirodi uvijek je prisutna Ljubimka, koja svoje zvanje doživljava kao poziv, a ne tek kao posao. Lijepo je znati da postoje ljudi koji, poput obitelji Hajdin, svoj život brižno i predano posvećuju djeci i prirodi. Priroda je veća od nas i uvijek će to biti. Zato se vrijedi prepustiti čaroliji života u skladu s prirodom, baš onako kako to čini obitelj Hajdin.

Davor Vugrinec – najbolji strijelac u povijesti HNL-a

Prije trideset godina, 28. veljače 1992., započelo je natjecanje u Hrvatskoj nogometnoj ligi. Najzaslužniji za ulazak NK-a „Varteks“ u to tada najprestižnije hrvatsko sportsko natjecanje bio je predsjednik kluba Anđelko Herjavec, karizmatični vizionar koji je jasno prepoznao što će Prva HNL značiti za klub, ali i za grad Varaždin.

Malo je tko tada, ne samo u Varaždinu nego i u Hrvatskoj, mogao povjerovati da će nekadašnji jugoslavenski drugoligaš i povremeni trećeligaš, momčad sastavljena uglavnom od domaćih dečki većinom zaposlenih u tvornici preko puta igrališta, izrasti u najozbiljnijeg izazivača „Dinamu“ i „Hajduku“. U tom kontekstu, tvrdnja da će jedan golobradi tinejdžer, Davor Vugrinec, postati najbolji strijelac u povijesti Prve HNL-a, zvučala je poput znanstvene fantastike. Nogomet, kao i život, voli pisati neočekivane priče. Ovo je jedna od njih, priča o Davoru Vugrincu, jednom od najvećih nogometaša koje je Varaždin iznjedrio.

Prvi veliki transfer

Davor Vugrinec rođen je 1975. godine u Varaždinu. Nogometne je korake započeo u Trnovcu, gdje je živio s obitelji. Njegovu iznimnu darovitost prvi je prepoznao otac Stanislav, i sam nekadašnji igrač NK-a „Varteks“ iz drugoligaških dana, te ga upisao u Školu nogometa varaždinskog kluba. Vrlo brzo postalo je jasno da krhki, sitni „Davorček“ posjeduje rijedak nogometni dar, onaj koji razlikuje vrlo dobre od iznimnih, isti kakav imaju veliki slikari, pisci ili glazbenici.

Njegove majstorije nisu promakle ni braći Ivanković, koji su tada vodili sportski segment djelovanja NK-a „Varteks“. Godine 1992. sedamnaestogodišnjeg Vugrinca prvoj momčadi priključuje trener Branko Ivanković. Debitirao je u proljeće 1993. godine protiv „Pazinke“, a nedugo zatim „Zadru“ zabija prvi od svojih ukupno 146 pogodaka u Prvoj HNL-i. Blistava tehnika, ubojiti dribling, sjajna suradnja sa suigračima i izniman osjećaj za gol ubrzo su ga afirmirali kao jednog od najboljih nogometaša poniklih u Varaždinu.

Sjajne igre u dresu „Varteksa“ otvorile su mu vrata hrvatske reprezentacije. Prvi od ukupno 29 nastupa upisao je 1996. godine u utakmici protiv Mađarske. Već godinu kasnije NK „Varteks“ ostvaruje svoj prvi veliki transfer prodajom Davora Vugrinca u turski „Trabzonspor“, klub s Crnog mora, u čijem je dresu proveo tri uspješne sezone. Nakon Turske slijedi Italija i petogodišnja epizoda u Serie A, gdje je uspješno nosio dresove „Leccea“, „Atalante“ i „Catanije“. Povratkom u Hrvatsku ostavlja dubok trag igrajući za „Rijeku“, „Dinamo“, „Zagreb“ i „Slaven Belupo“.

Slobodno vrijeme uz knjigu

Već s dvadeset i dvije godine Davor Vugrinec našao se u središtu reflektora europskog nogometnog glamura. Skroman i plemenit po naravi, vrlo je brzo shvatio da život u blještavilu velikih klubova i zvijezda nije bajka. Da bi opstao u svijetu sujeta, taština i neprekidne konkurencije, morao je biti i ostati među najboljima. Svjestan da samo nogometno umijeće nije

dovoljno, počeo je intenzivno raditi na sebi. Učio je strane jezike, razvijao komunikacijske vještine, kulturno se nadograđivao i obrazovao. Nerijetko je zbog toga bio predmet šala suigrača jer, za razliku od većine, na putovanjima i pripremama nije vrijeme kratko kratio kartanjem, nego čitanjem knjiga. Tih, samozatajan i nenametljiv, nije se obazirao na takve opaske. Sjeme znanja koje je posijao tijekom igračkih dana s vremenom je dalo iznimne plodove.

Nogometne legende Davor Vugrinec i Davor Šuker (desno) - Foto: Sopta/HNS

Paralelno s nogometnom karijerom gradio je nove intelektualne horizonte, pa je po završetku profesionalnog igranja bez straha zakoračio u život izvan nogometnih travnjaka.

Kolekcionar i galerist

Likovna umjetnost, dugogodišnja strast i hobi Davora Vugrinca, s vremenom se pretvorila u njegov poziv. Već godinama je strastveni kolekcionar umjetnina, osobito slika, a njegova zbirka obuhvaća reprezentativna djela hrvatskih velikana moderne, od Nikole Mašića, Mate Celestina Medovića, Bele Čikoša Sesije i Ivana Tišova, preko Ferde Kovačevića i Otona Ivekovića, do Miroslava Kraljevića, Vladimira Becića, Oskara Hermana, Milivoja Uzelca, Marijana Trepšea i Vilka Gecana. Djela iz njegove kolekcije redovito su ključni eksponati na velikim retrospektivnim izložbama u najuglednijim hrvatskim izložbenim prostorima.

Davor Vugrinec (plavi dres)

Zbog intenzivnog rada u galeriji koju vodi u Zagrebu, danas je manje vezan uz svakodnevicu nogometa, ali i dalje pažljivo prati događanja u svom nekadašnjem klubu. S razlogom, jer na travnjaku stadiona u Zagrebačkoj 94. nogometnu tradiciju obitelji nastavlja njegov sin Noa, treći naraštaj vrhunskih igrača iz obitelji Vugrinec.

Tako se priča o golovima, umjetnosti i trajnoj strasti prema izvrsnosti nastavlja dostojanstveno i u stilu čovjeka koji je ostavio neizbrisiv trag u povijesti hrvatskog nogometa.

Vladimir Gašparić – Gapa, jedan od najznačajnijih hrvatskih kipara

Kao i svaki drugi grad, mjesto ili selo, Varaždin ima svoje mane i svoje vrline. Jedna od njegovih najvećih vrlina jest činjenica da s vremena na vrijeme u svijet velikana lansira sjajne umjetnike, lucidne znanstvenike, priznate stručnjake, iznimne sportaše i trenere. Njegova je mana, međutim, to što teško priznaje trenutak u kojem postaje premalen za njihovu kvalitetu, širinu i izvrsnost. U plejadi varaždinskih sugrađana koji su dosegli zvijezde van Varaždina posebno se ističe Vladimir Gašparić – Gapa, jedan od najznačajnijih hrvatskih kipara i izvanredni profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Velik broj Varaždinaca reći će: „*Pa znamo ga, to je Gapa, gradski dečko.*” Nažalost, tek oni upućeniji znaju da je Gašparić afirmirani, međunarodno priznati hrvatski kipar.

Vladimir Gašparić – Gapa rođen je 25. kolovoza 1951. godine u Hodošanu. Još kao dijete s roditeljima se iz Međimurja doselio u Varaždin, gdje je pohađao osnovnu školu i gimnaziju. Gapu osobno poznajem iz grada. Obojica smo u mladosti pripadali svojevrsnom, nepisanom bratstvu okupljenom oko komadića asfalta starog Korza, s njegove lijeve strane – one na kojoj su se skupljali gradski dečki i cure.

Gapa je bio miljenik djevojaka: visok, crn, stasit, komunikativan i pristupačan. Pomalo sam mu zavidio i na automobilu, vozio je klasik onoga vremena, Citroën DS, legendarnu francusku „žabu“. Ipak, nikada nije glumio frajera. Od malih nogu bio je skroman i naučen na rad. Pomagao je ocu, klesarskom obrtniku, kako bi zaradio džeparac potreban za vikend-izlaske. Odlaskom na studij u Zagreb 1970. godine njegovi dolasci u Varaždin postaju rjeđi. Studirao je na Akademiji likovnih umjetnosti, gdje je 1975. godine diplomirao kiparstvo u klasi profesora Valerija Michielija. Četiri godine kasnije završava i postdiplomski studij u Majstorskoj radionici profesora Sabolića. Od 1980. godine živi u Zagrebu, uz gotovo obavezne tjedne povratke u Varaždin. Nakon završetka postdiplomskog studija dodatno se usavršavao boraveći i radeći u Italiji, Švedskoj, Austriji i Saveznoj Republici Njemačkoj.

Kip drvenog konja na Stančiću

Od svojih prvih stvaralačkih dana, u čarobnom univerzumu kiparstva, Gapa pronalazi nadahnuće u tvrdim materijalima, u svijetu obeliska i totema, najčešće isklesanih u crnom švedskom granitu.

Za granit su ključni redukcija forme i iskustvo; on ne podnosi detaljiziranje – znao je objašnjavati Gapa.

Pozornost likovne kritike, medija i javnosti prvi je put snažnije privukao 1976. godine izlažući na VIII. Salonu mladih u Zagrebu, zajedno s još četvoricom tada perspektivnih varaždinskih umjetnika – Borisom Švaljekom, Nenadom Opačićem, Goranom Merkašem i Darkom Sačićem. Varaždinski ljubitelji umjetnosti zasigurno pamte njegovo prvo samostalno predstavljanje u rodnom gradu 1981. godine, kada je na Stančićevu trgu, ispred Galerije slika, bio postavljen monumentalni kip drvenog konja koji je godinama plijenio pozornost svojom snagom i dostojanstvom.

Prošlo je od tada četrdesetak godina. Gapa odavno više nije „najveće kiparsko otkriće“, kako su ga nekoć nazivali kritičari. Danas je on vrhunski kipar i pedagog, autor koji je ušao u antologiju hrvatskog kiparstva.

Vladimir Gašparić

„Ivanov konj“, najveći brončani kip konja s kraja XX stoljeća, jedan od vrhunskih kipova Vladimira Gašparića - Gape

Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja, sudionik velikog broja skupnih izložbi i autor niza samostalnih izložbi. Njegova se djela nalaze u muzejskim i privatnim zbirkama te u javnim prostorima u Hrvatskoj i inozemstvu. Izvanredni je profesor kiparstva na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu te član HDLU-a u Varaždinu.

Atelijer u Jalkovečkoj ulici

Gapa od djetinjstva gaji posebnu ljubav prema kamenu. On ga nostalgично podsjeća na dane provedene u očevoj radionici u Optujskoj ulici. Ta je veza vidljiva i u spomeničkom kompleksu njegove kuće s ateljeom i parkom skulptura na kraju Jalkovečke ulice u Varaždinu. Nakon godina mukotrpnog rada i bogate kiparske karijere, u rodnom je gradu napokon priveo kraju svoje životno poslanje, izgradnju velebnog atelijera oplemenjenog parkom vlastitih skulptura. Možda je manje poznato da su upravo u toj zanimljivoj građevini, uz samu prugu prema Ivancu, Gapa i njegovi suradnici restaurirali bakreni kip svete Eufemije, visok 4,7 metara, koji je helikopterom dopremljen sa zvonika crkve u Rovinju.

Odlaskom u mirovinu Gapu danas češće viđam u Varaždinu. Neumoran i dalje, pun energije, stvara u oazi mira i tišine svoga grunta u Jalkovečkoj ulici. Društvo mu pravi tridesetak snenih kipova iz različitih razdoblja njegova stvaranja. Iskreno bih volio da se barem jedan od njih jednoga dana probudi na nekom od varaždinskih trgova i trajno obogati vizuru našega voljenog grada.

Miljenko Mumlek – istinska legenda varaždinskog nogometa

Plasmanom nogometaša NK-a „Varaždin“ u Prvu hrvatsku nogometnu ligu, nogomet je ponovno postao snažna odrednica i prepoznatljiva značajka grada Varaždina. Povratak kluba iz Zagrebačke 94 u najprestižnije domaće natjecanje idealna je prigoda da se prisjetimo najboljeg nogometaša u novijoj povijesti varaždinskog nogometa, junaka ove priče, Miljenka Mumleka.

Sportska obitelj

Miljenko Mumlek rođen je u Varaždinu 21. studenoga 1972. godine. Odrastao je u obližnjoj Vinici, u uglednoj i izrazito sportski orijentiranoj obitelji. Majka Katica bila je jedna od ponajboljih igračica Rukometnog kluba „Koka“, dok je otac radio kao profesor tjelesne kulture u osnovnoj školi. S obzirom na takvo obiteljsko okruženje, teško je bilo zamisliti da će Miljenkov životni put krenuti nekim drugim smjerom. Njegovi sportski geni bili su vidljivi već u najranijem djetinjstvu. Dane je provodio od jutra do mraka u

društvu lopte, igrajući nogomet s vršnjacima po viničkim livadama. Nije ga uspio zainteresirati ni tada rijedak i cijenjeni kompjuter Orao, koji su mu roditelji među prvima uspjeli nabaviti preko veze u varaždinskom poduzeću Pel. Miljenkova darovitost za nogomet prepoznata je već u četvrtom razredu osnovne škole, pa ga roditelji upisuju u Školu nogometa „Varteks“. Njegovoj sreći tada nije bilo kraja.

Dva do tri puta tjedno mali Miljenko putovao je radničkim autobusom iz Vinice u Varaždin i natrag. Nakon odrađenog kadetskog staža prelazi u varaždinsku „Slobodu“. Bila je to iznimno mudra i promišljena odluka, jer se onako krhak i sitan teško mogao odmah probiti do prve momčadi „Varteksa“, koja je tada igrala u jugoslavenskoj Međurepubličkoj ligi. Igrajući za „Slobodu“, Mumlek je očvrsnuo, stekao iskustvo i samopouzdanje potrebno za veličanstveni povratak u Zagrebačku 94.

Dva gola Heerenveenu

Usporedo s nogometom Mumlek završava Gimnaziju i odlučuje krenuti očevim stopama. Upisuje Kineziološki fakultet u Zagrebu. U međuvremenu, stvaranjem Republike Hrvatske, u njegovu matičnom klubu rastu prvoligaške ambicije. Trener „Varteksa“ Branko Ivanković ozbiljno računa na njega i inzistira na njegovu redovitom dolasku na treninge u Varaždin. Razapet između studija u Zagrebu i putovanja na treninge, Miljenko na kraju odustaje od fakulteta i potpuno se posvećuje nogometu.

Takva odluka vratila mu se s kamatama. Izborio je mjesto u momčadi i 1992. godine u Zaprešiću odigrao svoju prvu prvoligašku utakmicu za „Varteks“. Već u tom debiju bilo je jasno da se radi o iznimnom nogometnom znalcu, igraču savršene kontrole lopte i udarca kakvim se odlikuju samo najveći. Za uvijek zahtjevnu varaždinsku publiku to isprva nije bilo dovoljno. Tražila je borbenijeg, žešćeg i srčanijeg Mumleka. Takav Mumlek pojavio se nekoliko godina kasnije.

Godine 1996. „bumbari“ su se ravnopravno borili za naslov prvaka, izborili plasman u Europu i to s momčadi sastavljenom uglavnom od igrača iz Varaždina i okolice. Kao vođa i dirigent te momčadi nametnuo se tada još nedovoljno priznati Miljenko Mumlek. Jedan od najboljih igrača „Varteksa“ 1999. godine prelazi u NK „Dinamo“ Zagreb, s kojim upisuje četiri nastupa u Ligi prvaka. Nakon kratke epizode u tada financijski nestabilnom Dinamu, vraća se u Varaždin i ponovno oblači dres „Varteksa“.

Dobre igre u matičnom klubu Mumlek je okrunio inozemnim angažmanom u Standard iz Liègea, trećem najuspješnijem belgijskom klubu svih vremena. Nakon dvogodišnjeg boravka u inozemstvu vraća se u Hrvatsku, gdje dvije sezone nastupa za Slaven Belupo. Ipak, nije mogao bez svog

Varaždina i „Varteksa“, pa se od 2007. godine vraća u klub koji mu je obilježio karijeru, ponovno kao kapetan i vođa momčadi.

Peter Schmeichel i Miljenko Mumlek (desno)

Miljenko Mumlek svojim je igrama, ponašanjem i odnosom prema klubu obilježio eru najvećih uspjeha varaždinskog nogometa. Ljubitelji nogometne igre pamte ga kao pravog virtuoznog veznjaka, dirigenta čije su lucidne i

nadahnete izvedbe bile poput fascinantne partiture, na kojoj bi mu pozavidio i Davor Bobić. Posebno će ostati upamćena uzvratna utakmica protiv nizozemskog Heerenveena u Kupu pobjednika kupova, 1998. godine, kada je Mumlek s dva pogotka doveo gromoglasnu varaždinsku publiku u delirij i odveo „Varteks“ u četvrtfinale.

Hrvatski reprezentativac

U bogatoj nogometnoj karijeri Miljenko Mumlek nosio je dres svih hrvatskih reprezentativnih selekcija, mlade reprezentacije do 20 godina, „A“ reprezentacije te Olimpijske reprezentacije. Dva je puta proglašen najboljim sportašem grada Varaždina, a 1999. godine postaje prvi Varaždinac koji je osvojio prestižnu „Žutu majicu“, nagradu za najboljeg nogometaša Prve HNL-e. Na vječnoj listi strijelaca Prve hrvatske nogometne lige upisan je kao najefikasniji vezni igrač i ukupno peti strijelac, sa 107 postignutih pogodaka.

Iako su mu „Varteks“, Varaždin i njegova Vinica zauzeli velik dio srca, Miljenku Mumleku obitelj je oduvijek bila na prvom mjestu. Svoj je životni krug zaokružio uz suprugu Ljiljanu i sina Arijana. U obiteljskom je okruženju uvijek imao čvrstu potporu, jednako kao i među brojnim prijateljima.

Foto: Momčad "Varteksa" koja je izvojevala veliki podvig pobijedivši u Birminghamu Premier ligaša "Aston Villu".; Stoje s lijeva: Karić, Mađarić, Kastel, Režić, Bjelanović, Kristić; Čuče: Mukaj, Granić, Sabolčki, Hrman i Mumlek - Foto: V. Mrak

Po završetku igračke karijere Mumlek je ostao u svijetu nogometa, ovaj put kao trener. Trenutno uspješno vodi juniore NK-a „Varaždin“. Njegov omiljeni trener i dugogodišnji mentor Branko Ivanković uvjeren je da je pred Miljenkom Mumlekom velika i uspješna trenerska karijera, karijera dostojna legende kakva je već postao na travnjaku.

Saša Maček – virtuoz na bubnjevima

Moja generacija, koja je školovanje završila još duboko u socijalizmu, odrasla je s čvrsto usađenom predodžbom o Americi kao obećanoj zemlji. Je li ta slika, stvorena u mladosti, opstala i danas, najbolje se može iščitati iz životne i glazbene priče varaždinskog bubnjara Saše Mačeka.

Obiteljska tradicija

Saša Maček rođen je 13. rujna 1985. godine u Čakovcu. Odrastao je u obitelji u kojoj su glazba i sport bili prirodan dio svakodnevice. U njihovu varaždinskom domu uvijek se slušala dobra glazba. Saša je od malih nogu rastao uz klasike rocka, Rolling Stonese i Beatlese, koje je njegova majka Maja oplemenjivala slušanjem Arsena Dedića, Đorđa Balaševića i Rade Šerbedžije. Zvuči gotovo nevjerojatno, ali čak jedanaest članova Sašine šire obitelji bubnjari su ili su to nekad bili. Među njima i njegov otac Zdravko, bubnar nekad popularnog varaždinskog benda „Lord“. Nakon odrastanja u takvom okruženju, želja da i sam sjedne za bubnjeve bila je gotovo neizbježna. Saša je kao dječak bubnjeve doživljavao kao svoju najdražu igračku, a s vremenom su postali njegov omiljeni i životni instrument.

Godine 1996. završio je Glazbenu školu u Varaždinu. Već kao tinejdžer, u sedmom razredu osnovne škole, zajedno sa susjedom Zokijem osniva svoj prvi bend – One Step Away. Komunikativan i druželjubiv, Saša je osim izraženog glazbenog talenta odmalena pokazivao i poduzetnički duh te zavidne organizacijske sposobnosti. Opsjednut rock legendama, svakodnevno je vježbao, učio engleski jezik i sanjao da će jednog dana dosegnuti razinu svog idola, bubnjarskog virtuozu Trvisa Barkera.

Ozbiljnije glazbene angažmane prihvaća već kao srednjoškolac, 2000. godine, kada počinje svirati u kršćanskom bendu Seekers Planet. Zahvaljujući tom bendu nekoliko je puta obišao Europu i upoznao čaroban, multikulturalni svijet glazbe. Po završetku srednje škole donosi konačnu odluku, u potpunosti se posvetiti glazbi. Glazba postaje njegov životni poziv.

Saša Maček

U pravog profesionalca, glazbenika koji može živjeti isključivo od sviranja, Saša se oblikuje 2006. godine osnivanjem benda Dead By Mistake, koji je uspješno jahao na valu tada iznimno popularne emo subkulture. Dvije godine kasnije pridružuje se tada vrlo slušanim Voodoo Lizardsima. Bio je to veliki iskorak u njegovoj karijeri i ulazak u svijet ozbiljne glazbene scene. Počinje surađivati sa svjetski poznatim imenima, poput Jimmyja Ripa, koji

je bio gitarist Micka Jaggera, te Bernarda Fowlera, jednog od pratećih vokala The Rolling Stonesa.

Školovanje u New Yorku

Radeći s vrhunskim profesionalcima, Saša postaje svjestan važnosti profesionalnog odnosa prema poslu, stalne edukacije i svakodnevnog vježbanja. Godine 2010. sudjeluje na bubnjarskom kampu u Grožnjanu. Mentori ondje prepoznaju njegov izniman talent te mu dodjeljuju stipendiju koja mu omogućuje upis u prestižnu glazbenu školu Drummers Collective u New Yorku.

Odlazak na školovanje u Ameriku bio je novi, veliki korak u karijeri Saše Mačeka. Tijekom boravka u SAD-u upoznao je brojne svjetski poznate glazbenike i stekao vrijedna prijateljstva. Školovanje u New Yorku za njega je bilo mnogo više od formalnih lekcija, pružilo mu je priliku da svira u ansamblima s profesionalnim njujorškim glazbenicima i da iz prve ruke osjeti puls svjetske glazbene metropole.

Za vrijeme boravka u Americi redovito se javljao na bubnjarske audicije. Prošao je audiciju za bubnjara benda Call The Cops. Postati član mladog američkog dance-rock benda u usponu bilo je ostvarenje dječaćkog sna i potvrda da se upornošću, radom i velikom željom može dosegnuti sam vrh. Call The Cops bili su prva stepenica na njegovu zahtjevnom putu prema svjetskoj glazbenoj sceni. Ubrzo je uslijedio i sljedeći korak – 2019. godine Saša Maček postaje tour bubnjar svjetski poznate atrakcije Cheat Codes.

Cheat Codes

Svjestan sam da starijim čitateljima ime ovog benda možda ne znači mnogo, no za mlađu publiku Cheat Codes su prava glazbena svetinja. Ovaj euforični američki sastav uspješno spaja pop i elektroničku glazbu. Tročlani bend, sa sjedištem u Los Angelesu, čine Trevor Dahl, Matthew Russell i Kevin Ford. Na svjetsku su scenu eksplodirali gotovo preko noći hitom „Turn Me On“, dok je njihova obrada pjesme „Let’s Talk About Sex“ grupe Salt-N-Pepa zabilježila čak pola milijarde streamova na platformi Spotify.

Od prvog singla „No Promises“, snimljenog u suradnji s pop zvijezdom Demi Lovato, Cheat Codes se kontinuirano pozicioniraju kao jedan od najbrže rastućih pop i elektroničkih sastava na svijetu. Neumoran, uvijek u potrazi za novim izazovima, Saša ni tu ne staje. Prošle godine, zajedno s Connorom Samuelom Johnom Ballom, engleskim basistom i članom pop-rock grupe The Vamps, osniva bend The Lunar Year. Do danas su objavili tri pjesme, a trenutačno su na turneji po Velikoj Britaniji.

Saša Maček (drugi s lijeva) na turneji s članovima benda Cheat Codes

Priča o Saši Mačeku, mladom varaždinskom bubnjaru, pokazuje da „američki san“ nije tek mit iz hollywoodskih filmova, romana Marka Twaina ili stihova Brucea Springsteena. Amerika doista može biti obećana zemlja, čak i za dečka iz varaždinskog „Bronxa“, strastvenog navijača Nogometnog kluba „Varaždin“, koji je snove pretvorio u ritam, a ritam u život.

Gimnazijski klub V3

Bliži se moja obljetnica mature. Ona okrugla, pedeseta. S njom, sasvim prirodno, naviru sjećanja na gimnazijske dane. Prelistavam stare fotografije i s blagim nevjerovanjem gledam mladića s bujnom kosom, kojega danas jedva prepoznajem kao sebe. Godine 1973., dok smo se pripremali za maturalsku zabavu, tjednima smo u novouređenom učeničkom klubu V3 učili plesati valcer.

Još mi i danas u ušima odzvanja ritmičan pljesak mlade profesorice Eve Morandini: jen, dva, dva, jen, dva, dva... Bila je to dragocjena lekcija za život, jedna od onih koje ostaju zauvijek. Na tome sam zahvalan gimnaziji, ali i tadašnjoj plesnoj partnerici Biserki, koja je s puno strpljenja i razumijevanja podnosila moje nespretno gaženje po nogama.

Đaci „putnici“

Biserka danas živi u Subotici. U vrijeme naših srednjoškolskih dana bila je đak „putnik“. Jedna od mnogih učenica i učenika Gimnazije koji su svakodnevno putovali autobusima i vlakovima. Gimnazija se s pravom ponosi svojim đacima „putnicima“. Uvijek su to bili vrijedni i marljivi učenici, dobri kolege. Uostalom, da nije bilo njih, ne bi bilo ni kultnog gimnazijskog kluba koji je u vrijeme mog školovanja nosio ime V3.

Zlatko Banić, gimnazijalac iz okolice Bednje, šezdesetih je godina svakoga dana ustajao u četiri sata ujutro. Nakon sat vremena pješaćenja stizao bi u Lepoglavu, gdje je hvatao radnički vlak koji je u Varaždin dolazio nešto prije šest. Vrijeme do početka nastave, osobito zimi, najčešće je provodio drijemajući na klupama u čekaonici varaždinskog kolodvora. Nakon šest sati nastave opet bi morao čekati do 15 sati na povratni vlak. Po povratku kući, nakon putovanja i pješaćenja, najčešće bi se vraćao iscrpljen i po mraku, iza 17 sati.

Tijekom jednog velikog odmora Banić se požalio na svoje poteškoće Dimitriju Saviću, aktivistu gimnazijske Omladinske organizacije. Dobrohotni Savić brzo je prepoznao problem s kojim su se suočavali brojni đaci „putnici“ te ga je uvrstio na dnevni red sljedećeg sastanka Omladinske organizacije. Nakon kraće rasprave, omladinci su podržali inicijativu da se pronađe prostor u kojem bi učenici „putnici“ mogli boraviti prije početka nastave i do polaska povratnih vlakova. Prostor je trebao služiti učenju, pisanju zadaća, ali i razgovoru i druženju. Prijedlog je naišao na razumijevanje ravnatelja, profesora Josipa Runjaka, te se ubrzo pristupilo njegovoj realizaciji.

Detalj s koncerta učeničkog benda "Inje na cvijetu badema" u Klubu V3 1983. godine. S lijeva: Bađun, Kovačić, Merkaš, Gašparac i Perić (iza bubnjeva).

Utemeljenje V3

Kako su se radovi na uređenju učeničkog kluba približavali kraju, trebalo je klubu dati ime. Prema zapisima Omladinske organizacije, velik utjecaj na odabir imala je potresna ratna poema Desanke Maksimović Krvava bajka, prema kojoj je kasnije snimljen i istoimeni, iznimno popularan film. U poemi je opisana tragična sudbina cijelog razreda V3 (pet tri) kragujevačkih učenika, koje je njemačka vojska strijeljala u odmazdi tijekom Drugog svjetskog rata.

Omladinski klub V3 varaždinske Gimnazije utemeljen je 21. rujna 1965. godine. U početku je djelovao u bivšoj crtaoni, najvećoj prostoriji Gimnazije. S vremenom se taj prostor pokazao neadekvatnim. Tijekom velike adaptacije gimnazijske zgrade, od 1971. do 1973. godine, ukazala se idealna prilika za preseljenje kluba u primjereniji prostor. Kako se ogrjev više nije skladištio u podrumu gimnazijske zgrade, učenici su predložili da se taj prostor prenamijeni u učenički klub. U podrumu južnog krila škole tako je nastao prekrasno uređen klub, s velikom dvoranom i pozornicom, prostorom za vodstvo kluba, skladištem i sanitarnim čvorom. Svečano otvaranje novih prostora Omladinskog kluba V3 i knjižnice s čitaonicom obilježeno je skromnom svečanošću početkom svibnja 1973. godine, kojoj su prisustvovali brojni gosti i bivši učenici.

Središte zbivanja

Novoobnovljeni i moderno opremljeni Klub V3 u potpunosti je opravdao očekivanja, postavši kulturno, političko i zabavno središte varaždinskih gimnazijalaca. U njemu su se održavale tribine, susreti, kazališne predstave, disko-večeri i koncerti mladih, tada još neafirmiranih varaždinskih bendova. Glas o djelovanju Kluba širio se izvan Varaždina, a mnogi bivši đaci i posjetitelji i danas se s osmijehom sjećaju dugogodišnjeg voditelja Kluba, profesora Franje Bračkog, koji je svojim autoritetom i smirenošću osiguravao stabilnost njegova rada.

Krajem 1991. godine prostor Kluba iznajmljen je tvrtki Thalia d.o.o., koja ga je uredila kao klub Palestra. Uslijed društveno-političkih promjena i ratnih okolnosti, klub je ubrzo prestao s radom. Tek desetak godina kasnije, početkom 2000-ih, na poticaj tadašnje ravnateljice profesorice Rajke Ptiček, profesora Dražena Dragovića i skupine mladih entuzijasta predvođenih bivšim učenikom Hrvojem Horvatićem, pokrenut je GIMNET, svojevrsni nasljednik nekadašnjeg V3.

GIMNET je zamišljen kao okupljalište mladih i prostor za predstavljanje umjetničkog stvaralaštva, ne samo gimnazijalaca, nego i šire zajednice. U nekoliko godina razvio je bogatu kulturno-umjetničku djelatnost: organizirani su koncerti, izložbe, turniri, performansi, slušaonice i video-slušaonice, kako u bivšem klupskom prostoru tako i u gimnazijskom dvorištu. Zahvaljujući toj aktivnosti, varaždinskim srednjoškolcima predstavili su se brojni domaći i strani umjetnici, osobito glazbenici.

Danas je, nažalost, podrumski prostor nekadašnjeg Kluba neiskorišten. Obnova učeničkog kluba jest u planu. Iskreno se nadam da će ovo podsjećanje na njegovu bogatu prošlost biti poticaj da se taj plan što prije i ostvari.

Izvor: Siniša Horvat

Igor Vogrinčić – Bato, nogometni pjesnik i boem

Koliko je razdoblje varaždinskog nogometa pedesetih i šezdesetih godina doista bilo „romantično“, a koliko miljama udaljeno od današnjeg surovog profesionalizma, osvijestio sam pišući priču o lucidnom nogometašu i uglađenom šarmeru – Igoru Vogrinčiću. Bato je bio gradski dečko iz Graberja. Premlad sam da bih ga pamtio iz dana kada je aktivno igrao, ali sam ga kasnije imao čast upoznati. Naši susreti, najčešće na varaždinskom placu gdje je radio, redovito su bili obojeni nogometnim uspomnama i pričama o klubu koji nam je svima bio svetinja, NK-u „Varteksu“ iz

Zagrebačke 94. Varteks je emocija duboko utkana u tkivo ovoga grada, osobito u nas bivše igrače i zaljubljenike u njegovu povijest. Vogrinčić je po pristupu treningu i utakmici bio romantičar i boem, igrač koji je nadahnuće pronalazio u igri, u zafrkanciji sa suparnicima i u radosti nogometa samog.

Bio je virtuoz s loptom, pravi nogometni pjesnik koji je svoje stihove ispisivao unutar protivničkog šesnaesterca. Osjećao je ritam igre i stvarao dojam da sve što radi, radi s lakoćom. Njegove nogometne predstave bile su magnet koji je privlačio Varaždince na stadion Varteksa. Ne samo zbog raskoši talenta, nego i zbog njegova životnog stava. Vogrinčić uz nogomet nikada nije zapostavljao uživanje u čarima mladenačkog života.

Procvjetao u Varteksu

Igor Vogrinčić rođen je u Varaždinu ratne 1941. godine, u uglednoj liječničkoj obitelji. Otac mu je bio cijenjeni varaždinski pulmolog, primarijus dr. Franjo Vogrinčić, strastveni zaljubljenik u tenis. Potajno se nadao da će se teniskog reketa primiti najmlađi sin, pogotovo nakon što je stariji brat Dule iznenada odustao od sporta. Doktoru Vogrinčiću nije bilo nimalo drago kada je shvatio da mu sin s Darkom Paskutinijem, Pepijem Totom i ostalim dečkima iz kvarta dane provodi naganjajući nogometnu loptu u parku nedaleko obiteljske kuće.

Kvartovske bravure mladog Igora Vogrinčića nisu mogle dugo ostati skrivene. Iskusno oko Marija Porobije, tada uvaženog varaždinskog novinara i snalažljivog tajnika NK-a „Sloboda“, uočilo je njegov dar i dovelo ga na stadion Slobode. U juniorskoj momčadi nije se dugo zadržao, nije mogao odoljeti pozivu bogatijeg gradskog rivala Tekstilca. Nikada mi o tome nije pričao, ali u to se vrijeme u Varaždinu znalo kako se transferi ponekad „peglažu“: možda je palo neko odijelo, ili barem tri-četiri metra kamgarn-štifa.

Igor Vogrinčić

U dresu Varteksa Vogrinčić je procvjetao. Njegova nogometna vještina dolazi do punog izražaja i vrlo brzo postaje najmlađi prvotimac kluba. Od samih početaka karijere isticao se atraktivnom igrom pa je ubrzo postao miljenik navijača. Igrao je kao krilni napadač u jednoj od ponajboljih generacija kluba, predvođenoj Matkovićem, Heinlom, Jurecom, Svibenom, Rodikom, Adrovićem i Pascuttinijem.

Odlazak u Dinamo

Igrajući za NK „Tekstilac“, koji je 1958. godine promijenio ime u Varteks, Vogrinčić je, uz svu raskoš talenta, sve otvorenije pokazivao i svoju nestašnu boemsku narav. Stariji Varaždinci i danas s osmijehom prepričavaju zgode i nezgode njegovih ljubavnih romansi, među kojima je bila i ona s jednom proslavljenom opernom divom.

Za njegove sjajne partije u dresu Varteksa se pročulo diljem bivše države. Vogrinčić je bio igrač koji je „radio razliku“. Nije stoga bilo slučajno da su ga u svojim redovima željeli velikani tadašnjeg jugoslavenskog nogometa – Partizan, Crvena zvezda, Hajduk i Dinamo. Dinamo je bio najbrži, ali i najizdašniji, pa Vogrinčić u ljeto 1959. godine iz Varaždina seli u Zagreb.

Iako je potpisao ugovor na četiri godine, u Dinamu je odigrao tek dvije službene utakmice za prvu momčad. Ako se pitate zašto, odgovor leži upravo u njegovu karakteru i čeka vas na kraju ove priče. Iz Maksimira Vogrinčić seli na Kajzericu, u Lokomotivu, gdje igra zajedno s još jednim velikim varaždinskim talentom, osebnim Zdravkom Raušom. Po završetku igračke karijere vraća se u svoje voljeno Graberje, zapošljava se u Varkomu i ondje dočekuje mirovinu. Preminuo je 2015. godine.

Nogometni boem

Brojne su crtice i anegdote koje oslikavaju boemski duh Bate Vogrinčića. Jedna od njih vezana je uz njegova najboljeg prijatelja, Međimurca Antona Balenta – Glavicu, tadašnjeg igrača NK-a „Rijeka“. Balent je bio domaći dečko iz Donjeg Kraljevca, a Vogrinčić gradski fakin, predstavnik one stare, danas gotovo nestale varaždinske gospoštine. Svi su znali da su njih dvojica uvijek spremni za feštu i dobro društvo. Ne mareći previše za klupske zabrane, Vogrinčić bi nakon treninga u Zagrebu znao sjesti u auto i potegnuti do Rijeke kako bi se provešio s Balentom. U grad na Kvarneru stizao bi oko ponoći, a druženja bi se nerijetko protegnula do ranog jutra. Jednom prilikom, za stolom uz ribu i crno vino, povela se žustra rasprava o tome gdje je ljepše živjeti, na moru ili na kontinentu. Riječani su pokušavali fascinirati goste pričom o moru i njegovu šumu. Balent, već dobrano zagrijan raspravom i vinom, prekinuo ih je riječima:

Atomski napad NK-a "Varteks" krajem 50-ih: s lijeva – Vogrinčić, Hrain, Heini A., Sviben i Androić

„Kaj bum ja tu pri vama poslušal šum mora? Dojdite vi k nama na Varaždin Breg pa bute poslušali šum mošta, pa mi onda recite koji je zvuk bolši.“

U današnje vrijeme surovog profesionalizma ova istinita anegdota zvuči gotovo nestvarno. No ona savršeno oslikava romantična nogometna vremena pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća i duh jednog posebnog čovjeka, nogometnog pjesnika i boema, Igora Vogrinčića – Bate.

Ljubomir Opačić – tvorac kultne Taverne Patačić

Početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, u vrijeme kada se Varaždin još uvijek oslanjao na ustaljene obrasce građanskog života, poznati fotoreporter i fotograf Ljubomir Opačić povukao je potez koji će trajno obilježiti povijest ugostiteljstva grada. Svoj fotografski atelje, smješten u prizemlju palače Patačić na Franjevačkom trgu, odlučio je prenamijeniti u ugostiteljski prostor, ali ne bilo kakav.

Obitelj Opačić u Varaždinu je bila poznata kao obitelj zaljubljenika u kulturu i umjetnost, pa je vijest da će njihov sin, akademski slikar, očevu radnju pretvoriti u mali slikarski salon s ugostiteljskom ponudom dočekan sa znatiželjom i simpatijama. Ideja Ljube Opačića bila je smjela: u palači Patačić, zaštićenom spomeniku kulture, otvoriti tavernu koja će ponuditi nešto posve novo, kako u uređenju, tako i u sadržaju.

Svi koji pamte to vrijeme znaju da je Taverna Patačić bila daleko ispred svog vremena. U najmanju ruku, bila je preteča današnjih art-caffeova, mjesto gdje se piće nije ispijalo usput, nego s razlogom. Kao i svaka avangarda, ni ova nije krenula bez otpora. Zamislite drskost, u Taverni se nije mogao popiti gemišt „s nogu“. U tadašnjem Varaždinu to je zvučalo gotovo bogohulno.

Susret umjetnika u Taverni Patačić - Slijeva: Vladimir Županić, Milan Lalić, Nenad Opačić, Novak Simić i Đuka Opačić

Od boema do akademika

Unatoč početnim nesporazumima s navikama grada, Taverna je vrlo brzo pronašla svoju publiku. Postala je kulturno okupljalište gradske mladeži, umjetnika, intelektualaca i svih onih koji su tražili nešto drugačije. Vikendima se uvijek tražilo mjesto više. Programi su nudili razgovore o kulturi i umjetnosti, pjesničke recitale, filozofske večeri, šansonu i glazbu, sve ono što je tada u gradu nedostajalo. U tom specifičnom umjetničkom

ambijentu događaji su dobivali sasvim nove boje i dimenzije, neusporedive s onima koji su se, po starom ustaljenom pravilu, odvijali u susjednim lokalima. Taverna Patačić bila je mjesto susreta poezije i vina, glazbe i misli. Među njezinim čestim gostima bili su Rade Šerbedžija, Enes Kišević, Darko Ćurdo, Zlatko Vitez, Slavko Brankov, Josip Klima, Fadil Hadžić, Mladen Budišćak i mnogi drugi.

Već pri prvom ulasku u Taverne, posjetitelja bi zapanjio neobično uređen interijer. Željezne pregrade-skulpture, koje su prostor dijelile i oblikovale, odavale su ruku iznimno maštovitog umjetnika. Pitao sam se tko je autor tog hrabrog i profinjenog rješenja. Odgovor sam dobio tek kasnije, u razgovoru sa samim Ljubom Opačićem, čovjekom koji je volio razgovarati s gostima, ponekad im recitirati svoje haiku stihove, a znao je i dati piće na veresiju, zbog čega su ga, kako je sam znao reći, „svi pijanci voljeli“.

Sve ove skulpture pregrade, ti je osmislio moj sin Nenad – rekao mi je gazda Ljubo, s tihim ponosom u glasu.

Nenad Opačić

Uređenjem kultne Taverne Patačić Nenad Opačić položio je svojevrсни „majstorski ispit“ pred ocem Ljubom, ali i pred varaždinskom kulturnom javnošću. Bio je to tek početak puta koji će ga uvesti među najznačajnije hrvatske slikare svoje generacije.

Nenad Opačić rođen je u Varaždinu 14. srpnja 1949. godine. Talent za likovno izražavanje pokazivao je još kao dječak, crtajući prve radove na očevu škartiranom, ili osvijetljenom foto-papiru „Efke“. Roditelji, majka Zora i otac Ljubo, rano su prepoznali njegov dar. Uz likovnu umjetnost, Nenad pohađa i Muzičku školu, gdje kod Đuke Horvata svira violinu. Njegovu likovnu darovitost zamjećuju nastavnici likovnog odgoja u 1. osnovnoj školi Gašpar Pik Bolković, kao i obiteljski prijatelj, veliki hrvatski slikar Miljenko Stančić, koji mu jednom prilikom poklanja slikarski pribor marke „Rembrandt“. Oduševljen sinovljevima radovima, Ljubo Opačić 1963. godine pokazuje neke Nenadove slike Krsti Hegedušiću i likovnom kritičaru Josipu Depolu. Ugodno iznenađen, Hegedušić odlučuje organizirati izložbu „Dječje slikarstvo“ u Kabinetu JAZU-a (danas HAZU-a) u Zagrebu. Na toj iznimno posjećenoj izložbi predstavljeni su radovi „wunderkinda“ Nenada Opačića i trinaestogodišnje Nevenke Tuđman.

Mladi Nenad Opačić u društvu prof. Krste Hegedušića, oca Ljubomira i majke Zore

Majstorska radionica

Rad u Majstorskoj radionici Krste Hegedušića predstavljao je prekretnicu u Nenadovu životu. Ondje je usvajao znanja i tajne velikih majstora, susretao se s različitim poetikama i s mladim ljudima raznolikih pogleda na svijet i umjetnost. I sam je kasnije priznao da ga je sudjelovanje u toj kulturnoj radionici trajno oblikovalo. U radionicu je često navraćao i Ferdinand Kulmer, poznati slikar i likovni pedagog, koji bi nakon boravaka u Parizu donosio svježije vijesti o novim europskim likovnim trendovima. Bilo je to vrijeme bez pametnih telefona i interneta kada se znanje prenosilo razgovorom, pogledom i iskustvom.

Vrijeme neumoljivo prolazi, uspomene polako blijede. Od zatvaranja Taverne Patačić prošlo je mnogo godina, ali njezin duh i dalje živi u sjećanjima grada. Nenad Opačić ostao je vjeran svojem početnom nadahnuću, propitivanju odnosa čovjeka i stroja, kao slutnji vremena koje dolazi. Danas je uvaženo ime hrvatskog slikarstva, dobitnik brojnih nagrada i sudionik mnogih izložbi.

Sretan sam što zidove mog doma krase djela akademskog slikara Nenada Opačića. A još sam sretniji što je Varaždin, zahvaljujući Ljubomiru Opačiću, imao svoju Tavenu Patačić, mjesto gdje su se susretali boemi i akademici, vino i poezija, prolaznost i umjetnost.

Ivan Grabar - samozatajni čovjek s velikom ostavštinom

Više od bilo koje druge, jedna lekcija izdvaja se iz knjiga životnih mudrosti: nikad ne odustaj. Ukoliko imate cilj ili san, slijedite ga. Ako postoji razlog u koji uistinu vjerujete, borite se za njega. Današnja priča govori o čovjeku koji nije odustajao. Koji je dao sve od sebe kako bi varaždinske kulturne i povijesne znamenitosti dobile sadašnji izgled i zasjale uz obnovljenu ljepotu.

Rezultati rada Ivica Grabara, junaka današnje kolumne, utkani su u život Varaždina. Ivan Grabar sudjelovao je u organizaciji obnove i opremanja varaždinskih spomenika kulture inicirane u razdoblju obilježavanja 800. obljetnice prvog spomena grada početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća (Kazalište, Varaždinska katedrala, Uršulinska crkva, Stari grad, palača Sermage, palača Ritz, palača Patačić, opločenje trgova i ulica kao i obnova mnogobrojnih fasada u centru grada ...).

Djelovao u politici i kulturi

Ivan Grabar rođen je na prvi dan ljeta 1937. u pitoresknom Štefanec Marofu, u najljepšoj prirodnoj obiteljskoj oazi, kako je sam znao ponosno isticati u društvu svojih prijatelja. Školovanje je započeo u Osnovnoj školi Bartolovec, nastavivši srednje, više i visoko obrazovanje u Varaždinu i Zagrebu. Završio je socijalni studij, nastavio studij sociologije, a zatim i ekonomije koju je i magistrirao.

Grabar je prigrlio Varaždin čitavim bićem, još za dječaćkih dana kada ga je s roditeljima posjećivao tijekom odlaska na prošćenja i sajmove. Zaposlivši se u Varaždin u njemu je uvijek nastojao djelovati na njegovu dobrobit, ne samo svojim profesionalnim bavljenjem nego i svesrdnim angažmanom u kulturnom i znanstvenom životu grada. Grabar se je vrlo mlad aktivno uključio u društveni život grada Varaždina. Djelovao je u politici i kulturi, te u poduzećima VIS, Koka, u osiguravajućim društvima Sava i Croatia

Ivica Grabar

Samozatajan, tih i nenametljiv, posvećen obitelji i prijateljima, Grabar se nikad nije isticao. Odgovoran na poslu, uporan i predan, nije tražio ništa posebno za sebe niti je veličao svoje uspjehe. Iz njega je izvirala blagost, mir, dobrota i iskrenost. Grabar je naprosto slika običnog malog poštenog čovjeka koji je izbjegavao svjetla pozornica i medijskih stupaca. Na prvi pogled uvijek pristojan i pomalo distanciran, kasnije, kada ga malo bolje upoznate, duhovit i dječaćki zaigran. Takve ne susrećemo često, ali ima ih... Samo ih ne zapažamo jer nisu zamjetni.

Ivan Grabar (desno) u društvu prvog dekana FOI-e Franje Ruže

Suradnja s akademikom Mohorovičićem

Početak '70-ih godina Grabar je u Privrednoj komori vodio važan odjel za kadrove. Tiho i vizionarski tu je počeo pripremati elaborat o prerastanju Više ekonomske škole u Fakultet i tako pridonio osnivanju Fakulteta organizacije i informatike 1974. godine. Nakon Privredne komore preuzeo je vrlo odgovoran posao tajnika Samoupravne interesne zajednice za kulturu općine Varaždin. Djelujući u SIZ-u kulture Grabar je stekao veliki ugled među kolegama iz cijele Hrvatske.

Vrhunac njegovog uspješnog djelovanja u kulturi bilo je mjesto predsjednika Odbora za kulturni razvoj pri republičkom SIZ-u u Zagrebu. I s te pozicije mudro iskoristivši financijske mogućnosti sanacije šteta od onovremenog potresa, u Varaždin usmjerio značajna sredstva koja su kroz više godina omogućila obnovu spomenika kulture.

Tih godina Grabar je za Varaždin zainteresirao i u njega doveo uvaženog akademika Andru Mohorovičića koji se je kao predsjednik Skupštine fonda

za kulturu i potpredsjednik Akademije snažno zauzimao da grad i županija ostvare značajne rezultate u očuvanju i zaštiti kulturne baštine. Zalaganjem Andre Mohorovičića u Varaždinu je 24. lipnja 1983. godine osnovan i Zavod za znanstveni rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Ivan Grabar godinama je s velikim uspjehom bio aktivan u raznim društvenim i kulturnim organizacijama. Bio je predsjednik Saveza izumitelja i autora tehničkih unapređenja Zajednice općina Varaždin, potpredsjednik Organizacijskog odbora Varaždinskih baroknih večeri, član Savjeta Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu i predsjednik Savjeta VBV-i. Zadnje radno mjesto Grabar je imao u Zavodu HAZU u Varaždinu. Tu je bio iznimno aktivan i plodan autor i kreator mnogobrojnih projekata i tekstova objavljenih u radovima HAZU u Varaždinu te u časopisu "Gesta".

Ivica Grabar imao je i svoju kreativnu stranu, glazbu i sviranje na harmonici. I ne, nemojte na prvu pomisliti na harmoniku kakvu je mi poznajemo u "cajke" elementu. Kao zaljubljenik u ovaj instrument pronašao je svog idola, Art Van Dammea (1920. – 2010.), američkog swing-jazz virtuoza koji je šezdesetih i sedamdesetih žario i palio svjetskim pozornicama. Marljivo je vježbao i ponosio se svakom mogućnošću prezentacije svojeg umijeća. A od domaćih muzičara izuzetno je cijenio Marija Jajetića, vrhunskog varaždinskog pijanistu.

Rezultati djelovanja Ivica Grabara najuvjerljivije su svjedočanstvo koje govori o "malom čovjeku" s velikom ostavštinom.

'Hej, haj, brigade'

Tijekom višegodišnjeg boravka u Irskoj uvjerio sam se u značaj i veličinu volonterskog rada. Irci su toliko strastveni prema pomaganju drugima da im volontiranje jednostavno predstavlja način komunikacije sa zajednicom. Neki dan sam na jutarnjoj kavici u TTS-u prijateljima prepričavao svoja irska volonterska iskustva.

Pusti sad Irsku, radije napiši nešto o tome kako smo mi volontirali za vrijeme Juge na omladinskim radnim akcijama – prekinuo mi je pripovijedanje Stanko, na veselje još trojice bivših brigadira koji su se našli u društvu za stolom, Zlatka, Branka i Drageca.

Nije mi preostalo drugo nego da se složim s time da su omladinske radne akcije u Jugoslaviji također predstavljale oblik volonterskog rada, i da se prihvatim pisanja. Iako su omladinske radne akcije bile i ostale jedan od društvenih fenomena bivše države one nisu jugoslavenski izum, nego su dio dobrovoljnog pokreta koji ima dugu povijest. Prema literaturi, prvi međunarodni dobrovoljački pokret pokrenut je 1920. godine. Cilj mu je bio obnoviti u 1. svjetskom ratu razrušeno selo Esnes-en-Argonne u Francuskoj, a postao je simbolom pomirenja Francuske i Njemačke.

Prve omladinske radne akcije u poslijeratnoj Jugoslaviji služile su obnovi i izgradnji zemlje nakon 2. Svjetskog rata. Tijekom šest mjeseci 1946. godine, 62.000 brigadira izgradilo je 90 kilometara pruge Brčko – Banovići, a prugu Šamac - Sarajevo 1947., u osam mjeseci izgradilo je 211.000 brigadira. Masovne i dobro medijski praćene Savezne omladinske radne akcije potaknule su organizaciju mnogobrojnih lokalnih radnih akcija u našem kraju. Godine 1962. glavne varaždinske prometnice prema Ivancu i Ludbregu uređene su i asfaltirane velikim dijelom zahvaljujući omladinskim radnim brigadama kotara Varaždin. Za vrijeme radova brigadiri su bili smješteni u đačkim domovima, a njihove aktivnosti bile su organizirane po uzoru na savezne radne akcije.

Prijateljstvo i druženje

Desetljeća radnih akcija u Jugoslaviji donijela su tisućama mladih iskustva koja mnogi od njih i danas opisuju nezaboravnim. Mojim prijateljima, bivšim

brigadirima, i danas zaiskre oči kada se prisjete tog vremena, nezaboravnih iskustava, brojnih sklopljenih prijateljstava, ali i prvog dužeg odsustva od roditeljskog doma. Nijednom od njih nije ni najmanje žao što su u tome sudjelovali, bez obzira na to što su se svaki dan tijekom mjesec dana budili u četiri ujutro, bez obzira na žuljeve i sve napore... Omladinske radne akcije bile su prikaz optimizma, samoprijedora i idealizma. Nezaboravna iskustva za gradsku djecu nenaviklu na teži rad, na žuljeve, red i disciplinu. Režim života na radnim akcijama bio je vojnički.

Na ORA „Sava“ svako jutro brigadiri su se budili uz pjesmu Arsena Dedića 'Hej, haj, brigade'. Trebalo se je priviknuti na ustajanje u to doba. Kad napokon uspiješ progledati slijedila je jutarnja gimnastika, higijena pa doručak. Oko 6, pola 7, kretalo se na trasu. Radilo se do 13 sati, uz pauzu.

Radne akcije nisu bile samo tačke, kramp, lopata i grablje, one su prije svega bile prijateljstvo i zajedništvo. Popodne, nakon povratka s trase brigadiri su imali razne aktivnosti. Družili su se, razgovarali, pjevali, organizirali priredbe, natjecali se u sportskim susretima, pohađali besplatne kursove. Našlo se je vremena i za prve poljupce. Dan je završavao gašenjem svjetla i odlaskom na spavanje u 22 sata. Na radnim akcijama se u pravilu živjelo u drvenim barakama s velikim prostorijama u kojima su bili kreveti na kat. U jednoj prostoriji spavalo je ponekad i preko 20-ak ljudi.

Doživljaji iz naselja ne mogu se danas s ničim usporediti a stečena iskustva nikakvim novcem kupiti.

Moj prijatelj Stanko nikad ne bi postao prvoligaški nogometni sudac da na radnoj akciji nije položio ispit za nogometnog suca, a moj brat Drago ne bi položio vozački ispit da nije bilo radne akcije – nadovezao se je Zlatko.

Između brigada koje su bile iz cijele bivše države vladalo je veliko rivalstvo i drugarstvo. Dobivanje udarničkog statusa bilo je pitanje prestiža, iako se zbog toga nije išlo na radne akcije. Prioritet brigadira je bilo druženje i zajedništvo. Osjećaj da se zajedno može nešto napraviti, i na trasi i u popodnevnim druženjima bio je važniji od bilo kakve ideologije ili politike. Radne akcije u sjećanjima mojih prijatelja spadaju u red najljepših uspomena.

Kardinalov zavoj

Ako ste se odlučili starom cestom krenuti iz Varaždina za Zagreb, morate proći kroz Novi Marof. Kad prođete Češljaš i savladate oštri desni zavoj ukazat će vam se živopisno Presečno, malo selo, uz rijeku Bednju i most koji morate prijeći. S lijeve strane mosta pogled će vam privući tvornica staklene vune. Nekada se zvala "Termika", a danas se zove „Knauf Insulation“. Nakon što prijeđete tvorničku prugu naići ćete na dupli "S" zavoj koji je starijim žiteljima poznatiji kao „Kardinalov (Königov) zavoj“. Narod ga je tako prozvao jer je na njemu tešku prometnu nesreću doživio poglavar katoličke crkve u Austriji kardinal Franz König

Sprovod Alojzija Stepinca

Nakon što su prenoćili u Grazu, austrijski kardinal Franz König i njegov ceremonijalni časnik Helmut Krätzl krenuli su 13. veljače, 1960. godine u sedam ujutro u službenoj limuzini (reg. oznake "W 25") u smjeru Zagreba kako bi stigli na vrijeme na misu za pokojnog hrvatskog nadbiskupa Alojzija Stepinca, koji je umro tri dana ranije u rodnom Krašiću. Kardinal Franz König bio je prvi visoko pozicionirani zapadni svećenik kojem je bio dozvoljen ulazak u komunističku Jugoslaviju. Gusta magla i led cijelo su vrijeme puta ometali putovanje, ali se šofer Martin Stadler trudio da stignu na vrijeme. Martin je bio izuzetno vješt vozač, u službi Bečkog ordinarijata od 1933. godine.

Do Zagreba je izabrao doći preko Ptuja i Varaždina. Procijenio je da će tom boljom cestom stići prije, bez obzira na to što je put bio 14 kilometara duži. Nadomak Novog Marofa vozač je htio preteći biciklista, ali je previdio hladnjaču Centrošpeda koja mu je dolazila u susret. Teški se Mercedes zabio u kamion brzinom od 90 kilometara na sat. Skliska i djelomično zaleđena

cesta bila je fatalna za vozača Martina Stadlera koji je poginuo, dok su dvojica svećenika na stražnjem sjedalu ostala ležati bez svijesti u olupini. Na nesreću je slučajno naišao ambulantni liječnik koji im je odmah pružio prvu pomoć. Ozlijeđeni su potom u dva zaustavljena osobna automobila prebačeni u varaždinsku bolnicu. Kardinal i časnik Helmut Krätzl bili su u besvjesnom stanju. U prvim izvješćima govorilo se o teškim ozljedama lubanje, a za Helmuta Krätzla, koji će kasnije postati bečki pomoćni biskup, bilo je prilično sigurno da neće preživjeti dan. U varaždinskoj bolnici isprva nisu znali tko su žrtve nesreće. Zbog crkvenih mantija iz susjednog kapucinskog samostana doveden je otac gvardijan koji je dvojici teško ozlijeđenih svećenika podijelio sakrament bolesničkog pomazanja.

Austrija u šoku

Vijest o teškoj saobraćajnoj nesreći u kojoj je stradao austrijski poglavar crkve ubrzo se je proširila zapadnim svijetom. Odmah po primitku vijesti, kardinalov osobni liječnik, Herbert Kraus je vojnim helikopterom iz Beča odletio u Spielfeld, odakle ga je auto biskupije Graz odvezao u Varaždin.

Unatoč toga što su kardinal König i ceremonijalist Krätzl u Varaždinu imali vrhunski tretman po njih je, nakon tjedan dana, došao helikopter kojim su prebačeni u Beč. Borbu varaždinskih liječnika za njihov život pratili su svi svjetski mediji iz dana u dan. Bila je to prava senzacija, pogotovo stoga što je kardinal König svoje ozdravljenje pripisao blaženom Alojziju Stepincu, koji ga je po njegovim riječima u bolnici prizvao k svijesti. U bečkoj bolnici su se zadržali puna tri mjeseca.

Stephansdom u Beču

Nakon što se oporavio kardinal König nije zaboravio Varaždin, niti svesrdnu pomoć osoblja varaždinske bolnice. Poznati varaždinski kirurg dr. med. univ. Branko Vahtarić je zbog iznimnog angažmana pri liječenju kardinala nagrađen visokim austrijskim odlikovanjem, a stekao je i naslov viteza papinskog reda svetog Grgura Velikog (Ordo Sancti Gregorii Magni).

Zahvala varaždinskim kirurzima i osoblju bolnice nije bila jedini znak dubokog poštovanja kardinala Franza Königa. Kao znak zahvale Varaždinu za pruženu pomoć, njegu i gostoprimstvo dvojici uglednih austrijskih katoličkih svećenika postavljena je spomen ploča koja krase zid velebne bečke katedrale svetog Stjepana (Stephansdom).

Gradske puce i dečki

Mladiće koji su stalno visjeli u gradu jednostavno smo nazivali „gradski dečki“, a djevojke „gradske puce“. Središnje mjesto njihovog okupljanja bilo je Korzo, ujedno i najživlje mjesto u gradu. Teško je opisati, a kamoli razumjeti romantiku 70-tih godina prošlog stoljeća nekome tko ju nije proživio. Imali smo sve što smo željeli. Bili smo oslobođeni svih tereta i strahova za budućnost, rasli smo bezbrižno s pogledom na sutrašnjicu od koje nismo ništa previše očekivali. Živjeli smo u međusobnoj ljubavi i nismo razmišljali tko se kako preziva, koje je tko vjere ili nacije, da li je netko bogat ili siromašan. Imali smo vremena i novaca za izlaske, prijateljstva, putovanja. Hodali smo na utakmice „krojača“ za koje su igrali isključivo domaći dečki. Za današnje, bogate, susjede, Mađare, Čehe, Poljake i Slovake bili smo u to vrijeme nedostižni „Zapad“.

Šminkeri i hašomani

S nostalgijom se prisjećam „kultnih“ mjesta iz mladosti na koja se išlo vidjeti i biti viđenima, gdje su se „gubili“ dani i noći, „lovili komadi“ i za koje se živjelo preko tjedna. Žive svirke rock’n’roll bendova svaki vikend su se izmjenjivale u Domu „Željezničara“ i Domu „JNA“. Tamo su se dogodili brojni prvi poljupci, započele mnogobrojne ljubavi, prvi izlasci, prva pijanstva pa i tučnjave. Tijekom tjedna odlazilo se na „Susrete mladih“ koji su promovirali domaće glazbene snage, a uživalo se i u tradicionalnim ljetnim manifestacijama poput Festivala limene glazbe ili iznimno posjećenim modnim revijama koje su se održavale u sklopu Šimekovog „Aeropicnica“. Gradski dečki i puce su redovno nazočili svim gradskim manifestacijama. Jednostavno, bilo ih je svuda gdje je bio neki „moving“ i komadi. Među gradskim dečkima i pucama postojala je podjela na „hašomane“ i „šminkere“. „Hašomani“ su se od ostalih razlikovali ležernim odijevanjem i slobodom duha.

Furali su šarene košulje, trapez hlače, cipele od antilopa, a okupljali su se kod „Hajvana“, slastičarne preko puta kazališta. Šminkeri su se isfuravali na sportsku eleganciju, „Lacoste“ majice bile su hit. Okupljali su se kod Selima i Šabija u slastičarni „Stari grad“ u Kukuljevićevoj ulici. Dolaskom večeri svi bi se opet našli na Korzu. Gradski dečki i puce su stajali na lijevoj strani Korza, „hašomani“ s desne strane ulaza u „Operu“, a šminkeri su zauzimali prostor od telefonske govornice do „knjižare“ na uglu. Kultna „Opera“, današnja „Grofica Marica“, bila je tih godina socrealistički caffè bar u kojem su radile konobarice u bijelim košuljama i borosanama. Status najveće gradske face, iz moje perspektive, u to vrijeme imali su Pepa Lepen, Julia Posavec, Toto Kezelj i Jozo Burazin. Kod „hašomana“ su se pak

isticali Leon Prepeluh i Burg, a za potući uvijek su bili spremni nestašni dečki sa Štuka – Gimpl, Stanko, Mladen, Julika i Tonko.

Još jedna značajna karakteristika krasila je varaždinske gradske dečke i puce. Bili su nositelji i promotori modnih trendova u gradu. Korzo je bilo svojevrsna modna pista na kojoj se je pokazivalo sve ono što se nosilo u Trstu ili Grazu. Zlatne godine procvata umjetničke slobode odredile su modu tog vremena. Upravo 70-ih godina Mary Quant je radikalno skratila žensku suknju i hlače te pokrenula trend mini suknje i „vrućih hlačica“ koje su gradske cure odmah prihvatile. Trapezice, saten, print i slim haljine, opsjednutost visokim uskim čizmama koje sežu preko koljena bila je karakteristična za 70-te godine prošlog stoljeća. Nosila se duga kosa.

Odjeća i obuća po zadnjoj modi nabavljala se u inozemstvu ili kod domaćih „dugoprstića“ koji su operirali po Trstu i Grazu.

Interesantno, što se tiče mode, Varaždinci nikada nisu pretjerano hodali u kupovinu u Zagreb, niti su bili vezani uz modne trendove koje diktirala zagrebačka „Špica“. Trendove ponašanja, odijevanja, govora, muzičkih i umjetničkih ukusa u Varaždinu su kreirali gradski dečki i puce. Cajke su u to vrijeme bile nepoznati pojam a Mišo Kovač je slovio za „kuruzu“. Gradski dečki i puce su uvijek bili rado viđeni i dobro prihvaćeni članovi svakog društva. Na haklu na Partizanu, utakmicama Varteksa, kupanju na Dravskim bazenima, kartanju u Zanatskom domu, knjižnici, kazalištu, svugdje gdje su bili prisutni prožimao se varaždinski šlif, odnosno „Varaždinština“.

Što sam stariji, sve više živim u romantičnom svijetu svoje mladosti. Zbog, „do ponoći da si došiel doma“, zbog druženja i razgovora s prijateljima, zbog svih tih mjesta gdje si točno znao gdje će tvoja ekipa biti koji dan...

GERIĆ VLADIMIR – obnovitelj kajkavskog teatra

Narječja su jedna od najvećih ljepota i bogatstva koje naša mala Hrvatska ima. Uživam u tome što mladi ljudi sve više cijene svoj mjesni govor. Gotovo da je postala stvar prestiža govoriti domaćim narječjem. U Varaždinu godinama negujemo kajkavski govor koji, barem po mom sudu, ima više zagorski štih od meni za slušanje dražeg međimurskog. Ako ste fan Kerekesh teatra ta razlika se najbolje očituje u govoru Jana i Ljubomira Kerekeša u predstavi, Pokopaj me nježno. Ljubo govori po „varaždinski“, a Jan je briljantno skinuo kajkavski koji govore naši susjedi Međimurci.

Nadahnut ljepotom kajkavskog jezika u današnjoj priči nastojat ću iz škrinje zaborava izvući Vladimira Gerića, redatelja koji je pokrenuo renesansu kajkavskog izričaja u varaždinskom kazalištu.

Đak Branka Gavelle

Vladimir Gerić (r. 1928.), redatelj, prevoditelj, dramaturg i scenograf, pripada krugu najistaknutijih hrvatskih kazališnih umjetnika u drugoj polovici 20. stoljeća. Boravak Gerića u Varaždinu vremenski obuhvaća dva značajna razdoblja kazališnog života grada. Prvo razdoblje, od 1956. do 1963. godine, obilježeno je dolaskom Gavellinih đaka u Varaždin, a drugo, devedesetih godina 20. stoljeća, prožeto je obnavljanjem kajkavskog kazališta.

Početak kazališne sezone 1956./57. novi članovi drame varaždinskog Kazališta postali su Sanda Langerholz, Branka Lončar, Žuža Egreny, Ivan Rogulja i Martin Bahmec. Godinu dana prije angažiran je Martin Sagner, a 1957. mladom glumačkom kolektivu priključili su se Zvonimir Jurić i Ivo Serdar. U stalni angažman iz zagrebačke Akademije dolaze i mladi, netom diplomirani redatelji, Mladen Feman, Slavko Andres i Vladimir Gerić. Preseljenje talentiranih zagrebačkih akademaca, koji su diplomirali pod

vodstvom legendi hrvatskog glumišta dr. Gavelle i ing. Stupice, u mali Varaždin odjeknulo je u Hrvatskoj. Mlade glumce i redatelje u Varaždin je uputio sam dr. Branko Gavella, držeći da će to biti vrlo dobro za njihov glumački i redateljski razvoj. To se kasnije i obistinilo jer su svi napravili vrhunske glumačke i redateljske karijere. Gerić je u Varaždinu ispekao zanat, režiravši ukupno dvadeset osam predstava i bio autorom scenografija za čak trideset predstava. Uz scenografiju i redateljski posao Gerić se u Varaždinu počeo baviti prevođenjem književnih djela na kajkavski. Kajkavski jezik bio je jezik njegovog djetinjstva.

U rijetkim intervjuima Gerić je često isticao, da su kajkavske govorne rečenice kratke, protočne, da „imaju brži hod“, te da mu kajkavski dopušta velike jezične slobode u prevođenju. Iz Varaždina Gerić se je preselio u Zagreb 1962. godine, gdje nastavlja karijeru kao redatelj na Hrvatskom radiju, HNK-u Zagreb, te kao slobodnjak.

Bogi Ivač

Godine 1990., drugim povratkom Vladimira Gerića, započinje renesansa kajkavskog izričaja u varaždinskom teatru. U kazalište dolazi na poziv ravnatelja Marijana Varjačića, koji prepoznaje potrebu za kajkavskim repertoarom. Gerić s oduševljenjem prihvaća suradnju te kao prevoditelj i režiser ispisuje noviju povijest teatra najdugovječnijom i najuspješnijom varaždinskom kazališnom predstavom svih vremena, Bogi Ivač. Po kazališnom redatelju i književniku Stijepu Mijoviću Kočanu, Bogi Ivač je predstava u kojoj režiju ne osjećate, kao i da je nema: *sve je to tako, prirodno i jednostavno, kao sam život. U tome i jest osnova svake uspješnice!*

Izvođači, naravno, jednako su stup uspjeha (osobito sjajni Ljubomir Kerekeš). *Ovdje je zadnje, ali inače prvo i temeljno: jezik! Da sve to nije preneseno u zavičajnu frazu, u materinski izričaj i domaći ambijent na kajkavskom području predstava ne bi ni izdaleka mogla imati takav uspjeh.*

Shakespeare na kajkavskom

Nakon „Bogog Ivača“ slijedile su nove kajkavske uspješnice Vladimira Gerića. Na njegov poticaj uprava kazališta naručila je od varaždinskog glumca i prevoditelja Tomislava Lipljina kajkavizaciju Shakespeareove komedije „Mnogo vike ni za što“. Lipljin je naslov komedije na kajkavski preveo kao „Puno larme a za ništ“. Premijerna izvedba varaždinske kajkavske hit komedije bila je 1993. u Gerićevoj režiji. Godine 1994. ansamblu predstave dodijeljena je Nazorova nagrada, a Ljubomiru Kerekešu Nagrada hrvatskoga glumišta za najbolju glavnu mušku ulogu (Benedikt). Bio je to ključan korak u oživotvorenju kajkavskog kao scenskog

govora. Gerić je u Varaždinu devedesetih režirao još nekoliko predstava, od kojih se posebno ističe drama „Tužna je nedjelja“ Petera Müllera. Na Festivalu glumca 1997. godine ona je proglašena najboljom predstavom, a glumci Barbara Rocco i Ljubomir Kerekeš nagrađeni su za najbolju žensku i mušku ulogu. U prikazima predstave poznate kazališne kritičarke Marije Grgičević čitamo: *Režija znalački otvara prostor glumcu Ljubomiru Kerekešu, a izvedba dobiva ritam njegova disanja i njegove pjesme. Uvijek nov i drukčiji, Ljubomir Kerekeš drži sve niti u svojim rukama i glumačkom izražajnošću bogatih nijansi nudi bezbroj iznenađenja, varirajući ton i ritam, izazivajući čas odstojanje i smijeh, čas blizinu i sućut. Uz njega je također izvrsna Barbara Rocco....*

Varaždinski zet

Ljubav prema Varaždinu i kajkavštini kod Vladimira Gerića nije bila slučajna. On je višestrukim vezama sljubljen za Varaždin. Njegovi roditelji su bili kajkavci iz Vrbanovca, sela kraj Ludbrega, odakle su se 1926. godine, dvije godine prije njegovog rođenja, odselili u Zagreb. Uz to, Gerić je varaždinski zet. Oženio je Blaženku Torić, kćer svojedobnog direktora varaždinskog kazališta Ive Torića. U Varaždinu mu se rodila i kćer Duška, profesorica romanistike i prevoditeljica. A, na kraju krajeva u varaždinskom HNK je dobio svoj prvi profesionalni angažman, što je on izuzetno cijenio.

Kajkavski jezik se je zahvaljujući Vladimiru Geriću, Marijanu Varjačiću, Tomislavu Lipljanu, Ljiljani Bogojević, Mariji Krpan, Jagodi Kralj Novak, te Ljubomiru i Janu Kerekešu ukorijenio na sceni varaždinskog HNK-a. Uvjerem sam da će uz novu ravnateljicu pustiti još dublje korijene.

Kućice na Dravi

(kolumna posvećena preminulom Zdravku Gradečaku 1954.-2022.)

Već stoljećima naizgled mirna rijeka Drava izmjenjuje snagu i moć s okolnom prirodom pokazujući Varaždincima svoja različita lica. Godine suživota s Dravom naučile su nas da ju teško možemo ukrotiti te da ju moramo razumjeti i s njom skladno živjeti. To je jedini način da izuzetnu ljepotu ove očuvane rijeke i sva njena bogatstva ostavimo generacijama koje tek dolaze. Grad Varaždin nikada nije pokazivao pretjeranu želju da se zbliži s rijekom Dravom. Ako šćete uz njezine tokove, moći ćete se i sami uvjeriti da većina Varaždinaca zapravo s Dravom nema neki pretjerani odnos. Osim skupine poklonika rijeke koji su s njene međimurske strane izgradili „kućice“, ponekog zanesenog ribiča ili nekoliko rekreativaca koji svakodnevno šćeu ili trće uz njezine kanale.

U skrivenom gustišu otoka Malenka, Varaždincima poznatijem kao „Marakana“, na lijevoj obali Drave, nizvodno od dvaju mostova koje nas dijele s Međimurjem, smjestilo se malo naselje koje su izgradili gradski zaljubljenici u prirodu i rijeku Dravu. Prije godinu dana obećao sam jednom od njih, Zdravku Gradečaku da ću za svoju kolumnu napisati priču o „Dravskim kućicama“. Na moju žalost, priču nije dočekao.

Gušta, kako sam ga zvao od milja, i desetak njegovih kolega, već desetljećima i ljeti i zimi koriste svaki slobodni trenutak da dođu do svojih vikendica kako bi uživali u prirodi, daleko od buke i gradske vreve. Izgradnja „kućica“ kojih stotinjak metara nizvodno od Dopše počela je 1957. godine, u vrijeme kada mnogi nisu mogli ni sanjati da će otok Malenka četvrt stoljeća kasnije postati jezerom. Kućice izgrađene na tom mjestu predstavljale su neku protutežu kućicama koje su izviđači izgradili neposredno uz „kupalište“ na desnoj obali Drave, uzvodno od mostova. Kućice iza „Brane“ nicali su jedna za drugom tijekom svih ovih godina. Neke su izgrađene od pruća, neke od lima, poneke od dasaka, a tek bi pokoja bila sagrađena od pravog građevnog materijala.

Jedini put koji vodi do „kućica“ na Malenki ide preko betonske brane. Kada je vodostaj visok, voda se slijeva preko ustave, i do „kućica“ se zapravo ne može doći. U zaleđu „kućica“, u dubokoj hladovini krošnji visokog drveća bilo je uređeno igralište za mali nogomet, popularna „Marakana“. Hakl na male golove, na utabanoj, ali uvijek vlažnoj i skliskoj zemlji, godinama je bio najpopularniji vid razonode među korisnicima „kućica“. Koliko je samo bilo odigranih utakmica, suza, svađa i radosti u ovih šezdesetak godina postojanja igrališta. „Marakana“ je u tom razdoblju znala biti, malo

nevinašce i poštenu lupež, mladenačka razbibriga i uzavrela strast, domoljubni zov i kvartovski naboj... i mogao bi tako nabrajati unedogled. Vrijeme je učinilo svoje. Hakleri su u međuvremenu ostarjeli, a nekad znamenitu „Marakanu“ prekrili su lišajevi i drač.

Zdravko Gradečak (desno)

Imati „kućicu na Dravi“ ne predstavlja samo ljubav prema prirodi, to je način života. Svakodnevni boravak na Dravi bio je stil života mog prijatelja, dravskog vuka, Zdravka Gradečaka - Gušte, srčanog gradskog dečka, bivšeg hrvača koji je po završetku fakulteta smisao života pronašao u oazi spokoja i mira uz lijevu stranu rijeke Drave, nedaleko željezničkog mosta. Godinama je bio čvrsto sljubljen s rijekom Dravom pa nije čudo da mu je naposljetku ona postala i njegovo posljednje počivalište.

Jesenje jutro u Zagrebačkoj 130

Prekrasan jesenji sunčani dan pokazao se idealnim da nakon podosta vremena ponovno zavirim u čarobno dvorište doajena varaždinskog likovnog stvaralaštva. Sjeo sam u auto i nenajavljen navratio na čašicu druženja sa starim znancima, Brankom i Nenadom Opačićem. Njihov drugi varaždinski dom je Galerija – Atelje Opačić, koja se nalazi u najdužoj ulici

našeg grada, nekadašnjem Dugom koncu, danas Zagrebačkoj ulici, desetak metara dalje od Auto salona Prikratki.

Nenad Opačić

Već s ceste, na besprijekorno ošišanom travnjaku oko kuće pažnju su mi privukle neodoljive Nenadove metalne skulpture. Na ulazu u dvorište prva me je dočekala skulptura „motorista“. „Motorist“ i ja smo stari znanci, upoznali smo se još 70.tih, kad je krasila prostor nekadašnje kultne „Taverne“ na Franjevačkom trgu. Suprugu Branku zatekao sam u vrtu. Uživala je promatrajući kako se zrake sunca između sebe nadmeću koja će više obasjati čvrste i ponosite siluete metalnih skulptura, suprugovih ljubimica. Kad ih gledate izbliza izložene skulpture doista odišu životom. Primjećujem njihove, samo na tren, zaustavljene kretnje, jedva skrivene pomake blistavih i znalački spretno spojenih metalnih dijelova u cjelinu lika, robota, životinje, glave.

Nenad me je čekao u ateljeu. Kad uđete u kuću, nekadašnji dom Brankinih roditelja, osjećate se kao da ste zakoračili u sasvim neki drugi svijet. S ukusom, vrhunski uređena kombinacija Galerije i Ateljea ostavlja vas bez daha. Mnoštvo crteža, knjiga, radova, očev stari fotografski aparat, stare fotografije, sve to možete pronaći u ateljeu našeg Varaždinca koji unatoč godina i dalje naprosto zrači znatiželjom, a oči mu se zacakle čim progovorimo o nekim temama iz povijesti grada Varaždina koje ga jako zanimaju.

Kao dobar domaćin pokazao mi je na desetke izloženih radova iz raznih stvaralačkih faza. Bio sam impresioniran potkrovljem na katu. Otvoreno, prozračno i prepuno impresivnih skulptura i slika Nenada Opačića. Iako sam o Nenadu već više puta pisao, i utvaram si da znam puno o njegovom stvaralaštvu, nakon današnjeg obilaska galerije nisam mogao ostati ravnodušan. Tek sad vidim što znači kada se spoje talenat, rad i dugogodišnje stvaralačko iskustvo. Nenad nije samo umjetnik, on je i zanatlija, majstor svog zanata. Stvarno ima zlatne ruke.

Nenad svakodnevno boravi i stvara u svojoj galeriji. Osim što stvara umjetnost on i njegova Branka vole ljude, pa se Nenadov radni kutak često pretvara u mjesto druženja. Galerija je njegov drugi dom, utočište u kojem se stvara, promišlja i naposljetku uživa.

Život umjetnika, zbog predrasuda, može izazvati ljubomoru kod običnih ljudi, kod nas penzionera, ili vas koji imate radno vrijeme od devet do pet. Navratite u Zagrebačku 130 i uvjerite se da iza velike umjetnosti ne stoji lagodan život već samo veliki rad i odricanje.

Komm mit nach Varazdin

Da je ime našeg grada planetarno poznato možemo zahvaliti slavnom mađarskom skladatelju Emmerichu Kálmánu, i pjesmi – Hajd'mo u Varaždin (Komm mit nach Varazdin), iz njegove romantične operete Grofica Marica. Nakon trijumfalne premijere Grofice Marice u Beču, 28. veljače 1924. godine, za Varaždin je odjednom saznao cijeli svijet.

Kako se ništa u životu ne dešava slučajno, tako se ni Varaždin u ovoj čarobnoj svjetski poznatoj opereti nije našao slučajno. Stefan Frey u biografiji slavnog kompozitora, „Laughter Under Tears“ (Smijeh uza suze), otkriva kako to nipošto nije bilo slučajno. Naime, majka slavnog kompozitora bila je rođena Varaždinka. Kalmanova majka, Paula Koppstein, rođena Singer, rodila se u varaždinskoj židovskoj obitelji 29. lipnja 1853. godine. Njezin otac Ignac Singer bio je trgovac suknenom i kratkom robom. Paula Singer obožavala je glazbu i solidno je znala svirati klavir. Paula se je u Budimpešti udala za Karolyja Koppsteina, trgovca iz poznate mađarske židovske obitelji koja je dala niz uglednih rabina i učitelja.

Obitelj Koppstein se je iz Budimpešte preselila u Siofok, gdje je na jezeru Balaton vodila mali pansion, u kojem su ljeta provodili i poznati peštanski glazbenici. U Siofoku se je 24. listopada 1882. godine, kao treće dijete u obitelji rodio Imre Koppstein (Emmerich Kalman). Imao je dvije starije sestre – Vilmu i Belu, te tri mlađe – Rozsi, Milike i Ilonu. Od petero sestara za glazbu je bila iznimno nadarena najstarija Vilma, koja je svakodnevno marljivo svirala klavir. Mali Emmerich, obožavao ju je slušati, satima je upijao svaki ton, pa je primjerice već kao četverogodišnjak napamet znao slavnu – Drugu mađarsku rapsodiju, Franza Liszta, i to od prve do posljednje note. Njegov izniman glazbeni talent uočili su i poznati peštanski glazbenici koji su ljeta provodili u pansionu njegovog oca na jezeru Balaton. Kalman je zahvaljujući glazbenom okruženju, ponajviše najstarijoj sestri, brzo naučio svirati klavir. Kao deset godišnjaka roditelji ga šalju na školovanje u evangeličku školu u Budimpešti. Tamo, kao i mnogi drugi židovski mladići, prezime Koppstein mijenja u – Kalman. Oduševljavaju ga Wagnerova operna djela, Robert Schumann postaje njegov idol.

Sretni i bezbrižni dani mladog Emmericha Kalmana završili su 1896. godine. Njegov otac te je godine bio prisiljen proglasiti bankrot. Obiteljski pansion otišao je na bubanj, a porodica ostaje bez prihoda i seli u mali stan u Budimpešti. Mladi Kalman potpuno se posvećuje glazbi, koja će ga „spasiti od obiteljske zle sudbine i propasti“. Navodeći epizodu s očevim bankrotom, kojem je prethodilo bezbrižno ljeto na salašu, Stefan Frey u Kalmanovoj biografiji, ističe kako upravo na tom kontrastu smijeha i suza, počivaju slavne operete velikog majstora melankolije, posebice njegova najslavnija opereta – Grofica Marica. Upravo je Grofica Marica, najpoznatija Kalmanova opereta, prepuna autobiografskih detalja i nostalgичnih uspomena koje od mađarske ravnice sežu sve do Varaždina, rodnoga grada njegove majke. Stefan Frey u autobiografiji Emmericha Kalmana ističe kako se u liku osiromašenog grofa Tassila zapravo skriva njegov bankrotirani otac, a Tassilo, koji želi zaraditi za sestrin miraz, može se povezati i s Kalmanovom odgovornošću prema vlastitim sestrama. Snažne emocije bile su stalni pratitelj velikog skladatelja za cijeloga života, tijekom kojeg je vjerno čuvao uspomenu na svoju majku i njen rodni Varaždin, kojeg je proslavio u jednoj od najpopularnijih opereta svih vremena.

ažalost u svojoj turističkoj ponudi, Varaždin, kontinentalni biser Hrvatske, do sada nije prepoznao planetarnu poznatost songa „ Hajd'mo u Varaždin“

(Komm mit nach Varazdin) iz Kalmanove operete „Grofica Marica“. Unatoč tome što za njega zna cijeli svijet, i kome se, kao što vidimo na priloženom videu, oduševljeno divi veliki Sir Philip Anthony Hopkins, glumačka ikona, dobitnik Oscara i Emmyja. Vrijeme je da Varaždin napokon prisvoji „Groficu Maricu“, kao svjetski poznati i besplatan brend koji već godinama čeka usvojenje. Osim kavana „Grofica Marica“ danas u gradu ne postoji ništa što bi nadahnulo prekrasnu romantičnu turističku priču vezanu uz Varaždin. Sam skladatelj, Emmerich Kalman, je pak u najmanju ruku zaslužio ulicu, ako ne i spomenik.

Zlatko Dalić - ponos Hrvatske

Svjetla glamuroznih katarskih stadiona su ugašena. Dojmovi s FIFA World Cup Qatar 2022 sliježu se još i danas. Analiziraju se učinci reprezentacija, igrača i trenera. Televizije i portali ne prestaju nas obasipati slikama slavlja u Argentini, Hrvatskoj i Maroku. Nisam mogao ostati imun na protekla događanja u Kataru pa sam ovaj blog posvetio izborniku hrvatske nogometne reprezentacije Zlatku Daliću. Ne bez razloga. Zahvaljujući njemu moja mala Hrvatska se nakon ruskog srebra 2018. okitila i katarskom broncom i 2022.

Vjerojatno se pitate u čemu je tajna njegovog veličanstvenog uspjeha ?

Kao dobar poznavatelj sportske karijere Zlatka Dalića i njegov nekadašnji klupski kolega u narednim redcima otkriti ću vam što se nalazi u pozadini veličanstvenog trenerskog uspjeha izbornika Hrvatske. To su prije svega njegova komunikacija s igračima i javnošću, stručnost, način vođenja momčadi, osobnost i karakter. Svojim promišljenim vodstvom hrvatske nogometne reprezentacije, prepune svjetskih nogometnih zvijezda, Dalić je uspio doći do rezultata koji njemu i maloj Hrvatskoj daju širi značaj na svjetskoj nogometnoj pozornici. Zahvaljujući osobnosti, koja se nalazi u pozadini njegova trenerskog rukopisa i stručnosti, ali i socijalne inteligencije on je uspio dodatno motivirati natprosječno nadarenu generaciju hrvatskih nogometaša i dovesti je u središte pozornosti svjetskih medija. Dalić je tijekom vođenja reprezentacije jasno pokazao crte svog mirnog karaktera i već za njega prepoznatljivog tradicionalnog obiteljskog svjetonazora.

Zlatko Dalić rodio se je 26. listopada 1966. godine u Livnu, u Bosni i Hercegovini. Kao talentirani mladić odlazi u NK Hajduk iz Splita. Potom je igrao za NK Cibaliu iz Vinkovaca, FK Budućnost iz Podgorice, FK Velež iz Mostara te naposljetku za NK Varteks iz Varaždina, u kojem se je po završetku igračke karijere skrasio i živi danas. Bio je prosječan prvoligaški igrač. Najveći igrački trag je ostavio u NK-u Varteks, za koji je odigrao 155 utakmica i postigao 17 golova.

Zlatko Dalić (plavi dres)

Nakon što je 2000. završio nogometnu karijeru, na poticaj poznatog hrvatskog trenera Branka Ivankovića, započeo je u Varteksu i trenersku karijeru. Presudan preokret njegove trenerske karijere dogodio se u rujnu 2003., kada je nekadašnji izbornik brončane generacije Hrvatske iz FIFA World Cup France 1998., Miroslav Blažević postao trener NK-a Varteks. Dalić je u to vrijeme bio sportski direktor kluba, ali je na inzistiranje trenera Miroslava Blaževića postao njegov pomoćnik. Dalić je poput školarca upijao dragocjene savjete prekaljenog trenerskog lisca. Uz Blaževića je naučio pregršt stvari, od životnih mudrosti do nogometnih i poslovnih tajni.

Već na početku svog trenerskog puta Dalić je jasno pokazivao crte mirnog i staloženog karaktera. Nakon provedenih sedam godina u NK-u Varteks, Dalić u ljeto 2007. preuzima trenersku funkciju u Nogometnom klubu Rijeka, s kojim je u toj sezoni osvojio četvrto mjesto u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi. Sljedeće sezone preuzeo je trenersku funkciju u albanskom nogometnom prvaku Dinamu iz Tirane i s njime osvojio albanski Superkup. Sezonu kasnije proveo je kao trener u NK-u Slaven Belupo iz Koprivnice.

Godine 2010. Dalić preuzima Al-Faisaly FC, novopečenog prvoligaša iz Saudijske Arabije. Na kraju sezone novinari te zemlje ga proglašavaju trenerom godine. U tom klubu zadržao se do 2012., a potom je u svibnju te godine preuzeo Al Hilal SFC, drugu momčad istoimenog velikog azijskog kluba. Prvu ekipu tog kluba preuzeo je usred sezone i osvojio King Cup, tada 54. trofej u klupskoj povijesti. Potom Dalić preuzima Al-Ain iz Ujedinjenih Arapskih Emirata. S tim klubom osvojio je prvenstvo 2015., te je izabran za najboljeg trenera godine u UAE.

Godine 2017., tadašnji izbornik hrvatske nogometne reprezentacije Ante Čačić ušao je u ogromne probleme u kvalifikacijama za Svjetsko prvenstvo u Rusiji. Island je bio prvi u grupi. Hrvatska je pokušavala osvojiti drugo mjesto i ući u doigravanje za SP u Rusiji, ali je neriješeni rezultat protiv Finske doveo reprezentaciju do situacije u kojoj bi, ako ne pobijede Ukrajinu, mogli ostati bez doigravanja. Hrvatski nogometni savez smjenjuje Čačića i dovodi za novog izbornika Zlatka Dalića.

Bila su to teška vremena za na uspjehe naučen hrvatski nogometni puk. Trebalo je imati hrabrosti za preuzimanje reprezentacije u tako delikatnom trenutku. Zlatko Dalić je imao hrabrosti i za tri dana uspio je pokrenuti našu kvalitetnu ali uspavanu momčad. Bio je jedan od rijetkih koji je vjerovao igračima. Vrlo brzo su igrači počeli vjerovati njemu i to uzajamno zajedništvo traje do danas.

Zlatko Dalić i ambasadorica SAD-a u Hrvatskoj Nj.E. Nathalie Rayes

Svoju mirnoću i staloženost Dalić vješto prenosi na momčad koja se zajedno s njim u proteklih pet godina ponovo prometnula u simbol nacije. Osim neospornog stručnog znanja Dalić je u reprezentaciju donio temeljne ljudske i obiteljske vrijednosti. U svom obraćanju igračima i medijima Dalić često koristi riječ ponizan. Kroz taj pojam on je u stanju i sebe i svoja postignuća staviti u pravu perspektivu. Cijeni vrijednost svih stvari, te različite načine na koje ljudi pridonose svijetu oko sebe. Dalić je objektivan, točno vidi i sebe i druge, svjestan je svoje uloge u svijetu ali i uloge drugih ljudi. Promatra svijet u cjelini i ne stavlja sebe u središte niti na prvo mjesto. U proteklih pet godina vođenja reprezentacije u središte pozornosti on ističe igrače. Stalno ukazujući svojim gestama da su igrači važniji od njega. U sjećanju mi je ostala njegova prva izbornička izjava, koja se je u međuvremenu pretvorila u njegov glavni postulat vođenja reprezentacije:

„Reprezentaciji ne treba čovjek koji će ih naučiti igrati nogomet jer ga oni igraju na vrhunskoj razini. Njima je trebao čovjek koji će ih malo posložiti, dati im samopouzdanje, taktiku, dati im pažnju koju zaslužuju“.

Dalić je u spomenute dvije rečenice naznačio sukus svog leaderskog stila. Tijekom njegovog vođenja reprezentacije u središtu pozornosti su uvijek

igrači. Sličan odnos Dalić ima prema kolegama iz stručnog stožera reprezentacije. Okruživši se je pomoćnicima koji su iza sebe imaju bogato reprezentativno iskustvo, Olićem, Ladićem, Mrmićem, Ćorlukom i Mandžukićem, Dalić je vrlo vješto kompenzirao nedostatak svog igračkog reprezentativnog iskustva. Njegov odabir pomoćnika se pokazao kao vrlo mudar potez jer su oni svi redom bivši prekaljeni reprezentativci i igrački autoriteti te je njihov svaki savjet dragocjen.

Danas Zlatko Dalić u Hrvatskoj ima status božanstva. Ponos na Zlatka Dalića, reprezentativce i njihove uspjehe Hrvati ne skrivaju. Mala Hrvatska je velikim dijelom zahvaljujući njima danas nogometna velesila.

50. godišnjica mature

Generacija maturanata varaždinske Gimnazije, kojoj ja pripadam, u subotu je svečano obilježila 50. godišnjicu mature. S većim sam uzbuđenjem iščekivao taj dan, nego svoju prvu utakmicu za „Varteks“. Razumljivo, dugo me nije bilo u Varaždinu i propustio sam puno toga. Neke od školskih kolega nisam vidio od mature 1973. godine.

Supruga je inzistirala da se skockam za obljetnicu, ali nisam previše mario na njezine riječi. Odijelo i kravatu nisam obukao godinama, naprosto se loše osjećam u njima. Prošla su vremena kad je bilo bitno kako će tko doći obučen. U našim godinama nosi se ležerno. Puno mi je važnije da sam zdrav i u dobrom društvu. Što sam stariji, sve više cijenim male stvari.

Peglanje omiljene košulje kupljene na „staroj krami“ se je odužilo pa sam propustio tradicionalni susret ispred zgrade Gimnazije. Otišao sam direktno do hotela „Park“ gdje se je trebala održati proslava. Na ulaznim vratima hotela koji se je hrđom sjajno uklopio u zelenu čaroliju gradskog parka, stajala je mlada zaštitarka.

„Oprostite da li se kod vas održava proslava mature ? „ – ljubazno sam joj se obratio.

„Da, gospodine, ali mislim da tu ne slave vaši. Kod nas maturu obilježavaju nešto mlađi. Navratite do hotela „Turist“ možda su vaši tamo.“

Zbunjen, latio sam se mobitela i nazvao dugogodišnjeg organizatora naših naturalnih proslava, Zlatana Milića.

„Ma, tu smo u Parku, nekadašnjem Graničaru. Zaštitarka te je krivo procijenila. Sad bum ja došao po tebe“ – odgovorio mi je Mila.

Za par minuta na ulaznim vratima pojavila se generacijska legenda. Riječima kojima mi se je obratio totalno je izbezumio zaštitarku, kojoj sad ništa više nije bilo jasno :

„Stigli ste profesore. Toliko je godina prošlo da sam već zaboravio koji predmet ste nam predavali..“

Eto to vam je moja generacija! Sklona zajebanciji i u poodmaklim godinama.

Oduvijek sam bio ponosan što joj pripadam. Sada nakon ove proslave još i više. Generacija maturanata '73, po mnogo čemu je posebna. Mi smo oni koji su prošli gimnazijsko školovanje uz klasično učenje iz bilježnica i knjiga, naoružani pernicom, šestarom, trokutom i šiberom. Generacija koja se umjesto googla pomagala šalabahterima, posuđivala knjige iz knjižnice i hodala na instrukcije iz latinskog kod fratara.

Bila su to za današnje pojmove romantična vremena. Nije bilo mobitela, kafića, interneta ni društvenih mreža, ali smo išli na izlete, kupali se na Dravi, igrali mali nogomet i košarku na „Partizanu“, sjedili satima u omiljenim slastičarnicama, hodali gore dole po Korzu. Organizirali pjesničke večeri, susrete mladih, govorili napamet Jesenjina, čitali Andrića, Majdaka, Krležu, Kapora..... Nismo imali baš neke mogućnosti za daleka putovanja, nisu postojale razmjene studenata, ali smo svako malo hodočastili u Trst i Graz po garderobu. Umjesto McDonald's hamburgera, za vrijeme velikog odmora, kupovali smo sendviče u mesnici pokraj Gimnazije ili burek iz

buregdžinice u Gajevoj ulici. Vikendi su nam bili rezervirani za čage u Željezničaru i Domu JNA.

Mi smo bili vjerojatno zadnja generacija koja je slijepo slušala svoje roditelje. Ako se nisi ponašao u skladu školskih regula doma te je čekala jezikova juha. U naše vrijeme roditelji nisu štitili svoju djecu, uvjeravali profesore da znamo za 5, niti su nam pisali ispričnice. Riječ profesora je bila zakon. Učili smo ono što nam treba, ali i puno toga što nam nije trebalo. O stvarnom životu skoro ništa. Voljeli smo, i poštivali, svoje profesore. S veseljem se prisjećam razrednice Lukrecije Dugandžić i ostalih profesora: Senena Žamića, Marijana Husaka, Josipa Sivončika, Krešimira Delije, Eve Morandini, Ljubice Radović, Vere Kuntner, Rudolfa Štefića, Vladimira Sironića, Milana Leljaka, Rudolfa Perca, Tugomime Ostojić ... Većina nas, nije poput današnjih maturanata, imala prosjek 5.0, ali ipak smo uspjeli upisati i uspješno završiti fakultete, a neki i doktorate.

50. godišnjica mature prošla je u zabavnom druženju i veselju. Bilo nas je 119. Vlasta nam je došla čak iz dalekog Meksika, Duda iz Beograda, Biserka iz Subotice, Bruno iz Beča, Rajka iz Celja, Vesna iz Vicenze.... Zar to nije divno ? Presretan sam zbog toga. I nakon 50 godina, moja generacija je u sjajnoj formi. Prava tvornica mudrosti s borama. Generacija '73 tipičan je

izdanak đaka varaždinske Gimnazije. Produhovljena, s puno bečke kulture pretvorene u samo nama znanu Varaždinstinu.

„Gimnazija je samo jedna. Ona se ne pokazuje drugima, poput Starog grada ili gradske vijećnice. Njoj se tepa...”

Nepalci u Varaždinu

Nekada davno, dok sam bio mlađi, mislio sam da samo planinari dolaze u Nepal, penju se na visoke snježne planine i riskiraju živote kako bi osvojili neki od najviših vrhova na svijetu. Vjerojatno mi je ta slika ostala od filmova koje sam gledao o penjanju na Everest.

U međuvremenu, Nepal mi je postao bliži od stvorenog zemljopisnog dojma zbog velikog broja naših sugrađana Nepalaca koji su svoj novi dom pronašli u Varaždinu.

Nepal se smatra jednom od najljepših zemalja na svijetu, ali vidimo da to ne znači ništa jer siromaštvo caruje u toj zemlji s 30 milijuna stanovnika. Beskrajni grebeni snježnih planina, jarko zelenilo u svim smjerovima, količine vode koje teku u rijekama, potocima i svakom kutku šume. Sve divno, krasno, ali da bi preživio moraš se otisnuti u svijet trbuhom za kruhom.

Nije li vam ova priča odnekud poznata? Ima dosta sličnosti s lijepom našom. Dobro, vjerojatno se malo razlikujemo u razlozima odlaska.

Bez obzira na (za Nepalce) dobre plaće, život gastarbajtera nigdje nije bajka pa tako niti Nepalaca u Hrvatskoj. Sve ti fali, fale ti prijatelji, fali ti familija, domaća riječ, sunce, planine, timmur, samo njima znani začini, eksplozije okusa i omiljena Nepalska jela. Od ekstremno začinjenih juha do slanih i slatkih jela, poput Dal Bhat, Momos, NewariKhaja...

I Nepalci čeznu za povratkom. Ali kad Nepalac počne razmišljati o povratku, zazvoni mu Whats App pa ga otrijezni u hipu, jer čuje ono što ne želi čuti: *"Ma što si lud, znaš koliko nama znači to što šalješ, ostani koliko god dugo možeš, a trebaš i vratiti dug agenciji...."*

I Nepalac se totalno slomi.

Malo dramatiziram, istina je negdje u sredini. Nostalgija je jako prisutna kod ekonomskih emigranata, fali ti familija, žena, djeca, roditelji, prijatelji. Ne možeš ih ići posjetiti, jer su avionske karte jako skupe. Na posao, primanja i život u Hrvatskoj Nepalci se, barem javno, previše ne žale, jer je prosječna plaća u Nepal u cca 160 eura.

Nepalci su vrijedan i marljiv narod. Povijesno gledano, potomci su nekoliko susjednih zemalja i autohtonih naroda. Većina današnjih Nepalaca imala bi pretke iz Indije i Tibeta. Kao ljudi, Nepalci su vrlo otvoreni i poštuju sve kulture.

Foto: Krešo Đurić

Opće je poznato da su Nepalci jedni od najljubaznijih i najgostoljubivijih ljudi na svijetu. Njihova gostoljubivost je legendarna. Nepalci će dati sve od sebe da vam pomognu ako smatraju da je to prikladno.

Pomognimo stoga i mi Nepalcima, da se što lakše adaptiraju na našu kulturu, da savladaju jezik. Dajmo im do znanja da nisu građani drugog reda, da su naši vrijedni i poštovani sugrađani.

Trst naše mladosti

Prošli sam vikend odveo suprugu u grad naše mladosti, Trst. Nostalgija je učinila svoje. Vraćam se na mjesto u kojem sam kupio svoje prve traperice u životu. Koja su to bila vremena! Trst je u 70.-ima i 80.-ima za nas bio kapitalistički raj u koji se je subotama slijevalo po 500 autobusa iz cijele Jugoslavije, a mnogi su dolazili vlakovima i automobilima..

Put u Trst, danas, ne predstavlja više cjelodnevno putovanje ni pojačani puls prilikom prelaska granice. Od Varaždina do Trsta trebala su mi tri sata lagane vožnje autocestom koja od obližnjeg Ptuja vodi direktno do Trsta.

Kada se kod Ville Opicine krenete spuštati prema Tršćanskom zaljevu, pogled vas ostavlja bez daha. Čarobni Trst u zagrljaju plavog mora koje se stopilo s njim. Uskim ulicama, koje mi se zbog parkiranih automobila čine još užim, stižem do iznajmljenog, luksuznog apartmana za dvoje. Vjerojatno vas zanima cijena najma? Ona je vrlo pristupačna, pogotovo ako je usporedimo s cijenama najma na hrvatskoj obali, 68 eura noćenje, rezervirano preko Airbnb-a.

Za razliku od vremena kad sam bio mlađahan lovac ja, ovaj puta posjet Trstu nije bio vezan uz šoping. Dvodnevni boravak u Trstu žena i ja iskoristili smo isključivo za nadoknadu propuštenog gradiva. Trebalo je proći pedesetak godina da upoznamo istinsku ljepotu koju s ponosom čuvaju i njeguju stanovnici najveće pomorske luke na Jadranu. Za razliku od ostalih talijanskih gradova, Trst ima neki drugačiji štih i ne djeluje baš toliko talijanski. Razlog tome je to što Trst prije početka 20. stoljeća nikada nije bio u sastavu Italije. Kroz povijest Trst je najviše vremena bio pod austrijskom vladavinom, a to se itekako vidi i osjeti kad šetate gradom. Ako krenete obalnom šetnicom prema središtu grada, zapaziti ćete brojne palače koje podsjećaju na Beč ili ostale gradove Habsburške Monarhije. Razumljivo, Trst je većim djelom svoje povijesti bio dio Habsburškog carstva. Točnije, uz kraće prekide, pod tom vlašću proveo je gotovo šest stoljeća te se razvio u najznačajniju luku i jedan od najvećih gradova u Monarhiji. Italiji je Trst pripojen tek 1919. godine, po završetku Prvog svjetskog rata.

San Giusto - povijesno središte Trsta

Apartman u kojem smo odsjeli nalazio se blizu parka u neposrednoj blizini brda San Giusto, iz kojeg seže prekrasan pogled na središte grada i gradsku luku. Brdo San Giusto je povijesno središte Trsta. Već u prvom stoljeću tamo je postojala velika rimska civilna bazilika. U 14. i 15. stoljeću na brdu je podignuta utvrda, a grad je opasan zidinama. S obzirom na to da su gradske zidine obuhvaćale samo jednu stranu brda i obalu u njegovom podnožju, srednjovjekovni Trst se u biti poistovjećivao s brdom San Giusto. San Giusto je uz središnji trg najpopularnije područje za obilazak turista. Mala poduka iz povijesti Trsta bila je dovoljan razlog da naše razgledavanje gradskih znamenitosti započnemo na brdu San Giusto, obilaskom Rimskog kazališta, starog gotovo dva tisućljeća, raskošne crkve Santa Maria Maggiore, dvorca San Giusto i znamenite katedrale.

Ponte Rosso

Slijedilo je mukotrpnih desetak minuta spuštanja strmim stepenicama do središta grada. Dolazimo do meni poznatih lokacija. Sjećanja naviru.... Piazza Unita d'Italia, Corso Italia, Upim, Coin, Via Carducci, Canal Grande, Ponte Rosso..... Ponte Rosso, najomiljenija destinacija Jugoslavena, izgubio je dušu i čari prošlih vremena. Trg Ponte Rosso je prazan. Monotoniju trga tek razbija spomenik u obliku kovanice Mariji Tereziji, austrijskoj nadvojvotkinji tijekom čije vladavine je Trst izrastao u jednu od najvažnijih luka na starom kontinentu. S druge strane Ponte Rosso krasi statua Jamesa Joyce, poznatog irskog pisca koji je između 1905. i 1920. godine u nekoliko navrata živio, radio i stvarao u Trstu.

Osim mnogobrojnih znamenitosti, središte grada prošarano je brojnim restoranima i kafićima. Nismo mogli odoljeti da na jednoj od terasa na središnjem gradskom trgu ne popijemo izvorni talijanski espresso i nakratko odmorimo noge. Trst je poznat kao grad s razvijenom kulturom proizvodnje i ispijanja kave. Sjedište najpoznatijeg svjetskog branda kave „Illy“ upravo je u Trstu. S obzirom na to da je kava jedan od simbola prepoznatljivosti ovoga grada, ona ima i poseban „jezik“. Espresso se u Trstu naziva „nero“, macchiato je „capo“, a cappuccino „capuccio“. E sad još jedno iznenađenje. Espresso u centru Trsta od vrhunske Illy kave stoji 1,30 euro, a cappuccino 1,90. Kad smo već kod cijena, riblji ručak za dvoje i dva piva platili smo 49 eura. Moja zablude da je nakon odlaska Jugoslavena Trst pust grad pala je u vodu već nakon prve šetnje centrom grada.

Ulice vrve od ljudi. Stigao je kruzer, miješaju se turisti, domoroci i tamnopusi doseljenici. Nemam osjećaj da Trščani previše žale za starim vremenima i žiteljima bivše Jugoslavije.

Dvorac Miramare

Opijeni ljepotama Trsta, iako umorni od hodanja, nismo mogli propustiti priliku da posjetimo dvorac Miramare, perjanicu turističke ponude Trsta. Dvorac romantičnog izgleda nalazi se na litici udaljenoj deset kilometara od grada. Sagrađen je 1855. godine na zahtjev Maximiliana I. Habsburga. Do dvorca smo došli javnim prijevozom, koristeći blagodat dnevne karte za sve prijevoze unutar Trsta koja stoji samo tri eura. Dvorac Miramare podsjetio me je na naše Brijune. Okružen je brižno njegovanim parkom veličine 22 hektara koji obiluje raznim tropskim vrstama biljaka i stabala, staklenicima i fontanama. Unutar dvorca nalazi se muzej u sklopu kojeg možete razgledati orijentalno uređene prostorije unutar dvorca i prošetati knjižnicom koja sadrži preko sedam tisuća naslova.

Gradivo je savladano, domaća zadaća je napisana. Vidjeli smo Trst iz drugog kuta. Vremena se mijenjaju. Možda ovaj grad kakvim ga pamti moja generacija više ne postoji, ali Trst je uvijek bio i ostao multikulturalno mjesto s puno zanimljive arhitekture i bogatog nasljeđa, bez obzira obavili pritom šoping ili ne.

Živopisna međimurska vinska oaza - Mađerkin breg

Vozim se prema Svetom Urbanu. Uživam u idiličnom pogledu koji pružaju zeleni i brižno njegovani međimurski bregi. Idem na Mađerkin breg koji se smjestio na 341. metru nadmorske visine, samo tri i pol metra niže od najvišeg vrha u Međimurju, Mohokosa. Živopisna zlatonosna vinska oaza pod imenom Mađerkin breg široj je javnosti poznata tek nekoliko desetljeća. Neraskidive povijesne veze između Mađarske i Međimurja doprinijele su da je ovaj čaroban brijeg dobio ime po nadimku budimpeštanske balerine i plesačice Emilije Krauthaker, koju su od milja zvali „Mađerka“.

Ovaj, zelenim vinogradima ispunjen međimurski brijeg, dobio je kao miraz krajem 19. stoljeća Josip Krauthaker, ugledni činovnik, poduzetnik i vinar iz ovog kraja. Albert, jedan od njegovih sinova, školovao se u Budimpešti. Tamo se je upoznao, a kasnije i oženio s Emilijom, uglednom budimpeštanskom damom i plesačicom. Nakon Prvog svjetskog rata Međimurje je prestalo biti dijelom Mađarske, te su Albert i Emilija ostali živjeti u Budimpešti. Početkom 2. svjetskog rata Međimurje je ponovo vraćeno Mađarskoj, pa se Albert s voljenom suprugom Emilijom slavodobitno vratio u Međimurje na svoj rodni posjed. Albert je bio politički aktivan, član Mađarske stranke života, predsjednik mjesne organizacije, vinar i poduzetnik.

Po završetku 2. svjetskog rata njegov politički angažman na „krivoj“ strani koštao ga je života. Kao politički nepodobnog pripadnika poražene strane progutala ga je jedne noći tama. Gdje mu je grob nije poznato ni danas. Supruga Emilija ostala je sama u tuđem svijetu, bez prihoda i poznavanja hrvatskog jezika. Ostala je i bez velikog dijela posjeda. Preživljavala je prodajući kokošja jaja. Bila je omiljena među susjedima. Od milja su je zvali „Mađerka“. Povremeno je znala otići među ljude, na koju mjesnu zabavu, gdje bi svojim uljuđenim ponašanjem i gracioznim plesom očarala sve prisutne.

Stara i onemoćala, završila je u staračkom domu kraj Varaždina, gdje umire u prvoj polovici kolovoza 1974. godine. Mjesto njezina posljednjeg počivališta također je nepoznato. Iza tragične sudbine Emilije i Alberta Krauthaker nažalost nisu ostali grobovi, ali je ostao zlatonosni brijeg,

međimurski turistički biser, koji ponosno nosi ime po Emilijinom nadimku „Mađerkin breg“.

Od naslijeđenog vinograda do Vinarije Cmrečnjak

U vinariji Cmrečnjak dočekuje me Rajko, domaćin moje današnje vinarske priče. U obiteljskom spomenaru zapisano je da je vinska tradicija obitelji Cmrečnjak započela još davne 1884. godine. Rajkov pokojni otac Stjepan slijedio je obiteljsku tradiciju svojih roditelja. Imao je vinograd u Strmcu u susjednoj Sloveniji, ali taj vinograd nije više u obiteljskom posjedu. Ozbiljniji zaokret prema vinskom biznisu i uzlet vina Cmrečnjak započinje 1992. godine.

Do tog vremena Rajko Cmrečnjak je uglavnom “svaštario” i pretežno se bavio poljoprivredom, stočarstvom, svinjogojstvom, strojnim uslugama, kombajniranjem... Usput je, u slobodno vrijeme za svoju dušu obrađivao od oca naslijeđeni vinograd i pravio vino za svoje potrebe. Za krucijalnu odluku da se posveti vinogradarstvu kriva je bila izložba vina u Zelini, gdje je Cmrečnjak za četiri od pet ponuđenih vina dobio zlatnu medalju. Nakon toga mu je “sinulo” da bi mogao “s tim vinima i nešto ozbiljnije raditi. Iako je imao viziju do donošenja konačne odluke trebalo je proći još nekoliko godina. Cmrečnjak se je nastavio baviti stočarstvom, ali je stalno razmišljao o vinskom poslu. Krenuo je s vinogradom oca koji je naslijedio. Širio ga je, kupovao hektar po hektar, došavši s dva na deset hektara. U starom vinogradu imao je samo graševinu i šipon (slovenski naziv za pušipel, odnosno moslavac, op.a.)

Kao vinogradar koji je već jako dobro poznao tajne vinskog zanata bio je svjestan da ne može ostati samo na te dvije sorte, pa je zasadio sauvignon i žuti muškati, dvije aromatske sorte koje sjajno uspijevaju u Međimurju.

Da bi posao rastao i širio se, bila su nužna i ozbiljna ulaganja. Znao je da bez najbolje opreme neće dalje moći pa je za dvije godine nabavio pneumatsku prešu, instalirao hlađenje u podrumu i počele su pristizati nove zlatne medalje. Podrume je širio tri puta, prvo je mali obiteljski podrum dogradnjom podignuo na kapacitet od pedeset tisuća litara. Kako je prodaja dobro krenula, ponovo ga je proširio na sadašnjih sto osamdeset tisuća litara. Proširujući proizvodnju na respektabilnih osamnaest hektara u vlasništvu te petnaest hektara u kooperaciji, Cmrečnjak je živio za dan kada će imati svoju vlastitu ledenu berbu. Prvu ledenu berbu imao je 1997. godine, zatim nekoliko izbornih berbi.

Prestizhne nagrade

Slijedile su godine potpune posvećenosti vinu. Logika poslovanja nalagala je da Cmrečnjak mora imati vina za sve vinoljupce i za sve ukuse. Tako da se on danas ponosi s kupažom chardonnaya, rajnskog rizlinga, traminca i zelenog silvanca. Živeći svoju zvjezdanu vinsku priču, Cmrečnjak je stalno produbljivao svoje znanje. Prepoznao je da je važna etiketa i marketing. U tome su mu puno pripomogli umjetnici, i sami veliki zaljubljenici u dobru kapljicu, koje je njegov brat neprestano dovodio iz Zagreba. Tijekom jednog

od vinskih druženja ugledni međimurski slikar Vladimir Meglić na salveti mu je nacrtao obrise rajske ptice s grozdom koju je kasnije uzeo kao zaštitni znak svoje vinarije i koja se provlači na svim njegovim vinskim etiketama. S vremenom su vina Cmrečnjak postala prepoznatljiva diljem cijele države. Uz unikatne etikete zlatnih i šampionskih vina Vinarije Cmrečnjak danas ponosno sjaje dobivene medalje s najvećeg i najutjecajnijeg vinskog natjecanja na svijetu Decanter u Londonu.

Nema vinoljupca u našem kraju koji ne poznaje okus Cmrečnjakovih vina. Ako želite i vi poput mene doživjeti nešto više od ispijanja rajske kapljice navratite do dvadesetak kilometara udaljenog imanja obitelji Cmrečnjak na Mađerkinom bregu (Sv. Urban). Tamo vas čeka hedonistički raj za nepce i dušu.

Jagečić Anđelko – varaždinska pantera

„Pa kakve su ti to hlače po koljenima? Sve zelene! Opet si se bacal po travi. Već sam ti rekla da to niti s Plavim Radionom nejde dole. O joj, mali moj... v čemu buš sutra išel v školu?“

Zvuči poznato? Taj se dijalog, uz tek neznatne varijacije, početkom šezdesetih godina gotovo svakodnevno ponavljao u domu Anđelka Jagečića. Dječaka nemirnih ruku i još nemirnijih snova, koji će mnogo godina kasnije postati proslavljeni vratar NK-a Varteks. Svaki njegov povratak s livade ili improviziranog igrališta završavao je istim prizorom: blatnjave hlače, izgrebana koljena i pogled koji je govorio više od tisuću riječi, vrijedilo je.

Godine 1965. NK Mladost iz Biškupca odlučuje osnovati juniorsku momčad. Među trenerima i rukovodstvu kluba ubrzo se proširio glas da u ulici Marije Vidović živi jedan klinac koji brani kao da mu je lopta rođena u rukama. Mama je jedva dočekala tu vijest barem se njezin Anđelko više neće morati bacati po travi u hlačama za školu. Bilo je dovoljno tek nekoliko utakmica u dresu Mladosti da se gradom proširi ono što su upućeniji već znali: pojavio se mali, ali veliki golmanski talent. Ubrzo mu iz Zagrebačke 94 stiže i veliko priznanje. Poziv da se priključi juniorima drugoligaša Varteksa. Bio je to, zapravo, tek početak jedne sjajne nogometne priče.

Dolazak u juniorsku momčad Varteksa značio je velik iskorak u sportskoj karijeri Anđelka Jagečića. Po prvi put s njim se radilo sustavno, planski i individualno. Vjerojatno mu i danas u ušima odzvanjaju kultni poklici trenera Ante Oljice: „Hop, hop, hop...“

Da se radi o iznimnom talentu vrlo brzo je uočila i klupska legenda, vratar Blaž Jurec, pa je mladi Jagečić priključen prvoj momčadi. Iako je sa samo sedamnaest godina dobio priliku trenirati uz svog golmanskog uzora, nije se osjećao inferiorno. Već na seniorskom debiju u Kidričevu pokazao je da bez straha i bez kompleksa može nadomjestiti iskusne vratare Jureca i Kiša. Priča o darovitom golmanu NK-a Varteks ubrzo je prerasla lokalne okvire.

Godina 1967. Jagečiću donosi novo priznanje i potvrdu talenta. Varaždinske vijesti izvještavaju:

Daroviti vratar varaždinske Slobode Anđelko Jagečić primio je ovih dana poziv republičkog selektora Reissa da nastupi protiv amaterske reprezentacije Srbije u dresu reprezentacije Hrvatske.

Rukovodstvo NK-a Varteks, svjesno činjenice da sedamnaestogodišnji golmanski dragulj treba još brusiti, procjenjuje kako će se teško domoći „broja jedan“, koji tada ljubomorno čuva klupska legenda Blaž Jurec. Donosi se odluka o posudbi. Anđelko Jagečić odlazi na „kalenje“ u varaždinsku Slobodu. Ni u drugom dijelu grada nije trebalo mnogo vremena da Jagečić pokaže svu raskoš svog talenta.

Momčad NK-a Varteks

Sljedeća 1968. godina, pokazala se prijelomnom godinom novog iskoraka i velikog preokreta u njegovoj golmanskoj karijeri. Prvo je, početkom godine, odjeknula nova vijest: *Talentirani vratar varaždinske Slobode Anđelko Jagečić otputovao je u Makarsku na četrnaestodnevne pripreme najboljih omladinaca nogometaša iz cijele Jugoslavije.*

A, po završetku natjecateljske godine, krajem srpnja 1968., slijedila je nova, ovaj puta bombastična vijest. Vijest koja je, za razliku od prethodnih, uzburkala varaždinske sportske krugove. Rukovodstva NK-a Sloboda i NK-

a Olimpija, uz tiho posredovanje tajnika Nogometnog saveza Varaždin Franje Lukovečkog, dogovorila su prelazak Anđelka Jagečića u redove slovenskog prvoligaša iz Ljubljane. Financijskim raspletom bili su zadovoljni gotovo svi akteri, osim u transferu pomalo izigranog NK-a Varteks.

Godine 1971. NK Varteks je ipak došao na svoje. Anđelko Jagečić se vratio u matični klub te se sportski krug simbolično zatvara. U narednih šest godina vjernosti NK-u Varteks Jagečić se prometnuo u stup obrane, profiliravši se u jednog od najboljih vratara jugoslavenske Druge lige, pouzdanog, hrabrog i beskompromisnog čuvara mreže. Varaždin je u njemu dobio ono što je oduvijek volio i cijenio: vratara bez straha, bez kalkulacija i bez uzmarka, panteru među vratnicama..

Zlatko Cikač – nogometaš koji nije zapostavio obrazovanje

Što želiš biti kad odrasteš?

Pitanje koje je svatko od nas toliko puta čuo u životu. U moru dječjih želja najčešće se spominju doktori i doktorice, piloti, šoferi, frizerke, policajci, vatrogasci, tete u vrtiću... Životne okolnosti, odrastanje, vjerovanja i školovanje usmjeravaju nas različitim putevima. Neki precijene svoje mogućnosti, drugi ih podcijene, a treći jednostavno promijene mišljenje.

No, kroz svu tu potragu za odgovorom na pitanje što želimo biti kad odrastemo, ne smijemo zaboraviti ono najvažnije biti čovjek. To je najvažniji „posao“ koji svatko od nas mora obaviti. Plaća za taj posao je zadovoljstvo sa samim sobom, a to je najveće bogatstvo.

Takvim vrijednostima učili su i oblikovali nekadašnjeg talentiranog nogometaša NK-a „Varteks“, Zlatka Cikača, junaka ove posthumne priče, njegovi roditelji.

Zlatko Cikač (stoji, treći s desna)

NK Varteks – škola života i nogometa

Ljubav prema sportu usmjerila je Zlatka Cikača još u ranoj mladosti prema nogometu. Svoje prve korake napravio je u poznatoj Školi nogometa NK „Varteks“, kojom je tada ravnao legendarni Ante Oljica. Bio je iznimno nadaren igrač, s velikim predispozicijama za blistavu sportsku karijeru. Nakon završetka gimnazije Zlatko Cikač se našao na životnom raskrižju:

„Po završetku gimnazije našao sam se pred izborom: posvetiti se svojoj najvećoj ljubavi, nogometu, ili ostvariti dugogodišnju želju i postati građevinski inženjer. Nije mi bilo lako odlučiti. Bio sam nogometni fanatik, nisam mogao živjeti bez treninga i utakmica. Ipak, nakon dvije godine shvatio sam da nogomet nije moja budućnost. Uvidio sam da dugoročno gubim, pa sam upisao Građevinski fakultet u Zagrebu. Imao sam i sreće, NK „Varteks“ me u to vrijeme prodao NK-u „Zagrebački plavi“, s kojima sam dogovorio besplatan stan i hranu tijekom cijelog studija“.

Igračke i predsjednička legenda NK-a „Varteks”; s lijeva: Darko Paskutini, Dražen Besek, Zlatko Cikač, Vladimir Marić i Anđelko Herjavec

Tijekom dvogodišnjeg polu profesionalnog igranja za „Varteks”, Cikač se formirao kao osoba. Na iznenađenje mnogih, njegov se fokus s nogometa preusmjerio na obrazovanje. Mudro je procijenio da je ulaganje u znanje dugoročno vrijedniji kapital od sportskih uspjeha. Uvidio je da bez kvalitetne naobrazbe nema sigurne i ispunjene budućnosti. Bio je izvrstan student te je fakultet završio u roku.

Rukovoditelj izgradnje hidroelektrane „Čakovec”

Slijedila je respektabilna poslovna karijera. Prvi posao dobio je zahvaljujući nogometu. Arhitekt Ivan Crnković, legenda NK-a „Varteks” iz 60-ih, pozvao ga je da dođe igrati za NK „Jadran” iz Poreča, uz obećanje da će mu pomoći pronaći posao. Ubrzo je postao glavni komunalni inspektor grada Poreča. Nakon dvije godine mirnog istarskog života, uslijedio je iznenadni poziv njegova profesora s Građevinskog fakulteta. Pozvao ga je da se kao stručnjak za hidrogradnju pridruži projektu izgradnje hidroelektrane „Dubrava” u Međimurju. U Zlatku se tada probudila prava inženjerska strast. Prihvatio je ponudu, želio se dokazati u struci za koju se školovao, a

privukla ga je i blizina rodnog kraja. Izgradnja hidroelektrana bila je zahtjevan i izazovan građevinski posao, a Cikač se u tom okruženju brzo nametnuo kao stručnjak i pouzdan timski igrač. Tijekom dvanaest godina rada na hidroelektranama usvojio je sve tajne izvođačkog i investitorskog posla, što je rezultiralo novim velikim priznanjem, imenovanjem za odgovornog rukovoditelja izgradnje hidroelektrane „Čakovec“. Radeći na tim projektima, Zlatko Cikač se u građevinskim krugovima profilirao kao vrhunski znalac i cijenjeni rukovoditelj.

Poruka mladim sportašima

Unatoč brojnim poslovnim obvezama, Cikač nikada nije zaboravio svoju prvu ljubav, nogomet. Cijeloga se života sport isprepletao s njegovim radnim i privatnim obvezama. Pomagao je koliko je mogao, osjećajući obvezu prema klubu koji mu je usadio radne navike, disciplinu i odgovornost. Mnogi bivši igrači NK „Varteks“ i NK „Sloboda“, koje je Cikač svojim primjerom poticao i usmjeravao, danas mu zahvaljuju što ih je nadahnuo da uz nogomet ne zapuste obrazovanje. Među njima su danas uspješni doktori, inženjeri, obrtnici, informatičari i mnogi drugi.

"Bavite se sportom, ali nikada ne zapostavljajte obrazovanje" – bila je poruka mladima nekadašnjeg nogometaša i uvaženog građevinskog inženjera u mirovini, Zlatka Cikača.

Život Zlatka Cikača svjedoči da je moguće uspješno spojiti ljubav prema sportu i predanost znanju. Ostavio je za sobom trag, ne samo kao sportaš i stručnjak, nego prije svega kao čovjek.

Češki tragovi varaždinski

Češku i Hrvatsku ne povezuju samo njihovi slavenski jezici, pripadnost srednjoeuropskom kulturnom krugu i slična povijest. Veze između Hrvata i Čeha znatno su dublje. Pogotovo za nas Varaždince. Čeprkajući po škrinji povijesnih zapisa uočio sam velik utjecaj Čeha na prosperitet grada u

području gospodarstva, sporta i glazbe. Moj današnji osvrt mali je podsjetnik na najpoznatije češko-varaždinske spone.

Češki tvorničari, braća Rudolf i Ernst Stiasny pokrenuli su, 23. listopada, 1918. godine ,Tekstilnu industriju Varaždin d. d., iznimnu gospodarsku priču koja je pod imenom Tivar i Varteks trajala više od 100 godina.

Mlađi od braće Stiasny, Ernst bio je veliki zaljubljenik u nogomet, tada najomiljenije zabave radnika tvornice. On je zajedno s upravom tvornice, na livadi nasuprot tvornice dao izgraditi nogometno igralište. Svečano otvorenje igrališta održano je 14. svibnja, 1931. godine. Na njegovu

inicijativu, 3. lipnja, iste godine osnovan je i športski klub pod nazivom "Slavija". Novoosnovani tvornički klub dobio je ime po slavlom češkom nogometnom klubu, miljeniku vlasnika tvornice. Zahvaljujući češkim vlasnicima, izgradnjom igrališta i osnivanjem kluba zametnuti su temelji modernog nogometnog borilišta, te budućih probitaka varaždinskog i hrvatskog nogometa.

Treća najzanimljivija, ali širem građanstvu najmanje poznata poveznica s Češkom krije se u pjesmi "Ja sam Varaždinec". Varaždinci tu pjesmu obožavaju i s ponosom pjevaju, uvjereni da je riječ o izvornoj varaždinskoj narodnoj pjesmi. Međutim, to nije posve točno. Melodija pjesme preuzeta je iz češke dječje narodne pjesme "Já jsem z Kutné Hory", čiji stihovi glase:

Já jsem z Kutný Hory, z Kutný Hory koudelníkův syn.

Já mám v Praze tři domy, až je koupím, budou mý.

Já jsem z Kutný Hory, z Kutný Hory koudelníkův syn.

Já jsem z Kutné Hory

$\text{♩} = 100$

Já jsem z Kut-né Ho - ry z Kut-né ho - ry kou - del - ní - kův syn. Já mám v Pra-ze tři do - my,

F C F C F C F C F B

až je kou - pím bu - dou mí. Já jsem z Kut-né ho - ry z Kut-né ho - ry kou - del - ní - kův syn.

C F C F C F C F C F

Kutná Hora mali je češki grad udaljen pedesetak kilometara od Praga, povijesno vrlo važan i domoljuban, sličan Varaždinu.

Navedena češka narodna pjesma, prema predaji, bila je omiljena među hrvatskim studentima Ilircima koji su početkom 19. stoljeća, studirali u Pragu, Beču i Budimpešti, i često se družili s češkim kolegama. Najvjerojatnije su je oni preuzeli i donijeli sa sobom kući. U Varaždinu i

Zagorju pjesma je brzo postala popularna i općeprihvaćena u narodu, toliko da se uvriježilo mišljenje da je to naša narodna pjesma.

Po svemu sudeći, autor hrvatskog teksta bio je Ljudevit Gaj. Ova pretpostavka temelji se na činjenici da je Gaj, prema jednoj poljskoj pjesmi, ispjevao hrvatsku budnicu "Još Hrvatska ni propala", koja je doživjela sličnu sudbinu kao i "Ja sem Varaždinec". Postala je dijelom hrvatskog narodnog blaga. Razlog zašto je opjevan baš „Varaždinec“ najvjerojatnije leži u tome što je Ljudevit Gaj pohađao četiri razreda varaždinske gimnazije, često se vraćao u grad, iskreno ga volio i smatrao se njegovim građaninom.

Češki trag duboko je ukorijenjen u našoj svakodnevici i pjesmi „Ja sem Varaždinec“, koju pjevamo s istim veseljem kao građani češkog grada Kutná Hora pjevaju svoju pjesmu „Já jsem z Kutné Hory“.

Biser kulturnog doživljaja: Varaždinske barokne večeri

Varaždin već više od pola stoljeća živi uz zvukove barokne glazbe zahvaljujući festivalu koji briše granice između prošlosti i sadašnjosti, spajajući tradiciju, glazbu i umjetnost. Pogađate o kojem je festivalu riječ? Naravno, o Varaždinskim baroknim večerima!

Ovaj jedinstveni festival, koji iz godine u godinu privlači sve više ljubitelja glazbe iz cijele Europe, prvi put je održan od 1. do 3. listopada, 1971. godine. Sama ideja o njegovu pokretanju rodila se znatno ranije, sredinom šezdesetih godina.

Začetnici ideje o festivalu bili su varaždinski glazbeni entuzijasti, profesori Marijan Zuber i Krešimir Filić. Oni su kroz koncerte zbora Glazbene škole u Varaždinu šezdesetih godina pokazali da Varaždin ima duhovni i umjetnički kapacitet za nešto veće, trajnije i kulturno vrjednije.

Snažan poticaj za pokretanje festivala stigao je 1968. godine, tijekom proslave 140. obljetnice Glazbene škole u Varaždinu. Zamisao organizacije festivala tada je ponovno oživjela, a njeni ključni zagovornici bili su uz prof. Zuberu, prof. Mira Ilijanić, dr. Slavko Kapustić i prof. Jurica Murai. Njihova

predanost ideji, znanje i vizija, uz podršku brojnih uglednih Varaždinačana, stvorila je čvrste temelje budućeg festivala koji će obilježiti kulturni identitet grada.

Prvo izdanje VBV-i pokazalo se kao pravi pogodak. Varaždinska publika uživala je u nastupima istaknutih imena tadašnje hrvatske glazbene scene:

Nevenka Petković-Sobjeslavski sopran, Ruža Pospíš mezzosopran, Nada Puttar-Gold alt, Marijana Rađev alt, Krunoslav Cigoj tenor, Josip Novosel, tenor, Marijan Jurišić bas, Tomislav Neralić bas, Rajka Dobronić Mazzoni harfa, Jurica Murai klavir, Mladen Kaukar klavir, Damir Kukulj violina, Marijan Grakalić gitara, Anđelko Klobučar orgulje, Dječji zbor Muzičke škole u Varaždinu pod ravnanjem prof. Marijana Zuberu, te Zbor i orkestar Muzičke škole „Vatroslav Lisinski“ iz Zagreba pod ravnanjem prof. Vladimira Kranjčevića.

Vladimir Kranjčević

Od osnutka 1971. pa sve do 2006. godine, umjetnički ravnatelj VBV-i bio je Vladimir Kranjčević, ugledni dirigent i pedagog. Pod njegovim vodstvom

festival je stekao nacionalni i međunarodni ugled, a na repertoaru su bila djela velikih baroknih majstora i manje poznate kompozicije otkrivene u arhivima diljem Europe.

Godine 1994. VBV-i službeno su priznate kao državni festival, a godinu dana kasnije osnovan je Koncertni ured Varaždin, koji od tada preuzima organizaciju. Do tada je sav rad bio volonterski, jedina plaćena funkcija bila je ona tajnika, i to simbolično.

Godine 2006. umjetničko vodstvo festivala preuzima Davor Bobić, renomirani hrvatski skladatelj. Njegovim dolaskom VBV-i ulaze u novo razdoblje, moderno, inovativno i međunarodno priznato. Festival raste, širi se i dobiva internacionalnu dimenziju. Za provedbu programa i logistiku i dalje je zadužen Koncertni ured Varaždin, pod vodstvom dugogodišnjeg ravnatelja i iznimnog kulturnog menadžera Rajmonda Rojnika.

Davor Bobić i Rajmond Rojnik

Varaždinske barokne večeri danas ne predstavljaju samo glazbeni festival, one su simbol Varaždina, ogledalo njegove povijesti, estetike i duha. Svaka

festivalska godina donosi novu umjetničku priču, a svaki koncert podsjeća na ljepotu prošlih vremena, pretočenu u glazbu. Godinama ga grade vrijedni entuzijasti, zaljubljenici u glazbu i svoj grad. Zahvaljujući njima, Klubu mecena i divnoj varaždinskoj publici svako desetljeće postojanja donijelo je nešto novo. Za sedamdesete godine bilo je karakteristično kratko trajanje; osamdesetih se počela dodjeljivati nagrada „Ivan Lukačić“, koja je dobila ime po jednom od najznačajnijih baroknih skladatelja; devedesetih se festival održao unatoč ratu; a 21. stoljeće donijelo nam je zemlju partnera.

Isplati se posjetiti Varaždin za vrijeme održavanja festivala i doživjeti biser kulturnog doživljaja iz prve ruke. Jer barok u Varaždinu ne živi samo na pozornicama, on tih dana pulsira ulicama, trgovima i u srcima svih koji mu se prepuste.

Spomenik Vatroslavu Jagiću

Na putu od doma do IV. osnovne škole, osam godina sam svakodnevno prolazio kroz park i pozdravljao brončanog gospodina zabačene desnice, koji ljevicom drži otvorenu knjigu. Dugo nisam znao tko je on. Tek sam u petom razredu saznao da se radi o Vatroslavu Jagiću, jednom od najvažnijih europskih slavista druge polovice 19. stoljeća. Taj mi podatak tada nije mnogo značio. Više me progonilo pitanje: kakvu to knjigu čita kad je tako smrtno ozbiljan? I nakon šest desetljeća, i dalje ga susrećem i srdačno pozdravljam prolazeći parkom. Naši dugogodišnji „susreti“ prerasli su u prijateljstvo, tiho, nenametljivo, ali dovoljno snažno da oblikuje i ovu moju današnju priču.

Jedan od glavnih inicijatora postavljanja spomenika Vatroslavu Jagiću bio je gimnazijski profesor i povjesničar Krešimir Filić, koji je djelovao u okviru Varaždinske gimnazijske ekstenze, a kasnije Varaždinskog muzealnog društva. Gimnazijska ekstenza tada je bila središte neformalnog obrazovanja i važan čimbenik kulturnog i društvenog života međuratnog Varaždina. U ostvarenju te ideje Filiću je pomagao Pavle Vojković, varaždinski student zagrebačke Akademije likovnih umjetnosti(ALU), koji je

animirao svoje kolege kipare Vojina Bakića i Janeza Weissa da izrade skice i prijave se na natječaj za izradu spomenika Vatroslavu Jagiću. Bakić je u međuvremenu odustao, pa je posao 1937. godine dobio Janez Weiss.

Janez Weiss (Sv. Križ kod Ljubljane, 31. siječnja 1915. – Slovenski Gradec, 21. veljače 1944.) slovenski je kipar, školovan na zagrebačkoj ALU od 1933. do 1938., pod vodstvom profesora Frane Kršinića i Roberta Frangeša-Mihanovića. Spomenik Vatroslavu Jagiću njegov je jedini veći javni rad izrađen po narudžbi kojim je prvi put javno istupio i najavio talent vrijedan divljenja. Nažalost, životna sudbina mu nije bila naklonjena, 1943. pridružio se partizanskom pokretu, a poginuo je 1944. godine kao borac XIV. divizije u borbi na Graškoj gori.

Nakon što je dobio posao izrade skulpture, Weiss je iznajmio derutnu prostoriju u Ilici u Zagrebu, koju mu je na dva mjeseca ustupio Vanja Radauš. Vrijedan i talentiran, požurio je dovršiti rad kako bi što prije dobio obećani honorar od 12.000 dinara. Kada je završio skulpturu, ostavio ju je gipserima i lijevačima da dovrše posao, a on je oputovao kući u Ljubljanu. Budući da ih je skromno platio, radnici su ne znajući da je i sam bio slabo plaćen pomislili da ih je prevario. Ljutiti i nemarni, slomili su glineni model kipa: otpala je lijeva noga. Weissa nije bilo, pa su sami pokušali popraviti štetu, zbog čega je i danas vidljivo da s lijevom nogom nešto nije u redu.

Spomenik Vatroslavu Jagiću svečano je postavljen na ulazu u Gradski park, tadašnje šetalište Kralja Petra I. Karađorđevića, 16. listopada 1938., u povodu 100. obljetnice njegova rođenja. Nakon Grgura Ninskog, upravo je skulptura Vatroslava Jagića najpoznatiji varaždinski kip. Volim je, bez obzira na kraću lijevu nogu i kaput s gumbima na ženskoj strani. On je simbol mog djetinjstva, nit koja nas trajno povezuje sa susjedima Slovencima.

Banfica

Radoznalost prema prošlosti, osobito prema vremenu u kojem smo i sami sudjelovali, svakim danom sve je izraženija. Poriv znatiželje prema naselju gdje živi, moja susjeda Andrea Žigić Dolenec pretočila je u sjajno štivo o kultnom varaždinskom kvartu, Banfici.

Andrea Žigić Dolenec rođena je Varaždinka. Diplomirala je politologiju na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, a u široj javnosti prepoznata je kao

vrсна novinarka i spisateljica. Prihvatiti se pisanja zahtjevne kronike jednog gradskog kvarta znači znati pisati stilski zanimljivo, jasno, s dušom. Čitatelja treba znati povesti u prošlost i iznenaditi ga ponekim neočekivanim detaljem. Knjiga o Banfici nije samo priča o ljudima, ulicama i zgradama. To je priča o strasti, zajedništvu i predanosti generacija koje su ovdje živjele i koje još uvijek tu žive. Banfica nije samo ono što vidimo, ona je i ono što smo proživjeli, čega se sjećamo.

Andrea je svoj zadatak odradila besprijekorno, za svaku pohvalu, jednostavno, pregledno, spisateljski čisto, uz obilje zanimljivih podataka. S veseljem sam pročitao knjigu. Volim Varaždin, ali Banfica je moje određenje. Banfica je emocija. Toliko ljepote, suza i radosti na jednom mjestu. Na Banfici sam ukrao prvu trešnju, isplakao prve suze nad razbijenim koljenom i krišom udijelio osmijeh plavoj curici na stubištu zgrade u Ulici Ruđera Boškovića. Ona je za mene najljepši gradski kvart. U njoj se osjećam kao "doma": tu imam svoj dućan, svoj kafić, svoju apoteku, svoju knjižnicu, svoje društvo i najbolje susjede na svijetu.

Tijekom povijesti najsjevernije varaždinsko naselje Banfica bilo je gradski pašnjak i oranica, radnički i oficirski kvart, sportska razbibriga i gospodska strast, domoljubni zov i lokalpatriotski naboj... i mogao bih tako nabrajati unedogled. Banfica nije Bronx, Texas, Beverly Hills, Brixton, Brooklyn... niti neka druga, po imenu amerikanizirana varaždinska četvrt. Banfica je izvorni domaći proizvod. Bili smo pašnjak, pa „Studentenwiese“ - okupljalište starih i mladih Varaždinaca, put koji je vodio na gradsko kupalište. U međuvremenu smo postali kultni gradski kvart. Čista varaždinska priča kojoj svaka generacija stanovnika Banfice udahnuje novi život.

Banfica se u posljednjih pedesetak godina silno promijenila. Šezdesetih godina zauzimala je tek trećinu današnjeg kvarta. Ljudi su živjeli drugačije, bliže jedni drugima. Sjećam se djetinjstva, svog susjedstva. Iza igrališta Slobode bile su oficirske zgrade, a uz Ulicu Ruđera Boškovića nizale su se civilne zgrade isprepletene s privatnim kućama. Svi ti različiti ljudi činili su jednu veliku obitelj, meni i ostaloj djeci iz kvarta.

Bio si žedan? Gladan? Moraš na zahod? Samo si ušao na prva vrata – napojili bi te, nahranili, nisu pitali zašto si utrčao bez kucanja. Ako se ručalo, posjeli

bi te za stol i podijelili što imaju. To je bio duh Banfice, duh zajedništva koji nažalost, danas više ne postoji. Bili smo svi jednako siromašni, ali to siromaštvo nismo osjećali kao teret. Bili smo slobodni i zaigrani na najljepši, dječji način.

Sretan sam što je moj kvart dobio svoju knjigu. Zahvaljujući kronici Andree Žigić Dolenec, u duhu Banfice odrastat će moji unuci. A ja ću, starački, po ne znam koji put, halapljivo gutati njezina slova i propuštati ih kroz valjak sjećanja. Zagledavaš ih, važeš, promišljaš njihovo postojanje. I na kraju si potvrdiš - priča o Banfici trag je mog postojanja, spomen koji će vječno trajati i prenositi se s generacije na generaciju.

Galerija Zlati Ajngel

U Varaždinu postoji mnogo galerija koje su dom brojnim umjetničkim djelima i izložbama. No, za mene postoji samo jedna posebna, galerija smještena u srcu Varaždina, na atraktivnoj dvorišnoj lokaciji u Gajevoj ulici 15. Zove se Zlati ajngel i uspješno djeluje već punih 27 godina.

O programu i radu galerije, od njezina otvorenja 1998. godine, s velikom predanošću i uz snažnu podršku obitelji, brine se Varaždincima dobro poznato lice, Darko Sačić. Taj vrhunski intelektualac i umjetnošću zaludeni akademski slikar iznimno dobro zna čemu slike služe, jer je s njima neraskidivo povezan još od svojih mladenačkih dana.

Zahvaljujući upravo njemu, Zlati ajngel se razvio u najomiljeniji galerijski prostor u gradu. Izrastao je u galeriju u kojoj su izlagali brojni istaknuti hrvatski i slovenski autori. Nametnuo se kao prostor s dušom, galerija prepoznatljiva po toploj, gotovo obiteljskoj atmosferi, gdje umjetnost susreće gostoljubivost. Nakon svakog otvorenja izložbe u Zlati ajngelu slijedi nenametljivo i srdačno druženje, obogaćeno tradicionalnim „Novakovim“ žutim muškatom, varaždinskim klipićima i pogaćicama.

Lijepo je biti sudionik tih događanja jer izložbe u Zlatom ajngelu odišu onim nečim što samo mi Varaždinci znamo zvati „Varaždinštinom“.

U bogatoj paleti umjetnika koji su dosad izlagali u Zlati ajngelu nalaze se neka od najznačajnijih imena hrvatske likovne scene: Tošo Dabac, Marija Braut, Miljenko Stančić, Branko Ružić, Ivan Kožarić, Nives Kavurić-Kurtović, Vladimir Gašparić, Nenad Opačić, Goran Merkaš, Boris Švaljek, Zlatan Vrkljan, Ivan Mesek, Darwin Butković...

Zahvaljujući suradnji s mariborskim galeristom Petrom Žulom, tom nizu treba pridodati i kremu slovenskog likovnog stvaralaštva: Sandi Červek, Bogdan Borčić, Mirsad Begić, Metka Krašovec, Marjan Gumilar, Zdenko Huzjan, Gustav Gnamuš, Stojan Kerbler, Staš Kleindienst, Oto Rimel i mnogi drugi.

Doživite čaroliju umjetnosti uživo posjetom galeriji Zlati ajngel.

Snježna kraljica

Današnjem svijetu nedostaje empatije. Nedostaje dobrote. I upravo kada pomislite kuda ide ovaj svijet, u kojem se sve trži i kupuje, na daskama HNK-a u Varaždinu pojavio se balet Snježna kraljica. Balet temeljen na bajkovitoj priči Hansa Christiana Andersena govori o snazi ljubavi, prijateljstva i hrabrosti.

Balet Snježna kraljica nastao je zahvaljujući nestvarno poetičnim notama našeg sugrađanina Davora Bobića. Sudeći po jučerašnjem dugotrajnom pljesku prepunog gledališta HNK-a, varaždinska publika bila je očarana ovom vedrom, veselom, glazbeno uzvišenom i kostimima raskošnom baletnom predstavom. Snježna kraljica rezultat je suradnje osječkog i splitskog HNK-a. Uz sjajne balerine i baletane, autora glazbe Davora Bobića, redatelja i koreografa Swebora Sečaka, dirigenta Stjepana Vugera scenografa i kostimografa Nevena Mihića, oblikovatelja svjetla Tomislava Kobia, te majstora animacije i video projekcije Zdenka Bašića i Franka

Dujmića, za bijeg od ledene svakodnevice najzaslužniji su intendant HNK-a u Osijeku i Splitu, Vladimir Ham i Vicko Bilandžić. Od osječke premijere nije prošlo ni pet mjeseci, a balet Snježna kraljica se uspio ustoličiti u traženi i omiljeni klasik, s ozbiljnom namjerom da se publici nametne poput afirmiranog Orašara.

Glavni akter ovog briljantnog baletnog projekta je Davor Bobić. Omiljeni varaždinski skladatelj i redovni profesor na Odsjeku za instrumentalne studije i kompoziciju s teorijom glazbe na osječkoj Akademiji za umjetnost i kulturu već dvadeset i dvije godine živi između rodnog Varaždina i Osijeka. Balet Snježna kraljica njegova je četvrta osječka premijera velikog ostvarenja, nakon oratorija Izaija, kantate Jerihon i koncerta za klavir i orkestar Esseker. U zadivljujućem baletu Snježna kraljica veliki doprinos dala je Davorova obitelj. Supruga Lidija, pomagala je u pisanju libreta, a kćer Ruta i sin Fran bili su sastavni dio orkestra tijekom varaždinske izvedbe.

Davor i Lidija Bobić ukrajinski su đaci. Zajedno su studirali u Kijevu. Po glazbenom izričaju Bobić je dostojan sljednik veličanstvenih prethodnika

sovjetske glazbene tradicije, Čajkovskog, Prokofjeva, Stravinskog i Šostakoviča. Sovjetska muzička nit prepoznaje se u autorskom rukopisu koji oblikuje čarobnu glazbenu priču ove baletne zimske bajke. Temeljena na romantizmu i neoklasicizmu, obogaćena modernim elementima, glazba Davora Bobića podjednako je privlačna i djeci i odraslima.

Glazbeni počeci Davora Bobića vezani su uz rodni Varaždin, Glazbenu školu i umjetničku obitelj. Živjeti u Varaždinu je privilegija, Davor to dobro zna, a znaju to i njegovi sugrađani Varaždinci. Blagoslov je odrastati i stvarati u varaždinskom okruženju, uz Varaždinske barokne večeri i Glazbenu školu, koja je jedna od najboljih u ovom dijelu Europe. Osjećani su još prije dvadeset godina prepoznali da je Davor Bobić glazbeni dragulj, i to im se danas zlatom vraća. Njegovo posljednje autorsko djelo, Snježna kraljica neosporan je dokaz da se među hrvatskim skladateljima kriju istinski velikani.

Ako želite doživjeti nešto posebno, preporučam vam ovu čarobnu baletnu pustolovinu – očekuju vas fantastična glazba i ples koji oduzimaju dah! 🎵

Ja sam Varaždinec

U svakom gradu, pa tako i u našem Varaždinu, ima mjesta, spomenika, sportaša i trenera, koji u nama bude osjećaje ponosa, slave i zahvalnosti. Koji će varaždinski nogometni zaljubljenik ostati hladan kada se spomene ime Dražena Beseka?

Rijetko koji. Zahvaljujući Renatu Lukavečkom uspomena na djelovanje Dražena Beseka u hrvatskom nogometu ostat će zabilježeno za buduća pokoljenja. Nakon vrlo tražene i čitane knjige „Pogled s jablana“ Krunoslava Kruljca, varaždinska nogometna povijest od nedugo bogatija je za knjigu Renata Lukavečkog - „Ja sem Varaždinec“.

Izdavanje biografije nogometne legende Dražena Beseka, oduševilo me je u startu. Nisam mogao odoljeti da je ne nabavim prije službene promocije. Knjiga je sjajno napisana, novinarski jednostavno i pitko, pa sam je pročitao

u jednom dahu. Autor Renato Lukavečki u biografiji osim pregleda nogometne karijere Dražena Beseka, daje prikaz nespitanosti života mladih u sedamdesetim i osamdesetim godinama.

Bilo je to vrijeme kada je biti igrač ili trener „Varteksa“ bilo nešto posebno, specifično i važno. Barem smo mi tako mislili, naša generacija. Značilo je strogu povezanost, nekakvo uvjetno bratstvo oko voljenog kluba. Zahvaljujući gospodskim manirima publike, rukovodstva, igrača i trenera bilo je tu puno bečke kulture pretvorene u samo nama znanu Varaždinsčinu. Bilo je tu puno, puno istinskog prijateljstva ? Nostalgично

Autobiografija Josipa Čopa

Godina 2025. u Varaždinu će biti zabilježena kao godina nogometnog izdavaštva. Nakon biografije Dražena Beseka, 24. travnja ove godine očekuje nas promocija autobiografije još jednog vrsnog varaždinskog nogometaša, Josipa Čopa.

"Nogometaši su se prihvatili pisanja? Ma nemoj me nasmijavati", pomislit će poneki od vas, jer se knjiga ne uklapa u uobičajeni stereotip o nogometašima, neobrazovani, bogati, manekenke, skupi automobili... Kada su predrasude u pitanju, često nismo sigurni jesu li točne ili nisu. Na primjeru Beseka i Čopa stereotip o nogometašima ne drži vodu. U razmaku od samo dva mjeseca police varaždinske knjižnice Metel Ožegović bit će bogatije za dvije sjajne knjige koje oslikavaju igrački i životni put dvojice zaslužnih sportaša, nekadašnjih igrača NK-a Varteks.

O biografiji Dražena Beseka "Ja sam Varaždinec", autora Renata Lukavečkog, već sam pisao, pa ću vam u današnjem tekstu pokušati dočarati čaroban svijet sporta iz autobiografskog pera Josipa Čopa.

Josip Čop je Varaždinac, moja generacija (1954.), gradski dečko iz Masarykove ulice. Početkom sedamdesetih bio je stup obrane tadašnjeg jugoslavenskog drugoligaša iz Zagrebačke 94, za koji je odigrao 109 prvenstvenih utakmica. Nakon završetka gimnazije otišao je na fakultet u Zagreb, gdje je po okončanju studija ostao živjeti. Tijekom uspješne nogometne karijere igrao je na poziciji stopera u nekoliko klubova, uključujući NK Varteks, NK Dinamo, NK Zagreb, HNK Hajduk Split te austrijske klubove FC Sturm Graz i SV Wildon. Za reprezentaciju Jugoslavije

nastupio je dva puta 1984. godine. Po završetku igračke karijere bio je glavni tajnik Hrvatskog nogometnog saveza te dugi niz godina glavni tajnik Hrvatskog olimpijskog odbora.

Odlaskom u mirovinu posvetio se spisateljskom radu, što je rezultiralo vrijednim autobiografskim zapisom "Petica". Čitajući njegovu autobiografiju, ne očekujte klasičnu priču o ambicioznom nogometašu i sportskom djelatniku, već vrlo emotivno i iskreno štivo u kojem autor razgolićuje svoj lik i sportsko okruženje sa široj javnosti nevidljive i nepoznate strane. Autobiografija Josipa Čopa nije samo priča o rezultatima i utakmicama, već i priča o Varaždinu njegove mladosti, storija o intrigama u sportu, strasti, zajedništvu, ljubavi prema domovini i obitelji. Kao veliki emotivac, Čop brutalno istinito piše o vremenu i prostoru u kojem smo nekad živjeli i u kojem živimo danas. Njegov borbeni spisateljski pristup vrlo je rijedak u našoj autobiografskoj literaturi. Teško je pronaći osobu koja će se, poput Josipa Čopa, tako bitko i srčano boriti za pravdu i moralne vrijednosti u sportu. U našem društvu malo je takvih boraca za poštenje, pa je za očekivati da će neki iskazi autora izneseni u knjizi izazvati određene polemike u javnosti.

Autobiografija Josipa Čopa pisana je jednostavnim i nenametljivim novinarskim jezikom. Tekst ne obiluje stilskim figurama, metaforama i

epitetima, ali je sadržajno vrlo dinamičan i zanimljiv. S odmakom vremena životna priča Josipa Čopa ne blijedi; što više vremena prođe, ona sve jasnije svijetli i predstavlja nadahnuće za buduće naraštaje, putokaz da se može uspjeti zahvaljujući radu i poštenju.

Marija Krpan – dobri duh varaždinskog glumišta

Poslije odigrane 300-te kazališne predstave „Skupština“, autora i redatelja Ljubomira Kerekeša, stojim naslonjen na šank „Scenoteke“ i s prijateljem Darkom Janešom razmjenjujem dojmove o netom završenoj komediji.

„Ode nam naše Mare u zasluženu mirovinu“ – pun sjete kaže mi Darko.

„Mare ti je moja generacija“ – uzvratim mu tugaljivo, a misli su mi odlutale na bezbrižne gimnazijske dana početkom sedamdesetih.

Marija je bila vrcakasta cura, zaraznog osmjeha, sjajan recitator, odrješitog i snažnog glasa. Još i danas se sjećam tog ponedjeljka 1970. godine, kada se gimnazijskim hodnicima proširila vijest, Marija Ivezić proglašena je najboljim recitatorom „Susreta mladih“, najposjećenije omladinske priredbe u Varaždinu. Bio je to veliki uspjeh za mladu gimnazijalku. Marija je preko noći postala prepoznatljiva faca kojoj smo zavidjeli jer više nije bila „samo naša“. Krug njezinih obožavatelja naglo se proširio. Kao članica Omladinskog dramskog studija narodnog kazališta „August Cesarec“ (HNK), iste godine glumila je u predstavi „Slučaj maturanta Wagnera“.

Po nalogu profesora Perca, svi drugi razredi morali su zbog lektire ići na predstavu u kazalište. Koji je to bio ponos, gledati našu Mare iz II. c kako glumi u predstavi. Sjajnim uprizorenjem iskazala je svoj neosporni talent i velike glumačke mogućnosti, trasiravši si budućnost na daskama varaždinskog teatra. Bila je skromna, nije ju prebacilo, kako bi rekao naš izbornik Dalić. Svoj sjajan glumački i recitatorski potencijal dvije godine kasnije potvrdila je pobjedom na devetom Goranovom proljeću, najprestižnijem natjecanju recitatora amatera iz čitave Jugoslavije. U vrlo jakoj konkurenciji, pred žirijem eminentnih jugoslavenskih dramskih umjetnika na čelu s izvrsnim Svenom Lastom, Marija je briljantno izvela pjesmu Tina Ujevića, „Jutra nevolje i stida“ i fascinirala stručni žiri.

Godine 1982. ostvario joj se životni san. Hrvatski kazališni autoritet, tadašnji ravnatelj kazališta August Cesarec, Petar Veček, ponudio joj je profesionalni angažman u teatru. Nije mogla odbiti. Slijedile su uloga za ulogom. I onda joj je u srpnju, 1990. godine redatelj Vladimir Gerić povjerio ulogu koja će usmjeriti njezinu glumačku karijeru na kajkavski kolosjek, u srednjovjekovnoj francuskoj farsu na kajkavskom dijalektu „Bogi Ivač“. Osim što je u komediji zablistao njezin talent, u predstavi je rođena kemija između nje i glavnog aktera, Ljubomira Kerekeša, koji osim što je dobar glumac, posjeduje i izrazitu nadarenost za suradnju i scensko zajedništvo.

Glumački klik okorjelih kajkavaca Marije Krpan i Ljubomira Kerekeša osjetio se i jučer na posljednjoj predstavi „Skupštine“. Marija Krpan je glumica

koja je ostavila neizbrisiv trag u promociji kajkavskog jezika igrajući u kultnim komedijama HNK-a („Bogi Ivač“ i „Bogi Ivač znova“) i Kerekesh Teatra ("Povratak ratnika"- 200 izvedbi, "Skupština"- 300 izvedbi, film "Marginalci"- više od 55 000 gledatelja u kinima i više od 100 000 pregleda na online videotekama i digitalnim platformama).

Komedija „Skupština“ jučer je preseljena u škrinju najljepših uspomena Kerekesh teatra. Hvala Mariji Krpan, Ljubomiru Kerekešu, Miji Pavelka i Drašku Zidaru na smijehu i veselju koje ste nam pružali u posljednjih dvadesetak godina. Vi i „Skupština“ niste ostavili samo trag na pozornici, već i na filmskom platnu kao akteri najgledanijeg hrvatskog filma 2022. godine, „Marginalci“.

Komedija je njegova religija

Život nosi svoje od samih početaka. Janu Kerekešu bilo je suđeno da postane glumac. Je li glumac postao zbog talenta ili tate, glumačke veličine? Jan je postao glumac zahvaljujući okruženju u kojem je rastao. Isto kao što je u drugom okruženju mogao ispasti vrsni bravar, električar, IT stručnjak, liječnik ili fizioterapeut. Pojam talenta krhak je i nesiguran. Pojavi se i brzo nestane ako ga se ne oplemeni svakodnevnim radom i učenjem. Zahvaljujući obiteljskom ozračju, od malih nogu Jan je bio usmjeren prema kulturi, glumi, muzici i knjigama.

Kazalište mu je bilo drugi dom od malena. S nepune tri godine gledao je sjajnu dječju predstavu varaždinskog HNK-a "Ribar Palunko i njegova žena", i od tada je kazalište stalno bilo prisutno u njegovoj igri. Sam se upisivao u dramske grupe tijekom školovanja, recitirao je na festivalima. Iz balkona se je moglo vidjeti da uživa na pozornici. Gluma mu se postepeno uvukla pod kožu pa je flert s glumačkim pozivom započeo već u osnovnoj školi. Prva uloga mu je bila „kanta za smeće“. Za tu rolu sam si je izradio kostim. Baka mu je dala neki stari karton koji je potom s prijateljima na likovnom izrezao, obojio i uredio. Nije bio glavna uloga, ali se ponosni tata Ljubo još danas sjeća teksta koji je sin izgovorio:

„Ja sam kanta za smeće, mene nitko neće. U mene se svašta trpa, stari papir, stara krpa.“

U dobi od dvanaest godina Jan je počeo pisati stihove na kajkavskom, predstavljao je školu na Smotri dječjeg kajkavskog pjesništva u Zelini, a za neke pjesme osvojio je nagradu publike. U prvom razredu Gimnazije uključio se u dramsku družinu Theatron. Kao član Theatrona 2005. godine, osvojio je drugo mjesto na međunarodnom Global Education Festivalu u talijanskom San Remu za autorski dramski rad „Vremena puna tišine“. Tekst i prijevod na engleski, režiju, scenografiju i glavnu mušku ulogu osmislio je sam. Iako je naginjao glumi, Jan je u mladenačkim danima bio svestran.

Zanimala ga je glazba, bavio se raznim sportovima i u svemu je bio uspješan.

Pred maturu, prelomio je da će ići studirati glumu, iako ga je brižna mama Jasenka nagovorila da za svaki slučaj ide na prijemni na Politologiju. Hvala bogu da nije upisao politologiju jer ne mogu si zamisliti kako bi se, emotivac i nadobudni poštenjak Jan, snašao u Saboru u društvu šopanih, tustih šarana u tamnim odijelima i šarenim kravatama. Bez problema prošao je prijemni na Akademiji dramske umjetnosti. Kasnije je bio jedan od njezinih boljih polaznika. Za kolektivni kazališni projekt "Kako sam se spotaknul", dobio je posebnu Rektorovu nagradu. Diplomirao je u lipnju, 2011. godine. Dobro odgojen i naočit, uvijek vedar i nasmijan, temeljit u poslu, s vrlo širokim obrazovanjem i načitanošću, nikada nije imao problema s pronalaskom posla.

Već kao student glumio je u predstavama raznih zagrebačkih kazališta: Histrionima, Žaru ptica, ZKM-u, Ludens teatru, HNK-u. Godine 2013. Jan se vraća u rodni Varaždin i zapošljava u HNK-u. Dolazak kući dodatno ga osnažuje te glumački procvjeta. Niže briljantne uloge iz predstave u

predstavu, Tri kavaljera frajle Melanije, Glorija, Svoga tela gospodar, Škrtac, Balade Petrice Kerempuha, Gospon Lovac, Bogi Ivač znova.. Varaždinska probirljiva publika ga je obožavala.

Ali emotivac Jan nije bio sretan u HNK-u. Njegova glumačka strast gušila se u intrigama i neredu koji je u to vrijeme vladao HNK-em u Varaždinu.

Godine 2019. ljubitelji teatra iznenadila je vijest da je Jan napustio sigurnu kazališnu luku i isplovio u nemirno more nezavisnog putujućeg teatra. U odluci ga je prva podržala sestra Ema. Imao je petlju, svjesno žrtvujući karijeru za smijeh. Nije pogriješio. Za ovo kratko vrijeme, već je toliko puta svoje lice pokazao u komediji pa ga više nitko drugačije niti ne prihvaća. Komedija je njegova religija. Zbog nje ponekad kleči i raspiruje zločeste duhove. Janovo preuzimanje uloge najagilnijeg glumca i umjetničkog voditelja donijelo je veliki iskorak u profiliranju Kerekesh teatra diljem Hrvatske. Nije mu bilo lagano, trebalo je zaraditi plaću za šestoricu djelatnika Kerekesh teatra. Tek što se je uspio othrvati povremenim organizacijskim olujama, prolazeći između političkih i kazališnih Scila i

Haribdi, naletio je na debeli zid, čvrst kao stijena, aždaje zvane Korona virus. Istinski potencijal Jana Kerekeša prepoznaje se u krizi. Sjajni mladi glumac preko noći pretvara se u vrsnog organizatora i lucidnog poduzetnika. Kerekesh teatar se za vrijeme pandemije okreće digitalnom poslovanju i društvenim mrežama koje se koriste kao besplatni marketinški alat. Online trgovina Kerekesh shop pokazuje se kao pun pogodak. Jan je multipraktik. Poduzetnik koji se izjašnjava kao glumac, a u duši je glazbenik. I to ne bilo kakav. Jan je pjevač i autor tekstova kulnog metal benda Cold Snap, koji je prošle godine mega koncertom na Špancirfestu obilježio dvadesetu godišnjicu djelovanja. Svirka s bendom predstavlja Janu svojevrsnu „kuću za odmor“, bijeg od kazališnih obaveza, gdje svu negativnu energiju pretače u pjesme i tekstove.

Jan spada u red najpopularnijih hrvatskih komičara. Uspješan je i popularan. Ima svoje kazalište i svoju publiku, ali dobro zna da ključeve njegovog uspjeha i uzleta Kerekesh teatra drži obitelj, supruga Vika, kćerkica Una, roditelji i sestra. Bez njih ne bi bio sretan i ispunjen čovjek.

Veliko nogometno srce Ivana Topolnjaka

Kad Varaždinci izgovore prezime Topolnjak, prva asocijacija gotovo je uvijek Termoplin. I s razlogom. Sudbina najvećeg regionalnog distributera plina i ime Ivana Topolnjaka isprepleteni su desetljećima, u tišini rada, ustrajnosti i vizije. Zahvaljujući upravo takvom, samozatajnom i radišnom čovjeku, Varaždin je među prvima bez velikih potresa zamijenio drva i ugljen plinom, osjetivši blagodati modernog grijanja još početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća.

Plinovod je u Varaždin stigao 1970., a s njim i začetak Termoplina. U skromnim uvjetima, s malo ljudi i još manje mehanizacije, počela je gradnja mreže koja će postupno obuhvatiti cijeli grad. Prvi plamen zapaljen je u Medicinskom centru, a kad su građani osjetili toplinu i sigurnost plina, broj korisnika rastao je iz dana u dan. Tvrtka se razvijala, osamostalila, a nakon

privatizacije 1994. godine Topolnjak postaje jedan od njezinih suvlasnika. Njegovo mirno, stručno i mudro vodstvo pretvorilo je Termoplin u stabilnu, pouzdanu i respektabilnu tvrtku, jednu od vodećih u državi.

S lijeva: Ivan Topolnjak i Nevenko Herjavec

Današnja priča ne govori o bilancama, mrežama i investicijama. Ona govori o drugoj, jednako snažnoj strasti Ivana Topolnjaka, nogometu. U tom čarobnom svijetu travnjaka, svlačionica i tribina, Topolnjak već desetljećima živi paralelni život. I danas, u osamdeset i drugoj godini, u nogometnim se krugovima doživljava kao nezaobilazna figura, vječni pratitelj, zaljubljenik i svjedok vremena. Teško je u Varaždinu pronaći starijeg, a aktivnijeg člana kluba. Već četrdeset godina vezan je uz klub iz Zagrebačke 94, a utakmica na stadionu Varteks gotovo je nezamisliva bez njegova prisustva. Često ga se može sresti i na treninzima, među juniorima

i seniorima, gdje s istim zanimanjem promatra svaku vježbu, svaki dodir s loptom.

Ljubav prema nogometu rodila se rano. U srednjoškolskim danima nogomet mu je bio središte svijeta. Poput većine Varaždinaca tog vremena, navijao je za Dinamo i odlazio u Zagreb gledati „plave“. Tada je, promatrajući utakmice, počeo u sebi graditi trenera, ne službenog, nego onog iz mašte. Kasnije je tu naviku nastavio uz Varteks: bilježio sastave, rezultate, dijelio ocjene igračima i trenerima, sve u jednu posebnu bilježnicu. Pisao je za svoju dušu, s istom strašću s kojom se nekad pišu dječjački spomenari.

Naš prvi susret dogodio se 1982. godine na „Plavoj noći“ NK-a Dinamo, koju je Topolnjak, zajedno s Josipom Kahlinom, organizirao u hotelu „Turist“. Ponovno smo se zbližili 1988. na stadionu Varteks, u vrijeme predsjedničke ere Vlade Marića, on kao dopredsjednik, a ja kao direktor kluba. Ulaskom Varteksa u Prvu HNL 1992. godine zajedno smo proživjeli dane ponosa i slave. Osjetili smo čari Europe, slavili Heerenveen, Mallorcu, Aston Villu, Brøndby... trenutke koji se pamte cijeli život.

Sredinom 2000-ih klub je zapao u najtežu krizu u svojoj povijesti. Igrači i treneri odlazili su, financijski ponor bio je sve dublji. Spas se tražio ondje gdje je uvijek bila sigurnost, u Termoplinu, u Spinčićevoj ulici. Iz gradske vijećnice stizale su poruke direktoru Topolnjaku da preuzme odgovornost. Nakon dužeg nagovaranja on je to učinio. Početkom listopada 2007. godine postaje predsjednik kluba, s jasnom namjerom da ga izvuče iz beznađa. Kao iskusan poduzetnik brzo pronalazi rješenje u novom generalnom sponzoru, svjestan da je dotadašnji, tekstilni div Varteks, i sam na rubu. Promjena imena kluba, nužna za spas, nailazi na žestok otpor navijača „White Stonesa“. Slijedi njegova ostavka 2009. godine. Topolnjak, bez obzira na sve ne napušta klub, ostaje sponzor i prijatelj kluba, uvijek spreman pomoći.

Rukovodstvo NK-a Varteks slavi pobjedu

S lijeva: Anđelko Herjavec, Nevenko Herjavec, Ivan Topolnjak i Davor Daraboš

Ni danas, unatoč mirovini i godinama, ne propušta domaće utakmice kluba iz Zagrebačke 94. Jedino se povukao iz Izvršnog odbora, a njegovu ulogu uspješno preuzima sin Mladen, kojemu je prenio ljubav prema nogometu i plavo-bijelim bojama. Zahvaljujući tihim, skromnim i postojanim zanesenjacima poput Ivana Topolnjaka, nogomet nije samo igra, on je dio identiteta Varaždina. I dok se reflektori gase, takvi ljudi ostaju čuvari tradicije, srca i duha grada.

O autoru

Životni i profesionalni put Marijana Hižaka (r. 1954.) od samih je početaka neodvojiv od sporta. Nogomet ga je oblikovao rano, još u dječaćkim danima, kada je u NK-u Varteks započeo put koji će ga provesti kroz sve klupske selekcije, od pionirskih koraka do seniorske razine. Odrastanje uz stadion i ritam utakmica postali su trajni okvir njegova svjetonazora. Varaždinska ga javnost desetljećima prepoznaje kao svestranog sportskog djelatnika, publicista i društveno angažiranog pojedinca, čovjeka širine interesa, otvorenog duha i uljuđene komunikacije, zbog čega je uvijek uživao povjerenje i poštovanje okoline.

U zrelijim, pedesetim godinama života, Hižak se sve snažnije okreće pisanju, pretvarajući osobno iskustvo u znanje namijenjeno drugima. Od 2005. godine svoje bogato sportsko, komunikacijsko i marketinško iskustvo stavlja u službu edukacije nogometnih i sportskih trenera. Održava brojna stručna predavanja u Hrvatskoj i Sloveniji te objavljuje niz zapaženih priručnika: *Mogu ja i bolje* (2005., suautor Darko Draženović), *Kako postati uspješan trener?* (2010.), *The Successful Coach – The Choice Is Yours, Maxi!* (2016.) i *Great Coaching and Your Bottom Line: How Good Coaching Leads to Superior Business Performance* (2019.). U tim djelima trener se ne promatra samo kao stručnjak za igru, nego i kao pedagog, komunikator i vođa. Posebno mjesto u njegovu autorskom opusu zauzimaju radovi posvećeni povijesti varaždinskog nogometa, knjižica *Sto godina nogometa u Varaždinu* te dokumentarni film *NK Varteks, 75 godina*, nastao u suautorstvu s Vladom Premužem.

Nemiran i kreativan duh Marijana Hižaka ne posustaje ni odlaskom u mirovinu. Novo utočište pronalazi u pisanju kolumne *Sve te godine* koja izlazi u *Varaždinskim vijestima*, čiji su tekstovi sabrani u ovoj knjizi. Iz tih zapisa zrači vedrina, životna znatiželja i unutarnje ispunjenje, ono koje danas mnogima nedostaje.

Ako je mjera životne sreće razmjerna doprinosu zajednici u kojoj živimo, tada je Marijan Hižak, bez ikakve sumnje, sretan čovjek.